

Seletuskiri

Ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalväeringute seaduse eelnõu juurde

1. SISSEJUHATUS

1.1.1. Sisukokkuvõte

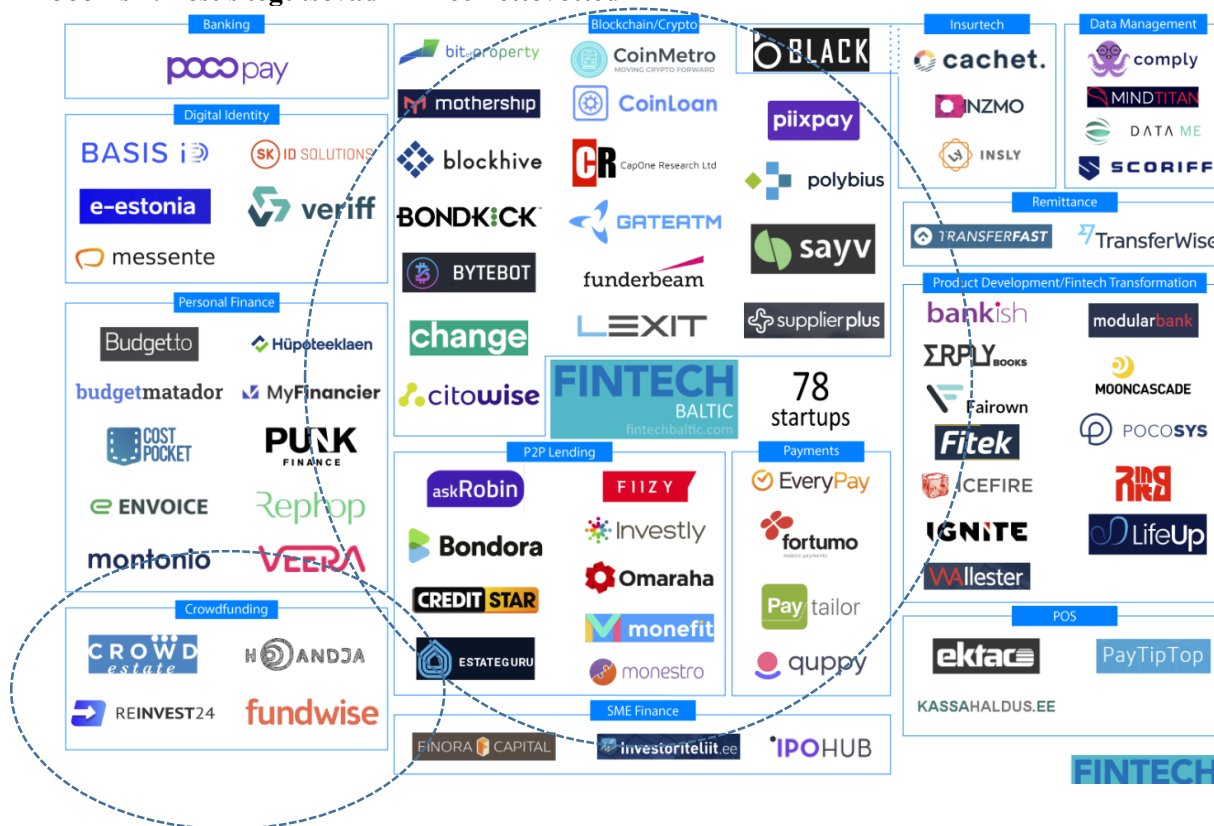
Käesolev eelnõu reguleerib uudseid või innovaatilisi kapitali kaasamise viise eelkõige sooviga tagada senisest suurem investorite kaitse. Lihtsustatult öeldes reguleeritakse käesoleva eelnõuga märkimisväärne osa Eesti FinTech sektorist. OECD on avaldanud, et Eestis tegutsevad ühed kõige innovaatilisemad fintech iduettevõtted ja toimib hästi ka uudne või alternatiivne rahastus.¹

Täpsemalt kehtestatakse eelnõuga tegevusnõuded, sh investorikaitse alased nõuded, ja järelevalve Eestis tegutsevatele:

- ühisrahastusplatvormidele;
- krüptovarasid pakkuvatele ettevõtjatele, sh virtuaalväeringu teenuse osutajatele;
- muudele ettevõtjatele, kes pakuvad nõ alternatiivseid investeerimisvõimalusi, kuid ei ole seni järelevalvele allutatud.

Järgmisel joonisel on näha tuntumad FinTech ettevõtted, kes tegutsevad või on asutatud Eestis. Mitmete neist võib hakata kohaldama ka käesolev seadus.

Joonis 1. Eestis tegutsevad FinTech ettevõtted²

¹ OECD Economic Surveys, Estonia, September 2017, Overview, lk 45, <http://www.oecd.org/economy/surveys/Estonia-2017-OECD-economic-survey-overview.pdf>.

²Allikas: <https://fintechbaltic.com/2020/02/14/estonia-fintech-startups-map-2020-first/>, ringidega on tähistatud need ettevõtted, kes võiksid potentsiaalselt kuuluda eelnõu kohaldamisalasse (tegemist ei ole õigusliku hinnangu andmisega ja igal ettevõtjal on kohustus ise oma ärimudelit hinnata).

See võib tähendada nende jaoks ka Finantsinspeksioonilt tegevusloa taotlemise kohustust. Eelnõu hakkab kohalduma eelkõige nendele ettevõtjatele, kes pakuvad erinevaid uuenduslikke (alternatiivseid) investeerimisvõimalusi (kas läbi ühisrahastusplatvormi või nn krüptovarade vahetamise platvormi) ja kes osutavad virtuaalvaluutaga (virtuaalvääringuga) seotud teenuseid.

1.2. Märkused

Rahandusministeeriumi arengukavas aastate 2020–2023 kohta on esitatud ühe strateegilise eesmärgina konkurentsivõimeline ja usaldusväärne finantskeskkond (lk 9)³. Vaadeldava perioodi eesmärk on tagada finantskeskkonna usaldusväärsus, kuid samas luua eeldusi selle konkurentsivõime tõstmiseks viisil, kus teenusepakujate ärihuvid ja avalikkuse huvid seoses finantsstabiilsuse tagamise ning tarbijakaitseliste ja sotsiaalsete riskide maandamisega oleksid omavahel tasakaalustatud. Uudseid finantstehnoloogiaid toetava õigusliku raamistiku toetamine on kooskõlas ülalnimetatud Rahandusministeeriumi arengukava eesmärkidega.

Lisaks on Vabariigi Valitsuse aastate 2019–2023 tegevusprogrammi punktis 12.7 tehtud Rahandusministeeriumile ülesandeks analüüsida krüptovarade ja ühisrahastuse reguleerimise vajadust.

Rahandusministeerium on koostanud ja avalikustanud 2019. a novembris väljatöötamiskavatsuse (edaspidi *VTK*)⁴, et selgitada välja, kas ja kuidas uusi kapitali kaasamise viise (eelkõige krüptovaradega seonduvat) reguleerida. Tagasiside põhjal saab asuda seisukohale, et valdvalt toetatakse vastava valdkonna põhjalikumalt reguleerimist (kokkuvõtte laekunud tagasisidest on esitatud käesoleva seletuskirja lisa nr 2).

Eelnõu on seotud osaliselt EL õiguse rakendamisega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/1503, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahastusteenuse osutajaid ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1129 ja direktiivi (EL) 2019/1937 (ELT L 347, 20.10.2020, lk 1–49) ja mida kohaldatakse alates 10.11.2021;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2020/1504, millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta (ELT L 347, 20.10.2020, lk 50–51) ja mis tuleb riigisisesse õigusesse üle võtta hiljemalt 10.05.2021 ja mida hakatakse kohaldama alates 10.11.2021.

Eelnõuga muudetakse:

- finantsinspeksiooni seadust (edaspidi *FIS*) (RT I, 21.11.2020, 4);
- kindlustustegevuse seadust (RT I, 04.12.2019, 8);
- krediidiandjate ja –vahendajate seadust (edaspidi *KAVS*) (RT I, 04.12.2019, 9);
- makseasutuste ja e-raha asutuste seadust (RT I, 10.07.2020, 21);
- rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tõkestamise seadust (edaspidi *RahaPTS*) (RT I, 21.11.2020, 11);
- majandustegevuse seadustiku üldosa seadust (edaspidi *MsÜS*) (RT I, 13.03.2019, 22);
- väärtpaberite registri pidamise seadust (RT I, 27.10.2020, 14);
- väärtpaberituru seadust (edaspidi *VPTS*) (RT I, 04.12.2019, 4).

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthälte enamus.

1.3. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi finantsturgude poliitika osakonna jurist Paula Etti (611 3390, paula.etti@fin.ee), peaspetsialist Kristen Leppik (611 3093, kristen.leppik@fin.ee), nõunik Janika Aben (teenistussuhe peatatud) ja sama osakonna juhataja Thomas

³https://www.rahandusministeerium.ee/system/files_force/document_files/finantspoliitika_programmi_eelnou_01.10_2019.pdf?download=1

⁴ Krüptovarade reguleerimise väljatöötamiskavatsus, <https://eelnou.valitsus.ee/main/mount/docList/f2673bd9-766e-4fb0-aa8a-c11593bd1e0c> (dokumendi nr 19-1169/01); vt ka <https://www.rahandusministeerium.ee/et/uudised/rahandusministeerium-uurib-krüptovarade-reguleerimise-voimalusi>

Auväärt (611 3633, thomas.auvaart@fin.ee) ning kindlustuspoliitika osakonna peaspetsialist Kristiina Kubja (611 3658, kristiina.kubja@fin.ee).

Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (611 3638, sirje.lilover@fin.ee). Eelnõu juriidilist kvaliteeti ja seletuskirja kontrollis Rahandusministeeriumi juriidilise osakonna nõunik Agnes Peterson (611 3161, agnes.peterson@fin.ee).

2. SEADUSE EESMÄRK JA KOHALDUMISALA

2.1. Reguleerimise vajadus

Investeermise ja kapitali kaasamise põhimõtted ei ole aja jooksul oluliselt muutunud. Muutunud on aga tehnoloogia arengust tulenevad investeerimisvõimalused, mis on kapitali kaasamist lihtsustanud. Tehnoloogiline innovatsioon muudab seega ühiskonda ja ka ärimudeleid. Turule tulevad uued finantstehnoloogiad ja need mõjutavad omakorda ka finantsteenuste arengut, sh milliseid teenuseid osutatakse ja millisel viisil neid pakutakse. Uus tehnoloogia kätkeb nii võimalusi kui ka ohtusid, seetõttu on oluline, et ühelt poolt toetatakse innovatsiooniga tegelemist ja uute teenuste loomist, ja teiselt poolt kaitstakse eelnevaga seotud soovimatute tagajärgede eest.

Samas ei ole kehtiv regulatsioon uudsete võimalustega sammu pidanud, mistõttu kaasneb vajadus laiendada investorkaitset ka kapitali kaasamise mudelitele, mis jäävad kehtiva regulatsiooni kohaldamisalast välja.

Eesti Pank viitab oma 2018. aasta esimese poolaasta finantsstabiilsuse ülevaates⁵, et näiteks **krüptovarade puhul puuduvad nii tarbijatel kui ka investoritel reguleeritud finantsteenuste ja investeeringutega kaasnevad õiguslikud garantiid ja tagatised**. See tähendab näiteks seda, et kui digitaalse rahakoti pakkuja lõpetab oma tegevuse ükskõik millisel põhjusel (nt küberrünnak, suutmatus täita eeskirju või muud ärilised probleemid), ei pruugi kliendid saada oma krüptovara enam kasutada ega ka rahaks vahetada. Samas toob Eesti Pank eelviidatud ülevaates välja ka uudsete tehnoloogiatega seonduvaid positiivseid külgi, märkides, et kuigi krüptovaraga kauplemine põhjustab teatud riske, ei tohiks alahinnata nende aluseks oleva tehnoloogia pakutavaid võimalusi.

Seoses ühisrahastusega märgib Eesti Pank 2020. aasta esimese poolaasta finantsstabiilsuse ülevaates⁶, et ühisrahastuse investeerimine on madala sisenemisbarjääriga ja see on mitmekesistanud keskmise investori profiili, samas võib ühisrahastuse investorite seas olla enam lühemaajalise kogemusega investoreid. Ülevaates märgitakse, **et ühisrahastus on praegu vähereguleeritud valdkond, kus reeglid võivad jääda segaseks, puudub investorikaitse ja rahastuse taotlejate regulaarne kohustus oma finantsseisu kajastada**. Suurem osa Eestis tegutsevatest ühisrahastusettevõtetest pakub raha kaasamise võimalusi juriidilistele isikutele ega anna finantseeringut oma nimel, tegeledes osapoolte kokkuviiamisega. Nii ei pruugi ühisrahastusettevõtja omada Finantsinspeksiooni krediitvahendaja tegevusluba ega kuuluda tegevuse poolest KAVS kohaldamisalasse. Arusaamatusi võib tekkida ka juhul, kui kasutajatingimused lubavad rahastamise tingimusi ja tähtaega projekti kestel muuta.

Tasub märkida, et Finantsinspeksioon tegi juba 2016. a septembris ettepaneku⁷, mil viisil ühisrahastust reguleerida. Nagu eespool märgitud, siis viis Rahandusministeerium 2019. a novembris läbi antud teemal avaliku konsultatsiooni (st avalikustas asjaomase VTK).

Kokkuvõttes – kapitali kaasamine Eestis (samuti ka mujal) uute innovaatiliste lahenduste kaudu on aastatega järjest kasvanud. Sellisel viisil kapitali kaasamine on samas reguleeritud kas osaliselt või ei ole tihti selge, kas väärtpaberiturust või muu regulatsioon kohaldub või mitte. Seetõttu ei pruugi investorite õigused olla piisavalt kaitstud. Kui sellisel kapitali kaasamisel ei järgita piisavaid investorkaitse nõudeid, näiteks ei avalikustata kaalutletud investeerimisotsuse tegemiseks piisavat

⁵ <https://www.eestipank.ee/publikatsioon/finantsstabiilsuse-ulevaade/2018/finantsstabiilsuse-ulevaade-12018>, vt lk 21

⁶ <https://www.eestipank.ee/publikatsioon/finantsstabiilsuse-ulevaade/2020/finantsstabiilsuse-ulevaade-12020>, vt lk 27

⁷ <https://www.fi.ee/et/uudised/finantsinspeksioon-tegi-ettepaneku-uhisrahastuse-reguleerimiseks>

teavet, sh kaasnevaid riske, on suur tõenäosus, et investeeritud summa kaotab ebapiisava teabe tõttu oluliselt oma väärtust või investor jääb sootuks oma investeeritud summast ilma.

Tulenevalt eeltoodust on Rahandusministeerium otsustanud välja töötada vastavat valdkonda reguleeriva täiesti eraldiseisva seaduse, mille eesmärgid võib üldiselt jagada järgmisteks:

- a) **RISKIDE MAANDAMINE** – investoritele tagatakse primaarne kaitse, eelkõige sätestatakse vajaliku teabe avalikustamise kohustus, samas säilitades investoritele investeerimisotsuste tegemisel piisav paindlikkus. Kapitalikaasajatele ja -vahendajatele kehtestatakse vajalikud tegevusnõuded, sh tegevusloa nõue ning nõuded nende juhtide pädevusele ja mainele, nõuded kapitalile ja varade hoidmisele, riskide maandamise nõuded jne;
- b) **SUUREM ÕIGUSSELGUS** – uue regulatsiooniga soovitakse kapitali kaasamist uutel viisidel muuta senisest õiguskindlamaks. Näiteks ei ole alati selge, millisel juhul allub kapitali kaasamisel kasutatav instrument EL väärtpaberiõiguse raamistikku ja millal on tegemist reguleerimata olukorraga;
- c) **PAINDLIKUM REGULATSIOON** – see peaks ühelt poolt kaasajastama uut tüüpi finantsinstrumentidega (nt tokeniseeritud väärtpaberi laadsete instrumentidega) tehingute tegemise ja looma eeldused selliste instrumentide laiemaks kasutamiseks.

2.2. Seosed kehtiva väärtpaberituru regulatsiooniga ja eelnõu kohaldumisala

EL väärtpaberituruõigus reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2014/65/EL, 15. mai 2014, finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349–496) (käesolevas seletuskirjas ka *MiFIDII*) tulenevalt selliseid väärtpabereid, mille olemuslikuks tunnuseks on, et nad peaksid olema kapitaliturul vabalt võõrandatavad („*transferable and negotiable on the capital market*“)⁸. Tüüpiliselt on väärtpaberid börsil (reguleeritud väärtpaberiturul) kauplemisele võetud aktsiad või võlakirjad (edaspidi *MiFID-väärtpaberid*).

MiFID väärtpaberi määratluse alt võib välja jääda suur osa nt ühisrahastusest, kuna osalus konkreetses ühisrahastuse projektis ei pruugi kvalifitseeruda vabalt kaubeldavaks instrumendiks. Lisaks ühisrahastusinstrumentidele ei pruugi krüpteeritud kujul emiteeritud nn uut tüüpi investeerimis- või makse iseloomuga instrumendid (tokenid)⁹ olla käsitletavad MiFID väärtpaberitena. Ehk MiFIDI väärtpaberi määratluse alt võivad välja jääda ka osaluspõhised krüptovarad, kuna nn osalus juriidilises isikus ei pruugi kvalifitseeruda vabalt kaubeldavaks instrumendiks MiFIDII direktiivi mõistes.

Eeltoodu tulemus on, et majanduslikult sarnase sisuga tooteid koheldakse regulatiivselt erinevalt ja vähemalt osale investeerimisinstrumentidest tavapärane investorkaitse režiim ei kohaldu.¹⁰ Eelnõuga saavad ühisrahastusinstrumentid olema vähemalt osaliselt reguleeritud sarnaselt tavaliste väärtpaberitega (kaubeldavad aktsiad, võlakirjad).

Eelnõu reguleerimisalasse kuuluvad seetõttu ka sellised investeerimisriski sisaldavad instrumendid, mis on esitatud krüpteeritud vormis, muuhulgas kui selline vara on kajastatud näiteks plokiahelas või muus hajusraamatu tehnoloogias. Käesoleva eelnõu eesmärgiks ei ole aga otseselt reguleerida uut tüüpi investeerimisinstrumentidega seotud tehnoloogilisi aspekte. Samas uudsete tehnoloogiate (eelkõige hajusraamatu tehnoloogia) abil korraldatav kapitali kaasamine ei ole asi iseeneses, pigem on see paindlikum ja teatud juhtudel ka odavam (väiksemate või üldse ilma vahendustasudeta) võimalus teenuseid ja tooteid pakkuda.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0065>, artikkel 4 p 1(44).

⁹ Krüptograafilisel kujul plokiahelas kajastatud õigusi nimetatakse inglisekeelsete eelkõige „tokeniteks“. Kuivõrd selline termin on jõudnud rahvusvahelise kasutatavuse tõttu ka eesti sektoripõhisesse käibekeelde, siis ühiselt mõistetavuse huvides on viidatud käesolevas seletuskirjas krüptovara kõrval ka tokenitele.

¹⁰ Allikas: Krüptovarade reguleerimise VTK, 2019.

Tulenevalt eeltoodust on käesoleva eelnõu peamiseks eesmärgiks reguleerida mitte-MiFID väärtpaberitesse investeerimisel just primaarseid investorkaitse nõudeid. Eelnõus nimetatakse selliseid mitte-MiFID väärtpabereid läbivalt investeerimisinstrumentideks.

Järgmisel joonisel on illustratiivsel kujul esitatud instrumendid, mida kehtiv õigus reguleerib ja millised instrumendid kuuluksid eelnõu kohaldamisalasse.

Joonis 2. Instrumentide liigitus kehtiva õiguse järgi¹¹

Instrumentide liigitus	Instrumenti iseloom	Kehtiv õigus/spetsiifiliste investorikaitse nõuete olemasolu	Kas eelnõu adresseerib seda instrumenti
	investeerimis-instrument	Väärtpaberituru seadus, investeerimisfondide seadus, äriseadustik = eraldi on ettenähtud spetsiifilised investorikaitse nõuded	Ei
	investeerimis-instrument	Võlaõigusseadus, äriseadustik = spetsiifilised investorikaitse nõuded puuduvad	Jah
	(digitaalne) teenus	Võlaõigusseadus = spetsiifilised investorikaitse nõuded puuduvad	Ei
	makse-instrument	Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus = spetsiifilised investorikaitse nõuded on osaliselt ette nähtud	Jah (osaliselt)

2.3. „Klassikaliste“ väärtpaberite ja uut viisi rahastamisviiside võrdlus

MiFID-väärtpaberile kohalduvad juba täna erinevad EL õigusest tulenevad nõuded. Esiteks, kui tegemist on MiFID-väärtpaberiga ja kui neid väärtpabereid soovitakse pakkuda avalikkusele¹², siis kohalduvad avaliku pakkumise nõuded vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusel (EL) 2017/1129, 14. juuni 2017, mis käsitleb väärtpaberite avalikul pakkumisel või reguleeritud turul kauplemisele võtmisel avaldatavat prospekti ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/71/EÜ (ELT L 168, 30.6.2017, lk 12—82) (edaspidi *EL prospektimäärus*)¹³, väärtpaberituru seadusele ja selle alusel kehtestatud rahandusministri 21.01.2003. a vastu võetud määrusele nr 14 „Noteerimisnõuded“.

Mudelit, mille puhul ettevõtja kaasab investoritelt investeringuid mõnes ametlikus valuutas või virtuaalvääringus ja väljastab selle vastu plokiahelas kirjendatud ühikuid ehk tokeneid, nimetatakse erinevate terminitega, näiteks ICO (ingl *initial coin offering*), STO (ingl *security token offering*) ja TGE (ingl *token generation event*). Sisu mõttes võib olla tegemist väärtpaberite emitteerimisele üsna sarnase protsessiga. Praktikas koostab ja avalikustab investeerimistokeni emitent oma projekti kohta teabedokumendi (ingl *white paper*), mille sisule tüüpiliselt ei ole regulatsioonidega kindlaks määratud nõudeid ja millele kohaldub võlaõigusseaduses sätestatud lepingueelsete läbirääkimiste regulatsioon. Lisaks teeb väärtpaberitokeni emitent tavaliselt kättesaadavaks müügilepingu (tokenite puhul

¹¹ Autorite joonis.

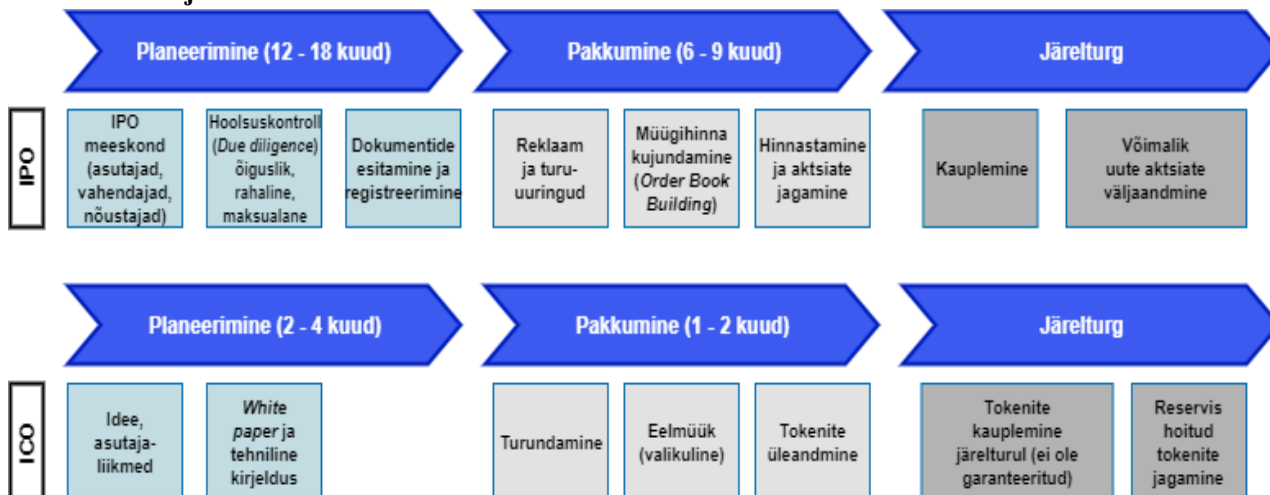
¹² EL õigus näeb ette täpsemad tingimused, mis juhul loetakse pakkumist avalikuks ja mis juhul mitte.

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017R1129>.

nimetatakse müügilepingut inglise keeles *token sale contract*-iks), mida käsitatakse võlaõigusliku kokkulepena.

Järgmisel joonisel on kajastatud klassikalise IPO ja ICO võrdlust, mis puudutab eelkõige väärtpaberite ja tokenite pakkumist, turustamist ning järelturgu ehk hiljem kauplemisele võtmist.

Joonis 3. IPO ja ICO võrdlus¹⁴

Eeltoodu põhjal võib tekkida küsimus, kas just tehnoloogilised eripärad (plokiahel vms) on need, mis võimaldavad ICO-de puhul ajaliselt vastavaid raha kaasamise pakkumisi kiiremini läbi viia kui klassikalised IPO-d? Mingil määral võib see kindlasti tehnoloogiast sõltuda, kuid pigem sõltub see täna ikkagi kehtivast regulatsioonist ja järelevalvekorraldusest, mis näevad ette, millised etapid ja protseduurid on vaja läbida kaasamiseks vahendeid erinevate investimisprojektide tarvis (nt kas on vajalik saada eelnev järelevalveasutuse heakskiit jms). Samas olemuslikult (majanduslikust käsitlusest) ei ole tegelikult vahet, mis viisil vahendeid investorite käest kaasatakse – pigem on uued tehnoloogiad teinud vahendite kaasamise viisid investorite jaoks mugavaks ja eelduslikult ka odavamaks (viinud tehingukulud alla). Samas tehingukulu sõltub jällegi üksjagu kehtiva regulatsiooni intensiivsusest või sügavusest (nt kas rakenduvad ka järelevalvetasud, kapitalinõuded, muud tegevusnõuded jne).

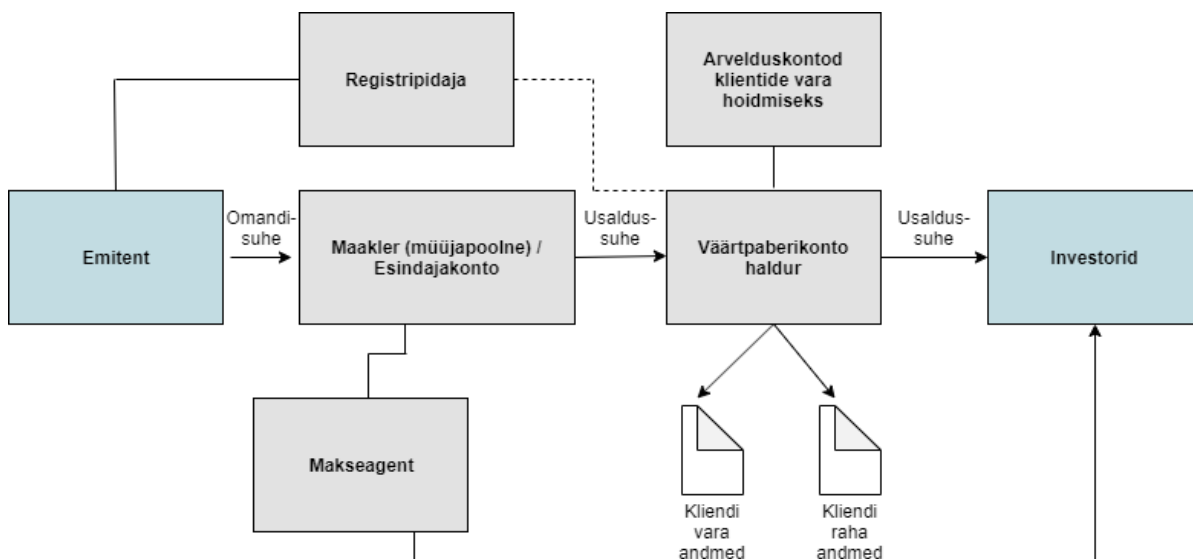
Teiseks, MiFID väärtpaberitele on nähtud ette ka vastav registreerimise ja nende väärtpaberite hoidmise režiim (vastavalt keskdepositooriumite määrusele ehk CSDR-le¹⁵, mida täpsustab Eesti õiguses eelkõige väärtpaberite registri pidamise seadus; edaspidi EVKS). EVKS kohaselt tuleb registreerida avalikult pakutavad väärtpaberid.

MiFID väärtpaberite registripidamist illustreerib järgmine joonis. Sellelt on näha, et registripidamise korraldusse on hõlmatud mitmed erinevad osapooled ja vastav ahel, mille kaudu emitendi väärtpaber jõuab lõppinvestorini, võib olla päris pikk (eelkõige juhul, kui emitent ja investor on erinevatest riikidest).

¹⁴ Allikas: OECD, <https://www.oecd.org/finance/ICOs-for-SME-Financing.pdf>. Autorite kohendused.

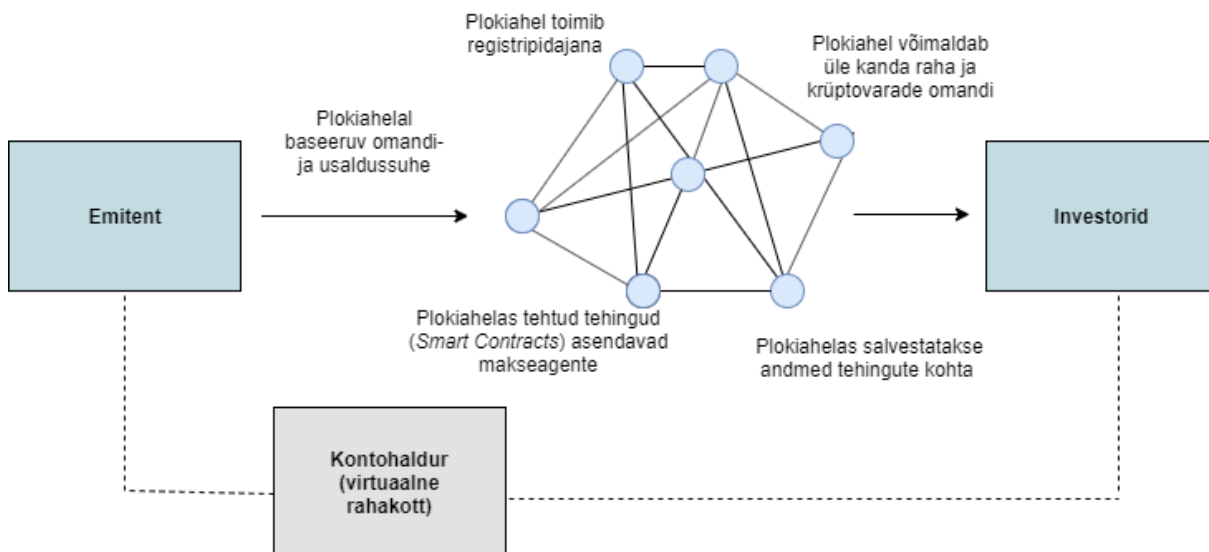
¹⁵ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 909/2014, 23. juuli 2014, mis käsitleb väärtpaberiarenduse parandamist Euroopa Liidus ja väärtpaberite keskdepositooriume ning millega muudetakse direktiive 98/26/EÜ ja 2014/65/EL ning määrust nr 236/2012 (ELT L 257, 28.8.2014, lk 1–72); enimlevinud ingliskeelse lühendina kutsutakse nimetatud määrust „CSDR“-ks.

Joonis 4. „Klassikaliste“ väärtpaberite (MiFID väärtpaberite) registreerimine¹⁶

Mitte-MiFID väärtpaberitele eeltoodud EL õiguse registreerimise nõuded ei kohaldu. Mitte-MiFID väärtpaberid (mis ei ole vabalt võõrandatavad) või muud sarnased instrumendid, mis samas kannavad endas investeerimiseesmärki (ehk on käsitatavad investeerimisinstrumentidena), võivad olla kajastatud plokiahelas (võttes arvesse äriseadustikus sätestatud). Järgmisel joonisel on illustreeritud registripidamist läbi plokiahela. Selline korraldus on üksjagu teistsugune kui nn klassikaline väärtpaberite registripidamine (vähem vahendajad, kesket osapoolt ei pruugi olla jne).

Joonis 5. „Uudsete“ investeerimisinstrumentide registreerimine¹⁷

Et kehtiva väärtpaberituru regulatsiooni seoseid käesoleva eelnõuga oleks võimalik paremini mõista, siis on järgmises tabelis esitatud rahastamise kaasamise viiside lõikes peamised nõuded, mida adresseerivad kehtiv väärtpaberituru õigus ja käesolev eelnõu. Nagu tabelist näha, siis on mitmed lähtekohad samad (mis puudutab info avalikustamist, tegevusloa nõudeid jms). Siiski tuleb silmas pidada, et antud tabel on esitatud suure üldistusastmega ja detailsema arusaama jaoks tuleb kindlasti tutvuda käesoleva seletuskirja 4. peatükiga.

¹⁶ Allikas: OECD, <https://www.oecd.org/finance/ICOs-for-SME-Financing.pdf>. Autorite kohendused.

¹⁷ Allikas: OECD, <https://www.oecd.org/finance/ICOs-for-SME-Financing.pdf>. Autorite kohendused.

Tabel 1. Kehtiva väärtpaberituruõiguse ja käesolevas eelnõus sätestatu üldine võrdlus

Peamised nõuded	Väärtpaber (aktia, võlakiri vms MiFIDi väärtpaber)	Ühisrahastus		Muud investeerimisinstrumendid ja krüptovarad	
		Ettevõtete põhine ühisrahastus	Tarbimiskrediidi põhine ühisrahastus	Investeerimis-põhised krüptovarad ja muud investeerimis-instrumendid*	Virtuaal-vääringud
Kohalduv õigus	EL väärtpaberitõigus (MiFID, prospektimäärus, CSDR)	EL ühisrahastuse määrus (osaliselt käesolev eelnõu)	Käesolev eelnõu	Käesolev eelnõu	Käesolev eelnõu
Nõuded pakkumise kohta info avalikustamisele	Prospekti koostamise kohustus: - kui pakkumise koguväärtus on üle 2,5 mln euro; või - kui pakkumine on suunatud rohkem kui 150 jaeinvestorile.	Põhiteabedokumendi (PTD) koostamise kohustus vastavalt EL määrusele on juhul, kui: - kui pakkumine on suunatud avalikkusele (määratlemata); ja - kui pakkumine on alla 5 mln euro (juhul kui pakkumine on üle 5 mln euro, kohaldub kas EL väärtpaberitõigus või käesolev eelnõu).	PTD koostamise kohustus vastavalt käesolevale eelnõule on: - kui pakkumine on suunatud avalikkusele.	PTD koostamise kohustus vastavalt käesolevale eelnõule on: - kui pakkumine on suunatud avalikkusele.	PTD koostamise kohustust ei ole.
Pakkumise dokumendi FI-s registreerimise kohustus	Prospekt tuleb Finantsinspeksioonis registreerida	Kui pakkumise koguväärtus on üle 5 mln euro, siis tuleb prospekt või PTD Finantsinspeksioonis registreerida (sõltuvalt sellest, kas tegemist on väärtpaberi või muu instrumendiga).			
Nõuded muu regulaarse info avalikustamisele	Regulaarne aruandluskohustus (kui emitendi väärtpaberitega kaubeldakse).	Regulaarne aruandluskohustus ja eraldi nõuded konkreetse investeerimisprojekti kohta.			Üldine teabe avalikustamiskohustus majandustegevuse kohta.
Tegevusloa nõue	Vajalik krediidiasutuse investeerimisühingu, või fondivalitseja tegevusluba (kui väärtpabereid pakutakse investeerimisteenuse osutamise raames).	Juhul kui vahendeid kaasatakse läbi ühisrahastusplatvormi või kui isik vahendab investeerimisinstrumentide pakkumisi, siis on vajalik Finantsinspeksiooni tegevusluba. Ühekordse pakkumise jaoks tegevusluba vajalik taotleda ei ole.			Erinevate virtuaalvääringutega seotud teenuste osutamise jaoks on vajalik Finantsinspeksiooni tegevusluba.
Nõuded kauplemiskohale	Eraldi nõuded kauplemiskohtadele (börsile ja alternatiivbörsile).	Eraldi nõuded nn <i>bulletin board</i> stiilis kauplemiskeskonna korraldamisele.	Eraldi nõuded finantsvahendusplatvormi korraldamisele, sh nõuded ka sisetabe väärkasutamisele ja turumanipulatsioonile kui pakkumise maht on suurem kui 1 mln eurot.	Eraldi nõuded finantsvahendusplatvormi korraldamisele.	
Nõuded registripidamisele	Kauplemiskohas kauplemisele võetud väärtpaberid tuleb väärtpaberite keskdepositooriumis registreerida.	Investeerimisinstrumenti registrit võib pidada investeerimisinstrumentide vahendaja, väärtpaberite keskdepositoorium, krediidiasutus või muu isik, kellel on piisav organisatsiooniline ja tehnilise korralduse tase.**			Eraldi registripidamise nõudeid ette nähtud ei ole.

Märkused:

* muu investeerimisinstrument võib olla ka mitte-vabalt võõrandatav väärtpaber (sh osahingu osa).

* osahingu osade registripidamisele kohaldatakse äriseadustiku 16. peatükis sätestatut.

3. KEHTIV REGULATSIOON JA TURUÜLEVAADE

Väärtpaber ja investeerimisinstrument EL ja Eesti õiguses

Nagu eespool märgitud, siis MiFID II artikli 4 lõige 1 punkt 44 määratleb võõrandatavad väärtpaberid, mis on kapitaliturul kaubeldavad (ja üleantavad), mh:

- i) äriühingute aktsiad, osad ja muud väärtpaberid, mis on samaväärsed äriühingute, seltsingute või muude üksuste aktsiate või osadega, ning aktsiate hoidmistunnistused;
- ii) võlakirjad¹⁸ või muus vormis väärtpaberistatud võlad, sealhulgas selliste väärtpaberite hoidmistunnistused;
- iii) muud väärtpaberid, mis annavad õiguse omandada või võõrandada selliseid vabalt võõrandatavaid väärtpabereid või millest tuleneb rahaline arveldus, mille kindlaksmääramise aluseks on vabalt võõrandatavad väärtpaberid, valuutad, intressimäärad või tootlused, kaubad või muud indeksid või näitajad.

EL prospektimääruses on väärtpaberite üldiste liikidena toodud välja omakapitali- ja mitteomakapitaliväärtpaberid. MiFID II kohaselt on seega väärtpaberi üheks tunnuseks kapitaliturul kaubeldavus. Euroopa Komisjon on seisukohal, et kapitaliturg on laiem kui reguleeritud turg ja selle all mõistetakse kõiki olukordi, kus saavad kokku väärtpaberite ostmise ja müümise huvid.¹⁹

Vabalt võõrandatavuse mõiste sisustamisel on EL liikmesriikidel olnud erinev praktika. Eestis on väärtpaberi defineerimisel kriteeriumiks võetud ühepoolse tahteavalduse alusel üleantavus ning tegemist peab olema varalise õiguse, kohustuse või lepinguga (VPTS § 2 lg 1). Vastavalt VÕS § 917 lg-le 1 on väärtpaber iga dokument, millega on seotud mingi varaline õigus selliselt, et seda ei ole võimalik dokumendist eraldi teostada. Seadusega sätestatud juhtudel loetakse väärtpaberiks ka õigusi, mida väljendatakse ja antakse üle üksnes registrikande vahendusel (VÕS § 917 lg 2 esimene lause).

Sisuliselt võib kõiki muid väärtpaberi sarnaseid objekte (mis ei klassifitseeru väärtpaberiks VPTS § 2 tähenduses) käsitada nõuetena.

Nõude ja väärtpaberi vahel ei ole praktikas alati kerge vahet teha, arvestades nõuete ja väärtpaberitega tehtavate tehingute võimalikke sarnaseid eesmärke. Seetõttu tuleks igakordselt hinnata ka ettevõtja poolt pakutava teenuse sisulist poolt. Ka Euroopa Komisjon on sedastanud, et nõuete loovutamise valdkonnas valitseb ebakindlus, kuivõrd väärtpaberite ja nõuete tehakse enamjaolt sarnaseid tehinguid.²⁰ Lisaks tuleb mainida, et loovutamistehingud arenevad pidevalt ja need võivad hõlmata ka mitme nõude loovutamist korraga või nii olemasolevate kui ka tulevaste nõuete loovutamist. Osade ärimudelite puhul võivad investeringud olla struktureeritud mh selliselt, et vältida teatud regulatsioonide kohaldumist, investeringute puhul nt vältides väärtpaberina kvalifitseerumist.

Lisaks kapitaliturul kaubeldavuse aspektile on väärtpaberi tunnuseks ka selle üleantavus, mille väljaselgitamiseks on vajalik hinnata, kas ja mis tingimustel on väärtpaber üleantav. Üleantavuse tähenduse kohta VPTS otsest vastust ei anna. Selle kohta on komisjon viidanud aga olukorrale, kui väärtpaberitega kauplemine on võimalik reguleeritud- või alternatiivturgudel.²¹ VPTS § 2 lg 1 sõnastuse ja kapitalituru laiema definitsiooni alusel võib Eesti õiguse kontekstis üleantavuse kohta öelda, et see tähendab väärtpaberite vabalt võõrandatavust, mis on võimalik eelkõige juhul, kui võõrandamiseks ei ole takistusi.

Seega on oluline hinnata ka väärtpaberi võõrandatavuse ja kaubeldavusega seotud küsimusi. Võõrandatavuse osas on õiguskirjanduses välja toodud, et see tähendab üksnes ringlusesse laskmise

¹⁸ Näiteks võlakirjade puhul on õiguskirjanduses välja toodud kolm peamist kriteeriumit: i) nominaalväärtus, ii) intressimäär ja iii) lunastamise tähtaeg.

¹⁹ Committee of European Securities Regulators. Your questions on MiFID. Markets in Financial Instruments Directive 2004/39/EC and implementing measures. Questions and answers. 2008, lk 45-46. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/isd/questions/questions_en.pdf.

²⁰ Euroopa Komisjon, Nõudeõiguse loovutamise või ülemineku kehtivusest kolmandate isikute suhtes ning loovutatud nõudeõiguse eelisseisundist teise isiku õiguste suhtes, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0626&from=EN>.

²¹ Ibid.

võimalust, kaubeldavus eeldab, et väärtpabereid on võimalik turustada, st teatud väärtuse olemasolu.²² Hinnangu andmisel tuleks lisaks väärtpaberi tunnuste analüüsimisele arvesse võtta ka investeringu mahtusid, investorite jaoks kaasnevaid riske ja kapitali kaasamise eesmärgi. Väärtpaberit tuleks vaadata kui tervikut, koos sellest tulenevate õiguste ja kohustustega.

Nõude loovutamine on käsutustehing tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 6 lg 3 mõistes, kuivõrd muudetakse olemasoleva nõudeõiguse kuuluvust. Nõude loovutamise sisuks on võlaõigusliku nõude tehingu alusel ülekandmine seniselt võlausaldajalt uuele võlausaldajale, st toimub võlausaldaja vahetus. Nõuete loovutamise üldtingimused on sätestatud VÕS-is. Seadus eristab nõuete ja kohustuste üleminekut. Võlausaldaja võib oma nõude tulenevalt VÕS § 164 lg-st 1 võlgniku nõusolekust sõltumata anda lepingu alusel tervikuna või osaliselt üle teisele isikule. Nõude osaline loovutamine võib toimuda mh sellisel juhul, kui nõude esemeks on rahalise kohustuse täitmine (nt nõudega seotud kõrvalnõuete²³ loovutamine). Nõude loovutamisega astub uus võlausaldaja senise asemele (VÕS § 164 lg 2). See tähendab, et toimub loovutatud nõude üleminek uuele võlausaldajale ja senine võlausaldaja asendub uuega. Kui nõudeid loovutatakse osaliselt, siis ühe võlausaldaja asemele tekivad osavõlausaldajad, kes võivad teistest sõltumatult panna maksma osa endisest kohustusest.

Laenuõuete loovutamise piirangute osas võivad arvesse tulla eelkõige seaduslikud piirangud või vastavad kokkulepped. Üldiselt tuleb nõude loovutamisel arvestada piirangutega, mis tulenevad VÕS §-dest 166 ja 164. Võlaõigusseaduse § 164 lõike 1 teise lause esimese alternatiivi kohaselt ei või nõuet loovutada, kui loovutamine on seadusest tulenevalt keelatud. Sellisel juhul võivad olla asjakohased seadusest tulenevad piirangud, nt KAS § 63 lg 4 ja KAVS § 46 lg 2.

Ühisrahastus

- **Eesti õigus**

Ühisrahastamine on alternatiivne võimalus finantseerida selliseid projekte, mida teised finantsteenused ei pruugi rahuldada. Käesoleval ajal ei ole Eestis ühisrahastusega tegelevate ettevõtete äritegevust eriseadustega reguleeritud ja Eesti õiguses puuduvad selged alused ühisrahastuse investeringute määramiseks. Ühisrahastusettevõtja investeringutele kohalduv regulatsioon on siiani sõltunud eelkõige ettevõtja ärimudelist ja rahastusprojekti struktureerimisest.

Kui ühisrahastusettevõtja soovib vahendada tarbijale krediiti krediidiandjate ja -vahendajate seaduse (KAVS) § 2 lg 2 kohaselt, peab nimetatud ettevõtja taotlema Finantsinspeksioonilt kredidivahendaja tegevusloa.²⁴ Viidatud seadus aga ei kohusta teenuseosutajaid järgima investorkaitse nõudeid. Samas võivad ühisrahastusele, sõltuvalt selle eesmärkidest ja tegevusmudelidest, kohalduda ka näiteks väärtpaberituruseadus (VPTS), krediidiasutuste seadus (KAS), makseasutuste ja e-raha asutuste seadus (MERAS) või investeerimisfondide seadus (IFS). Ühisrahastusteenuse osutajal lasub oma ärimudeli hindamise kohustus. Teenuseosutaja peab analüüsima, kas tulenevalt tema tegevustest on tal kohustus järgida mõnda eelnimetatud seadust ja kas tema tegevuses võivad esineda sellised tunnused, mille kohaselt on vaja taotleja tegevusloa või registreerida oma tegevus Finantsinspeksioonis.

KAS kohaselt on õigus avalikkuselt hoiuseid või muid tagasimakstavaid rahalisi vahendeid kaasata ainult krediidiasutustel (§ 4 lg 1). Teatud tingimustel võib selliseks tegevuseks olla ka väärtpaberite pakkumine. KAS tähenduses loetakse avalikkuselt kaasatuks hoiused või muud tagasimakstavad

²² G.G. Castellano. Towards a General Framework for a Common Definition of 'Securities': Financial Markets Regulation in Multilingual Contexts. Uniform Law Review/Revue de Droit Uniforme Vol XVII, 2012. Lk 470. Kättesaadav: <https://ssrn.com/abstract=2187812>.

²³ Sellisteks kõrvalnõueteks võivad olla nt intressi-, viivise- ja leppetrahvi nõuded.

²⁴ Krediidiandjate ja -vahendajate seadus sätestab nõuded ühisrahastusplatvormi kaudu tarbija krediteerimisele, kuna laenuplatvormi vahendusel krediiti võtnud tarbijatele tuleb tagada võrdne kaitse KAVS kohaselt tegevusloa omavalt krediidiandjalt krediiti saanud tarbijaga. Seetõttu on KAVS § 2 lg 2 laiendatud kredidivahendaja mõistet ja sätestatud, et ka laenuplatvormidele kohalduvad kredidivahendaja nõuded. Allikas: Seletuskiri krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu juurde, lk 12. Eelnõu seletuskiri on leitav Riigikogu veebileheküljelt: Krediidiandjate ja -vahendajate seadus 795 SE, <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/950bdd45-ccf9-468c-b66e-511edb1d6e3f/Krediidiandjate%20ja%20-vahendajate%20seadus>.

rahalistel vahenditel, mille puhul ettepanek raha hoiustamiseks või muude tagasimakstavate rahaliste vahendite muul viisil kaasamiseks on tehtud avalikkusele (§ 4 lg 2). Avalikkuse all mõistetakse eelnevalt kindlaksmääramata isikute ringi (KAS § 4 lg 3). Ühisrahastamine toimub tavapäraselt avalike internetiplatvormide kaudu ja selle näol on tegemist peamiselt üldsusele suunatud avatud pakkumisega tahteavalduse tegemiseks osaleda konkreetse projekti rahastamises. Seega on üldjuhul tegemist investeeringu avaliku pakkumisega, mida pakutakse määratlemata hulgale isikutele. Mitte-avaliku pakkumisega on tegemist üksnes juhul, kui pakkumine on suunatud konkreetsetele kitsale ringile investoritele. Käesoleva eelnõuga täpsustatakse antud aspekti ka ühisrahastusteenuste puhul (vt eelnõu § 2 lg 10 ning § 3 lg-d 2 ja 9 ning § 5 lg 1).

- **Euroopa Liidu õigus**

2018. aastal avaldati Euroopa Komisjoni FinTech tegevuskava, mille eesmärk on suurendada Euroopa finantssektori konkurentsivõimelisust ja innovaativsus. Tegevuskava raames esitati ka ettepanek teatud ühisrahastumudelite reguleerimiseks EL-s. 7.10.2020 võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/1503 (edaspidi nimetatud ka EL ühisrahastuse määrus).²⁵

Nimetatud määruse eesmärk on, et ühisrahastusteenuse osutajad saaksid kergesti oma teenuseid pakkuda terves ELis, mis aitaks mitmekesistada Euroopa finantsüsteemi, toetades finantsstabiilsust, investorikaitset ja turuosalistevahelist konkurentsi. Piiriülese teenuse osutamiseks on ette nähtud tegevuslubade andmise kord, mis võimaldab ELis piiriülevalt tegutseda ilma edaspidi igas liikmesriigis tegevusluba taotlemata. Samas kindlustatakse, et ühisrahastusteenuse osutajad on allutatud raamistikule, mis tagab nende nõuetekohase haldamise ja rahastajate kaitse, keskendudes usaldusväärsele riskijuhtimisele, eriti ärikäitumisele, sobivusele ja nõuetele vastavusele, hoolsuskohustusele ja nõuetekohasele teabe avalikustamisele. See peaks suurendama ühtlasi ka investorite kaitset. Määrust kohaldatakse alates 10.11.2021.

Lisaks EL ühisrahastuse määrusele võeti 7.10.2020 vastu ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2020/1504, millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL ehk MiFID II direktiivi.²⁶ Nimelt lisatakse direktiivi 2014/65/EL artikli 2 lõikesse 1 punkt p, millega välistatakse MiFIDII regulatsiooni kohaldamisalast EL ühisrahastusmääruse artikli 2 lõike 1 punktis e määratletud ühisrahastusteenuse osutajad. Liikmesriikidel on viidatud direktiivi kohaselt kohustus nõue siseriiklikku õigusesse implementeerida hiljemalt 10. maiks 2021 ja hakata seda kohaldama alates 10.11.2021. Seoses eelnevaga tehakse käesoleva eelnõuga muudatus ka VPTS-is.

Käesoleva eelnõuga sätestatakse muu hulgas normid, mis rakendavad määrust (EL) 2020/1503 ja normid, millega võetakse üle direktiiv (EL) 2020/1504 ning kehtestatakse vastutus ja järelevalve käesolevas lauses viidatud õigusaktides nimetatud teenuseosutajate üle.

Oluline on mainida, et EL ühisrahastusmäärus kõikidele ühisrahastuse viisidele või vormidele ei kohaldu ehk teatud ühisrahastusmudelitele ei ole EL tasemel nõudeid ühtlustatud. See puudutab eelkõige tarbijakrediidi vahendamise tegevust ühisrahastusteenuse osutajajaid. Käesoleva eelnõuga hõlmatakse ka sellised ühisrahastusteenuse osutajad, kes võimaldavad investeerimist ka tarbijakrediidi projektidesse.

Krüptovarad

- **Eesti õigus**

Krüptovarad on Eesti õiguses defineerimata mõiste, kuid krüptovarade alla võib tinglikult liigitada kõiki instrumente, mis on esitatud krüptograafilisel kujul. Krüptovarad on võimalik jagada kolmeks lähtuvalt nende peamisest funktsioonist ja kasutusotstarbest (vt allolev Tabel 2).

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R1503&from=EN>.

²⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020L1504&qid=1606384145932&from=EN>.

Tabel 2. Tokenite klassifitseerimine üldistatud kujul²⁷

Maksetokenid (ehk virtuaalvääringud)	Investeerimislaadsed tokenid	Kasutustokenid
<p>Eeskätt maksete tegemiseks või väärtuse ülekandmiseks kasutatavad krüptovarad, millega tavaliselt ei kaasne õigusi tokeni väljastaja enda või tema poolt pakutava toote või teenuse suhtes (erinevalt investeerimis- või kasutustoken'itest). Teisisõnu kasutatakse virtuaalvääringuid pigem vahetusvääringuna (nt kaupade/teenuste müümiseks või ostmiseks kellegi käest, kes ise ei ole tokenite väljastaja) või ka investeerimise eesmärgil läbi tokeni enda väärtuse säilitamise/suurendamise.</p> <p>Tuntum ja esimene näide on <i>bitcoin</i>. Uuem nähtus on „varaga tagatud token“, mis on suhteliselt uus vorm viis maksmiseks ja mis on tagatud teatud varaga (riiklik valuuta, kaup või toorme, või ka teine krüptovara).</p>	<p>Selliseid instrumente võib pidada väärtpaberiteks või väärtpaberitega sarnanevateks instrumentideks, mis annavad tokeni omanikele hääle-, kasumi jaotamise- või muid õigusi, mida tavapärast seostatakse aktsia või osahinguga osa omamisega.</p> <p>Krüptograafilisel kujul esitatud investeerimisinstrumente nimetatakse käesolevas eelnõus ka investeerimistokeniteks.</p>	<p>Üldiselt võimaldavad sellised krüptovarad juurdepääsu konkreetsele tootele või teenusele, mida sageli pakutakse kasutades hajusraamatu platvormi, kuid mida ei aktsepteerita kui maksevahendit.</p>

1) Virtuaalvääringud ja nendega seotud teenused

Rahapesu andmebüroo väljastab alates 27.11.2017 tegevuslubasid Eestis virtuaalvääringu teenuse pakkumiseks.²⁸ Virtuaalvääring on defineeritud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi RahaPTS) § 3 punktis 9, mille kohaselt virtuaalvääring on digitaalsel kujul esitatud väärtus, mis on digitaalselt ülekantav, säilitatav või kaubeldav ja mida füüsilised või juriidilised isikud aktsepteerivad maksevahendina, kuid mis ei ole ühegi riigi seaduslik maksevahend ega rahaline vahend Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 337, 23.12.2015, lk 35–127) artikli 4 punkti 25 tähenduses ega makseinstrument või maksetehing sama direktiivi artikli 3 punktide k ja l tähenduses.

Virtuaalvääringu teenus on kehtiva RahaPTS järgi virtuaalvääringu rahakotiteenus ja virtuaalvääringu vahetamise teenus. Rahakotiteenus puhul klientidele luuakse või hoitakse nende krüpteeritud võtmeid, mida kasutatakse virtuaalvääringute hoidmiseks, säilitamiseks ja ülekandmiseks. Virtuaalvääringu vahetamise teenus jaguneb omakorda kaheks: virtuaalvääringu vahetamine raha vastu või raha vahetamine virtuaalvääringu vastu ja ühe virtuaalvääringu vahetamine teise vastu.

2) Investeerimise eesmärki kandvad krüptovarad

Täna turul pakutavate investeerimise eesmärki kandvate krüptovarade alla võib liigitada sellised instrumendid, mille omamisega kaasnevad õigused ja kohustused sarnanevad eeskätt osalusele äriühingus või mille omajal on võimalik teenida tulu vastavalt instrumendi pakkumises esitatud tingimustele. Näiteks aktsiast ja ka ostueesõigusega piiratud osahinguga osast tulenevad õigused ja kohustused on sätestatud äriseadustikus. Seega, kui investeerimistoken esindab plokiahelasse kantud ühikuna osa või muud instrumenti, mida seostatakse osaluse omamisega, on võimalik selgitada selle tokeniga seotud igakordse omaniku õigusi osalusele ja hüvedele äriseadustiku regulatsiooni põhjal. Siiski jäävad määratlemata näiteks plokiahelas tehingute kajastamisega (ehk registri pidamisega) seotud küsimused, samuti tokeniga tehingu tegemise ja selle hoidmisega (virtuaalse rahakoti ja selle võtmetega) seotud temaatika ning muud tokeni tehnoloogilisest eripärast tulenevad aspektid.

²⁷ Allikas: EBA raport krüptovarade kohta, 9.01.2019. a, joonisel autorite kohendused. Täpsema tokenite kategoriseerimise võib leida siit: <http://www.untitled-inc.com/the-token-classification-framework-a-multi-dimensional-tool-for-understanding-and-classifying-crypto-tokens/>

²⁸ Rahapesu andmebüroo, majandustegevuse luba. Kättesaadav: <https://www.politsei.ee/et/juhend/majandustegevuse-luba>.

Seoses eelnõus esitatud investeerimisinstrumenti definitsiooniga tuleb märkida, et selle mõiste alla lähevad ka instrumendid, mille omamine on funktsionaalselt sarnane osaühingu osa omamisega. 2020. aastal jõustusid äriseadustiku § 149 muudatused, mis lubavad osaühingul põhikirjaga loobuda osa võõrandamise käsutustehingu notariaalsest vorminõudest, kui sellega on nõus kõik osanikud ja kui osaühingu osakapital on vähemalt 10 000 eurot. See võimaldab osa võõrandamise käsutustehinguid teha ka vähemalt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis (vt viidatud sätte lõiked 4 ja 6).

Kui aga eesmärk ei ole mitte tokeniseerida olemasolevat õigust, vaid token ise esindabki investeerimisinstrumenti (näitena nn fragmenteeritud õigus, mis ei ole aktsia, kuid annab õiguse dividendidele lähtuvalt teatud arvestuspõhimõtetest, või hääleõiguse äriühingus), ei pruugi kehtiv õigus tokeni olemusega seotud aspektidele piisavat selgitust anda ning pooltevahelised suhted saavad rajaneda üksnes lepingul ehk tokeni välja andmisel koostatud teabedokumendil (nimetatakse ka *white paper*’iks).

3) Kasutustokenid

Kasutustokenite alla liigituvad üldjuhul sellised krüptovarad, mida on võimalik vahetada kaupade või teenuste vastu või mida on võimalik näiteks kasutada tokeni väljastaja teenusele ligi pääsemiseks. Teisisõnu on tegemist piiratud kasutusfunktsiooniga tokeniga, mida aktsepteerib tokeni müüja ise enda poolt osutatava teenuse või kauba maksevahendina. Sellisest funktsioonist lähtuvalt võib kasutustokeneid mõista ka kui vautšereid (*voucher*) või kinkekaardi sarnast instrumenti. Ka kasutustokenite pakkumine ja käitlemine on Eesti õiguses suuresti reguleerimata, ning konkreetselt kasutustokenid alluvad eelkõige poolte (teenuseosutaja ja kliendi) vahelisele võlaõiguslikule suhtele, mille keskseks elemendiks on kasutustokeni pakkumisel esitatud teabedokument (*white paper*).

Kõigi kolme tokeni liigi puhul on ühendavaks jooneks siiski tehnoloogiast tulenevad riskid, mida kehtiv õigus ei kajasta. Seega võib regulatsiooni täiendamise seisukohalt olulise kohana välja tuua sellekohase lünga, mis vajab täpsustamist. Käesoleva eelnõu eesmärk on kehtivat regulatsiooni täpsustada selliste instrumentide osas, mis kannavad investeerimise eesmärki²⁹.

- **Euroopa Liidu õigus**

Nagu eespool juba märgitud, siis EL väärtpaberituruõigus reguleerib finantsinstrumentide turgude direktiivist (MiFIDII) tulenevalt selliseid väärtpabereid, mille olemuslikuks tunnuseks on, et nad peaksid olema kapitaliturul vabalt võõrandatavad. Tüüpiliselt on sellisteks väärtpaberiteks börsil (reguleeritud väärtpaberiturul) kauplemisele võetud aktsiad või võlakirjad.³⁰

---

²⁹ Ka Saksa õiguses on analüüsitud vajadust pöörata tähelepanu eelkõige investeerimise eesmärki sisaldavatele tokenitele. Blockchain Technology – Thoughts on Regulation. BaFin 01.08.2018.

https://www.bafin.de/SharedDocs/Veroeffentlichungen/EN/BaFinPerspektiven/2018/bp_18-1_Beitrag_Fusswinkel_en.html

“Tehnilises võtmes, tokeni üleantavus nõuab, et tokenit saab üle anda teistele kasutajatele. Vastavalt sellele peab token olema üleantav “vastavalt oma tüübile”, st selle fundamentaalne õiguslik struktuur või tehnilised omadused peavad jääma muutumatuks, kui token antakse kolmandale osapoolle. Piirangud üleantavuse kordadele ja üleantavusele ise on aspektid, mis võivad välistada tokeni üleandmisele väärtpaberi kohta sätestatu kohaldamise. Üldine standardiseerimine on vajalik tokeni vabalt võõrandatavusest [*“negotiability”*] lähtuvalt. Kui tokenid väljendavad konkreetseid õigusi, mis on igal juhul erinevad, siis need tokenid võivad olla üleantavad, aga vabalt võõrandatavuse kriteerium ei ole täidetud. Peab olema võimalik kindlaks määrata tehingus kasutatud tokenite tüüpi ja kogust, st nad peavad olema asendatavad. Lisaks, vabalt võõrandatavus peab kehtima finantsturgudel. Vabalt võõrandatavuse võimalus on piisav; tegelik võõrandamine ei ole vajalik. Sellest tulenevalt peaks reeglina tsentraalseid või mitte-tsentraalseid krüptovarade kauplemise platvorme käsitada finantsturgudena.

Token peab endas kätkeva aktsia-sarnaseid liikmelisuse õigusi või muid lepinguliseid omandiõigusi, mis on piisavalt võrreldavad võõrandavate väärtpaberitega WpHG § 2 lg 1 tähenduses, eriti seoses võlakirjade või võlaõiguslike instrumentidega. Igal konkreetsel juhul tuleb hinnata, eriti seoses tokenite hübriidse loomusega, et kas käsitletav instrument on finantsinstrument või vara, mis on samastatav üldises majanduslikus käibes oleva instrumendiga. Oluline side tegeliku majandusliku varaga on eriti küsitav, kui tokeni eest ei ole võimalik osta kaupu või teenuseid, kuivõrd neid ei ole veel olemas. Sellistel juhtudel sõltub tokeni väljaandja pingutustest see, kas *white paper*’is ja mujal dokumentides lubatud funktsionaalsus tegelikult ka realiseerub. Seetõttu token teenib pigem raha kaasamise eesmärki, mis võib olla argument teatud tokeni käsitlemiseks finantsinstrumentina, kui token ka hõlmab väärtpaberile sarnaseid funktsioone. Jällegi sõltub selline hinnang iga konkreetse tokeni kohta läbiviidud analüüsi tulemusest.“

³⁰ Allikas: Krüptovarade reguleerimise VTK, 2019.

Eraldi krüptovarasid EL väärtpaperituru või investorikaitse alane õigus ei reguleeri. Krüptovaraside liik, mille kohta on olemas EL regulatsioon, on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2015/849, 20. mai 2015, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnustatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73—117), sätestatud raamistik sätestab ainult tegevusloa taotlemise nõuded vastava sektori ettevõtjatele ning nendele rakendatavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuded, jättes sealjuures reguleerimata teenuse osutamisele seatavad nõuded või ka üldisema finantsjärelevalve raamistiku.

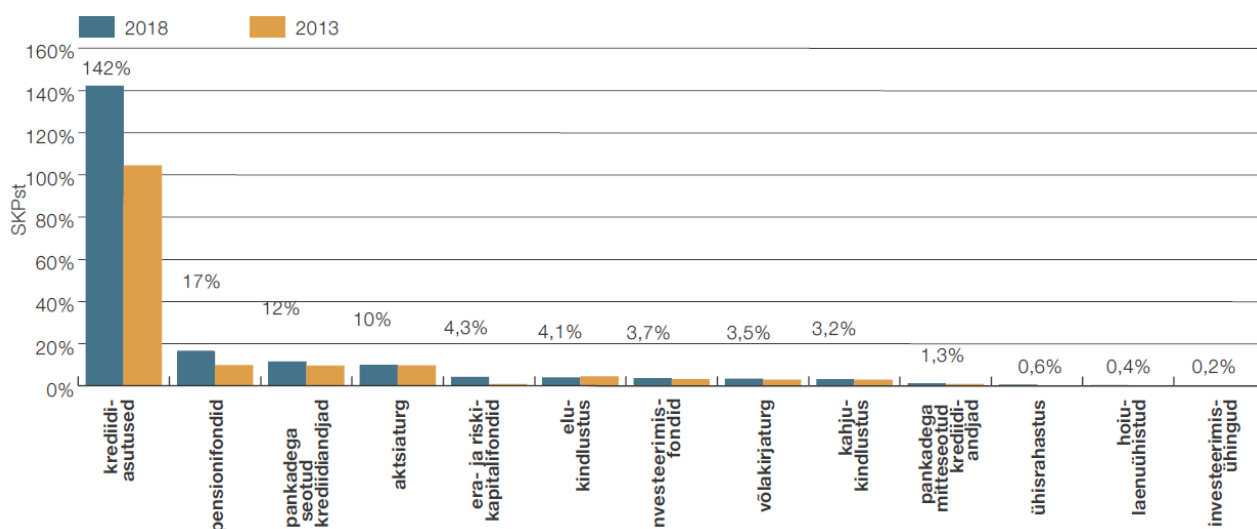
Lisaks on septembris 2020 Euroopa Komisjon avalikustanud digitaalse rahanduse paketi³¹, mille üks osa on krüptovaraturge käsitlev määrus (ingl *Markets in Crypto Assets* ehk **MiCA**). MiCA peamiseks eesmärgiks on kehtestada ühtne reeglistik krüptovarade reguleerimiseks EL määruse näol. Määruse kohaldumisklassi kuuluksid kõik krüptovarad (mis ei ole finantsinstrumendid või investeerimishoiused, e-raha, hoius Euroopa Parlamendi ja Nõukogu hoiuste tagamise skeemide direktiivi 2014/49/EL tähenduses või väärtpaperistamine), ja varaga tagatud krüptovara (laiemalt tuntud kui nn *stablecoin*) ning nimetatud krüptovarade emiteerimise ja käitlemisega seotud teenuseosutajad. Krüptovara emitentidele olulisi muudatusi ei kaasne – kohustuslikuks tehakse põhiteabedokumendi, mille sisu peab vastama määruse nõuetele, avalikustamine, aga järelevalveasutused ei kontrolliks selle sisu. Kõige rangemalt on reguleeritud e-raha tokenid ja varapõhised tokenid, mille puhul peab emitent taotlema tegevusloa ning saama oma instrumendi põhiteabedokumendi sisule eelneva heakskiidu finantsjärelevalveasutuselt. Samas märgime, et MiCA-ga seonduv EL seadusandlik protsess on käesoleva eelnõu esitamise ajal alles algusjärgus ja määruse jõustumiseni kulub eelnõu koostajate hinnangul minimaalselt 2-3 aastat.

3.1. Turuülevaade

3.1.1. Eesti finantsurg

Eesti kapitaliturg on panganduskeskne, st alternatiivsed kapitali kaasamise mahud on pangalaenudega võrreldes üsna väikesed. Järgmisel joonisel on näha, kuidas suhestuvad erinevad finantssektori valdkonnad SKP-ga. Kuigi pärast 2008. aasta majanduslangust on pankade osatähtsus mõnevõrra vähenenud, moodustavad pankade varad endiselt ligikaudu kaks kolmandikku finantssektori varadest.

Joonis 6. Eesti finantssektori varade ja SKP suhtarv 2013. ja 2018. a lõpus³²

³¹ Kättesaadav: https://ec.europa.eu/info/publications/200924-digital-finance-proposals_et.

³² Allikas: Eesti Panga finantsstabiilsuse ülevaade 2019.

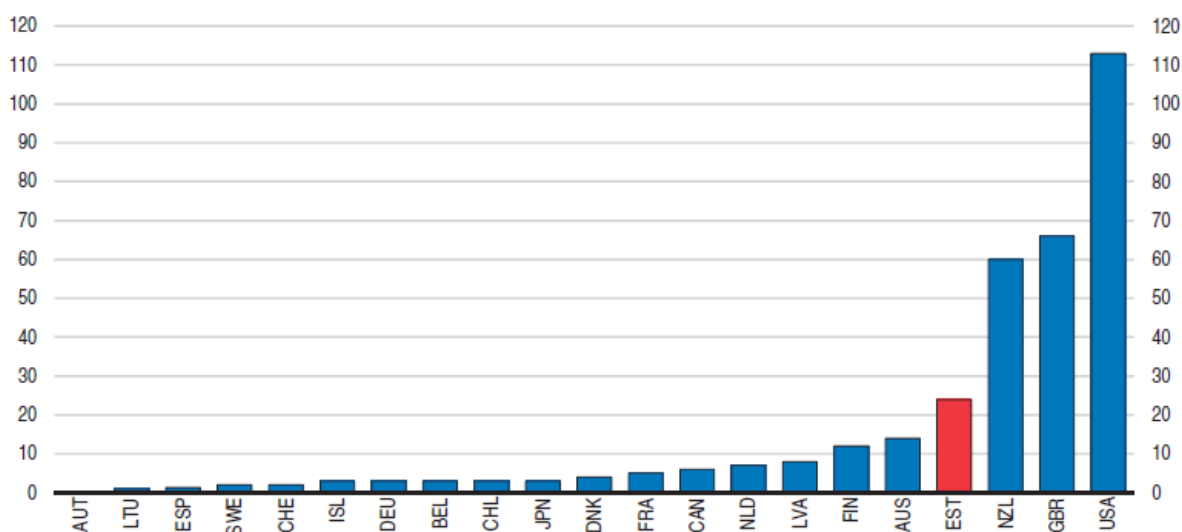
Finantsinspektsiooni hinnangul pärssis kevadel 2020 puhkenud COVID-19 kriis mitmete finantsteenuste mahu kasvu, nt kindlustus- ja fndisektorit. Kokkuvõttes aga kasvas 2020. aasta esimesel poolel säästmisele ja investeerimisele suunatud finantsteenustesse – sh investeerimis- ja pensionifondid, individuaalportfellid, muud finantsinstrumendid, tähtajalised ja säästuhoiused ning investeerimis- ja muud hoiused – paigutatud varade maht 2% ja ulatus juuni lõpuks 10,9 miljardi euroni (2019. aasta lõpus 10,7 miljardit eurot). Arvelduskontodel hoitavad vahendid kasvasid poolaastaga 11%, jõudes juuni lõpuks 18,1 miljardi euroni. Seega ulatus kõikidesse finantsteenustesse paigutatud varade maht Eestis kokku 29 miljardi euroni.³³

Tegevuslubadega finantsteenuste osutajate kohta on võimalik rohkem lugeda Finantsinspektsiooni Eesti finantsuru ülevaadetest: https://www.fi.ee/sites/default/files/2020-05/fi_finantsturg_2019.pdf ja https://www.fi.ee/sites/default/files/fi_eesti_finantsteenusteturg_6_2020_c_est.pdf.

3.1.2. Ühisrahasusteenuse osutajate sektori ülevaade

Ühisrahasust peetakse üheks kõige suurema potentsiaaliga jagamismajanduse valdkonnaks. 2015. aasta alguses viidi läbi üleeuroopaline uuring alternatiivsete rahastamisviiside kohta, mille tulemusena selgus, et Euroopas tegutseb üle 255 ühisrahasustplatvormi ning aastane tehingute maht nendel platvormidel on hinnanguliselt ligi 2,957 miljardit eurot (2014), seejuures olid mahud võrreldes 2013. a kasvanud ligi 144%^{34,35} Eesti on olnud ühisrahasustamise turul Euroopas eesrinnas. Ühisrahasustamine sai Eestis hoo sisse 2009. aastal, kui alustati P2P tüüpi laenude andmisega. 2015. aastal hinnati Eesti teisele kohale on kapitali kogumahust Euroopas.³⁶

Joonis 7. Ühisrahasust Euroopas (2015). Maht eurodes elanike kohta. Allikas: Cambridge Centre for Alternative Finance, OECD ülevaade.³⁷

Technopolis Group & EY 2015. aasta raporti kohaselt tegutses 15 Eestis registreeritud ühisrahasustteenuse osutajat.³⁸ Eestis registreeritud platvormidel tehtud tehingute kogumahud ulatusid 128 miljoni euroni, hinnanguline turumaht (platvormide ja teenusosutajate müügitulu kokku) oli 2015. aastal 8 miljonit eurot. Prognoosi kohaselt leiti, et hinnanguliselt kasvab finantsvaldkonna

³³ Allikas: <https://www.fi.ee/et/publikatsioonid/eesti-finantsteenuste-turg-30juuni-2020-seisuga>.

³⁴ Wardrop, et al., 2015.

³⁵ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, https://www.mkm.ee/sites/default/files/lisa_c_finantsteenused.pdf.

³⁶ Current State of Crowdfunding in Europe, lk 27 jj. Kättesaadav: https://www.sbs.ox.ac.uk/sites/default/files/Entrepreneurship_Centre/Docs/OxEPR2/current-state-crowdfunding-europe-2016.pdf.

³⁷ OECD Economic Surveys, Estonia, September 2017, Overview, lk 45, <http://www.oecd.org/economy/surveys/Estonia-2017-OECD-economic-survey-overview.pdf>.

³⁸ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, https://www.mkm.ee/sites/default/files/lisa_c_finantsteenused.pdf.

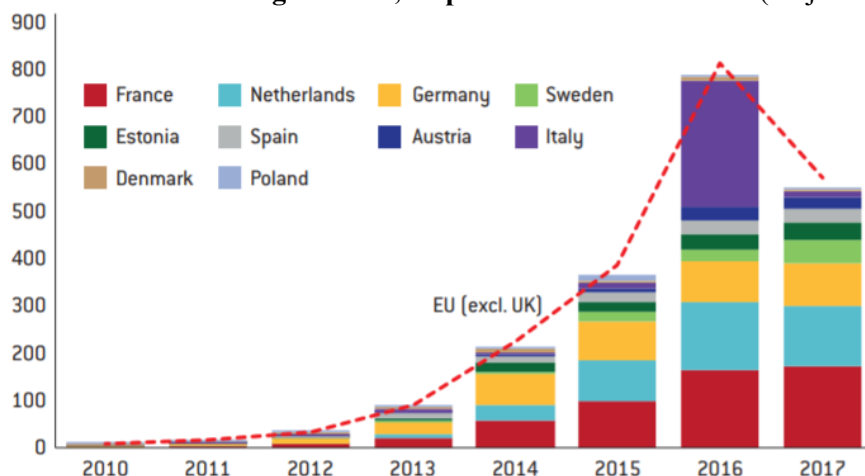
jagamismajanduse maht 2020. aastaks ligikaudu 130-450%, saavutades turumahu 32 miljonit eurot (platvormide ja teenuseosutajate müügitulu kokku).

2016. a avaldas Hollandis asuv Euroopa alternatiivse ja kogukondliku rahastuse ekspertiisikeskus CrowdfundingHub ulatusliku uuringu ühisrahastuse hetkeolukorrast 27 Euroopa riigis.³⁹ Keskus töötas välja ka viieteistkümnel näitajal põhineva alternatiivrahastuse küpsusindeksi (ingl *Alternative Finance Maturity Index*), mille kohaselt paigutus Eesti 4. kohale.⁴⁰ Eesti paistis seega silma positiivse näitena, olles ühisrahastuse edenemise osas Euroopas Suurbritannia, Hollandi ja Prantsusmaa järel neljandal positsioonil.

Eelviidatud alternatiivse ja kogukondliku rahastuse ekspertiisikeskuse CrowdfundingHub uuringust selgus, et nii investorid kui ettevõtjad on ühisrahastuse suhtes aina optimistlikumalt meelestatud. Nüüdseks näitab praktika, et ühisrahastus on juurdunud tõsiseltvõetava finantseerimisallikana. Ühisrahastuse jõulisele laienemisele on kaasa aidanud asjaolu, et tegu on rahvusvahelise sektoriga.

Samuti on Euroopa Investeeringufond võrrelnud erakapitali-investeeringute osakaalu SKPs, st Baltikum vs EL, ja seal on Balti riigid keskmisele (0,3% SKP-st) viimastel aastatel järele jõudnud.⁴¹

Joonis 8. Kaasatud kogusumma, 10 parimat ELi liikmesriiki (miljonites eurodes)⁴²

Ühisrahastusteenuseosutajate arv ja nende vahendatud rahastuse maht on Eestis kiiresti kasvanud. Selle maht elaniku kohta on Eestis üks Euroopa suurimaid.⁴³ 2018. aasta lõpus oli Eestis registreeritud ligi 20 ettevõtet, kes haldasid ühisrahastusplatvorme. Nende platvormide kaudu vahendatud rahastuse jääk oli 2018. aasta lõpus 150–180 miljonit eurot ehk kuni 0,7% SKPst. 2013-2018 aastate tehingute koguväärtus ulatus ligi 500 miljoni euroni ja suure osa sellest moodustasid viimaste aastate tehingud. Uute platvormide lisandumisest hoolimata on ühisrahastusturg suhteliselt kontsentreeritud. Viie suurima ettevõtte väljastatud rahastuse maht on üle 90% kogu rahastuse mahust.⁴⁴

³⁹ Current State of Crowdfunding in Europe. Kättesaadav: https://www.sbs.ox.ac.uk/sites/default/files/Entrepreneurship_Centre/Docs/OxEPR2/current-state-crowdfunding-europe-2016.pdf. Euroopa riikide ühisrahastuse seisukorra analüüsimiseks moodustas CrowdfundingHub 15 näitajast koosneva indeksi, millest 8 on seotud regulatsioonidega ning ülejäänud peegeldavad turu suurust, ühisrahastuse erinevate vormide esindatust konkreetses riigis, samuti saadavaloleva info organiseeritust ja ligipääsetavust.

⁴⁰ Äripäev, <https://www.aripaev.ee/reklaamartiklid/2016/05/27/eesti-on-uhisrahastuse-kupsusindeksi-jargi-euroopas-4-kohal>. Alternatiivrahastuse küpsusindeks aitab mõista iga uuringus osalenud riigi ühisrahastuse turu hetkeolukorra põhjuseid. Viieteistkümnest näitajast kaheksa on seotud regulatsioonidega. Teised näitajad on nt turu suurus, ühisrahastuse erinevate vormide esindatus konkreetses riigis, samuti saadavaloleva info organiseeritus ja ligipääsetavus. Küpsusindeks keskendub erinevate riikide ühisrahastuse ekspertide esitatud info analüüsile positiivse ja negatiivse poole pealt. Nt ühisrahastuse maksusoodustuste poolest on Suurbritannia võrreldes teiste Euroopa riikide eesrinna. Allikas: Ibid.

⁴¹ Allikas: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi mitteametlik tagasiside käesolevale dokumendile.

⁴² Allikas: https://bruegel.org/wp-content/uploads/2019/03/PC-06_2019_-1.pdf, lk 3.

⁴³ Allikas: https://www.jbs.cam.ac.uk/fileadmin/user_upload/research/centres/alternative-finance/downloads/2018-ccaf-exp-horizons.pdf.

⁴⁴ Eesti Pank, Finantssektori struktuuri ülevaade, 2019, lk 20.

Teadavaolt tegutseb Eestis käesoleval ajal üle 30 ühisrahastusteenuse osutaja. Täpset nimekirja ei ole võimalik koostada, kuna nimetatud ettevõtetel puudub teavitamis-, registreerimis- või loakohustus. Eesti Panga statistikas kajastuvad hetkel vaid suuremad teenuseosutajad. Täpseid ühisrahastussektori mahtusid seega hinnata ei ole võimalik ja käesolevas seletuskirjas esitatud mahud on ligikaudsed.

Eesti Panga andmetel ulatub ühisrahastusteenuste osutajate vahendatud rahastuse maht⁴⁵ 2020. a sügiseks hinnanguliselt ligikaudu 1 miljardi euroni. Kuigi kriisiperiood võib tuua teatud muudatusi turul, siis eeldavasti jätkub ühisrahastusturu mahtude kasv ka tulevikus (vt tabel 3). Ligikaudu 60 % rahastusest on seotud Eestiga ja ülejäänud liigub välismaale. Võib eeldada, et välismaale suunatud rahastuse maht kasvab tulevikus, kuivõrd ühisrahastusteenuse osutajad laiendavad oma tegevust välisriikidele. Lainemist välisriikidele hakkab tõenäoliselt soodustama ka 2021. aasta novembris rakenduv EL ühisrahastusteenuse määrus.

Tabel 3. Ühisrahastuse mahud Eestis⁴⁶

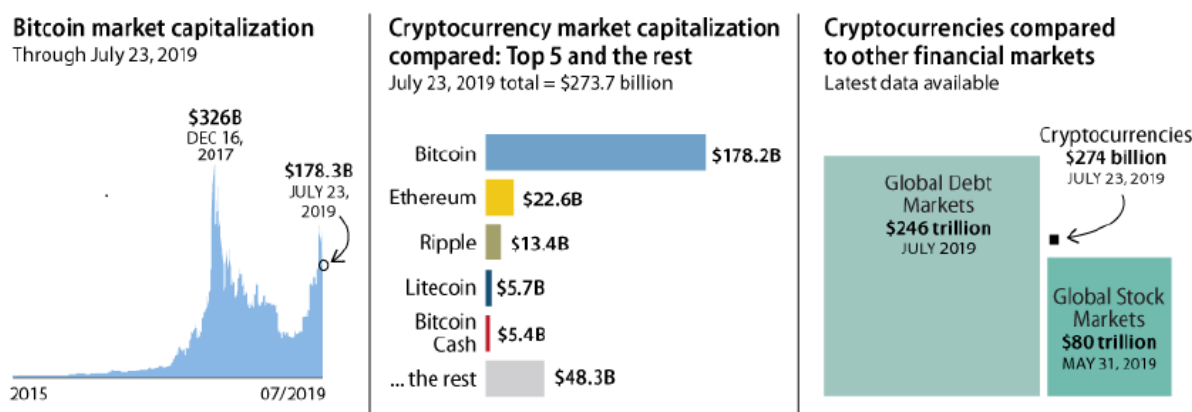
Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Vahendatud rahastuse maht (mln eur)	29	41	66	95	168	313	196
Rahastuse jääk perioodi lõpus (mln eur)	29	50	93	144	235	370	414

Eesti Panga hiljutise leibkondade finantskäitumise küsitluse tulemuste järgi on 2% leibkondadest oma säästusid paigutanud ühisrahastusplatvormidesse. Samas investeerivad paljud Eesti väikeinvestorid ka välismaa ühisrahastusteenuste osutajate portaalidesse, eeskätt Läti suurtesse ühisrahastusplatvormidesse (nt Mintos, Twino).

3.1.3. Ülevaade krüptovarade turust

Järgmine joonis illustreerib küptoraha laadsete varade kasvu. Eeldatakse, et kasvavad investeeringud krüptovara haldamise tehnoloogiasse suurendavad krüptovara haldamise lahenduste kasutamist kogu maailmas.⁴⁷

Joonis 9. Krüptovarade globaalse turu kasv⁴⁸

⁴⁵ Palume arvestada, et antud arvutused on ligikaudsed ja hinnangulised, kuivõrd käesoleval ajal puudub ühisrahastusteenuse osutajatel registreerimis- või loakohustus, mistõttu on ülevaadet turust keeruline saada.

⁴⁶ Allikas: Eesti Pank.

⁴⁷ Crypto Asset Management Market by Solution (Custodian and Wallets), Application Type (Web-based and Mobile), End user (Individual and Enterprise (Institutions (BFSI, Hedge Funds), Retail and eCommerce)), Region - Global Forecast to 2025, allikas: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/crypto-asset-management-market-201925303.html>.

⁴⁸ Examining Regulatory Frameworks for Digital Currencies and Blockchain”, July 30, 2019.

Maailmas on ringluses ligi 8 000 erinevat virtuaalväeringut, turuväärtusega 560 miljardit USA dollarit (467 miljardit eurot).⁴⁹ Suure osas aga moodustavad sellest tehingud bitcoin'ga.

Konkreetselt Eestiga seoses ametlikku statistikat tokenite kaudu kapitali kaasamise mahtude kohta ei ole. 2018. aastal avaldatud Ernst & Young uuringu kohaselt ulatus Eestiga seotud ICO-de maht 63 miljoni USA dollarini (53 mln euronit), mis on teiste riikide võrdluses märkimisväärne. Uuringus peeti Eestiga seotuse all silmas seda, et tokeni emitent on Eestis asutatud või tokeni emitendi asutajad või juhid on Eestist pärit. Eesti ühingutega seotud ICO statistikat on kogunud ka advokaadibüroo NJORD Law Firm. Nende avaldatud andmete põhjal on Eesti ühingute kaasatud ICO mahud järgmised:

Tabel 4. Kapitali kaasamine läbi ICO-de (millel on seos Eestiga)

	ICO-de koguarv	ICO-de arv, kaasatud kapitali maht on teada	ICO-de maht (eurodes)
2017	28	24	198 mln
2018	110	50	148 mln

Lisaks on koostanud rahvusvahelisi võrdlusi token'ite emiteerimisest ka teine audiitorbüroo – PWC. Nend avaldatud ülevaate kohaselt oli Eesti hoidmas maailmas 6. kohta aastal 2019 läbi viidud emissioonide osas.⁵⁰ Selle ülevaate kohaselt peetakse Eestit jätkuvalt üheks atraktiivseks kohaks, kus selliseid emissioone korraldada.

Samas tuleb märkida, et ei pruugi olla selge, mis tingimustel klassifitseeritakse vastavad kapitali kaasamise viisid ICO-deks või hoopis pigem STO-deks (*securities token offering*).⁵¹

3.1.4. Virtuaalväeringu teenuse osutajad Eestis

Kõige hilisema ülevaate Eesti virtuaalväeringu teenuse osutajate kohta on võimalik leida Rahapesu andmebüroo 22.09.2020 avalikustatud uuringust.⁵² Käesoleval ajal tegutseb Eestis ligikaudu 350 teenuseosutajat.

2020. aasta 1. augusti seisuga kehtis erinevaid virtuaalväeringute tegevuslube kokku 611 (295 virtuaalväeringu raha vastu vahetamise teenuse, 261 rahakotiteenuse ja 55 virtuaalväeringu teenuse luba), mida on 2020. aasta talve lõpuga võrreldes ligikaudu kolm korda vähem.⁵³ Hiljutised seadusemuudatused annavad alust arvata, et viidatud tegevusloaga ettevõtete arv Eestis võib veel täiendavalt langeda. Novembri lõpu seisuga on tegevusluba umbes 340 ettevõttel.

2020. aasta märtsi seisuga Eestis tegevusluba omanud ettevõtted olid noored, valdavalt asutatud kas 2018. või 2019. aastal (vastavalt 47% ja 41%). 96% ettevõtetest olid asutatud mitte varem kui 2016. aastal.⁵⁴

Eesti turul tegutsevate virtuaalväeringute teenuste pakkujate vahendatud teenuste kogukäive on kiiresti kasvanud. Kui 2018. aastal oli see suurusjärgus 590 miljonit eurot, siis 2019. a esimesel poolaastal juba kaks korda kõrgem – 1,2 miljardit eurot. Virtuaalväeringu teenuse vahendamise käibed varieeruvad ettevõtete puhul väga suurtes piirides. Mõlemal perioodil kuulus suurim käive ühele ettevõttele, vastavalt 420 miljonit eurot 2018. aastal ja 820 miljonit eurot 2019. a esimesel poolaastal. Teenuse pakkumisega alustanud ettevõtete seas oli vahendatud tehingute mediaankäive 2018. aastal 94 tuhat eurot ja 2019. aasta esimeses pooles 50 tuhat eurot. 83 ehk ligikaudu kolmandik virtuaalväeringu

⁴⁹ Veebilehe coinmarketcap.com andmetel (seisuga 15. detsember 2020).

⁵⁰ https://www.pwc.com/ee/et/publications/pub/Strategy&_ICO_STO_Study_Version_Spring_2020.pdf

⁵¹ Allikas: Krüptovarade reguleerimise VTK, 2019.

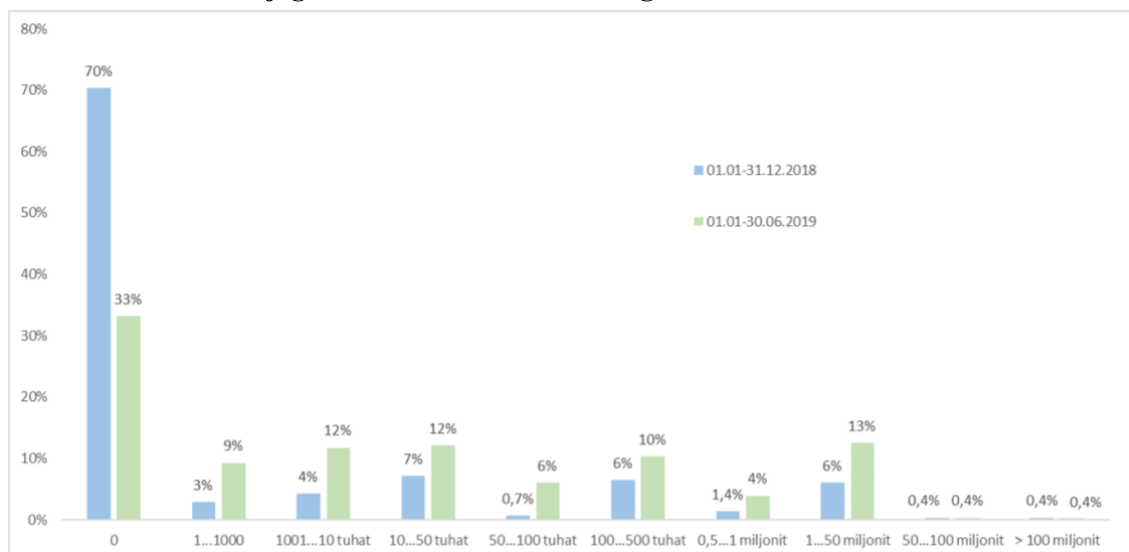
⁵² Virtuaalväeringu teenuse pakkujate uuring, kättesaadav: <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaeeringu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>.

⁵³ Allikas: <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaeeringu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>.

⁵⁴ Allikas: <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaeeringu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>.

ettevõtet olid 2018. aastal teenuseid vahendanud; 2019. aasta I poolaasta kohta tegi seda juba 188 ettevõtet.⁵⁵

Joonis 10. Ettevõtete jagunemine vahendatud tehingute käibe alusel⁵⁶

91% Eestis tegevust alustanud virtuaalvääringu teenust pakkuvatest ettevõtetest võimaldasid küsitlusele vastamise hetkel kaubelda või hoiustada Bitcoin. Levinud virtuaalvääringud, millega kaubeldakse, on ka Ethereum (67%), Litecoin (44%) ja Bitcoin Cash (44%). 8% ettevõtetest aktsepteerisid teenuse osutamisel sularaha.⁵⁷

Tabel 5. Eestis tegevust alustanud virtuaalvääringu teenuse pakkujate ärisuhete arv ja vahendatud tehingute käive⁵⁸

	Näitaja	Perioodil 1.01.-31.12.2018	Perioodil 1.01.-30.06.2019
VV kokku, n=280	Virtuaalvääringu teenuse osutamiseks loodud ärisuhete arv	278 tuhat, sh ühel ettevõttel 177 tuhat	500 tuhat, sh ühel ettevõttel 180 tuhat
	Ettevõtteid, kellel oli näitaja > 0	93 (34% ettevõtetest)	186 (67% ettevõtetest)
	Virtuaalvääringu teenuse pakkumise kogukäive (EUR)	590 mln, sh ühel ettevõttel 420 mln	1,2 mld, sh ühel ettevõttel 820 mln
	Ettevõtteid, kellel oli näitaja > 0	83 (30% ettevõtetest)	187 (67% ettevõtetest)
VV raha vastu, n=262	Virtuaalvääringu teenuse osutamiseks loodud ärisuhete arv	233 tuhat, sh ühel ettevõttel 177 tuhat	285 tuhat, sh ühel ettevõttel 154 tuhat
	Ettevõtteid, kellel oli näitaja > 0	78 (30% ettevõtetest)	159 (61% ettevõtetest)
	Virtuaalvääringu teenuse pakkumise kogukäive (EUR)	178 mln, sh ühel ettevõttel 60 mln	296 mln, sh ühel ettevõttel 80 mln
	Ettevõtteid, kellel oli näitaja > 0	73 (28% ettevõtetest)	169 (65% ettevõtetest)
VV rahakotiteenus, n=211	Virtuaalvääringu teenuse osutamiseks loodud ärisuhete arv	73 tuhat	270 tuhat, sh ühel ettevõttel 150 tuhat
	Ettevõtteid, kellel oli näitaja > 0	62 (29% ettevõtetest)	133 (63% ettevõtetest)
	Virtuaalvääringu teenuse pakkumise kogukäive (EUR)	440 mln, sh ühel ettevõttel 400 mln	986 mln, sh ühel ettevõttel 800 mln
	Ettevõtteid, kellel oli näitaja > 0	45 (21% ettevõtetest)	112 (53% ettevõtetest)

⁵⁵ Allikas: <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaeringu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>.

⁵⁶ Allikas: RABi uuring, PPA joonis, <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaeringu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>.

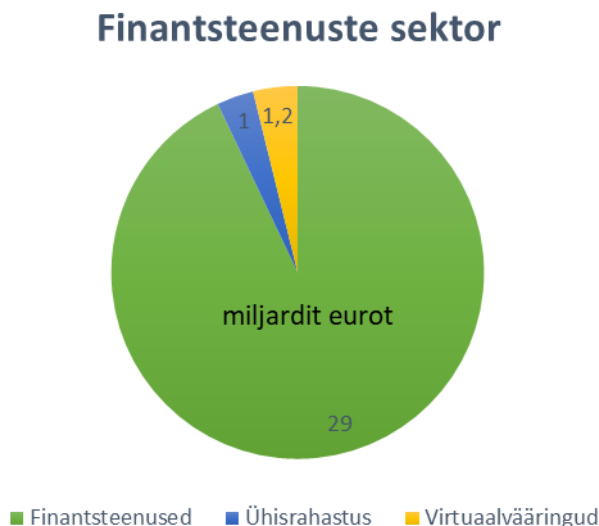
⁵⁷ Allikas: <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaeringu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>.

⁵⁸ Allikas: Virtuaalvääringu teenuse pakkujate uuring, kättesaadav: <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaeringu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>.

Üldine võrdlus

Kui võrrelda Eesti finantssektori kogumahtusid, siis virtuaalvääringu teenuse osutajate ja ühisrahastusteenuse osutajate poolt vahendatavate teenuste kogukäive on endiselt marginaalne.

Joonis 11. Finantsteenuste sektori kogumaht võrreldes virtuaalvääringu ja ühisrahastuse sektoriga

4. EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

4.1. Ülevaade eelnõu ülesehitusest

EELNÕU
Ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seadus
1. peatükk ÜLDSÄTTED
§ 1. Seaduse reguleerimisala
§ 2. Seaduse kohaldamine
§ 3. Investeerimisinstrument ja sellega seotud teenused ning rahastuse taotleja
§ 4. Virtuaalvääringud ja nendega seotud teenused
§ 5. Seaduses kasutatud muud terminid
2. peatükk TEENUSEOSUTAJANA TEGUTSEMISE ÕIGUS
§ 6. Tegevusluba
§ 7. Tegevusloa taotlemine
§ 8. Äriplaan
§ 9. Tegevusloa taotluse läbivaatamine
§ 10. Tegevusloa andmise otsus
§ 11. Tegevusloa andmisest keeldumise alused
§ 12. Tegevusloa kehtivuse lõppemine
§ 13. Tegevusloa kehtetuks tunnistamine
§ 14. Avalikkuse teavitamine

3. peatükk
OLULINE OSALUS

- § 15. Oluline osalus
- § 16. Olulist osalust omavatele isikutele esitatavad nõuded
- § 17. Osaluse omandamisest teavitamine
- § 18. Osaluse omandamisest teavitamisel esitatavad andmed
- § 19. Menetlus ja menetlustähtajad
- § 20. Osaluse omandamise tingimused
- § 21. Osaluse omandamise keelamise alused ja otsus omandamise kohta
- § 22. Osaluse ebaseadusliku omandamise tagajärjed
- § 23. Olulise osaluse muutumisest teavitamine

4. peatükk
JUHTIMINE JA NÕUDED TEGEVUSELE

1. jagu

Teenuseosutaja juhtimine ja organisatsiooniline ülesehitus

- § 24. Teenuseosutaja asukoht ja peakontor
- § 25. Teenuseosutaja tegevus välisriigis
- § 26. Nõuded juhtorgani liikmetele ja töötajatele
- § 27. Juhtorganite liikmetest ja audiitorettevõtjast teavitamine ning juhtorgani liikme tagasikutsumine
- § 28. Nõuded juhtorgani liikmete ja töötajate tasustamisele
- § 29. Sise-eeskirjad
- § 30. Sisekontroll ja vastavuskontrolli funktsioon
- § 31. Teenuseosutaja töötaja kohustus Finantsinspektsiooni teavitada
- § 32. Andmete säilitamine

2. jagu

Teenuseosutaja tegevusnõuded

- § 33. Teenuseosutaja tegevuse edasiandmine ja kolmanda isiku teenuste kasutamine
- § 34. Huvide konflikti maandamise ja vältimise nõuded
- § 35. Teenuseosutaja või temaga seotud isikute osalemine investeerimisprojektides
- § 36. Tasu või hüve seoses teenuse osutamisega
- § 37. Konto avamise kohustus ja sellest informeerimine
- § 38. Nõuded eriotstarbelise üksuse kasutamisele ühisrahastusteenuse osutamisel
- § 39. Nõuded finantsvahendusplatvormile

5. peatükk
TEENUSE OSUTAMINE JA RAHASTUSE TAOTLEMINE

1. jagu

Teenuse osutamisele esitatavad üldnõuded

- § 40. Üldnõuded teenuse osutamisele
- § 41. Üldnõuded rahastuse taotlejale
- § 42. Teabe avalikustamine majandustegevuse kohta
- § 43. Nõuded teenuseosutajale, kes osutab teenust, mille raames on võimalik vahetada virtuaalvääringut või investeerimisinstrumenti raha vastu

2. jagu

Investeerimisinstrumenti pakkumise ja vahendamise nõuded

- § 44. Üldised teabe avalikustamise nõuded

- § 45. Teabe avalikustamine investeerimisprojekti kohta
- § 46. Teabe avalikustamine investeerimisinstrumentidega tehtavate tehingute hindade kohta finantsvahendus-platvormil
- § 47. Investeerimisinstrumenti asjakohasuse hindamine investorile
- § 48. Lepingueelne järelemõtlemisaeg investeerimisinstrumenti pakkumisel
- § 49. Ettenägematute kulude reserv, investeerimisinstrumenti tulususe või tootluse garanteerimine ja tagasiostugarantii
- § 50. Eelseadistatud investeerimine ühisrahastusteenuse korral

3. jagu

Põhiteabedokument, kahju nõudmine ja investeerimisinstrumenti pakkumise peatamine

- § 51. Nõuded põhiteabedokumendile
- § 52. Eksitav, vigane või ebatäpne teave põhiteabedokumendis ja põhiteabedokumendi muutmine
- § 53. Finantsinspektsiooni kohustused seoses põhiteabedokumendiga ja õigus nõuda põhiteabedokumendi muutmist
- § 54. Põhiteabedokumendi registreerimine või pakkumisest teavitamine
- § 55. Investoritele kahju hüvitamine
- § 56. Pakkumise peatamine

4. jagu

Siseteabe väärkasutamine ja turumanipulatsioon

- § 57. Siseteabe väärkasutamist ja turumanipulatsiooni reguleerivate sätete kohaldamine
- § 58. Siseteabe avalikustamine investeerimisinstrumentide kohta
- § 59. Siseteabe väärkasutamise keeld
- § 60. Turumanipulatsioon ja selle toimepanemise keeld

5. jagu

Kliendi kaebused

- § 61. Kliendi kaebuse lahendamine

6. peatükk

INVESTEERIMISINSTRUMENTI REGISTRI PIDAMINE JA KANDED INVESTEERIMISINSTRUMENTIDEGA

- § 62. Investeerimisinstrumenti registreerimine
- § 63. Nõuded registripidajale
- § 64. Registrisse kantavad andmed ja nende töötlemine
- § 65. Investeerimistokeni registreerimine ja registrikande õiguslik tähendus

7. peatükk

NÕUDED KAPITALILE, OMAVAHENDITELE JA VARADE HOIDMISELE

- § 66. Teenuseosutaja osa- või aktsiakapital
- § 67. Nõuded teenuseosutaja omavahenditele
- § 68. Kliendi vara hoidmise nõuded

8. peatükk
RAAMATUPIDAMINE JA ARUANNETE ESITAMINE FINANTSINSPEKTSIOONILE

- § 69. Raamatupidamise korraldamine
- § 70. Aruannete esitamine Finantsinspeksioonile
- § 71. Finantsinspeksioonile esitatud aruannete kontroll ja puuduste kõrvaldamine
- § 72. Audiitorkontroll
- § 73. Audiitorettevõtja informeerimiskohustus

9. peatükk
ISIKUANDMETE KAITSE JA TEENUSEOSUTAJA TALITLUSPIDEVUS

- § 74. Isikuandmete töötlemine ja isikuandmete kaitse nõuded
- § 75. Teenuseosutaja talitluspidevuse tagamine
- § 76. Turvalisusega seotud intsidentide tuvastamine ja lahendamine

10. peatükk
TEENUSEOSUTAJA ÜMBERKUJUNDAMINE, ÜHINEMINE, LÕPETAMINE JA PANKROT

- § 77. Ümberkujundamine
- § 78. Ühinemine
- § 79. Jagunemine
- § 80. Tegevuskava äritegevuse lõppemise kohta
- § 81. Lõpetamine
- § 82. Pankrot

11. peatükk
JÄRELEVALVE

- § 83. Järelevalve alused ja ulatus ning järelevalve teostamine
- § 84. Menetlusosalise õigused ja kohustused järelevalvemenetluses
- § 85. Finantsinspeksiooni õigused informatsiooni saamisel
- § 86. Selgituste andmisest keeldumise alused
- § 87. Kohapealne kontroll
- § 88. Ekspertiis ja erakorraline audiitorkontroll järelevalvemenetluses
- § 89. Ettekirjutus
- § 90. Juhtorganite kokkukutsumine ja juhtorgani otsuse kehtetuks tunnistamine Finantsinspeksiooni taotlusel
- § 91. Finantsinspeksiooni informeerimise kohustus
- § 92. Sunniraha

12. peatükk
VASTUTUS

- § 93. Põhiteabedokumendiga seotud nõuete rikkumine
- § 94. Muu teabe avalikustamise nõuete rikkumine
- § 95. Teenuse osutamisega seotud kohustuse rikkumine
- § 96. Vastutuse siseteabe väärkasutamise ja turumanipulatsiooni eest
- § 97. Finantsinspeksioonile teabe esitamata jätmine
- § 98. Investeeringuinstrumendi registreerimisega seotud nõuete rikkumine
- § 99. Olulise osaluse omandamise korra rikkumine
- § 100. Sise-eeskirjade ja sisekontrolli nõuete rikkumine
- § 101. Teenuseosutaja ülesannete edasiandmise korra rikkumine
- § 102. Teenuseosutaja juhtorgani kohustuste rikkumine
- § 103. Omavahendite nõuete rikkumine
- § 104. Vara hoidmise nõude rikkumine

- § 105. Huvide konflikti maandamise nõuete rikkumine
- § 106. Teenuseosutaja tegevusega seotud õigusrikkumisest teavitamise korra rikkumine
- § 107. Isikuandmete kaitse ning talitluspidevuse ja turvalisuse tagamisega seotud nõuete rikkumine
- § 108. Teenuseosutaja jagunemise, ümberkujundamise, ühinemise ja lõpetamisega seotud nõuete rikkumine
- § 109. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2020/1503 nimetatud nõuete rikkumine
- § 110. Menetlus

13. peatükk
RAKENDUSSÄTTED

1. jagu
Üleminekusätted

- § 111. Tegevuse kooskõlla viimine käesoleva seaduse nõuetega

2. jagu
Muudatused kehtivates seadustes

- § 112. Finantsinspeksiooni seaduse muutmine
- § 113. Kindlustustegevuse seaduse muutmine
- § 114. Krediidiandjate ja –vahendajate seaduse muutmine
- § 115. Krediidiasutuste seaduse muutmine
- § 116. Majandustegevuse seadustiku üldosa seadu
- § 117. Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmine
- § 118. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus
- § 119. Väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmine
- § 120. Väärtpaberituru seaduse muutmine

3. jagu
Seaduse jõustumine

- § 121. Seaduse jõustumine

Eelnõuga ei reguleerita küsimusi, mis EL ühisrahastusmäärusele tuginedes on otsekohalduva iseloomuga. Euroopa Liidu õiguse kohaselt on keelatud otsekohalduva õigusakti sisu ümber kirjutada riigi õigusesse. Eelnõuga reguleeritakse küsimusi, milles EL ühisrahastusmäärus on liikmesriigile selle õiguse andnud või vastava kohustuse pannud.

4.2. Ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seadus (edaspidi ÜMIVS)

Paragrahv 1 määratleb seaduse reguleerimisala. Selles nimetatud mõisted on defineeritud eelnõu paragrahvides 3 ja 4.

Lõike 1 punkti 1 kohaselt on seadusega reguleeritud ühisrahastusteenuse osutamine ulatuses, milles see täpsustab ja täiendab sätteid, mis sisalduvad EL ühisrahastusmääruses. Käesoleva lõike kohaselt kehtestatakse eelnõuga EL ühisrahastusteenuse osutajatele nõuded niivõrd, kuivõrd see on lubatud või nõutud viidatud EL määrusega. Eeskätt antakse eelnõuga pädevale asutusele järelevalvetegevuseks asjaomased meetmed ja kehtestatakse võimalus nõuete rikkumisel puhul sekkuda, sh määrata karistusi või võtta tarvitusele muid haldusmeetmeid.

EL ühisrahastusmääruse artikli 29 tähenduses pädevaks asutuseks Eestis on Finantsinspeksioon (vt eelnõu § 83 lõige 5). Finantsinspeksioonil on seega kõik õigused, mis on sätestatud EL ühisrahastusmääruses ja mis eelnõuga sätestatakse.

Lõike 1 punkt 2 sätestab, et seadust kohaldatakse investeerimisinstrumentide vahendamise teenuste osutajatele. Nimetatud lõike alusel reguleeritakse neid ühisrahastusteenuse osutajaid, kes lõikes 1 nimetatud EL ühisrahastusmääruse kohaldamisalasse ei kuulu. Siia on hõlmatud nt tarbijakrediidipõhised ühisrahastusmudelid ning muud teenuseosutajad, kes vahendavad kolmandate isikute investeerimisinstrumente. Täpsemalt on investeerimisinstrumentide vahendaja mõiste lahti seletatud eelnõu § 3 lõike 8 selgitustes.

Lõike 1 punkti 3 kohaselt reguleerib seadus investeerimisinstrumentide pakkumist. Investeerimisinstrumenti pakkumise kohta vt lähemalt eelnõu § 3 lõigete 2-4 selgitusi.

Lõike 1 punktiga 4 sätestatakse, et seadust kohaldatakse ka virtuaalvääringu teenuse osutajatele. Seega, võrreldes kehtiva õigusega on virtuaalvääringu teenuste osutamisega seotud õiguslik regulatsioon toodud RahaPTS-ist eriseaduse ehk ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seaduse kohaldamisalasse.

Lõike 1 punktiga 5 sätestatakse, et § 1 lõike 1 punktides 2 ja 4 nimetatud teenuseosutajate üle kehtestatakse eelnõuga nõuded asutamisele, tegevusele, lõpetamisele, samuti vastutuse ja järelevalve teostamise sätted. Lõike 1 punktis 1 nimetatud teenuseosutajatele kehtestatakse eelviidatud nõuded ulatuses, milles see on lubatud ja võimalik EL ühisrahastusmääruse alusel. Eelnõu üheks eesmärgiks ongi rakendada EL ühisrahastusmääruse valikukohti ja kehtestada nõuded, mis selle alusel liikmesriikidele pannakse, ning võtta üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2020/1504, millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta.

Lõike 2 näol on tegemist tüüpilise finantsjärelevalvesubjekti kohta käiva normiga, millega täpsustatakse, et seaduses ette nähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades eriseadusest ja Finantsinspektsiooni seadusest tulenevaid erisusi.

Paragrahvis 2 loetletakse teenused ja instrumendid, millele seadust kohaldatakse.

Eelnõu kohaldumisala illustreerib lihtsustatud kujul järgmine tabel.

Tabel 6. Eelnõu kohaldumisala vastavalt instrumendi liigile

ÜLDNIMETUS	INSTRUMENDI LIIK	KAS EL ÜHISRAHASTUSMÄÄRUS REGULEERIB	KAS EELNÕU (ÜMIVS) REGULEERIB	INSTRUMENDI PAKKUMISEL AVALIKUSTATAV TEAVE
INVESTEERIMIS-INSTRUMENT	Mitte-MiFID instrument [EL ühisrahastusmääruse art 2(1) punkt n] ehk vabalt võõrandatav mitte-MiFID instrument	Jah (kui pakkumise koguväärtus on alla 5 mln euro)	Osaliselt (järelevalve, karistused jm)	Põhiteabedokument (ÜVIMS 5. ptk)
	Muu mitte-MiFID instrument, nt OÜ osad, mis ei ole vabalt võõrandatavad	Ei	Jah	
	Ettevõtte laen läbi ühisrahastuse	Jah (kui pakkumise koguväärtus on alla 5 mln euro)	Osaliselt (järelevalve, karistused jm)	
	Tarbijakrediit läbi ühisrahastuse	Ei	Jah	
VÄÄRTPABER	MiFID finantsinstrument (VPTS § 2 väärtpaber)	Jah (kui pakkumise koguväärtus on alla 5 mln euro)	Osaliselt (järelevalve, karistused jm)	RM prospektimäärus (VPTS)
KRÜPTOVARA	Virtuaalvääring	Ei	Jah	ÜVIMS üldised teabe avalikustamise nõuded (5. ptk)

Lõikes 1 on sätestatud loetelu isikutest ja teenustest, millele seadust kohaldatakse. Nimetatud teenuseosutajate hulka kuuluvad sama lõike neljas punktis nimetatud isikud.

Punkti 1 järgi kohaldatakse seadust Eestis asutatud investeerimisinstrumenti vahendamise teenuse ja virtuaalvääringu teenuse osutajale (nimetatud teenuseosutajat nimetatakse seaduses ja käesolevas seletuskirjas edaspidi koos *teenuseosutajateks*). Teisisõnu kohaldatakse seadust kõikidele teenuseosutajatele, kes on Eestis asutatud ja osutavad Eesti füüsilistele ja juriidilistele isikutele investeerimisinstrumentide ja virtuaalvääringutega seotud teenuseid. Kuna investeerimisinstrumenti vahendamise teenus hõlmab ka ühisrahastusteenust EL ühisrahastumääruse järgi, tuleb viimase osas arvestada ka § 1 lõike 1 punktis 1 toodud piirangut ja selles osas kohaldatakse seadust niivõrd kuivõrd see on lubatud EL ühisrahastusmäärusega. Eestis asutatud investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja ja virtuaalvääringu teenuse osutaja mõisted on avatud eelnõu § 3 lõikes 8 ning virtuaalvääringu teenuse osutaja mõiste eelnõu § 4 lõikes 2.

Punkti 2 järgi kohaldatakse seadust ka kes on saanud tegevusloa vastavalt EL ühisrahastusmäärusele ja kes on asutatud Eestis või kes osutavad Eestis teenuseid. Sätet kohaldatakse koosmõjus eelnõu § 1 lõike 1 punktiga 1 (vt viidatud sätte selgitusi eespool).

Punkti 3 järgi kohaldatakse seadust ka käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetatata isikule, kes taotleb rahalisi vahendeid või pakub investeerimisinstrumente (viidatud isikuid nimetatakse eelnõus ja käesolevas seletuskirjas edaspidi *rahastuse taotlejaks*). Käesoleva punkti alla kuuluvad need isikud, kes pakuvad enda tegevuse või äritegevusega seotud investeerimisinstrumente ise, st ilma teenuseosutajata, kes investeerimisinstrumente vahendaks. Nimetatud isikuid ei käsitleta eelnõu tähenduses teenuseosutajatena, st nad ei pea endaga seotud investeerimisinstrumenti pakkumiseks taotlema tegevusloa vastavalt eelnõu paragrahvi 7 lõikele 1, kuid endaga seotud investeerimisinstrumentide pakkumisel kohalduvad analoogselt VPTS-is sätestatud väärtpaberite avaliku pakkumise korral siiski eeskätt teabe andmise, st põhiteabedokumendi avalikustamise või Finantsinspektsioonis registreerimise kohustus (vt eelnõu 5. peatükk, eeskätt §-d 45 ja 51).

Lõige 2 täpsustab, et käesoleva seaduse 5. ja 6. peatükis sätestatud ei kohaldata EL ühisrahastusmääruse artikli 2 lõike 1 punktis b nimetatud lepingust tuleneva nõude ja punktis n nimetatud instrumenti pakkumisele või vahendamisele, välja arvatud juhul kui nende investeerimisinstrumentide pakkumise koguväärtus kõikide Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriikide kohta kokku selle pakkumise üheaastase ajavahemiku jooksul ületab 5 000 000 eurot. Kuna investeerimisinstrumenti alla kuuluvad ka EL ühisrahastusmääruse kohased mitte-MiFID väärtpaberid ja ettevõtuluslaenud, siis nende investeerimisinstrumentide pakkumisele või vahendamisele eelnõu teenuse osutamise nõudeid ei kohaldata, vaid sellisel juhul kohaldatakse EL ühisrahastusmäärust. Samas, kui nimetatud instrumenti pakkumise koguväärtus kõikide Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriikide kohta kokku pakkumise üheaastase ajavahemiku jooksul ületab 5 000 000 eurot, siis kohaldatakse sellisele teenuseosutajale käesoleva seaduse 5. ja 6. peatükke.

Lõike 3 järgi kohaldatakse Eestis asutatud teenuseosutajale, kes on saanud tegevusloa vastavalt EL ühisrahastusmäärusele ning lepinguriigis asutatud krediidiasutusele, investeerimisühingule, makseasutusele ja e-raha asutusele üksnes käesoleva seaduse 2., 5., 6., 11. ja 12. peatükis sätestatud. Käesoleva lõike eesmärk on tagada, et nende ettevõtjate, kellele on väljastatud tegevusloa muu õigusakti kui käesoleva seaduse alusel (st EL ühisrahastusmääruse, KAS, VPTS, MERAS), tegevus oleks kooskõlas käesoleva seaduse nõuetega (st eelnõu 5. peatüki nõuetega), ning teisalt, et käesolevas seaduses sätestatud nõuete rikkumisel kohaldataks nimetatud ettevõtjate suhtes ka sarnast järelevalvet ja vastutuse sätteid nõuete rikkumise eest (vastavalt eelnõu 11. ja 12. peatükid). Ühtlasi vähendatakse sellise konstruktsiooniga ka ettevõtjate halduskoormust, kuna finantssektori järelevalvesubjektide tegevusnõuded on suures ulatuses sarnased, siis eelnõus reguleeritud teenuste pakkumisel peab eelpool viidatud ja juba olemasoleva finantstegevuse loaga isik täitma üksnes konkreetseid spetsiifilisi nõudeid, mis tagavad teenuseosutajate võrdse kohtlemise ja investorite ühetaolise kaitse.

Lõike 4 kohaselt on teenuseosutajal õigus osutada § 1 lõike 1 punktides 1, 2 ja 4 nimetatud teenuseid (ehk investeerimisinstrumentide vahendamise ja virtuaalvääringu teenust) välisriigis piiriülevalt või asutades selleks filiaali, misjuhul kohaldatakse sellisele piiriülesele teenuse osutamisele või välisriigi filiaali asutamisele käesoleva seaduse §-i 25. Viimatinimetatud sätte kohaselt tuleb enne teenuste

piiriülest osutamist või filiaali asutamist eelnevalt Finantsinspektsiooni teavitada ning esitada samas sättes märgitud andmed ja dokumendid.

Sellega seonduvalt tuleb märkida, et eelnõuga ei ole ette nähtud võimalust välisriigi teenuseosutajal osutada Eestis teenust piiriüleselt, mis tähendab, et Eestis püsivalt teenuse osutamiseks peab teenuseosutaja asutama eraldi juriidilise isiku ja taotlema Eestis vastava tegevusloa. Nimetatud piirangu põhjus seisneb selles, et käesoleva eelnõuga luuakse teenuseosutajatele väga spetsiifiline õiguslik raamistik (kehtestatavad nõuded ei ole EL tasandil ühtlustatud) ja teadaolevalt paljudes liikmesriikides samaväärseid nõudeid veel kehtestatud ei ole.

Lõike 5 kohaselt kohaldatakse rahastuse taotlejale, kes ei tegutse teenuseosutajana, üksnes eelnõu 5., 11. ja 12. peatükis sätestatud. Eeltoodu kehtib juhul, kui rahastuse taotleja ei ole samaaegselt investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja (vt ka § 3 lõiked 7 ja 9). Sätte eesmärk on tagada, et isikule, kes pakub endaga seotud investeerimisinstrumente, peaks rakendama oma tegevuses vähemalt samaväärseid nõudeid kui tegevusloaga teenuseosutaja, vähemalt selles osas, mis puudutab teabe andmist, järelevalvet ja vastutust. Nimetatud kohustus on analoogne VPTS-is sätestatud väärtpaberi (avaliku) pakkumisega, st enda äriühinguga seotud väärtpaberite emiteerimise puhul tuleb avaldada teabedokument (väärtpaberite puhul prospekt), kuid teise äriühingu väärtpaberite pakkumist käsitletakse investeerimisteenusena, mille jaoks tuleb pakkumise korraldajal taotleda investeerimisühingu tegevusluba.

Lõike 6 kohaselt ei kohaldata füüsilisest isikust tarbijakrediidi taotleva rahastuse taotleja suhtes käesolevas seaduses sätestatud. Välistuse eesmärk on mitte kohustada füüsilist isikut, kes tarbijakrediidi näol taotleb eelduslikult rahastust väikses mahus ja enda tarbeks, järgima käesolevas seaduses sätestatud nõudeid, mis tavapäraselt rahastuse taotlemisega kaasnevad (sh põhiteabedokumendi avalikustamine). Samas tasub märkida, et juhul, kui füüsiline isik taotleb tarbijakrediiti, siis kohaldatakse sellisele rahastuse taotlemisele siiski asjakohaseid tsiviilõigussuhteid reguleerivaid õigusakte, sh ka KAVSi ajaomaseid sätteid.

Lõike 7 kohaselt on seaduse kohaldamisalast välistatud finantstuluta ühisrahastusteenuse osutajad. Seadus ei kohaldu ka muude samaväärsete teenuste osutamisel, kui investorile või teenuse kliendile ei kaasne ega pidanudki kaasnema teenuseosutaja või rahastuse taotleja poolset vastusooritust, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Nimetatud lõike eesmärk on välistada seaduse kohaldamisalast mittetulunduslikud ja heategevusliku eesmärgiga ühisrahastusprojektid; samuti sellised ettevõtmised, mille puhul on selgelt enne kliendi või investori poolset kapitali panustamist temale kommuniqueeritud, et üleantud kapitali ei tagastata või oma panustatud kapitali eest ei pakuta vastutasuks asju, õiguseid või muid hüvesid. Hoolimata eeltoodust tuleb annetuspõhised ja finantstuluta ühisrahastusteenuse osutajatel esitada enne majandustegevuse alustamist registripidajale teade annetuspõhisel ja finantstuluta ühisrahastusteenuse osutamisel vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatule. Nimetatud säte on vajalik selleks, et finantsjärelevalveasutusel oleks võimalik saada ülevaadet Eestis tegutsevatest finantstuluta ühisrahastusteenuse osutajate kohta ning kaardistada vastavas sektoris tegutsevad ettevõtjad kui ka nendega seotud riskid. Muus osas käesolevat seadust finantstuluta ühisrahastusele ei kohaldata.

Nimetatud raamistik peaks tagama lihtsustatud korra nendele, kelle tegevuseks on finantstuluta ühisrahastus, ning avalikus registris märgitud finantstuluta tegevusala peaks andma investoritele enam kindlust selles osas, et kõikide vastava ühisrahastusteenuse pakkuja poolt läbiviidud rahakogumiste näol on tegemist tõepoolest finantstuluta ettevõtmisega ning investor ei saa oma panustatud kapitali või muu varalise hüve vastu midagi. Lisaks leiavad eelnõu koostajad, et finantsjärelevalvel ja seadusloojal peaks olema adekvaatne ülevaade finantstuluta ühisrahastusteenuse osutajatest, et mõista nimetatud teenustega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riske ning reageerida, kui see peaks osutama vajalikuks.

Lõike 8 järgi ei kohaldata seadust finantsinstrumentidele ja –teenustele, mille kohta käiv on reguleeritud teistes finantsjärelevalvesubjektide kohta käivates eriseadustes, sealhulgas ei kohaldata seadust järgmistele teenustele ja finantsinstrumentidele:

- 1) väärtpaberitele, mille emiteerimine, registreerimine ja tehingute tegemine on reguleeritud väärtpaberituruse seaduses (vt ka EL ühisrahastusmääruse artikkel 1 lõike 2 punkt b);

- 2) investeerimisteenuste osutamisele väärtpaberituru seaduse § 43 ja § 44 mõistes;
- 3) investeerimiskiriskiga elukindlustuslepingutele kindlustustegevuse seaduse § 222 lõike 1 mõistes;
- 4) investeerimiskiriskiga pensionilepingutele kogumispensionide seaduse § 46¹ mõistes;
- 5) investeerimiskiriski sisaldavate krediidasutuste hoiustele krediidasutuste seaduse § 89¹ mõistes.

Eeltoodud erandite eesmärk on välistada olukorrad, kus võib tekkida normide konkurents ning anda õiguskindlus instrumentide ja teenuste puhul, mille kohta on olemas kehtivad eriseadused ja –normid.

Lõike 9 järgi ei käsitata hoiuse ega muu tagasimakstava vahendina KAS § 4 tähenduses selliseid rahalisi või muid vahendeid, mille teenuseosutaja on saanud oma klientidelt investeeringute tegemise, edasilaenamise või tagasimaksmise eesmärgil. Sellega seoses on oluline märkida, et teenuseosutajal, sarnaselt teiste finantseerimisasutustega ning ettevõtjatega, kes ei ole krediidasutused, ei ole lubatud avalikkuselt vastu võtta hoiuseid ja muid taolisi tagasimakstavaid rahalisi vahendeid (vt ka KAS § 4 lg 1). Teenuseosutaja võib enda makse- või muule kontole kogutavat investori raha või rahalisi vahendeid kasutada üksnes investori korralduse täitmiseks (vara lahususe kohta vt ka eelnõu § 68 selgitusi).

Lõike 10 järgi peab krediidipõhise ühisrahastusteenuse osutaja tarbijale krediidi vahendamisel (vt KAVS § 4) või tarbijakrediidilepinguga seotud nõustamisteenuse (vt KAVS §-id 7 ja 51) osutamisel järgima KAVS §-des 47–53¹ sätestatud. Nimetatud säte põhineb suuresti samasisulisel KAS § 83 lõikel 3¹ ning sätte idee on tagada tarbijakrediidi vahendamise puhul samasuguste nõuete järgimine hoolimata sellest, kas teenust osutab krediidiandja, -vahendaja, krediidasutus või ühisrahastusteenuse osutaja.

Paragrahv 3 sätestab investeerimisinstrumenti, sellega seotud teenuste ja rahastuse taotleja mõisted.

Lõikes 1 on defineeritud investeerimisinstrumenti mõiste käesoleva seaduse tähenduses. Lõike sissejuhatava teksti kohaselt on investeerimisinstrument investeerimise eesmärgil kasutatav. See tähendab, et investeerimisinstrument on finantsvara (finantsinstrument), mille (peamine) eesmärk on teenida instrumenti hoidjale tulu. Sarnaselt väärtpaberituru seaduses reguleeritud väärtpaberitega peaks investeerimisinstrumenti puhul investeerimise eesmärk tähendama seda, et investeerimisinstrumenti soetamisest ja hoidmisest tuleneda võiv tulu põhineb suuresti kellegi muu isiku kui investori panusel rahastuse taotleja käekäigu suhtes, st investor omandab investeerimisinstrumenti, jäädes sellega kaasnevas õigussuhtes suuresti passiivseks rahastuse taotleja ja/või vahendaja suhtes.

Punktis 1 on esitatud loetelu konkreetsetest väärtpaberitest ja instrumentidest, mida käsitatakse seaduse tähenduses investeerimisinstrumentina. Sellisteks instrumentideks on väärtpaberituru seaduse §-s 2 lõike 1 punktides 1-8 nimetatud väärtpaberid või EL ühisrahastusmääruse artikli 2 lõike 1 punktis n nimetatud instrument. Seadusega on hõlmatud sellised eelnimetatud finantsinstrumentid, mis annavad selle omanikule hääle-, kasumi või muid õigusi, mida tavapäraselt seostatakse osaluse omamisega või muul viisil kontrolli teostamisega juriidilises isikus või juriidilise isiku staatust mitteomava isikute ühenduses või muus esemes. Eeskätt kuuluvad selle määratluse alla osaühingu osad, osalus tulundusühistus ja usaldusfondis, aga ka kontrolliõigus sihtasutuste üle ning muud väärtpaberid ja finantsinstrumentid, mis ei ole finantsinstrumentid MiFIDII-i mõistes, kuid millega kaasneb eeltoodud omadustega instrumenti omamine või käsutusõigus.

Punkti 2 kohaselt hõlmab investeerimisinstrumenti mõiste ka krediidilepingust, sealhulgas EL ühisrahastusmääruse artikli 2 lõike 1 punktis b nimetatud lepingust tulenevat nõuet. Punkt 2 tuleneb üldjoontes viidatud EL ühisrahastusmääruse sättest, kuid siseriiklikku õigusesse on nimetatud punkt 2 toodud üle laiendavalt, st krediidilepinguga käesoleva seaduse tähenduses on hõlmatud nii laenulepingud EL ühisrahastusmääruse mõistes, kuid ka tarbijakrediit KAVS-i tähenduses. Eelnõu koostajate hinnangul on tarbijakrediidil põhinev ühisrahastusmudel nii rahastuse taotleja kui ka investori puhul vähemalt samaväärsete riskidega. Lisaks tekiks käesolevas seaduses tarbijakrediidi reguleerimata jätmise korral õigusselgusetus, et kas ühisrahastusmudelil põhineva tarbijakrediidi puhul (vt KAVS § 2 lg 2) kohaldataks KAVS-i või käesolevat seadust. Muud tarbijakrediidi andmist ja vahendamist eelnõu ei reguleeri ja see jääb endiselt KAVSi kohaldamisalasse.

Punkti 3 järgi kuuluvad investeerimisinstrumenti mõiste alla ka tuletisinstrumentid, mis annavad selle omanikule õiguse sama lõike punktis 1 ja 2 nimetatud investeerimisinstrument omandada. Käesoleva seaduse tähenduses mõistetakse nimetatud tuletisinstrumentide all erinevaid instrumente, mis võimaldavad selle omandajal tulevikus investeerimisinstrument omandada. Eeskätt liigituvad sellise määratluse alla võlainstrumentid, mida iseenesest ei saa pidada investeerimisinstrumentideks, kuid mille (esma)pakkumise ajal on avaldatud, et tulevikus on võimalik nimetatud võlainstrumenti omandajal nimetatud instrument investeerimisinstrumentiks konverteerida. Lisaks peetakse käesoleva punkti all silmas ka praktikas kasutatavaid konverteeritavaid instrumente (sh laenud; ingl. k *convertible loan, convertible note*), mille omandaja saab valida, kas sellise instrumendi rahastuse taotleja poolne vastusooritus seisneb raha tagasi maksmisses või osaluse või muu õiguse üleandmises.

Lõige 2 sätesab investeerimisinstrumenti pakkumise mõiste, mille kohaselt investeerimisinstrumenti pakkumine on mistahes vormis ja vahendite, sealhulgas finantsvahendusplatvormi või muu tehnilise lahenduse abil avalikkusele investeerimisinstrumenti omandamise võimaluse kohta kättesaadavaks tehtud teave, mis on piisavalt täpne nii pakkumise tingimuste kui ka pakutava investeerimisinstrumenti osas, et võimaldab investoril otsustada investeerimisinstrumenti omandamise üle. Teisisõnu tuleb käsitleda investeerimisinstrumenti pakkumisena iga teadet, milles on viidatud võimalusele investeerimisinstrumente soetada ning milles on antud investorile või kliendile võimalus teha omapoolne sooritus tehingu tegemiseks. Selliste võimaluste hulka kuulub näiteks investeerimisinstrumenti pakkuja või investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja maksekonto, virtuaalvääringu rahakoti või muu sarnase väärtuse ülekandmiseks võimaldatud konto andmete edastamine investorile või kliendile koos lubadusega teha tulevikus omapoolne vastusooritus investeerimisinstrumenti üleandmise näol. Seevastu ei käsitleta investeerimisinstrumenti pakkumisena sellist teabe avaldamist, mille puhul ei anta investorile võimalust investeerimisinstrument omandada (vt sama paragrahvi lõike 9 selgitused). Käesolevas lõikes märgitud avalikkuse definitsioon on avatud seaduse § 5 lõikes 1. Sellest tulenevalt on sama paragrahvi **lõikes 3** sätestatud erand, mille kohaselt tegemist ei ole investeerimisinstrumenti pakkumisega tegemist juhul, kui teabe avaldamisega ei kaasne võimalust investeerimisinstrument omandada. Praktikas kuuluvad selliste teabe avaldamiste alla näiteks uudislood, viitamine veebilehele, kus pakkumist läbi viiakse ja muud kolmandate isikute poolt tehtud pakkumise tutvustamised või reklaamid, kus investoril ei ole võimalik teha omapoolset sooritust investeerimisinstrumenti omandamiseks.

Lõike 4 kohaselt tuleb investeerimisinstrumenti või virtuaalvääringu pakkumine, mille koguväärtus kõikide lepinguriikide kohta kokku pakkumise üheaastase ajavahemiku jooksul ületab viis miljonit eurot, registreerida Finantsinspektsioonis käesoleva seaduse §-s 54 sätestatud korras. Eelnõu koostajad pidasid vajalikuks sätestada künnis, millest alates kehtivad rahastuse taotlejale (või asjakohasel juhul investeerimisinstrumentide vahendajale) kõrgendatud teabe avalikustamise ja seejärgse Finantsinspektsiooni teabedokumendi kontrolli nõuded. Teiselt poolt ei oleks proportsionaalne nõuda teabedokumendi avalikustamist, vähemalt käesolevas seaduses nõutud kujul. Sarnane režiim kehtib ka väärtpapierituru seaduses väärtpapierite avaliku ja mitteavaliku pakkumise puhul.

Esimeses lauses toodud pakkumise registreerimiskohustust ei kohaldata aga sellistele instrumentidele, mis kuuluvad EL ühisrahastusmääruse kohaldamisalasse (vt ka määruse artikkel 1 lõike 2 punkt c).

Lõige 5 sätestab ühisrahastusteenuse mõiste, mis on defineeritud kahe erineva ühisrahastusteenuse vormi kaudu.

Krediidipõhine ühisrahastus tähendab investorile antud võimalust omandada investeerimisinstrument, millega rahastatakse krediiti või lõike 1 punktis 3 nimetatud tuletisinstrumenti, millega kaasneb lubaduspakkumisse investeeritud vahendid kokkulepitud tähtajaks intressidega või muu finantstulu näol tagastada (**punkt 1**). Nimetatud määratlus eeldab ka seda, et ettevõtjad, kes on saanud varasemalt KAVS § 2 lg 2 alusel kredidivahendaja tegevusloa, peavad eelnõu kohaselt edaspidi hakkama järgima käesoleva seaduse nõudeid lisaks teatud KAVSi sätetele (§§ 47–53¹; vt eelnõu § 2 lõiget 10).

Sama lõike **punkti 2** järgi kuulub ühisrahastusteenuse alla ka investeerimis- või omakapitalipõhine ühisrahastus. Nimetatud teenuse käsitleb laiendavalt EL ühisrahastusmääruses sätestatud, st ühisrahastusteenusena käsitatakse ka § 3 lõike 1 punktis 1 nimetatud instrumenti või selle

tuletisinstrumenti vastavalt sama lõike punktile 3. Nimetatud laiendus tuleneb sellest, et nii MiFID II kui ka EL ühisrahastusmäärus nimetatud instrumente ei käsitle (st MiFID II räägib vabalt võõrandatavatest finantsinstrumentidest), kuigi vastavad instrumendid on turul levinud ning Eesti investoritele laialt kättesaadavad, samuti kujutavad samaväärseid või isegi suuremaid finantsriske võrreldes laenu- või krediidipõhiste instrumentidega. Osahingu osade võõrandamise kohta vt täpsemalt käesoleva seletuskirja punktist 2.1.

Lõikes 6 on nimetatud isikud, keda käsitatakse investeerimisinstrumenti pakkujana käesoleva seaduse tähenduses. **Punkti 1** kohaselt võib investeerimisinstrumenti pakkujaks olla füüsilisest või juriidilisest isikust rahastuse taotleja, sealhulgas ka EL ühisrahastusmääruses nimetatud projektiomanik (vt artikkel 2 lõike 1 punkt h). **Punkti 2** järgi käsitatakse pakkujana ka investeerimisinstrumentide vahendamise teenuseosutajat ehk investeerimisinstrumentide vahendajat (vastava mõiste seletuse kohta vt sama paragrahvi lõiget 8).

Lõige 7 täpsustab lõiget 6 ning loetleb isikud, kes võivad investeerimisinstrumenti pakkuda. Lõike sõnastuse kohaselt võib rahastuse taotleja investeerimisinstrumenti pakkumist korraldada ise või investeerimisinstrumentide vahendaja kaudu. Juhul, kui rahastuse taotleja vahendab kolmanda isiku poolt pakutavaid investeerimisinstrumente, siis sellist rahastuse taotlejat käsitletakse teenuseosutajana ja sellisel juhul tuleb lähtuda seaduses investeerimisinstrumenti pakkumise kohta sätestatust.

Lõige 8 sätestab investeerimisinstrumentide vahendaja mõiste. Investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse näol on tegemist teenusega, mille kaudu juriidiline isik pakub teise juriidilise isiku poolt pakutud investeerimisinstrumente avalikkusele ning peab arvestust investeerimisinstrumentide registri üle. Sisuliselt on tegemist igasuguse teenusega, mille käigus teenuseosutaja võimaldab kolmanda isiku ehk mõne teise isikuga seotud investeerimisinstrumentidega kauplemist või nende omandamist või võõrandamist. Analoogia korras võib mõista investeerimisinstrumentide vahendamise teenust kui väärtpaberituru seaduses reguleeritud väärtpaberi pakkumise või emiteerimise korraldamise teenust (VPTS § 43 lg 1 p 7), kuid teenusena osutatakse mitte väärtpaberite pakkumist sama seaduse paragrahvi 2 lõikes 1 toodud väärtpaberite, vaid käesoleva seaduse reguleerimisalas olevate investeerimisinstrumentide näol. Lisaks vajab märkimist, et investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutajaks loetakse igat juriidilist isikut, kes pakub ükskõik millise teise isiku poolt väljastatud investeerimisinstrumente kas esmapakkumisena või võimaldab selliste investeerimisinstrumentide kauplemist järelturul. Investeerimisinstrumentide registri pidamise kohta vt lähemalt eelnõu § 62 jj selgitusi.

Lõike 8 teine lause täpsustab, et investeerimisinstrumenti vahendaja võib tegutseda üksnes osahingu või aktsiaseltsina. Sarnaselt teiste finantssektori ettevõtjatega ning eeskätt Finantsinspektsiooni järelevalve alla kuuluvate turuosalistega on teenuseosutaja poolt kasutatav äriühingu vorm piiratud osahingu ja aktsiaseltsiga, kuivõrd nimetatud äriühingute puhul on kõige täpsemini ja finantssektori ettevõtjale kohasemalt kindlaks määratud kohustuslikud juhtimise alused, osaluse omandamise ja osalusega seotud õiguste teostamine, vastutuse klauslid jm sätted. Täiendava piiranguna on ette nähtud osahingu vormis tegutseva teenuseosutaja kohustus registreerida oma osad väärtpaberite keskodepositooriumis (vt § 66 lg 3).

Lõike 9 näol on tegemist täpsustusega lõike 8 suhtes. Nimetatud lõikes on sätestatud, et kui isik on üheaegselt nii rahastuse taotleja kui investeerimisinstrumentide vahendaja, kohaldatakse talle investeerimisinstrumentide vahendaja kohta sätestatut. Erand sellest sättest oleks olukorras, kus investeerimisinstrumentide vahendaja pakub ise endaga seotud investeerimisinstrumenti, misjuhuks käsitletakse sellist vahendaja-poolset pakkumist investeerimisinstrumenti pakkumisena ning vahendajale kohaldataks rahastuse taotleja kohta sätestatut. Nimetatud lõike eesmärk on eeskätt tagada investoritele samaväärne kaitse (sh teabe andmise kohustuse täitmine) sõltumata sellest, kas pakkumise viib läbi rahastuse taotleja ise või investeerimisinstrumentide vahendaja.

Lõike 10 järgi on investeerimisinstrumentide vahendaja finantseerimisasutus krediidasutuste seaduse § 5 tähenduses. Kuivõrd investeerimisinstrumentide vahendajal on lubatud korraldada investeerimisinstrumentide (esma)pakkumisi ja kauplemist järelturul, siis on oluline, et investeerimisinstrumentide vahendaja oleks kohustatud isik RahaPTS-i mõistes (vt ka RahaPTS § 2 lg

1 p 2 ja § 3 p 3) ning seeläbi kohaldaks samast seadusest tulenevad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele seatud hoolsusmeetmed.

Paragrahv 4 sätestab virtuaalvääringu mõiste ning seaduse kohaldamisalasse kuuluvad virtuaalvääringu teenused. Sätte näol on tegemist kehtiva RahaPTS vastavate sätete koondamisega käesolevasse eriseadusesse (vt näiteks §-d 2 ja 3). Võrreldes virtuaalvääringute ja virtuaalvääringu teenustele kohalduva regulatsiooniga RahaPTS-is on nimetatud varadele ja teenustele kohalduvad normid jäetud suures osas muutumata, välja arvatud virtuaalvääringu mõiste (**lõige 1**), mis tuleneb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivist 2018/843, millega muudetakse direktiivi (EL) 2015/849, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist, ning millega muudetakse direktiive 2009/138/EÜ ja 2013/36/EL, kohta, mille eestikeelse versiooni kohaselt on virtuaalvääring digitaalsel kujul esitatud väärtus, mis on digitaalselt ülekantav, säilitatav või kaubeldav ja mida füüsilised või juriidilised isikud tunnustavad maksevahendina, kuid mis ei ole ühegi riigi seaduslik maksevahend ega rahaline vahend Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 punkti 25 mõistes ega makseinstrument või maksetehing sama direktiivi artikli 3 alapunktide (k) ja (l) tähenduses. Nimetatud mõistet kasutab ka kehtiv RahaPTS redaktsioon. Selle direktiivi kohaselt on seega välistatud teenused, mis põhinevad konkreetsetel makseinstrumentidel, mida saab kasutada üksnes piiratud viisil ja mis vastavad ühele järgmistest tingimustest:

- makseinstrumentid, millega on nende valdajal võimalik omandada kaupu või teenuseid ainult väljastaja ruumides või väljastajaga sõlmitud otsese kaupade müügi või teenuste osutamise lepingu alusel teenusepakkujate piiratud võrgus;
- makseinstrumentid, mida saab kasutada üksnes väga piiratud valiku kaupade või teenuste omandamiseks;
- makseinstrumentid, mis kehtivad vaid ühes liikmesriigis ja mis antakse ettevõtja või avaliku sektori asutuse taotluse korral ning mida reguleerib riiklik või piirkondlik avaliku sektori asutus konkreetsetel sotsiaalsetel või maksustamisega seotud eesmärkidel, et omandada konkreetseid kaupu või saada teenuseid tarnijatelt, kes on sõlminud väljaandjaga kaupade müügi või teenuste osutamise lepingu;
- elektroonilise side võrkude või teenuste pakkuja maksetehingud, mis tehakse lisaks elektroonilise side teenustele võrgu kliendi või teenuse tellija jaoks:
  - digitaalse infosisu ja häälepõhiste teenuste ostmiseks, olenemata digitaalse infosisu ostmiseks või tarbimiseks kasutatavast seadmest, ning mis lisatakse seonduvale arvele; või
  - mis täidetakse elektroonilisest seadmest või selle kaudu ning mis lisatakse seonduvale arvele heategevuse raames või piletite ostmiseks;
  - tingimusel et ükski nendes punktides osutatud maksetehing ei ole suurem kui 50 eurot ning:
  - maksetehingute kogusumma ei ületa üksiku võrgu kliendi või teenuse tellija kohta 300 eurot kuus; või
  - kui võrgu klient või teenuse tellija eelrahastab oma elektroonilise side võrgu või teenuse pakkuja juures asuvat kontot, ei ületa maksetehingute kogusumma 300 eurot kalendrikuus.

Võrreldes RahaPTS-is toodud sõnastusega on virtuaalvääringu mõiste puhul keelelise korrektsuse huvides „seaduslik maksevahend“ asendatud „seotud ühegi ametliku valuutaga“, ning „aktsepteerivad maksevahendina“ asendatud „tunnustavad maksevahendina“, et paremini väljendada ingliskeelse algteksti mõtet. Lisaks tasub märkida, et maksevahendina kasutamine või virtuaalvääringu maksevahendina tunnustamine ei pea olema virtuaalvääringu loomise või (esma)pakkumise ajal kindlaks määratud, vaid virtuaalvääring võib ajapikku areneda maksevahendiks, mida tunnustavad füüsilised ja juriidilised isikud.⁵⁹ Sisulisi muudatusi võrreldes RahaPTS-is toodud sõnastusega ei tehta.

Virtuaalvääringu teenused käesoleva seaduse tähenduses (**lõige 2**) on virtuaalvääringu rahakotiteenus, virtuaalvääringu vahetamise teenus ja virtuaalvääringutega kauplemise platvormi korraldamise teenus. Nimetatud teenuste mõisted on avatud sama paragrahvi järgmises kolmes lõikes.

Virtuaalvääringu rahakotiteenus on (**lõige 3**) on teenus, mille raames luuakse klientidele või hoitakse klientide krüpteeritud võtmeid, mida saab kasutada virtuaalvääringute hoidmise, talletamise ja

⁵⁹ Samale seisukohale on jõudnud Šveits oma 2018. aasta riiklikus rahapesu riskihinnangus. Vt lähemalt: <https://www.news.admin.ch/news/message/attachments/56166.pdf>, lk 14-15.

ülekanndmise eesmärgil. Krüpteeritud võtmete hoidmine teenusena eeldab seda, et teenuseosutaja nõustub võtmeid teatud tasu eest hoidma, sealhulgas võtmete turvalisuse tagamise eesmärgiga. Samas krüptograafiliste võtmete hoidmine tähendab ka seda, et teenuseosutaja säilitab kontrolli võtmete üle ning tal on võimalik teha võtmetega teatud tehinguid (näiteks varukoopiaid). Seega saab teenusena pakkuda ainult selliseid rahakotte, mis asuvad teenusepakkuja serveris või pilveteenuses, mistõttu ei liigitu riistvaralised rahakotid, mille üle teenuseosutaja ei saa kontrolli teostada, käesoleva rahakotiteenusena alla.

Virtuaalvääringu vahetamise teenus (**lõige 4**) on teenus, mille raames teenuseosutaja vahetab virtuaalvääringu raha vastu või üht virtuaalvääringut teise vastu. Teenuste osutamise all mõistetakse ka vahendamist, kus juriidiline isik aktsepteerib raha või virtuaalvääringuid ning kannab need vahetamiseks edasi kolmandale isikule, sealjuures ise mitte vahetamist teostades, ning saadud raha või vääringu lõpp-kliendile tagasi kandes. Lisaks tasub märkida, et virtuaalvääringu teenuse osutamise alla liigituvad kõik teenused, milles teenuseosutaja võtab vastu ametlikult käibel olevat valuutat või virtuaalvääringuid ning annab kliendile tagasi teist liiki virtuaalvääringuid või vahetab valuuta virtuaalvääringute vastu, või vastupidi.

Virtuaalvääringutega kauplemise platvormi korraldamise teenuse (**lõige 5**) all mõistetakse käesoleva seaduse tähenduses sellist teenust, mille raames virtuaalvääringu teenuse osutaja haldab platvormi, kus mitu virtuaalvääringu ostust või müügist huvitatud kolmandad isikud saavad suhelda viisil, mille tulemuseks on leping, ning lepingu esemeks on vahetada ühe virtuaalvääringu teise vastu või raha vastu. Nimetatud platvormi puhul ei tegutse virtuaalvääringu teenuseosutaja ise lepingupoolena, kes vahetab virtuaalvääringut teise virtuaalvääringu või raha vastu, vaid haldab platvormi, millel sobitatakse virtuaalvääringu ostja ja müüja (või virtuaalvääringu vahetajate) samasisulised huvid. Tulenevalt virtuaalvääringutega ja nende teenuseosutajatega kaasnevast kõrgendatud riskist⁶⁰ on mõistlik reguleerida ka selliste teenuseosutajate tegevust, mis võimaldavad ka kolmandatel isikutel virtuaalvääringutega tehinguid teha. Samasisulise ettepaneku on esitanud ka FATF oma soovituslikes juhendites ja Euroopa Komisjon septembris 2020 avalikustatud MiCA ettepanekus.

Virtuaalvääringu teenuse osutaja (**lõige 6**) on juriidiline isik, kes osutab üht või mitut virtuaalvääringu teenust kolmandatele isikutele püsiva tegevusena. Sätte sõnastus on jäetud muutumata võrreldes senikehtinud RahaPTS redaktsiooniga. Muutumata on jäänud ka virtuaalvääringu teenuse osutajate määratlus finantseerimisasutuseks krediidasutuste seaduse § 5 tähenduses, et tagada kehtiva regulatsiooni alusel kohaldatavate hoolsusmeetmete jätkuvus. Lõike 6 teise lause kohaselt võib virtuaalvääringu teenuse osutaja tegutseda üksnes osühingu või aktsiaseltsina.

Lõike 7 kohaselt on virtuaalvääringu teenuse osutaja finantseerimisasutus krediidasutuste seaduse § 5 tähenduses. Tegemist on kehtiva RahaPTS § 2 lõike 5 sõnastuse ülevõtmisega käesolevasse seadusesse, muid muudatusi ei tehta. Teisisõnu, võrreldes kehtiva RahaPTS normidega ei muudeta käesoleva seadusega virtuaalvääringu teenuseosutajate rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seotud hoolsuskohustusi.

Kokkuvõttes on paragrahvi 4 (v.a lõikega 5 lisatav virtuaalvääringutega kauplemise platvormi korraldamise teenus) näol tegemist kehtiva RahaPTS-is paragrahvi 3 vastavate sätete koondamisega käesolevasse eriseadusesse ning tunnistada seeläbi kehtetuks samasisulised RahaPTS normid (vt allpool eelnõu § 118 selgitusi).

Paragrahvis 5 on loetletud muud seaduses kasutatud terminid, st terminid, mille tähendus on erinev võrreldes muudes seadustes kasutatavate samade terminitega või terminid, mis tuuakse Eesti seadusesse esmakordselt käesoleva seadusega.

Lõikes 1 on sätestatud avalikkuse mõiste. Käesoleva seaduse tähenduses mõistetakse avalikkust kui eelnevalt kindlaksmääramata isikute ringi. Väärtpaberite esmapakkumisel on tähtis hinnata, kas tegemist on avaliku pakkumisega, kuivõrd väärtpaberite avaliku pakkumise määratlusest tulenevad

---

⁶⁰ „Virtuaalvääringu teenuse pakkuja uuring“, Rahapesu andmebüroo, 22.09.2020. Kättesaadav internetis: <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaearingu-teenuse-pakkuja-uuring.pdf?9fd7e5611b>

emitendile teabedokumendi avalikustamise ja registreerimise kohustused. Käesolevas eelnõus mõistetakse avalikkust lähtuvalt KAS-is kasutatud määratlusest ning laiemalt võrreldes VPTS-iga, st iga investeerimisinstrumenti pakkumine, mis on suunatud kindlaksmääramata isikute ringile, näiteks tehes rahastuse taotleja või investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja veebilehel kättesaadavaks teabe pakkumise kohta, tuleks käsitleda käesoleva seaduse tähenduses avaliku pakkumisena. Määratlus hõlmab ka selliseid pakkumisi, kui investeerimisinstrumenti kohta avaldatav teave edastatakse kindlaksmääramata isikutele näiteks juhuvalimi, sh teadmata isikutele või tundmatutele telefoninumbritele helistamise, või teenuseosutaja veebilehel teabe avalikustamise puhul, isegi kui pakkumise kohta teabe ligipääsemiseks on vajalik esmalt luua konto ning teostada isikusamasuse tuvastamine või muud rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise hooldusmeetmed. Avalikkuse all on mõeldud ka „registreeri huvi“ kontsepti, kus esialgu ei edastata investorile teabedokumenti või üldse terviklikku teavet pakkumise kohta, vaid kogutakse potentsiaalsete investorite andmeid ning hiljem pakutakse investeerimisinstrumente piiratud hulgal investoritele. Seevastu konkreetsetele ning eelnevalt kindlaksmääratud isikutele, muuhulgas rahastuse taotleja juhtorganite ja osalust omavate isikutele suunatud pakkumist, ei käsitleta avaliku pakkumisena.

Eriotstarbeline üksus (**lõige 2**) (ingl keeles *special purpose vehicle* või *SPV*) on juriidiline isik, mis on loodud teatavate kitsamate või ajutiste eesmärkide täitmiseks ning finantsriski, maksu- või regulatiivse riski eraldamiseks, sageli väärtpaberistamise vahendustevõtte või üksus, mille ainsaks eesmärgiks on väärtpaberistamine Euroopa Keskpanga määruse (EL) nr 1075/2013, 18. oktoober 2013, väärtpaberistamise tehingutes osalevate finantsvahendustevõtete varade ja kohustuste statistika kohta (ELT L 297, 7.11.2013, lk 107—121) artikli 1 lõike 2 tähenduses. Eriotstarbelise üksuse määramise näol on tegemist EL ühisrahastusmääruse artikli 2 lõike 1 punkti q ülevõtmisega Eesti õigusesse, ning selle mõiste määramise vajadus tuleneb seaduseelnõu §-st 38, milles täpsustatakse nõuded eriotstarbelise üksuse kasutamisele ühisrahastusteenuse osutamisel.

Finantsvahendusplattvorm (**lõige 3**) on tehniline lahendus või tehniliste lahenduste süsteem, mis võimaldab investeerimisinstrumente või virtuaalväeringuid pidevalt ja korrapäraselt omandada. Teisisõnu on finantsvahendusplattvorm selline tehniline lahendus, mille kaudu osutatakse eelnõu § 1 lõike 1 punktis 1, 2 või 4 nimetatud teenust, kusjuures finantsvahendusplattvormi määratluse alla lähevad kõik plattvormid, millel on võimalik osaleda ja korraldada investeerimisinstrumentide ja virtuaalväeringute esmapakkumisi kui ka teha nimetatud instrumentidega tehinguid (sealhulgas edastada korraldusi teenuseosutajale tehingute tegemiseks) pärast esmapakkumist (st järelturul).

Investeerimisprojekt (**lõige 4**) on finantseerimise taotlemise eesmärgil avaldatud rahastuse taotleja tegevuste kavand või kirjeldus. Teisisõnu on tegemist rahastuse taotleja äritegevuse kirjeldusega, millele finantseerimist otsitakse. Investeerimisprojekti mõiste on osaliselt EL ühisrahastusmääruse artikli 2 lõike 1 punktist l üle võetud sõnastus („ühisrahastusprojekt“ – äritegevus, mida projektiomanik soovib rahastada ühisrahastuspakkumise kaudu;), kuid samas on tegemist mõnevõrra laiemaga määratlusega, et investeerimisprojekti mõiste hõlmaks ka investeerimisinstrumentide ja virtuaalväeringute pakkumisi, ning ka selliseid investeerimisinstrumentide pakkumisi, mida rahastatakse ühisrahastusprojekti raames.

Investorina (**lõige 5**) käsitatakse käesoleva eelnõu tähenduses isikut, kellele kuulub investeerimisinstrument või kes on võtnud kohustuse või kellel on õigus omandada investeerimisinstrument. Investori mõiste hõlmab EL ühisrahastusmääruse artikli 2 lõike 1 punkti i toodud sõnastust, kuid seda on täiendatud selliselt, et see kohalduks ka investeerimisinstrumentide pakkumise puhul (vt lisaks EL ühisrahastusmääruse pp 42). Sama lõike teise lause kohaselt on investor ka potentsiaalne investor, kellele soovitakse investeerimisinstrumenti pakkuda, kuid kellega ei ole veel lepingulisse suhtesse astunud. Potentsiaalse investori määratlus tuleneb EL ühisrahastusmäärusest (vt nt artikkel 2 lõike 1 punkti g jne). Sama lõike kolmanda lause kohaselt võib investor olla kogenud või mitte kogenud. Kolmanda lause täpsustus on vajalik eelkõige investeerimisinstrumenti asjakohasuse hindamisel käesoleva seaduse § 42 mõistes. Sarnaselt potentsiaalse investoriga tuleneb ka kogenud ja mitte kogenud investori mõiste ühisrahastusmäärusest (vt sama § järgmine lõige).

Kogenud investor (**lõige 6**) on EL ühisrahastusmääruse artikli 2 lõike 1 punktis j sätestatud investor, sealhulgas kutseline investor väärtpaberituruse seaduse § 6 tähenduses. Viidatud EL ühisrahastusmääruse kohaselt on „kogenud investor“ füüsiline või juriidiline isik, kes on kutseline klient vastavalt direktiivi

2014/65/EL II lisa I jao punktile 1, 2, 3 või 4, või füüsiline või juriidiline isik, kelle ühisrahastusteenuse osutaja tunnistab kogenud investoriks vastavalt käesoleva määruse II lisas sätestatud kriteeriumidele ja korrale. Lõike 6 teise lause kohaselt on mittekoogenud investor isik, kes ei vasta lõike 6 esimeses lauses nimetatud määratlusele.

Lõige 7 sätestab kliendi mõiste. Selle kohaselt mõeldakse kliendi all käesoleva seaduse § 1 lõike 1 punktis 1, 2 ja 4 nimetatud teenuse kasutajat, sealhulgas investorit või rahastuse taotlejat. Sõnastus on sarnane ka EL ühisrahastusmääruses sätestatud kliendi mõistega (artikkel 2 lõike 1 punkt g), mille kohaselt on „klient“ potentsiaalne või tegelik investor või projektiomanik, kellele ühisrahastusteenuse osutaja osutab või kavatseb osutada ühisrahastusteenuseid. Samas on EL ühisrahastusmääruse nimetatud sätet käsitletud eelnõus laiemalt, et kliendi mõistega oleksid hõlmatud ka teiste eelnõus sätestatud teenuste kasutajad.

Lõikes 8 on esitatud krüptovaral põhineva investeerimisinstrumenti ehk investeerimistokeni mõiste. Lõike sõnastuse kohaselt on tegemist investeerimisinstrumentiga, mis on esitatud elektroonilisel kujul, mis on digitaalselt ülekantav, säilitatav või kaubeldav ning mis on registreeritud hajusraamatusüsteemis või muul sarnasel tehnoloogial põhinevas turvalises süsteemis või mis põhineb krüptograafial. Nimetatud määratlus põhineb eelkõige MiCA ettepanekul, ning võrreldes teiste eelnõuga reguleeritavate investeerimisinstrumentidega on investeerimistokeni keskne omadus selle elektrooniline vorm ning registreerimine ja pidamine hajusraamatusüsteemis või muus turvalises süsteemis. Käesoleva seaduse tähenduses on investeerimistokeni ja investeerimisinstrumenti vahetegu kõige olulisem investeerimistokeni registreerimise seisukohalt (vt lähemalt käesoleva seaduse § 65 selgitusi).

Paragrahvis 6 toodud esimese nelja lõike näol on tegemist finantsjärelevalvesubjektide kohta kehtestatud üldnormidega, mille sarnased sätted on kehtestatud kõikides analoogsetes finantsjärelevalvesubjektide kohta käivates eriseadustes.

Lõike 1 kohaselt peab äriühing käesoleva seaduse paragrahvis 1 lõike 1 punktides 1, 2 ja 4 nimetatud teenuste osutamiseks eelnevalt tegevusluba taotlema. Sealjuures tasub märkida, et investeerimisinstrumentide pakkumisel (kui investeerimisinstrumenti väljastab rahastuse taotleja ise) ja finantstuluta ühisrahastusteenuse osutamisel ei ole vajalik taotleda tegevusluba käesoleva peatüki alusel, ning sätte kohaldamisalasse kuuluvad vastavalt ühisrahastusteenuste osutamine (niivõrd kui osutatavad ühisrahastusteenused ei ole hõlmatud EL ühisrahastusmäärusega), investeerimisinstrumentide vahendamise teenus ja virtuaalvääringu teenused.

Lõikes 2 toodu kohaselt väljastab Eestis asutatud äriühingule tegevusloa ja tunnistab tegevusloa kehtetuks Finantsinspeksioon oma otsusega.

Lõike 3 järgi tuleb teenuseosutajal viivitamata teavitada Finantsinspeksiooni, kui tegevusloa aluseks olnud tingimused ei ole enam täidetud. Alates nimetatud teate esitamisest peab teenuseosutaja 30 päeva jooksul taotlema tegevusloa kehtetuks tunnistamist ja lõpetama vastava teenuse osutamise.

Lõike 4 kohaselt on käesoleva seaduse alusel antud teenuse osutamise tegevusload tähtajatud ja need ei ole teisele isikule üleantavad.

Lõige 5 tagab vastavuse seaduse § 2 lõikega 3. Selle kohaselt lepinguriigis asutatud krediidiasutus, investermisühing, makseasutus ja e-raha asutus, kes osutab Eestis teenuseid, ei pea käesoleva seaduse § 1 lõike punktides 2 ja 4 nimetatud teenuste osutamiseks tegevusluba taotlema.

Paragrahv 7 sätestab protseduuri tegevusloa taotlemiseks. Tegevusloa taotlemiseks tuleb esitada Finantsinspeksioonile dokumendid, mis kinnitavad teenuseosutajale seatud nõuete täitmist. Näiteks tuleb esitada põhikiri, asutamislepingu ära kiri, aktsia- või osakapitali sissemaksmist ning omavahendite olemasolu tõendavad dokumendid, äriplaan, sise-eeskirjad või nende projektid, raamatupidamise sise-eeskirjad, andmed infotehnoloogiliste süsteemide ja tehnoloogiliste vahendite kohta, turvapoliitika või –eeskirjad, sisekontrollieeskirjad ja protseduurireeglid, organisatsioonilises struktuuri kirjelduse jne (**lõige 1**). Ühe erisusena võrreldes muude finantsjärelevalvesubjektide kohta kehtestatud eriseadustega on lõike 1 punktis 18 ette nähtud tegevusloa taotleja kohustus esitada iga maksekonto andmed (sh

maksekonto IBAN ja krediidi-, makse- või e-raha asutus, mille juures konto on avatud), ning virtuaalse rahakoti või muu vahendi kordumatu tunnus, mida teenuseosutaja kasutab kliendilt raha või rahaliste vahendite vastuvõtmiseks või hoiustamiseks. Nimetatud andmete edastamine Finantsinspeksioonile on vajalik, et viimasel oleks võimalik saada ülevaadet teenuseosutaja klientide seadusest tulenevate vara hoidmise nõuete järgimise kohta ning seeläbi kaitsta teenuseosutaja klientide huve. Siinkohal tasub märkida, et uue maksekonto, virtuaalvääringu rahakoti või muu sarnase meetme avamisel tegevusloa taotlejale või tegevusluba omavale juriidilisele isikule tuleb sellekohased andmed edastada viivitamata Finantsinspeksioonile (vt allpool sama paragrahvi lõiget 3).

Lõikes 2 on selgitatud tegevusloa taotlemisel esitatava turvapoliitika kirjelduse sisu. Kuivõrd käesolevas seaduses sätestatud teenuste näol on tegemist valdavalt elektroonilistel süsteemidel põhinevate teenustega, mille puhul on iseäranis oluline süsteemide turvalisus ja ka klientide ning investorite andmete kaitse, siis tuleb tegevusloa taotlejal erilist rõhku asetada teenuse osutamisel kasutatavate lahendustega seotud riskide hindamisele ja maandamisele (**lõige 2 punkt 1**) ja teenuseosutaja valduses olevate andmete turvalisus (**lõige 2 punkt 2**). Lisaks lõike 2 punktides 1-2 nimetatud teabele peab tegevusloa taotlemisel esitatatud turvapoliitika või –eeskirjade kirjeldus sisaldama sõltumatu eksperdi hinnangut taotleja poolt kasutusel olevate tehnoloogiliste lahenduste ja küberturvalisuse tagamise kohta. Tegemist ei pea olema tingimata kvalifitseeritud IT-audiitoriga, kuid hinnangu andnud ekspert peab suutma kontrollida turvapoliitika või –eeskirjade sisu ning nende praktikas rakendamist; samuti seda, et eeskirjades toodu on kas tegelikult taotlejal kasutusel või on taotleja võimeline eeskirjades nimetatud meemeid rakendama (**lõige 2 punkt 3**). Taotlusega esitatud dokumentide muudatustest tuleb Finantsinspeksiooni viivitamata teavitada (**lõige 3**).

Lõike 4 kohaselt tuleb tegevusloa taotlusele lisada ka taotleja kinnitus, et kõikidel tegevusloa taotleja juhtkonda kuuluvatel isikutel puuduvad äriühinguõiguse, maksejõuetusõiguse, finantsteenuseid käsitlevate õigusaktide, rahapesu- ja terrorismivastaste õigusaktide, pettuse või ametialase vastutuse valdkonnas kehtiva siseriikliku õiguse rikkumisest tulenevaõ süüdimõistvad kohtuotsused ja sanktsioonid.

Lõike 5 järgi tuleb juhul, kui taotleja juhtorgani liige, prokurist, tegelik kasusaaja või füüsilisest isikust omanik on välisriigi kodanik, taotlejal esitada nimetatud välisriigi kodaniku kohta tema päritoluriigi ning iga kodakondsusjärgse riigi kohta karistusregistri väljavõtted ning dokumentide koopiad. Nimetatud käsitlus ühtib RahaPTS-i (vt RahaPTS § 70 lõige 3 punktid 8 ja 9) kui ka erinevates finantssektori ettevõtjate kohta kehtestatud eriseadustes sisalduvate tegevusloa taotlemise sätega.

Lõikes 6 on täpsustatud tegevusloa taotlemise erikorda nende juriidiliste isikute jaoks, kes on saanud tegevusloa ühisrahastusmääruse alusel, kuid kes soovivad lisaks osutada muid eelnõus reguleeritud teenuseid. Sellisel juhul tuleb tegevusloa taotlemisel esitada Finantsinspeksioonile käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 3-10 ja 17-19 nimetatud andmed ja dokumendid.

Paragrahv 8 avab äriplaani sisu eraldi paragrahvina. Üheks kõige olulisemaks teenuseosutaja tegevust hindavaks dokumendiks on äriplan, mistõttu on eelnõus ka äriplaani sisu eraldi paragrahvis täpselt avatud. Vähemalt kolme aasta kohta esitatav äriplan peab kajastama näiteks teenuseosutaja majandusnäitajate prognoosi, juhtimisstruktuuri ja tehnilise korralduse taset (**lõiked 1 ja 2**). Lisaks on Finantsinspeksioonil õigus nõuda äriplaani täiendamist, kui taotleja finantsnäitajad ja muud andmed ei ole usaldusväärsed, kui omavahendite minimaalsuurus ei vasta õigusaktidega kehtestatud nõuetele või kui äriplaani põhjal ei ole võimalik veenduda taotleja suutlikkuses rakendada usaldusväärseks tegutsemiseks kohaseid ja proportsionaalseid süsteeme, vahendeid ja protseduure (**lõige 3**).

Paragrahvis 9 on sätestatud tegevusloa taotluse läbivaatamise protseduur. Tegevusloa taotlemise menetluse raames on Finantsinspeksioonil vajadusel õigus nõuda taotlejalt esitatud andmetest puuduste kõrvaldamist või kui teave ei ole piisav, siis lisateabe esitamist (**lõiked 1 ja 2**). Lisaks on Finantsinspeksioonil õigus teostada kohapealset kontrolli, määrata ekspertiise ja erakorralist audiitorkontrolli, teostada päringuid riigi andmekogudest ja viia läbi teisi toiminguid (**lõige 3**). Lisaandmete esitamiseks või puuduste kõrvaldamiseks annab Finantsinspeksioon mõistliku tähtaja (**lõige 4**). Viimaks, kui puudusi ei ole ettenähtud tähtaja jooksul kõrvaldatud või andmed või

dokumendid on jäetud Finantsinspeksioonile esitamata, siis on viimasel õigus jätta tegevusloa taotlus läbivaatamata, misjuhul Finantsinspeksioon tagastab esitatud dokumendid taotlejale (**lõige 5**).

Paragrahv 10 sätestab tegevusloa andmise otsusega seonduva. Finantsinspeksioon teavitab taotlejat viivitamatult tegevusloa andmise või sellest keeldumise otsusest. Otsuse tegemiseks on Finantsinspeksioonile aega kolm kuud, arvates kõigi vajalike dokumentide ja andmete saamisest (**lõige 1**). Kui taotleja ei ole tähtpäevaks esitanud Finantsinspeksiooni nõutud andmeid, dokumente või teavet, võib Finantsinspeksioon oma otsusega jätta taotluse läbi vaatamata. Finantsinspeksioon peab tegema otsuse tegevusloa andmise või sellest keeldumise kohta kuue kuu jooksul pärast nõuetekohase taotluse saamist. Nõuetekohane taotlus tähendab kõikide § 7 lõikes 1 loetletud dokumentide esitamist. Olukorras, kus tulenevalt näiteks taotlusega esitatud dokumentide muutmisest on ette näha, et menetlustähtaega on vaja pikendada (sealhulgas mitme tegevusloa taotluse samaaegsel esitamisel), võib Finantsinspeksioon kehtestada tegevusloa taotluse menetlemiseks pikema tähtaja, kuid nimetatud tähtaeg peab siiski jääma kuue kuu sisse alates tegevusloa taotluse saamisest alates.

Lõike 2 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus kehtestada tegevusloa taotlejale soodsamaid kõrvaltingimusi, millega lubatakse põhjendatuse korral taotlejal osaliselt kõrvale kalduda tegevusloa saamise aluseks olevatest asjaoludest, ning pikema tähtaja, mille jooksul peab taotleja ennast tegevusloa saamise aluseks olevate nõuetega kooskõlla viima. Tegemist on finantsjärelevalvele antud diskretsiooniõigusega (vt ka nt MERAS § 18 lg 3).

Tegevusloa saamise aluseks olevatest asjaoludest kõrvalekaldumise all on silmas peetud eeskätt tegevusloa taotluses esitatud dokumente ja andmeid, mida ei pruugi olla vajalik esitada näiteks täiendava tegevusloa taotlemise puhul, st kui taotleja juba omab Finantsinspeksiooni poolt väljastatud tegevusloa. Nimetatud andmeid ja dokumente hindab Finantsinspeksioon juhtumipõhiselt iga taotleja ning osutatava teenuse osas vastavalt muuhulgas sellele, mis andmed ja dokumendid on taotleja Finantsinspeksioonile varasemalt muu tegevusloa taotlemise käigus esitanud.

Lõige 3 käsitleb teenuseosutaja poolt pakutavaid kõrvalteenuseid käesoleva seaduse alusel tegevusloa andmise ajal. Nimelt, kui teenuseosutaja osutab teenuseid, mis ei ole hõlmatud käesoleva seadusega, ja kui nimetatud teenuse osutamine takistab taotleja üle vajalikul määral järelevalve teostamist, siis võib Finantsinspeksioon näha ette tegevusloa andmisel kõrvaltingimusi, millega piiratakse tegevusloaga hõlmamata teenuste osutamist või nõutakse nimetatud kõrvalteenuste osutamiseks tütarettevõtja asutamist. Nimetatud piirangu vajalikkus tõusetub juhul, kui Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud teenuseosutaja osutab niivõrd suures mahus või ulatuses kõrvalteenuseid, et see pärsib tegevusloaga reguleeritud teenuste osutamist.

Lõikes 4 on sätestatud andmed, mida tuleb märkida tegevusloa kohta tehtavas otsuses, ning **lõike 5** kohaselt toimetatakse taotlejale viivitamata kätte otsus tegevusloa andmise või sellest keeldumise kohta.

Paragrahvis 11 on loetletud tegevusloa andmisest keeldumise alused ning taotleja tegevus pärast tegevusloa andmisest keeldumist.

Lõike 1 punktides 1-10 on loetletud alused, millal Finantsinspeksioon võib keelduda taotlejale tegevusloa andmisest. Finantsinspeksioon võib muu hulgas keelduda tegevusloa andmisest, kui taotlejal ei ole tegutsemiseks piisavalt teadmisi või kogemusi või tema juhid, audiitor või aktsionärid ei vasta seaduses sätestatud nõuetele. Säte on sarnane muude finantsteenuste pakkujate kohta kehtivate õigusnormidega.

Lõikega 2 täpsustatakse lõike 1 punktis 6 teenuseosutajana järjepidevaks tegutsemiseks piisavate vahendite ja kogemuste hindamise aluseks olevaid kriteeriume. Selleks võetakse arvesse muu hulgas:

- taotleja tegevuse organisatsioonilise ja tehnilise korralduse taset;
- taotleja juhtimisega seotud isikute haridust, nende töökogemust, ärisidemeid, usaldusväarsust ja reputatsiooni;
- käesoleva seaduse paragrahvis 8 sätestatud äriplaani adekvaatsust ja piisavust;
- taotleja, tema emaettevõtja ja teiste taotlejaga samasse konsolideerimisgruppi kuuluvate isikute tegevust, finantsseisundit, reputatsiooni ja kogemusi.

Lõikes 3 sätestatakse, et taotleja ei või kolme kuu jooksul Finantsinspektsiooni tegevusloa andmisest keeldumise otsuse jõustumisest arvates uut tegevusloa taotlust esitada. Kui Finantsinspektsioon jätab tegevusloa taotluse läbi vaatamata käesoleva seaduse § 9 lõikes 5 sätestatud alusel, ei või taotleja uut tegevusloa taotlust esitada enne ühe kuu möödumist taotluse läbi vaatamata jätmisest.

Paragrahv 12 on loetletud tegevusloa kehtivuse lõppemise alused ja täpsustatakse tegevusloa kehtivuse lõppemise tagajärge.

Lõike 1 punktides 1-5 on nimetatud tegevusloa kehtivuse lõppemise alused. Nendeks on teenuseosutaja lõpetamise otsuse tegemisel (punkt 1), tegevusloa kehtetuks tunnistamisel (punkt 2), teenuseosutaja ühendamisel (misjärel muutub tegevusluba kehtetuks ühendataval isikul; punkt 3), uue teenuseosutaja asutamisel ühinemise teel (ühinevatel isikutel; punkt 4) ning teenuseosutaja pankroti väljakuulutamisel (punkt 5).

Lõike 2 järgi kaotab tegevusloa lõppemisel juriidiline isik õiguse osutada teenust, milleks talle oli antud tegevusluba.

Paragrahv 13 sätestab tegevusloa kehtetuks tunnistamise mõiste ja selle õiguslikud alused. **Lõike 1** kohaselt on tegevusloa kehtetuks tunnistamine tegevusloaga antud õiguse äravõtmine. Sama paragrahvi alusel võib tegevusloa kehtetuks tunnistada kas teenuseosutaja taotlusel (**lõige 4**) või Finantsinspektsiooni algatusel (**lõige 2**). Finantsinspektsioon võib tegevusloa kehtetuks tunnistada lõikes 2 sätestatud alustel, millised on analoogilised teistes finantssektori ettevõtjate kohta kehtivate seadustega. Tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsus kui haldusakti (tegevusloa andmise otsus) kehtetuks tunnistav otsus peab sisaldama jõustumise kuupäeva ja vastama muudele seaduses sätestatud haldusakti õiguspärasuse eeldustele ja tingimustele. Kehtetuks tunnistamise otsus edastatakse teenuseosutajale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

Lõike 4 punkti 1 kohaselt tunnistatakse tegevusluba kehtetuks teenuseosutaja taotluse alusel, kui teenuseosutaja ei soovi enam osutada käesoleva seaduse § 1 lõike 1 punktides 1, 2 või 4 nimetatud teenuseid. Sellisteks teenusteks on investeerimisinstrumentide vahendamise teenus, EL ühisrahastusmääruse kohane ühisrahastusteenus ja virtuaalvääringu teenus. **Lõike 4 punktides 2 ja 3** on täpsustatud, mis saab teenuseosutajale väljastatud tegevusloast pärast teenuseosutaja ühinemist teise juriidilise isikuga. Punkti 2 kohaselt, kui teenuseosutaja ühineb ja tegevust jätkab ühendav ühing, siis tunnistatakse kehtetuks ühendatava ühingu tegevusluba. Punkt 3 sätestab, et kui teenuseosutaja ühineb uue ühingu asutamisega, siis tunnistatakse kehtetuks ühinevate teenuseosutajate tegevusload.

Lõike 5 kohaselt võib Finantsinspektsioon keelduda käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud taotluse alusel tegevusloa kehtetuks tunnistamisest, kui on põhjendatud alus arvata, et tegevusloa kehtetuks tunnistamine võib kahjustada teenuseosutaja klientide või teiste võlausaldajate õigustatud huve.

Lõige 6 sätestab, et käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud taotluse vaatab Finantsinspektsioon läbi ja teeb otsuse tegevusloa kehtetuks tunnistamise või sellest keeldumise kohta kahe kuu jooksul taotluse saamisest arvates.

Lõike 7 kohaselt tuleb otsus tegevusloa kehtetuks tunnistamise kohta toimetatada viivitamata otsuse adressaadile kätte.

Paragrahvi 14 lõige 1 kohustab Finantsinspektsioon avalikustama informatsiooni tegevusloa andmise või selle osalise või täieliku kehtetuks tunnistamise otsuste kohta oma veebilehel. **Lõike 2** kohaselt, kui tegevusluba on kehtetuks tunnistatud eelnõu §-s 13 lõikes 2 nimetatud alustel, avalikustab Finantsinspektsioon ise teate teenuseosutaja tegevusloa kehtetuks tunnistamise kohta vähemalt ühes üleriigilise levikuga päevalehes hiljemalt otsuse jõustumisele järgneval tööpäeval.

Paragrahv 15 jt käesoleva peatüki §-d sätestavad teenuseosutajas olulise osaluse omandamisega seotud nõuded. Sisuliselt on tegemist samaväärse õigusraamistikuga, mis täna kehtib nii pankade, investeerimisühingute, makse- ja e-raha asutuste, krediidiandjate ja –vahendajate, fondivalitsejate ja

kindlustusandjate puhul. Tegemist on finantssektoris osaluse omandamise ja selle suurendamise tehingute suhtes rakendatava usaldusvääruse hindamise menetluskorra ja kriteeriumitega. Kui makseasutuses või e-raha asutustes soovitakse omandada olulist osalust (üle 10%), peab sellest teavitama Finantsinspeksiooni, kes hindab omandaja sobivust, mille järgselt peab omandaja läbima vastava loamenetluse ning vajalikud protseduurid. See omakorda peaks soodustama finantssektori institutsioonide ühinemisi ja ülevõtmisi ning efektiivse järelevalve teostamist nende protsesside üle.

Lõikes 1 sätestatakse olulisuse osaluse mõiste. Oluline osalus käesoleva seaduse tähenduses on otsene või kaudne osalus teenuseosutaja aktsia- või osakapitalis, mis on vähemalt 10 protsenti aktsia- või osakapitalist, seda väljendavatest kõigist õigustest või kõigist häälest äriühingus või mis võimaldab olulise mõju omamist äriühingu juhtorganite üle. Sama 10-protsendiline määr kui ka otsese ja kaudse osaluse määratlused kehtivad ka investeerimisühingutele, makse- ja e-raha asutustele, fondivalitsejatele jne. Otsesest osalust reguleerib **lõige 2** ja kaudset **lõige 3**.

Lõikes 4 sätestatakse, et 3. peatükis aktsiakapitali ja aktsiate suhtes sätestatud kohaldatakse ka osakapitali ja osade suhtes.

Paragrahv 16 sätestab olulist osalust omandavatele ja omavatele isikutele esitatavad nõuded, st eelnõuga nähakse ette olulise osaluse hindamiskriteeriumid, mille põhjal järelevalveasutus hindab, kas omandaja on sobiv ja nõuetele vastav. Paragrahvis toodud kriteeriumid kattuvad teiste finantsjärelevalvesubjektide kohta kehtestatud eriseadustes samasisuliste normidega.

Teenuseosutajas olulist osalust omav või omandav isik peab olema laitmatu ärialase mainega ning tema tegevus peab vastama teenuseosutaja kindla ja usaldusväärse juhtimise põhimõtetele (**punkt 1**); tema finantsseisund peab olema piisavalt tugev, et tagada teenuseosutaja korrapärane ja usaldusväärne tegevus (**punkt 2**); ta peab olema võimeline tagama makseasutuse ja e-raha asutuse kindla ja usaldusväärse juhtimise ning tema omanike struktuur ja ärisidemed peavad olema läbipaistvad ega tohi takistada tõhusa järelevalve teostamist (**punkt 3**); ning viimaks tuleb olulist osalust omandava isiku puhul välistada kahtlus, et omandamine on seotud rahapesu või terrorismi rahastamisega (**punkt 4**). Olulise osaluse omandaja hindamisel ja olulise osaluse omandamiseks loa andmise otsuse tegemisel lähtub Finantsinspeksioon nõuetele vastavusest või mittevastavusest ning sisustab diskretsiooniruumi kooskõlas õigusnormidega.

Paragrahv 17 kirjeldab protsessi olulise osaluse omandamisel või suurendamisel. **Lõike 1** kohaselt teatab olulist osalust omandav või suurendav isik ehk omandaja Finantsinspeksiooni ning esitab järgmises paragrahvis nõutud andmed ja dokumendid. **Lõige 2** täpsustab, et käesolevas peatükis sätestatud kohaldatakse ka juhul, kui isiku osalus suureneb muu sündmuse või tehingu tulemusel või kui teenuseosutaja muutub selle sündmuse või tehingu tõttu tema kontrollitavaks äriühinguks. Lõike 2 all mõeldakse eeskätt olukordi, kus olulise osaluse omandamine äriühingus ei pruukinud olla omaette eesmärk, näiteks osaluse omandamine pärandusega, abielludes või muul sarnasel moel. **Lõike 3** idee on sätestada, et Finantsinspeksioon peab kahe tööpäeva jooksul omandajale kirjalikult edastama kinnituse selle kohta, et ta on omandamise soovist teavitava teate ning hindamiseks vajalikud andmed ja dokumendid kätte saanud. Omandajale tuleb edastada kirjalik kinnitus teabe kättesaamise kohta ka juhul, kui Finantsinspeksioon on palunud omandajalt lisaandmeid- ja dokumente, mis on vajalikud hindamise lõpuleviimiseks. Samuti antakse omandajale teada menetlustähtaja võimalik lõppkuupäev.

Paragrahvis 18 sätestatakse olulise osaluse omandamisel Finantsinspeksioonile esitavate andmete ja dokumentide nimekiri. **Lõike 1 esimese punkti** kohaselt tuleb finantsjärelevalvele esitada omandatava äriühingu kirjeldus, mis sisaldab muu hulgas aktsiate nimekirja ning andmeid omandaja poolt omandatavate või talle varem kuulunud aktsiate tüübi ja häälte arvu kohta ning vajaduse korral muud informatsiooni. **Lõike 1 teises punktis** täpsustatakse, et füüsilisest isikust omandaja peab Finantsinspeksioonile esitama lisaks teistele seaduses ette nähtud andmetele ka elulookirjelduse, mis sisaldab muuhulgas tema nime, elukohta, senist haridust, töö ja teenistuskäiku ning olemasolul isikukoodi. **Kolmanda punkti** kohaselt tuleb finantsjärelevalvele esitada omandaja osanike või aktsionäride või liikmete nimekiri koos täpsustavate andmetega. **Punktiga 4** tuleb esitada täpsustavad andmed juriidilisest isikust omandaja või varakogumit valitseva isiku kohta, sh nimi, asukoht, registritunnus jne. **Viienda punkti** alusel esitatakse andmed omandaja juhatuse ja nõukogu liikmete

kohta. Nõukogu liikmete kohta tuleb andmed esitada juhul, kui äriühingul on nõukogu loomise kohustus. **Kuuenda punkti** eesmärgiks on tagada, et omandajal ei oleks kehtivaid karistusandmeid. Nende puudumise kinnitamiseks tuleb Finantsinspeksioonile esitada vastav tõend. Nimelt ei saa kehtivate seaduste kohaselt finantsasutuse juhtorgani liikmeks olla isik, keda on karistatud majandusalase, ametialase, varavastase või avaliku usalduse vastase süüteo eest ja kelle karistusandmed ei ole karistusregistri seaduse kohaselt karistusregistrist kustutatud. **Punkti 7** puhul tuleb esitada kirjeldus oma senise tegevuse kohta ettevõtluses. **Punkt 8** näeb aga ette juhtorgani liikmeks saava isiku kinnituse oma usaldusvääruse kohta ehk selle, et on enda kohta esitanud ainult tõeseid andmeid ning ei esine asjaolusid, millised välistaksid tema õiguse olla teenuseosutaja juhtorgani liige. **Punktist 9** leiab ka kohustuse audiitori järeldusotsuse, kui see on õigusaktiga ette nähtud. See peaks peegeldama võimalikku olukorda, kui rahvusvahelisel tasandil kehtestatakse täiendavaid nõudeid finantsaruandlusele ning sellisel puhul täienevad seaduse sätted selliste kohustuste võrra.

Punkti 10 korral esitatakse võimaluse korral füüsilisest isikust omandaja ning temaga seotud äriühingute finantsseisundi hindamiseks vajalikud reitingud ning avalikkusele mõeldud aruanded, juriidilisest isikust omandaja puhul tema ning konsolideerimisgrupi suhtes väljastatud krediidireitingud. **Punkt 11** sätestab konsolideerimisgruppi kuuluva omandaja puhul konsolideerimisgrupi struktuuri kirjelduse esitamise kohustuse koos andmetega sinna kuuluvate äriühingute osaluse suuruse kohta ja konsolideerimisgrupi kolme viimase majandusaasta aruanded ning vandeaudiitori aruanded.

Lisaks esitatakse füüsilisest isikust omandaja varanduslikku seisutõendavad dokumendid kolme viimase aasta kohta (**punkt 12**), andmed ja dokumendid nende rahaliste ja mitterahaliste vahendite päritolu kohta, mille eest kavatakse oluline osalus omandada või seda suurendada või kontroll saavutada (**punkt 13**), osaluse omandamisega seotud asjaolud vastavalt väärtpaberituru seaduse §-dele 9, 10 ja 72¹ (**punkt 14**), pärast osaluse omandamist omatava olulise osaluse suurus ja selle omamisega seotud asjaolud vastavalt väärtpaberituru seaduse §-dele 9, 10 ja 72¹ (**punkt 15**), teenuseosutajat kontrollivaks äriühinguks muutumise korral äriplaan ning muud kontrolli teostamisega ja saamisega seotud asjaolud (**punkt 16**) ning ülevaade teenuseosutajas seoses osaluse omandamisega rakendatavast strateegiast, kui teenuseosutaja omandamise tulemusel ei muutu kontrollitavaks äriühinguks (**punkt 17**).

Lõige 2 täpsustab lõike 1 punkti 6 ja selle kohaselt tuleb viidatud punktis nimetatud kinnituse asemel esitada välisriigi kodaniku päritoluriigi karistusregistri tõend või pädeva kohtu- või haldusorgani väljastatud samaväärne dokument, mille väljastamisest ei ole möödunud rohkem kui kolm kuud. Nimetatud lähenemine ühtib teiste finantsjärelevalvesubjektide kohta käivate normidega kui ka RahaPTS-is sätestatuga.

Paragrahvi **lõikes 3** sätestatakse ka volitusnorm valdkonna eest vastutavale ministrile, mille alusel saab kehtestada täpsustavaid nõudeid sellele, milliseid andmeid tuleb Finantsinspeksioonile esitada. Kuna kehtivates seadustes pole reguleeritud, mis keeles tuleb Finantsinspeksioonile andmed ja dokumendid esitada, on täpsustatud, et andmed ja dokumendid esitatakse Finantsinspeksioonile eesti keeles või muus keeles (**lõige 4**).

Lõikes 5 täpsustatakse, et juhul kui Finantsinspeksioon soovib omandajalt saada andmete ja dokumentide täpsustamiseks ja kontrollimiseks lisaandmeid, peab ta selleks esitama kirjaliku taotluse, milles on selgitatud, millist täiendavat teavet hindamise lõpuleviimiseks omandajalt soovitakse.

Paragrahvis 19 sätestatakse olulise osaluse hindamise protseduur, menetluse tähtajad ja koostöö finantsjärelevalve asutuste vahel. **Lõike 1** kohaselt on Finantsinspeksioonil hindamise teostamiseks aega 60 tööpäeva ning seda alates hetkest, mil ta edastab omandajale kirjaliku kinnituse selle kohta, et on olulise osaluse omandamissoovi kohta teate ja hindamiseks vajalikud andmed ja dokumendid omandajalt kätte saanud. Seejärel hindab Finantsinspeksioon menetlustähtaja jooksul omandaja vastavust käesoleva seaduse §-s 18 esitatud nõuetele ning otsustab osaluse omandamise keelamise või lubamise nimetatud aja jooksul.

Vajaduse korral võib Finantsinspeksioon menetlusaja jooksul, kuid mitte pärast viiekümnendat tööpäeva, nõuda lisateavet (**lõige 2**). Omandajale saadetakse kirjalik teade ning selles täpsustatakse, millist täiendavat teavet on hindamiseks vaja. Teabepäringu ja sellele kavandavalt omandajalt vastuse saamise vaheliseks perioodiks menetlustähtaeg peatub, kuid see peatumine ei tohi kesta kauem kui 20

tööpäeva. Edaspidised täiendavat või selgitavat teavet nõudvad teabepäringud on Finantsinspektsiooni kasutada tema äranägemisel, kuid nende tulemusel ei tohi menetlustähtaeg enam peatuda.

Hindamisaega võib pikendada kuni 30 tööpäevani, kui omandaja üle ei teostata finantsjärelevalvet või kui omandaja üle teostab järelevalvet kolmanda riigi finantsjärelevalve asutus (**lõige 3**).

Paragrahvis sätestatakse ka finantsjärelevalve asutuste vahelise koostöö alused (**lõiked 4-6**). Finantsinspektsioon teeb olulise osaluse hindamisel koostööd lepinguriigi finantsjärelevalve asutusega, kui omandaja on lepinguriigis tegevusloa saanud finantsasutus või muu finantsjärelevalve alla kuuluv isik, lepinguriigis tegevusloa saanud finantsasutuse või muu finantsjärelevalve alla kuuluva isiku emattevõtja või isik kelle kontrollitavaks äriühinguks on teises liikmesriigis tegevusloa saanud finantsasutus või muu finantsjärelevalve alla kuuluv isik. Koostöö raames konsulteerib Finantsinspektsioon teiste finantsjärelevalve asutustega, edastades viivitamata üksteisele kõik andmed, mis on olulised hindamise läbi viimiseks.

Kui Finantsinspektsioonile on esitatud kaks või enam ettepanekut osaluse omandamise või suurendamise kohta ühes ja samas finantsasutuses, tagab ta, et olenemata paragrahvis sätestatud menetlustähtaegadest, koheldakse kõiki omandajaid mittediskrimineerival viisil (**lõige 7**).

Paragrahvi 20 lõike 1 kohaselt on Finantsinspektsioonil õigus määrata omandajale tähtaeg, mille jooksul ta peab olulist osalust omandama, seda suurendama või muutma finantsasutuse kontrollitavaks äriühinguks. Kehtivates finantssektori seadustes on selleks tähtajaks juba varasemalt sätestatud 12 kuud ning Finantsinspektsioon võib omandamiseks ette nähtud tähtaega küll pikendada, kuid eelnõu kohaselt ei tohi ka sellisel juhul omandamise tähtaeg ületada 12 kuud.

Lõike 2 eesmärgiks on sätestada nn “vaikimisi nõusolek” osaluse omandamiseks. Kui Finantsinspektsioon ei esita ette nähtud menetlustähtaja jooksul keelavat ettekirjutust, võib omandaja osalust omandada, seda suurendada ja muuta makseasutuse või e-raha asutuse kontrollitavaks äriühinguks olenemata ka asjaolust, et Finantsinspektsioon pole 60 (+30) tööpäeva jooksul omandajale ühtegi teadet omandamise otsuse kohta saatnud. Seega, kui Finantsinspektsioon ei esita menetlustähtaja jooksul omandamisele vastuväidet, loetakse see heakskiidetuks. Viidatakse ka keelamiste alustele, kuna Finantsinspektsioon võib keelava otsuse tegemisel lähtuda ainult hindamise kriteeriumitest ning neile mittevastavusest.

Paragrahvis 21 sätestatakse keelamise alused, millest lähtuvalt võib Finantsinspektsioon teha ettekirjutuse olulise osaluse omandamise, selle suurendamise või finantsasutuse kontrollitavaks äriühinguks muutmise keelamise kohta. **Lõike 1** kohaselt võib Finantsinspektsioon esitada omandajale vastuväite üksnes juhul, kui ta ei vasta olulist osalust omavatele isikutele esitatavatele nõuetele või kui omandaja ei ole ettenähtud tähtpäevaks Finantsinspektsioonile esitanud seaduses ette nähtud või Finantsinspektsiooni poolt täiendavalt nõutud andmeid ja dokumente. Samuti võib Finantsinspektsioon teha keelava otsuse, kui omandaja poolt esitatud andmed ja dokumendid ei vasta õigusaktidega sätestatud nõuetele või need on ebaõiged, eksitavad või puudulikud või kui esitatud andmete või dokumentide alusel ei saa kõrvaldada Finantsinspektsiooni mõistlikku kahtlust omandamise ebasobivusest ning sellest, et omandamine ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele või kui teenuseosutaja muutuks kolmandas riigis elava või asuva isiku kontrollitavaks äriühinguks ning selle isiku üle ei teostata tema elu- või asukohariigis piisavat järelevalvet või kui nimetatud kolmanda riigi finantsjärelevalveasutus ei saa teha Finantsinspektsiooniga koostööd (**lõike 1 punktid 1-4**)

Lõige 2 sätestab Finantsinspektsiooni kohustuse teavitada omandajat kirjalikult kahe tööpäeva jooksul, kui valminud hindamise alusel otsustatakse seista vastu kavandatavale omandamisele. Samuti tuleb omandajat teavitada positiivsest otsusest. Sealjuures ei tohi menetlustähtaega ületada ning esitada tuleb ka oma otsuse põhjendused.

Lõike 3 kohaselt võib Finantsinspektsioon pärast olulise osaluse omandamist, selle suurendamist või teenuseosutaja kontrollitavaks äriühinguks muutmist teha ettekirjutuse, mille kohaselt loetakse osaluse omandamine või teenuseosutaja kontrollitavaks äriühinguks muutmise seadusega vastuolus olevaks, kui omandaja on esitanud eksitavaid andmeid või dokumente või valeandmeid või –dokumente, olulist

osalust omava aktsionäri või tema esindaja tegevus ohustab oluliselt teenuseosutaja kindlat ja usaldusväärset juhtimist või kui ilmnevad muud keelamiste alustes nimetatud asjaolud. Eesmärgiks on vältida sätete dubleerimist ning piisab, kui viidata ainult keelamise alustele, kuna sellisel juhul on kaetud ka kõik eelpool nimetatud asjaolud.

Lõike 4 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus oma ettekirjutusega iga kord keelata või piirata omandajal või isikul, kes teenuseosutajas olulist osalust omab või kelle kontrollitavaks äriühinguks teenuseosutaja on, teenuseosutajas hääleõiguse või muude kontrolli võimaldavate õiguste teostamist, kui esinevad käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 3 sätestatud asjaolud. Finantsinspeksioon võib teha ettekirjutuse, olenemata käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 3 sätestatud ettekirjutuse tegemisest. Finantsinspeksioon avalikustab ettekirjutuse oma veebilehel omandaja nõudmisel või vajaduse korral omal algatusel.

Lõige 5 sätestab, et kui omandaja või isik, kes omab teenuseosutajas olulist osalust või kelle kontrollitavaks äriühinguks teenuseosutaja on, on teises lepinguriigis registreeritud krediidiastutus, fondivalitseja, investeerimisfond, investeerimisühing, kindlustusandja, makseasutus, e-raha asutus, muu finantsjärelevalve alla kuuluv isik või eelnimetatud isikuga ühte konsolideerimisgruppi kuuluv isik, teatab Finantsinspeksioon käesoleva paragrahvi lõikes 3 või 4 nimetatud ettekirjutuse tegemisest selle lepinguriigi pädevale finantsjärelevalve asutusele.

Lõige 6 täpsustab, et käesoleva paragrahvi lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatud Finantsinspeksiooni ettekirjutuste järgimine on kohustuslik ka teenuseosutajale, tema aktsiaraamatu pidajale või muule isikule, kes korraldab hääleõiguste teostamist.

Paragrahvi 22 eesmärgiks on täpsustada, et isik ei omanda aktsiatega kaasnevat hääleõigust ning aktsiatega esindatud hääli ei arvata üldkoosoleku kvoorumisse, kui tehing on vastuolus Finantsinspeksiooni ettekirjutusega, või kui tehingust ei ole Finantsinspeksiooni kohaselt teavitatud või kui üldkoosoleku otsus on tehtud pärast Finantsinspeksiooni poolt ette nähtud omandamise tähtaja möödumist või enne, kui olulise osaluse omandamine on käesoleva seaduse alusel lubatud. Kui lõikes 1 nimetatud asjaolu(de) esinemisel arvati hääled üldkoosoleku kvoorumisse ja need mõjutasid üldkoosoleku otsuse vastuvõtmist, on üldkoosoleku otsus tühine. Avaldus üldkoosoleku tühisuse tuvastamiseks tuleb esitada kolme kuu jooksul üldkoosoleku otsuse vastuvõtmisest arvates (**lõige 3**). Sarnaselt lõikega 3, kui teostati tehingust tulenevaid kontrolli võimaldavaid õigusi, siis võib kohus tunnistada sellise õiguste teostamise tühiseks, kui avaldus tühisuse tuvastamiseks on kohtule esitatud kolme kuu jooksul õiguste teostamisest arvates (**lõige 4**).

Paragrahv 23 on osaluse muutumisest teavitamise regulatsioon, mida kohaldatakse juhul, kui isik kavatses võõrandada aktsiaid või osasid ulatuses, millega ta kaotab olulise osaluse teenuseosutajas või vähendab oma osalust alla määra või loobub kontrollist teenuseosutaja üle.

Lõike 1 kohaselt, kui isik kavatses võõrandada aktsiaid ulatuses, millega ta kaotab olulise osaluse teenuseosutajas või vähendab oma osalust alla mõne käesoleva seaduse § 17 lõikes 1 nimetatud määra või loobub kontrollist teenuseosutaja üle, peab ta kavatsusest Finantsinspeksiooni viivitamata teavitama, näidates teates ära tema omatavate, võõrandatavate ja pärast tehingut talle jäävate aktsiate või osade arvu.

Lõike 2 kohaselt kohaldatakse lõikes 1 sätestatud ka juhul, kui isik kaotab mõne muu sündmuse tõttu või muu tehingu tulemusel kontrolli teenuseosutaja üle või olulise osaluse teenuseosutajas või tema osalus väheneb alla mõne käesoleva seaduse § 17 lõikes 1 nimetatud määra. Sellisel juhul on isik kohustatud pärast olulise osaluse või kontrolli kaotamisest või osaluse vähenemisest teadasaamist viivitamata teavitama Finantsinspeksiooni.

Lõike 3 kohaselt on teenuseosutaja on käesoleva seaduse § 17 lõigetes 1 ja 2 ning käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud tehingutest teadasaamise korral kohustatud sellest viivitamata teavitama Finantsinspeksiooni.

Lõikega 4 sätestatakse, et teenuseosutaja esitab koos majandusaasta aruandega Finantsinspeksioonile andmed isikute kohta, kellel majandusaasta lõpu seisuga oli teenuseosutajas oluline osalus, näidates ära isikule kuuluva osaluse suuruse ja selle omamisega seotud asjaolud vastavalt käesoleva seaduse §-dele 15 ja 17 ning väärtpaperituruse seaduse §-dele 9, 10 ja 72¹.

Seaduse 4. peatükk sätestab nõuded teenuseosutaja juhtimisele ja tegevusele.

Paragrahv 24 sätestab üldised alused teenuseosutaja asukohale ja peakontorile.

Lõike 1 kohaselt peavad Eestis äriregistrisse kantud ja Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud teenuseosutaja registrijärgne asukoht ja peakontor olema Eestis. **Lõike 2** järgi peab teenuseosutaja ühinguleping või põhikiri kindlaks määrama, et teenuseosutaja registrijärgne asukoht ja peakontor on Eestis.

Finantsturul kehtib põhimõte, et finantssektori ettevõtja peamine tegevuskoht ja registrijärgne asukoht peavad olema samas liikmesriigis. Finantsjärelevalve riigisisese õiguse kujundamisel on arvestatud kehtiva TsÜS § 29 lõike 1 regulatsiooniga. Igas finantsvaldkonna eriseaduses ei ole eraldi välja toodud, et Eestis äriregistrisse kantud ja Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud turuosalise juhatuse asukoht ja peakontor peavad asuma Eestis.

Terminit „peakontor“ Eesti õiguses otseselt ei defineerita. Seda terminit kasutatakse laialdaselt nii tavakeeles kui ka Euroopa Liidu õiguses. Näiteks juba 1989. a vastuvõetud Euroopa Nõukogu 15. detsembri 1989. a direktiivis 89/646/EÜ kehtestati nõue, et krediidasutusel peab peakontor olemas samas liikmesriigis, kus on registrijärgne asukoht. Lisaks finantssektori ettevõtjate kohta kehtivatele direktiividele kasutatakse terminit „peakontor“ ka Nõukogu määruse (EÜ) nr 2157/2001, Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta (EÜT L 294, 10.11.2001, lk 1—21), põhjenduspunktides ja artiklites 2, 7, 64, 69. Tulenevalt eelnimetatud määruse artiklist 7 käsitletakse Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) nr 2157/2001 „Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta“ rakendamise seaduse §-s 29 peakontori asukohana juhatuse asukohta. Uemas Eesti õiguskirjanduses käsitletakse peakontorit kohana, kus toimub äriühingu juhtimine.

Peakontor on finantsvaldkonna ettevõtja juhatuse füüsiline asukoht, kus täidetakse valdkonna õigusaktides ettenähtud peamisi juhtimis- ja kontrollifunktsioone ning kus toimub finantsteenuste osutamine, sh tagatakse kriitiliste funktsioonide jätkuvus. Finantssektoris ja ka vastavas EL regulatsioonis laiemalt kasutusel olev mõiste „peakontor“ on finantsjärelevalve subjekte reguleerivates eriseadustes niisiis käsitatav „juhatusena“, kelle asukoht peab langema kokku registreeritud asukohaga. Kui on tegemist Eesti registrisse kantud äriühingust finantsjärelevalve subjektiga, peab tema juhatuse asuma igal juhul Eestis ning TsÜS-i muudatustest tulenevad leevendused juhatuse asukoha regulatsioonis finantsjärelevalve subjektidele ei laiene.

Nõue, et juhatuse asukoht oleks seotud konkreetse järelevalvesubjekti asukohaga, tuleneb paljuski Euroopa Liidu õigusest. Finantssektoris tegutseva ettevõtja asukoha regulatsioonil ei ole tähtsust mitte ainult tavapärasel ühinguõiguslikus tähenduses, vaid see on otseselt seotud majandushaldusõigusega, s.h. muude oluliste terminitega (näiteks „varipank“) ning finantssektori ettevõtjate üle järelevalve teostamisega. Tulenevalt kapitali ja teenuste vaba liikumise põhimõttest, kehtib finantssektori ettevõtjatele Euroopa Liidus ühtse tegevusloa režiim (nn Euroopa pass). Finantsjärelevalveasutus annab tegevusloa oma riigis vastavasse registrisse (äriregistrisse) kantud ettevõtjale. Kui ettevõtjale on päritoluriigis antud välja tegevusluba, võib ta seaduses nimetatud teenuseid osutada teises liikmesriigis, ilma vastuvõtva riigi pädevalt järelevalveasutuselt luba taotlemata - päritoluriigi järelevalveasutus teostab järelevalvet ka ettevõtja poolt teises lepinguriigis asutatud filiaali ja piiriüleselt osutatavate teenuste üle. Euroopa Liidu õiguse kohaselt on päritoluriik liikmesriik, kus on ettevõtja registrijärgne asukoht ja asub ettevõtja peakontor. Peakontori asukoha kriteerium on oluline finantsvaldkonna ettevõtja teises liikmesriigis asuvate tegevuskohtade, s.o filiaalide kindlaksmääramisel ja kolmandates riikides asuvate finantsvaldkonna ettevõtjate Euroopa Liidus asuvate tegevuskohtade, s.o filiaalide kindlaks määramisel.

Paragrahv 25 sätestab nõuded ja protsessi, mida tuleb järgida, kui teenuseosutaja kavatseb teenust osutada välisriigis kas teenuse piiriülese osutamise või filiaali asutamise kaudu. Välisriigina mõistetakse käesoleva paragrahvi tähenduses igat riiki, mis ei ole Eesti. Lisaks, kuivõrd käesoleva seaduse reguleerimisalas on enamjaolt digitaalse loomuga teenused või turundatakse nimetatud teenuseid tihti ka teistes riikides, siis mõistet „teises riigis tegutsemine“ tuleb igakordselt osutatava teenuse põhjal analüüsida vähemalt (kuid mitte ainult) seda, kas teenuseosutaja osutab teises riigis teenust püsivalt, mis nõuaks ka välisriigi äriõiguse normistiku sätete kohaselt filiaali asutamist teises teises riigis (sh kas teenust osutatakse püsivalt; vt analoogia korras äriseadustiku § 384 lõiget 1) ning kas nimetatud välisriigis eeldab osutatav teenus tegevusluba või finantsjärelevalvet.

Lõike 1 kohaselt tuleb juhul, kui tegevusloa saanud teenuseosutaja soovib tegutseda välisriigis, sealhulgas asutada välisriigis filiaal või osutada välisriigis piiriülest teenust, teenuseosutajal esitada Finantsinspeksioonile sellekohane avaldus ning sama lõike 1 punktides 1-4 nimetatud andmed ja dokumendid. Esitada tuleb:

- selle välisriigi nimi, kus kavatakse filiaal asutada või piiriülest teenust osutada (edaspidi *sihtriik*) (**punkt 1**);
- tegevuskava, mis sisaldab andmeid kõigi sihtriigis osutatavate teenuste kohta, ja käesoleva seaduse § 33 lõikes 5 nimetatud teavitus, kui seoses filiaali asutamise või teenuste piiriülese osutamisega antakse sihtriigis tegevusi või tööülesandeid edasi kolmandale isikule (**punkt 2**);
- filiaali asutamise korral filiaali asukoha aadress sihtriigis, organisatsioonilise struktuuri kirjeldus ning juhtimise eest vastutavate isikute nimed ja isikukoodid või nende puudumise korral sünniajad ja elukohad (**punkt 3**);
- filiaali asutamise korral käesoleva seaduse §-s 8 sätestatud nõuetele vastav äriplaan filiaalina sihtriigis tegutsemise kohta vastavad filiaali sise-eeskirjad ning filiaalis rakendatav raamatupidamise sise-eeskiri (**punkt 4**).

Lõike 2 kohaselt tuleb lõikes 1 nimetatud andmed ja dokumendid esitada eesti keeles, ning Finantsinspeksiooni nõudmisel tuleb lisada ka vandetõlgi tõlge selle riigi ametlikku keelde või ühte ametlikest keeltest, kus teenuseosutaja soovib filiaali asutada. Säte põhineb suuresti MERAS § 25 lõikel 3.

Lõike 3 järgi tuleb Finantsinspeksioonil teha ühe kuu jooksul otsus kõigi nõutud andmete ja dokumentide saamisest arvates, millega Finantsinspeksioon kas kiidab heaks või keelab teenuseosutajal sihtriigis filiaali asutamise või teenuse piiriülese osutamise (vastavalt **punktid 1 ja 2**). Sama paragrahvi **lõike 4** järgi teeb Finantsinspeksioon otsuse viivitamata teenuseosutajale teatavaks.

Lõike 5 punktides 1-4 on nimetatud asjaolud, mille tuvastamisel on Finantsinspeksioonil õigus keelduda filiaali asutamisest või teenuse piiriülese osutamisest. Nende hulka kuuluvad teenuseosutaja finantsseisundi, organisatsioonilise ülesehituse või muude võimaluste ebapiisavus nimetatud teenuste osutamiseks sihtriigis (**punkt 1**), kui esitatud tegevuskava rakendamine võib kahjustada klientide huve, teenuseosutaja finantsseisundit või tegevuse usaldusväärust (**punkt 2**), kui esitatud dokumendid on ebaõiged või ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele (**punkt 3**), või kui tegevuskava rakendamine võib olla seotud rahapesu või terrorismi rahastamisega või selle katsega või suurendab selliseid riske (**punkt 4**). Antud lõige põhineb enamjaolt MERAS §-il 27.

Lõike 6 järgi kohustub teenuseosutaja teavitama Finantsinspeksioonile enne sihtriigis tegevuse alustamist kuupäeva, millal filiaal sihtriigis teenust osutama asub.

Lõike 7 alusel kohustub teenuseosutaja viivitamata teavitama Finantsinspeksiooni kui sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmetes või dokumentides on toimunud muudatusi. Eelduslikult tuleb Finantsinspeksiooni teavitada ennetavalt, st vähemalt üks kuu enne muudatuste rakendumist, kuid kui see ei ole võimalik, tuleks muudatustest teavitada viivitamata.

Lõike 8 kohaselt tuleb teenuseosutajal uue filiaali asutamiseks esitada Finantsinspeksioonile avaldus ning asjakohased sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmete ja dokumentide täiendused. Uue filiaali

asutamisele kohaldatakse sama paragrahvi lõikes 2-7 sätestatud ehk samasugust protsessi nagu juba olemasoleva filiaali asutamisel.

Paragrahv 26 on sätestatud juhtorgani liikmetele esitatavad nõuded, mis peavad vastama sobivuse ja nõuetele vastavuse (nn *fit&proper*) tingimustele nagu on sätestatud ka teiste finantsturu osaliste puhul. Sobivuse ja nõuetele vastavuse kriteeriumid on käsitletavad Põhiseaduse § 29 sätestatud tegevusala, elukutse ja töökoha vaba valiku põhiõiguse piiranguna. Sarnaselt teiste finantsturul tegutsevate ettevõtjatega, esitatakse teenuseosutaja juhtorgani liikmetele kõrgendatud nõuded võrreldes muude ettevõtluse valdkondadega. Teenuseosutaja juhtorgani nõuetele vastavusele tuleb erilist tähelepanu pöörata ning viia juhtorgani liikmete kogenumatusest, ebakompetentsusest, halvast mainest vms asjaoludest tingitud võimalik kahju klientidele miinimumini. Juhtorgani liikmetele esitatavatele nõuetele vastavus on ka tegevusloa andmise üheks eelduseks, mis tähendab, et järelevalveasutus hindab enne tegevusloa väljastamist, kas äriühingu juhtorgani liige on sobiv ja vastab seaduses sätestatud nõuetele. Nõuetele mittevastavus võib olla tegevusloa andmisest keeldumise või tegevusloa kehtetuks tunnistamise aluseks.

Lõige 1 sisaldab selle kahes punktis finantsjärelevalvesubjektidele kohaldatavat üldklauslit, mille kohaselt võib teenuseosutaja juhtorgani liikmeks valida või määrata vaid isiku, kellel on selleks vajalikud teadmised, oskused, kogemused, haridus, kutsealane sobivus, laitmatu ärialane maine ning kellel on vajalikus mahus aega oma tööülesannete täitmiseks vastaval ametikohal. Nimetatud aspektidele sobivust hindab Finantsinspeksioon eeskätt loa taotlemisel aga ka juhtorgani liikme vahetumisel pärast tegevusloa väljastamist.

Lõike 2 punktid 1-5 nimetavad teenuse osutamise aspektid, millest juhtorgani liikmed peaksid olema teadlikud ja varasema ettevõtluskogemuse jooksul kokku puutunud.

Lõige 3 täpsustab lõikes 1 märgitud „laitmatu ärialase maine“ kriteeriumit, mille kuus punkti loetlevad juhud, mil juhtorgani liikme mainet ei saa eelduslikult pidada laitmatuks, sh (kuid mitte ainult) juhul kui tema tegevus on kaasa toonud finantsjärelevalve poolt tegevusloa kehtetuks tunnistamise, kui tema suhtes on kohaldatud tegutsemiskeeldu või ettevõtluskeeldu, või kui Finantsinspeksioonile on esitatud valeinformatsiooni või jäetud oluline informatsioon esitamata.

Sarnaselt mitmetele teistele finantsjärelevalvesubjektide käsitlevatele seadustele on käesoleva seaduse mõistes teenuseosutaja juhtimisel vajalik rakendada vähemalt nn nelja silma põhimõtet, millest tulenevalt on kehtestatud nõue, et juhatuses peab olema vähemalt kaks liiget (**lõige 4**).

Lõike 5 kohaselt on teenuseosutaja juhtorganite liikmed ja töötajad kohustatud tegutsema nendelt oodatava ettenägelikkuse ja kompetentsusega ning vastavalt nende ametikohale esitatavatele nõuetele, lähtudes teenuseosutaja ja tema klientide huvidest. Teenuseosutaja tagab, et tema äritegevuse protsessis osalevatel töötajatel on tööülesannete täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja kogemused.

Lõige 6 sätestab, et teenuseosutaja määrab sise-eeskirjas juhtorganite liikmete ja töötajate teadmiste, oskuste ja kogemuste taseme, mis on vajalik teenuseosutaja organisatsioonis ameti- või töökohtadel ülesannete täitmiseks. Teadmiste ja pädevuse taseme määramisel arvestatakse ameti- või töökohaga seotud ülesannete täitmiseks vajalikku kvalifikatsiooni ja ametialast kogemust.

Lõike 7 kohaselt on teenuseosutaja juhtorganite liikmed ja töötajad kohustatud seadma teenuseosutaja ning tema klientide majanduslikud huvid kõrgemale oma isiklikest majanduslikest huvidest. Lisaks on teenuseosutaja juhtorganite liikmed ja töötajad kohustatud tagama majandustegevuseks vajalike finantsvahendite pideva olemasolu, osutama teenuseid õiguspäraselt, piisava asjatundlikkuse, täpsuse ja hoolikusega ning andma kliendile nõuetekohast teavet pakutavate või vahendavate teenuste kohta.

Lõike 8 järgi peavad teenuseosutaja juhtorganite liikmed tagama, et teenuseosutaja organisatsiooniline struktuur on läbipaistev ja selgelt määratud vastutusaladega ning kehtestatud on riskide tuvastamise, mõõtmise, juhtimise, pideva jälgimise ja nendest raporteerimise protseduurid, mis on teenuseosutaja tegevuse laadi, ulatust ja keerukuse astet arvestades piisavad ja proportsionaalsed.

Lõige 9 sätestab, et teenuseosutaja juhtorganite liikmed on kohustatud regulaarselt üle vaatama käesoleva seaduse alusel kehtestatud eeskirjad ja muud protseduurireeglid, hindama nende tulemuslikkust ning rakendama asjakohaseid meetmeid puuduste kõrvaldamiseks.

Lõige 10 kohustab teenuseosutaja juhtkonda kehtestama asjakohase korra ja menetlused, et tagada tõhus ja usaldusväärne juhtimine, sealhulgas ülesannete lahusus, talitluspidevus ja huvide konfliktide vältimine, ja teostab järelevalvet nende rakendamise üle, tehes seda turu usaldusväärset ja klientide huve toetaval viisil.

Lõige 11 täpsustab töötaja mõiste, mis käesoleva seaduse tähenduses on teenuseosutaja heaks töölepingu või muu võlaõigusliku lepingu alusel tööd tegev füüsiline isik, kelle tööülesannete hulka kuuluvad teenuseosutaja nimel teenuse osutamisega seotud tegevused, sealhulgas teenuseosutaja esindamine või teenuseosutaja juhtimine või kontrollimine.

Lõige 12 sätestab valdkonna eest vastutavale ministrile volitusnormi, mis lubab nimetatud ministril kehtestada määrusega nõuded teenuseosutaja juhtorganite liikmete ja töötajate erialastele teadmistele, oskustele ning kogemustele.

Paragrahv 27 sätestab selle, millest peab valitud audiitor või teenuseosutaja juhtorgani liige nõ uut tööandjat teavitama, kes omakorda teavitab sellest Finantsinspektsiooni. Eeltoodu tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõttel, mille kohaselt kannavad finantssektori ettevõtja usaldusväärse ja kindla juhtimise eest vastutust ettevõtja ja selle aktsionärid (või asjakohasel juhul osanikud). Samuti sätestatakse, et juhtide või audiitorite nimetamisest tuleb eelnevalt teavitada ka Finantsinspektsiooni. Järelevalveasutusel peab olema võimalus hinnata isiku sobivust ja nõuetele vastavust enne tema valimist või määramist.

Sama paragrahvi **lõigete 5-7** kohaselt on Finantsinspektsioonil õigus nõuda teenuseosutaja juhtorgani liikmete tagasikutsumist. Sarnased sätted on analoogsed teistes finantsturgu reguleerivates seadustes sätestatuga. Arvestades finantssektori ettevõtjate kindla ja usaldusväärse juhtimise olulisust tsiviilikäibes, on antud avalikkuse kaitse huvidest lähtuvalt järelevalveasutusele laialdased volitused ettevõtja privaatautonomiasse sekkumisel sellisel juhul, kui juhtorgani liige ei vasta seaduses sätestatud nõuetele, kui isik on esitanud enda valimise või määramisega seoses valeandmeid või kui isiku tegevus on näidanud, et ta ei sobi teenuseosutaja juhtorgani liikmeks (**lõige 5**). **Lõikes 6** on sätestatud, et kui teenuseosutaja ei täida Finantsinspektsiooni ettekirjutust juhi tagasikutsumise kohta, võib Finantsinspektsioon nõuda juhtorgani liikme tagasikutsumist kohtu kaudu või tunnistada tegevusloa kehtetuks. **Lõikega 7** on ette nähtud erisäte tagasikutsumatud nõukogu liikme puhuks, mille kohaselt võib uue nõukogu liikme määrata kohus Finantsinspektsiooni, juhatuse, nõukogu, osaniku või aktsionäri nõudel, ning nimetatud nõukogu liikme volitused kestavad kuni uue nõukogu liikme valimiseni üldkoosoleku poolt.

Paragrahvis 28 käsitletakse juhtorgani liikmete ja töötajate tasustamisele kohalduvaid põhimõtteid. Nimetatud paragrahvi neljas punktis on loetletud põhimõtted, millele peab vastama töötajate ja juhtorgani liikmete tasustamine ning nendele antavate hüvede ja soodustuste määramise alused. Sealhulgas peab juhtorgani liikmete ja töötajate tasustamise põhimõtted või tööga kaasnevate hüvede määramise alused olema selged ja läbipaistvad ning kooskõlas usaldusväärse ja tõhusa riskide juhtimise põhimõtetega, teenuseosutaja pikaajaliste huvidega ning mitte soodustama ülemääraste riskide võtmist (**punkt 1**), tasustamine peab lähtuma teenuseosutaja äristrateegiast, väärtustest ja majandustulemustest (**punkt 2**), saadavad tasud või hüved peavad olema proportsionaalsed teenuseosutaja tegevuse laadi ja ulatusega ning tasu või hüve saaja vastutusvaldkonnaga (**punkt 3**), ning viimaks peavad tasustamise või hüvede andmise põhimõtted hõlmama huvide konflikti maandamise või vältimise meetmeid (**punkt 4**).

Paragrahvis 29 sätestatakse, millised protseduurireeglid ehk sise-eeskirjad peab teenuseosutaja kehtestama. Sise-eeskiri on põhiline ja peamine dokument, kus organisatsioonilised toimimismehhanismid peavad kirjas olema ning mis peab tagama teenuseosutaja tegevuse vastavuse õigusaktidele ja teenuseosutaja juhtorganite otsustele (**lõige 1**). Täiendavalt sätestatakse, et nõutav on mitte üksnes sise-eeskirjade olemasolu, vaid ka nende jätkuv ning ühetaoline rakendamine teenuseosutaja kõikidel juhtimistasanditel. Samuti sätestatakse, et sise-eeskirju tuleb pidevalt

kaasajastada (**lõige 2**). Analoogiline säte on ka teiste finantssektori ettevõtjate tegevust reguleerivates seadustes.

Lõike 3 eesmärk on täpsustada sama paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud ning loetleda, millised protseduurid ja tegevused peavad olema teenuseosutaja sise-eeskirjaga hõlmatud. Nende alla kuuluvad:

- asutusesisese teabe ja dokumentide liikumise kord (**punkt 1**), teenuse osutamise kord (**punkt 2**), huvide konflikti vältimise kirjeldus (**punkt 5**), jne. Võrreldes teiste finantssektoris tegutsevate ettevõtjatega on käesoleva seaduse puhul erilist rõhku pandud punktile 11, mille järgi peab sise-eeskiri käsitlema ka sisemisi protseduureegleid teenuseosutaja tegevust reguleerivates õigusaktides kehtestatud kohustuste rikkumise või võimaliku rikkumise kohta teavituste vastuvõtmiseks ja töötlemiseks ning selle tagajärgede kõrvaldamiseks. Lisaks eelnevale määratakse sise-eeskirjas veel tehingute ja toimingute tegemise kord teenuseosutaja nimel ja arvel ning klientide nimel ja arvel (**punkt 3**);
- töötajate töö- või ametiülesanded, alluvussuhted, aruandlusahelad, aruannete esitamise protseduur ja õiguste delegeerimine, sätestades funktsioonide lahususe teenuseosutaja nimel kohustuste võtmisel, teenuste kajastamisel raamatupidamises ja aruannetes ning riskide hindamisel (**punkt 4**);
- teenuse osutamisega seotud tegevuste edasiandmise kord (**punkt 6**);
- registripidamise, andmekogude pidamise ja andmete käitlemise kord (**punkt 7**);
- sisemised protseduureeglid, millega määratakse kasutatavate infotehnoloogiaalaste ning klientide vara hoidmise süsteemide turvalisus ning nende regulaarne kontrollimine (**punkt 8**); sisekontrolli süsteemi toimimise kord, vastavuskontrolli ja riskijuhtimise reeglid ning nende rakendamise kord (**punkt 9**);
- sisemised protseduureeglid rahvusvahelise sanktsiooni seaduse alusel kehtestatud rahvusvaheliste sanktsioonide rakendamiseks ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse rakendamiseks ning nende täitmise kontrollimise sisekontrollieeskirjad (**punkt 10**);
- sisemised protseduureeglid teenuseosutaja tegevust reguleerivates õigusaktides kehtestatud kohustuste rikkumise või võimaliku rikkumise kohta teavituste vastuvõtmiseks, töötlemiseks ja edastamiseks ning tagajärgedega tegelemiseks (**punkt 11**);
- turvaintsidentide väljaselgitamise ja lahendamise ning nende suhtes meetmete rakendamise kord, sealhulgas intsidentidest teatamise kord, ning oluliste operatsiooni- ja turvaintsidentide avastamise ja klassifitseerimise menetlus (**punkt 12**);
- tundlikele andmetele juurdepääsu registreerimise, seire, jälgimise ja piiramise kord (**punkt 13**);
- talitluspidevuse tagamise kord, sealhulgas nende plaanide asjakohasuse ja tõhususe regulaarse katsetamise ja läbivaatamise menetlus (**punkt 14**);
- raamatupidamise sise-eeskirjad (**punkt 15**);
- filiaalide olemasolu korral kohase tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimise kord (**punkt 16**);
- kliendi kaebuste lahendamise kord (**punkt 17**).

Lõike 4 kohaselt peavad krediidipõhise ühisrahastusteenuse osutaja sise-eeskirjad olema lisaks käesolevas paragrahvis nimetatud nõuetele kooskõlas ka vastutustundliku laenamise põhimõttega. Vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamisel tuleks lähtuda krediidandjate ja –vahendajate seaduse 6. peatükis sätestatust.

Kuna käesoleva seaduse tähenduses on teenuseosutaja näol tegemist üsna uudse ettevõtlusvaldkonnaga, siis on sätestatud **lõikes 5** volitusnorm valdkonna eest vastutava ministri määrusega täpsemate nõuete kehtestamiseks teenuseosutaja sise-eeskirjadele.

Paragrahv 30 sätestab nõuded sisekontrolli funktsiooni ja andmete säilitamise kohta. Rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtete kohaselt on sisekontrolli funktsioon kõikehõlmav, mis muuhulgas sisaldab siseauditi funktsiooni. Siseauditi teostaja peamiseks ülesandeks on seirata ning hinnata kriitiliste protsesside ja süsteemide toimimist. Siseauditi funktsiooni teostaja ei saa hinnata (auditeerida) selle funktsiooni toimimist, mida ta ise teostab (nö enesekontrolli risk, huvide konflikt). Sama põhimõtte kehtib ka selles osas, et siseauditi funktsiooni teostaja (siseaudiitor) ei tohiks

osaleda eelnimetatud sise-eeskirjade väljatöötamisel, kuivõrd hiljem ta peab auditeerima sisekontrolli süsteemi toimimist, mille üheks osaks on ka erinevad sise-eeskirjad.

Lõike 1 kohaselt peab teenuseosutajas olema loodud ja toimiv sisekontrolli süsteem, mille eesmärk on tagada teenuseosutaja tegevuse vastavus sise-eeskirjadele, õigusaktidele ja teenuseosutaja juhtorganite vastuvõetud otsustele, ning teenuseosutaja otsuste vastuvõtmine usaldusväärse ja nõuetekohase informatsiooni alusel.

Lõigete 2 ja 3 kohaselt peab teenuseosutaja kehtestama ja rakendama õiguslikud, tehnilised ja organisatsioonilised meetmed sõltumatu vastavuskontrolli teostamiseks. Vastavuskontrolli teostab teenuseosutaja juhatuse poolt määratud vastutava töötaja või muu isik, kellega sõlmitakse kirjalikus vormis leping.

Lõike 4 järgi peab vastavuskontroll tagama sama lõike kolmes punktis toodud tegevuste ja ülesannete täitmist. Sealhulgas peab vastavuskontroll tagama, et regulaarselt kontrollitakse teenuseosutaja, selle juhtide ja töötajate tegevuse vastavust õigusaktidele, Finantsinspektsiooni ettekirjutustele, juhtorganite otsustele, sise-eeskirjadele, teenuseosutaja sõlmitud lepingutele ja heale tavale ning hinnatakse teenuseosutajas kehtestatud sise-eeskirjade ja otsuste vastavust õigusaktidele ning teenuseosutaja kohustuste täitmisel esinevate puuduste kõrvaldamiseks võetud meetmete sobivust ja tulemuslikkust (punkt 1); et teenuse osutamise eest vastutavaid isikuid nõustatakse käesolevas seaduses sätestatud kohustuste täitmisega seotud küsimustes (punkt 2) ning et teenuseosutaja juhatusele esitatakse regulaarselt aruandeid (punkt 3).

Lõike 5 kohaselt peab teenuseosutaja sõltumatu vastavuskontrolli teostamiseks kehtestama sise-eeskirjadega tegevuspõhimõtted ja reeglid seadusest tulenevate kohustuste täitmata jätmise õigusriskide ning nendega seonduvate muude riskide tuvastamiseks, maandamiseks või vältimiseks seoses klientidele teenuste osutamisega. Nimetatud põhimõtteid ja reegleid nimetatakse samas paragrahvis edaspidi tegevuspõhimõteteks. Needsamad põhimõtted peavad Finantsinspektsioonil võimaldama efektiivselt täita ka järelevalveülesandeid (**lõige 6**).

Lõike 7 järgi ei tohi vastavuskontrolli teostaja tegeleda teenuste osutamisega ega tegevusega, mille üle ta järelevalvet teostab, välja arvatud juhul, kui teenuseosutaja on võimeline tõendama, et arvestades tema tegevuse laadi, ulatust ja keerukusastet, ei ole nimetatud kohustus proportsionaalne ja et vastavuskontrolli ülesannete täitmine on ka ilma kõnealuseid kohustusi täitmata tegelikkuses tulemuslik. Antud keelu eesmärk on ühelt poolt vältida huvide konflikti ning teiselt poolt on suunatud selle kindlustamisele, et vastavuskontrolli teostajal oleks piisavalt aega ja vahendeid oma (põhi)funktsiooni täitmiseks.

Lõike 8 kohaselt ei tohi vastavuskontrolli teostaja tasustamise alused ja kord ohustada tema objektiivsust.

Lõike 9 järgi on vastavuskontrolli teostaja kohustatud talle teenuseosutaja kohta teatavaks saanud teabe, mis osutab teenuseosutaja õigusrikkumisele või klientide huvide kahjustamisele, viivitamata edastama teenuseosutaja juhtidele.

Lõike 10 järgi kohustub teenuseosutaja tagama sisekontrolli ja vastavuskontrolli teostajale kõik nende ülesannete täitmiseks vajalikud õigused, töötingimused ja juurdepääsu kogu vajalikule teabele, sealhulgas õiguse saada selgitusi ning teavet teenuseosutaja juhtidelt ja töötajatelt ning jälgida avastatud puuduste kõrvaldamist ja tehtud ettepanekute täitmist.

Paragrahv 31 sätestab teenuseosutaja töötaja kohustuse Finantsinspektsiooni teavitada. Finantsinspektsiooni teavitamise vajadus tekib eeskätt juhul, kui töötajale saavad ilmsiks asjaolud, mille tagajärg on või võib olla teenuseosutaja tegevust reguleerivate õigusaktide oluline või korduv rikkumine, või kui teenuseosutaja juhtorgani liige või töötaja on tekitanud või võib tekitada olulist varalist kahju teenuseosutajale või tema klientidele (**lõige 1**).

Töötaja kaitse kord on täpsustatud sama paragrahvi **lõikes 2**, mille kohaselt ei riku teenuseosutaja töötaja või muu teenuseosutaja tegevusega seotud kolmas isik Finantsinspeksiooni teavitamisega talle õigusakti või lepinguga pandud andmete saladuses hoidmise kohustust (**lõige 2**). Tegemist on viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2019/1937, 23. oktoober 2019, liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17—56), mille eesmärk on kaitsta neid rikkumisest teavitajaid, kes on ise seotud finantsteenuste osutamisega (vt ka direktiivi artikkel 2 punkti 1(a)(ii)).

Lõike 3 järgi kehtestab teenuseosutaja oma töötajatele käesolevas seaduses sätestatud nõuete rikkumisest teavitamise korra, mis võimaldab sõltumatut õigusrikkumisest teavitamist.

Lõige 4 sätestab volitusnormi, millega võib valdkonna eest vastutav minister määrusega näha ette täpsemad alused nõuete rikkumisest teavitamise kohta.

Paragrahv 32 käsitleb andmete säilitamist.

Vastavalt **lõikele 1** kohustub teenuseosutaja säilitama käesolevas seaduses sätestatud andmeid viie aasta jooksul muutumatuna ja Finantsinspeksioonile kättesaadavana, kui Finantsinspeksioon ei ole kehtestanud teistsugust tähtaega või kui seaduses ei ole sätestatud pikemat tähtaega. Nimetatud viieaastane tähtaeg rakendub teenuseosutajale ka siis, kui Finantsinspeksioon nõuab, et pärast teenuseosutajale väljastatud tegevusloa lõppemist tuleb teenuseosutajal andmeid säilitada muutumatuna ja finantsjärelvalvele kättesaadavana viie aasta jooksul (**lõige 3**).

Lõige 2 käsitleb kohustust säilitada teenuse osutamise lepingust tulenevaid teenuseosutaja ja kliendi õiguseid ja kohustusi või teenuse osutamise tingimusi vähemalt kuni teenuse osutamisega seotud kliendisuhete kestuse lõpuni. Lepingutingimuste säilitamise kohustuslikkus peaks ennetama võimalikke vastuolusid ja vaidlusi, kui vähemalt teenuseosutaja kui üks lepingupool on kohustatud alles hoidma lepingut, mille alusel teenust kliendile osutatakse. Kui teenuseosutaja osutab teenuseid vastavalt oma tüüptingimustele, siis kohustub teenuseosutaja säilitama kõiki versioone tüüptingimustest juhul, kui nimetatud tingimusi on muudetud kliendisuhete kestuse ajal.

Dokumentide säilitamise kohta tasub märkida, et muudest seadustest võib tulla kohustus säilitada teatud andmeid ja dokumente kauem kui käesoleva seaduse §-s 32 märgitud. Näiteks raamatupidamisdokumente tuleb säilitada seitse aastat raamatupidamise seaduse alusel ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise regulatsioon nõuab teenuseosutajalt kui finantseerimisasutuselt hoolsusmeetmete kohaldamiseks kogutud andmete säilitamist viis aastat pärast kliendiga ärisuhete lõppemist.

Paragrahv 33 sätestab teenuse edasiandmise tingimused. Teenuseosutaja võib oma tegevust edasi anda kolmandale isikule ainult juhul, kui kolmandal isikul on olemas vastav tegevusluba, kui Finantsinspeksiooni on sellest teavitatud ning kui teenuseosutaja kliendi või järelvalveasutuse jaoks ei toimu teenuse edasiandmisega olulisi muudatusi (loetletud **lõike 1** punktides 1-8). Sealjuures on tegevuse edasiandmisel oluline, et teenuseosutaja tegevusi ei anta edasi sellisel viisil, mis takistab teenuseosutaja sisekontrolli või järelvalve toimimist ning et teenuse edasiandmine oleks igakülgsetl vajalik (**lõige 2**).

Lõike 1 punktide 1-8 alusel on teenuseosutajal oma kohustuste paremaks täitmiseks õigus teenuse osutamisega seotud tegevusi edasi anda kolmandale isikule (*tegevuse edasiandmine*), kui:

- tegevuse edasiandmisega ei delegeeri juhtorgani liikmed oma vastutust või tegevuse edasiandmine ei kahjusta muul viisil klientide huve ning teenuseosutaja jääb tegevuse edasiandmise korral täielikult vastutavaks edasiantud tegevuse nõuetekohase täitmise eest;
- tegevuse edasiandmine ei takista teenuseosutaja tegevust ja tema kohustuste täitmist vajalikul tasemel ega vähenda teenuse osutamise kvaliteeti;
- isikul, kellele tegevused edasi antakse, on vajalikud teadmised ja oskused ning ta on võimeline neid kohustusi täitma;
- teenuseosutaja suhted klientidega ja kohustused klientide ees ei muutu tegevuse edasiandmise tõttu;

- tegevuse edasiandmine ei põhjusta olukorda, kus teenuseosutaja ei tegele realselt temale edasi antud teenuse osutamisega;
- tegevuse edasiandmine ei tühistata ega muuda mis tahes muid tingimusi, mille alusel teenuseosutajale tegevusluba anti;
- tegevuste edasiandmisel võtab teenuseosutaja tarvitusele kõik meetmed, et vältida täiendavaid operatsioonilisi riske;
- operatsiooniliste funktsioonide edasiandmine ei mõjuta sise- ja vastavuskontrolli kvaliteeti ega toimimist ning Finantsinspeksiooni võimalusi finantsjärelevalve teostamisel.

Lõike 3 järgi tuleb tegevuse edasiandmise korral hinnata, kas isik, kellele tegevus edasi antakse, on edasiantud tegevuseks pädev ja sobiv. **Lõike 4** kohaselt on teenuseosutajal õigus saada teavet edasiantud tegevuse kohta ja anda kohustuslikke juhiseid sellele, kellele tegevus on edasi antud.

Lõike 5 järgi tuleb teenuseosutajal enne tegevuse edasiandmist Finantsinspeksiooni teavitada. Teavituse eesmärk on anda Finantsinspeksioonile õigus hinnata, kas isik, kellele tegevus edasi antakse, vastab käesoleva paragrahvi lõikes 6 ning muudes sama seadusega kehtestatud nõuetele.

Lõike 6 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus teha ettekirjutus, millega nõutakse konkreetsele isikule teenuseosutajaga seotud tegevuse või ülesande edasiandmise lõpetamist või kõigi teenuseosutaja poolt kolmandate isikutega sõlmitud tegevuste või ülesannete edasiandmise lepingute lõpetamist, kui:

- 1) kolmandal isikul puudub käesolevas seaduses sätestatud teenuste osutamiseks või ülesannete tegemiseks vajalik kvalifikatsioon;
- 2) rikutakse teenuseosutaja klientide õigustatud huve või on sellise rikkumise oht;
- 3) kolmanda riigi finantsjärelevalve asutusel, kes teostab järelevalvet kolmanda riigi isiku üle, ei ole õiguslikku alust või võimalusi Finantsinspeksiooniga koostöö tegemiseks;
- 4) kolmas isik, kellele käesoleva seaduse tähenduses teenuse osutamine on edasi antud, ei vasta vähemalt samaväärsetele nõuetele, mis on ette nähtud käesoleva seadusega;
- 5) rikutakse käesolevas seaduses sätestatud muid tingimusi.

Lõige 7 sätestab erisuse krediitipõhise ühisrahastusteenuse osutamisele, kui pakutakse tarbijakrediiti. Nimetatud teenusepakkujaga seotud tegevuste edasiandmisele kohaldatakse laenude vahendamise osas krediidiandjate ja –vahendajate seaduse §-is 46 kredidivahendaja kohta sätestatud, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Paragrahv 34 sätestab huvide konflikti maandamise ja vältimise nõuded.

Lõike 1 kohaselt tuleb teenuseosutajal kehtestada huvide konflikti maandamise ja vältimise kord, milles sätestatakse õiguslikud, tehnilised ja organisatsioonilised meetmed, arvestades teenuseosutaja tegevuse laadi ja ulatust.

Lõike 2 järgi rakendab teenuseosutaja huvide konflikti maandamise ja vältimise korda, et tuvastada, maandada ja võimaluse korral vältida teenuse osutamisel teenuseosutaja sisest huvide konflikti, huvide konflikti teenuse osutaja ja tema üle kontrolli teostava isiku vahel, teenuse osutaja ja tema klientide vahel ning klientide omavahelisi huvide konflikte. Säte põhineb EL ühisrahastusmääruse artiklil 8 punktil 4, mida on laiendatud ka teistele seadusega hõlmatud teenuseosutajatele. Huvide konflikti maandamist tuleks silmas pidada ka finantsvahendusplatvormi haldamise puhul (§ 39).

Lõike 3 kohaselt peab teenuseosutaja huvide konflikti maandamise kord muuhulgas (st vähemalt aga mitte ainult) hõlmama:

- 1) iga teenuse või tegevusega seotud asjaolusid, millest tuleneb või võib tuleneda huvide konflikt või mis toovad kaasa klientide huvide kahjustamise olulise riski;
- 2) meetmeid, mida tuleb rakendada huvide konflikti lahendamiseks.
- 3) seda, kuidas potentsiaalsetest või tegelikest huvide konflikti olukordadest kliente teavitatakse.

Paragrahv 35 käsitleb teenuseosutaja või temaga seotud isikute osalemist investeerimisprojektides. Kuivõrd sellises olukorras võib tekkida samuti huvide konflikt, siis tuleks käesolevat paragrahvi vaadata koosmõjus §-ga 34 ülal.

Lõike 1 kohaselt võivad teenuseosutaja juhtorgani liikmed ja töötajad ning teenuseosutajas olulist osalust omavad isikud või mis tahes isikud, kes otseselt või kaudselt on kontrolli kaudu nendega seotud, teenuseostuja vahendusel pakutavates investeerimisprojektides osaleda üksnes juhul, kui teenuseosutaja veebilehel avalikustatakse informatsioon eelnimetatud isikute investeerimishuvi või osaluste kohta, ja kui teenuseostaja tagab, et eelnimetatud isikute investeeringud tehakse samadel tingimustel teiste investoritega ja eelnimetatud isikutele ei võimaldata sooduskohtlemist, eelisjuurdepääsu teabele või muid hüvesid või eeliseid võrreldes muude investoritega (punktid 1 ja 2).

Lõike 2 kohaselt ei või eelmises lõikes nimetatud isikud omada ega omandada finantsilist huvi rahastuse taotleja äritegevuses muul viisil kui osaledes investeerimisprojektis, mis on teenuseosutaja kaudu avalikult kättesaadav. Säte põhineb EL ühisrahastusmääruse artikli 8 punktil 1, mida on laiendatud ka teistele seadusega hõlmatud teenuseosutajatele.

Paragrahv 36 sätestab teenuseosutajale keelu maksta või anda või saada tasu, allahindlust või mitterahalist hüve investori korralduse suunamise eest konkreetse investeerimisinstrumenti pakkumise juurde enda finantsvahendusplatvormil või kolmanda osapoole platvormil. Nimetatud keeluga soovitakse tagada, et teenuseosutaja ei suunaks investoreid mingi konkreetse investeerimisinstrumenti pakkumise juurde või muul moel ei eelistaks üht pakkumist teisele. Samas ei ole selle sättega välistatud teatud objektiivsete kategooriate (nt uued pakkumised) loomine.

Paragrahv 37 sätestab (makse)konto avamise kohustuse ning sellest Finantsinspeksiooni teavitamise.

Lõike 1 kohaselt peab teenuseosutaja avama maksekonto krediidasutuses, e-raha asutuses või makseasutuses, mis on asutatud Eestis või teises lepinguriigis, mis osutab Eestis teenuseid piiriülevalt või mis on asutanud Eestis filiaali. Nimetatud kohustus põhineb sellel, et nii järelevalveasutusel kui ka vastavuskontrolli teostajal peaks olema võimalik saada ülevaade selle kohta, kus (st millistel kontodel) ja mis mahus hoitakse teenuseosutaja kontodel investorite rahalisi vahendeid. Sama kohaldatakse ka virtuaalvääringu rahakottidele, kui teenuseosutaja võtab vastu virtuaalvääringuid või muud raha, mida tavapäraselt maksekontodel ei hoiustata (**lõige 3**).

Lõigete 2 ja 4 kohaselt tuleb teenuseosutajal esitada teavet kõigi tema nimel avatud maksekontode ja muude kontode (vt sama paragrahvi lg-t 3) ning teavitama Finantsinspeksiooni, kui avatakse täiendav konto või kui kontodega seotud andmed muutuvad.

Paragrahv 38 käsitleb eriotstarbelise üksuse kasutamist teenuseosutaja majandustegevuses. Eriotstarbeline üksus on juriidiline isik, mis on loodud teatavate kitsamate või ajutiste eesmärkide täitmiseks ja finantsriski, maksu- või regulatiivse riski eraldamiseks, sageli väärtpaberistamise vahendustevõtte või üksus, mille ainsaks eesmärgiks on väärtpaberistamine Euroopa Keskpanga määruse (EL) nr 1075/2013 artikli 1 lõike 2 tähenduses.

Nimetatud paragrahv põhineb samasisulisel EL ühisrahastusmääruse artikli 4 punktil 5. Paragrahvi sõnastuse kohaselt on teenuseosutajal, kes osutab ühisrahastusteenust ning eelnimetatud teenuse osutamiseks eriotstarbelist üksust, õigus kasutada eriotstarbelist üksust ühe mittelikviidse või jagamatu instrumenti pakkumiseks ja kanda eriotstarbelisele üksusele üle ühe investeerimisprojektiga seotud vara. Nimetatud piirang peaks tagama, et ühisrahastusteenuse osutaja kasutaks vaid üht eriotstarbelist üksust ühe mittelikviidse või jagamatu instrumenti pakkumiseks ning ei kannaks nimetatud eriotstarbelisele üksusele rohkem vara, kui see, mis on seotud ühe investeerimisprojektiga.

Paragrahv 39 sätestab erinõuded finantsvahendusplatvormile (mõiste kohta vt ka § 5 lg 3 selgitusi). Finantsvahendusplatvormile sätestatud nõuded on teataval määral sarnased väärtpaberituruseaduses sätestatud reguleeritud turu regulatsiooniga, kuid need on käesolevas seaduses esitatud lihtsustatud kujul, arvestades investeerimisinstrumentide ja väärtpaberite erinevusi.

Lõike 1 järgi kohustub teenuseosutaja, kes haldab finantsvahendusplatvormi, kehtestama siseeeskirjadega täpsed õiguslikud, tehnilised ja organisatsioonilised meetmed ja rakendab neid, et tuvastada ja maandada platvormiga seotud õigus- ja korrapärase toimimise riske. Kuivõrd finantsvahendusplatvormi näol on tegemist uudse tehnoloogilise lahendusega, millel on võimalik kaubelda (senireguleerimata) finantsinstrumentidega, siis on oluline, et teenuseosutaja, kes finantsvahendusplatvormi haldab, oleks eelnevalt kehtestanud sise-eeskirjad, millega maandatakse platvormi toimimisega kaasnevaid riske.

Lõike 2 järgi tuleb teenuseosutajal rakendada meetmeid, et usaldusväärset hallata finantsvahendusplatvormi korraldamiseks kasutatava infotehnoloogilise süsteemi või muu tehingute tegemist vahendava ja andmeid salvestava süsteemi tehnilisi toiminguid ning toime tulla süsteemide rikutega. Sisuliselt on tegemist sama paragrahvi esimese lõike täpsustusega, mis puudutab finantsvahendusplatvormi spetsiifiliselt tehnoloogilist poolt.

Lõige 3 kohustab teenuseosutajat kehtestama finantsvahendusplatvormil läbipaistvalt ja ühetaoliselt kohaldatavad reeglid, millega tagatakse investeerimisinstrumentide ja virtuaalvääringute õiglane ning korrapärane omandamine ja võõrandamine finantsvahendusplatvormi ning tehingute täitmine objektiivsete kriteeriumide alusel.

Lõike 4 järgi tuleb teenuseosutajal rakendada meetmeid, et tagada tema süsteemides täidetud tehingute tõhus ja õigeaegne lõpuleviimine.

Lõike 5 järgi peab teenuseosutaja tagama finantsvahendusplatvormil korrapäraseks toimimiseks piisavate finantsvahendite pideva olemasolu, võttes arvesse finantsvahendusplatvormil tehtavate tehingute laadi ja mahtu ning finantsvahendusplatvormi toimimist mõjutavate riskide ulatust ja taset.

Lõike 6 kohaselt ei või teenuseosutaja ühelgi enda hallataval finantsvahendusplatvormil täita oma arvel kliendi korraldusi ega kaubelda oma arvel ostu- ja müügihuvide sobitamisel. Oma arvel kauplemisena ostu- ja müügihuvide sobitamisel mõeldakse tehingut, mille täitja asub ostja ja müüja vahele sellisel viisil, et ei võta ostu- ja müügitehingu samaaegsel täitmisel tururiski ning tehing tehakse hinnaga, mille arvelt tehingu täitja ei saa kasu ega kahju, välja arvatud eelnevalt avaldatud vahendus-, teenus- või muu tasu (**lõige 7**).

Lõigete 8 ja 9 kohaselt tuleb finantsvahendusplatvormi haldaval teenuseosutajal rakendada igakülgsed meetmeid, et tagada finantsvahendusplatvormi tehingute tegemise süsteemi töökindlus, piisav võimsus korralduste ja sõnumite tippmahtudega toimetulekuks, korrapärane toimimine pingelises olukorras ning tehingute künniseid ja -piirmäärasid ületavate või selgelt ekslike korralduste tagasilükkamine. Eelneva kindlustamiseks on vajalik süsteeme igakülgselt testida, et veenduda süsteemide vastavuses eeltoodud nõuetega, ning ette näha plaan, mis tagab teenuste jätkuvust süsteemi tõrgete korral.

Lõikes 10 on ette nähtud volitusnorm vastava valdkonna ministri jaoks, kes võib kehtestada määrusega täpsemad nõuded finantsvahendusplatvormil tehingute tegemise kohta.

Seaduse 5. peatükk kehtestab nõuded teenuse osutamisele ja rahastuse taotlemisele.

Paragrahv 40 kehtestab üldnõuded teenuse osutamisele.

Lõikes 1 täpsustatakse teenuse osutamise nõuded, mis kohalduvad standardsena kõikidele teenuseosutajatele. **Punktiga 1** kehtestatakse kohustus, et teenuseosutaja peab teenuse osutamisel tegutsema lähtuvalt kliendi huvist ja õigusaktides esitatud nõuetest, teenuse keerukusastmele vastava hoolsuse ning teenuseosutajalt eeldatava ettenägelikkuse ja pädevusega ning järgima oma sise-eeskirju. **Punkti 2** kohaselt peab teenuseosutaja tagama teenuse osutamisega seotud asjaolude, sealhulgas investeerimisinstrumenti pakkumise kohta ajakohase, selge, tõese, täpse ja täieliku teabe avalikustamise ning tegema selle ühetaoliselt kättesaadavaks kõikidele klientidele. Täieliku teabe all mõeldakse mh ka sellist teavet, mis seondub investeerimisinstrumentiga ka kaudselt, nt on käimas sama investeerimisprojektiga seotud ühisrahastuskampaaniad korraga või järgemööda mitmel erineval

platvormil ehk raha kaasatakse ühe või mitme seotud projekti osas erinevatest kohtadest. Eelnev info võib mõjutada investeerimisotsust, mistõttu on oluline, et selline teave oleks investoritele kättesaadav.

Punkti 3 kohaselt peab teenuseosutaja teavitama klienti piisavalt teenuse olemusest ja sellega seonduvatest riskidest. **Punkt 4** kohustab teenuseosutajat hoidma ja kaitsma kliendi raha ja sellega sarnaseid vahendeid, mis on antud teenuseosutajale hoiule või tema käsutusse. **Punkti 5** kohaselt peab teenuseosutaja andma kliendile regulaarselt teavet teenuse osutamisest. **Punktides 6-9** on sätestatud üldised teabe avalikustamise ja klientide teavitamise põhimõtted; sealhulgas tuleb teenuseosutajal kliente teavitada teenuste eest võetavatest tasudest, potentsiaalsetest või tegelikest huvide konflikti situatsioonidest ning asjakohasel juhul ka juhtorgani liikmete ja töötajate kui ka olulist osalust omavate isikute osalusest investeerimis-projektides.

Punkti 9 kohaselt peab teenuseosutaja registreerima ja säilitama teenuse osutamisel kogutud ja käesoleva seadusega ning selle alusel kehtestatud õigusaktidega registreerimiseks ning säilitamiseks nõutud andmeid. Andmete kogumise kohta vt täpsemalt käesoleva seaduse 9. peatükis sätestatud. **Punkt 10** paneb teenuseosutajale kohustuse lahendada kliendi kaebus seoses teenuse osutamisega võimalikult kiiresti ja läbipaistvalt. **Punkti 11** kohaselt peab teenuseosutaja tagama oma tegevuseks vajalike finantsvahendite pideva olemasolu. Viimaks, **punkti 12** järgi tuleb teenuseosutajal rakendada teenuse osutamisel ühetaoliseid reegleid ning mitte diskrimineerida kliente või klientide grupe, kellele teenust osutatakse või kellele teenuse osutamisest keeldutakse.

Lõige 2 täpsustab üldiseid tegevusnõudeid investeerimisinstrumenti vahendajatele. **Punkti 1** kohaselt on investeerimisinstrumenti vahendaja kohustatud avaldama ühetaolisel viisil nõuded finantsvahendusplatvormil või muul viisil avaldatavate investeerimisprojektide kirjeldusele, et tagada investoritele nende võrreldavus. **Punkti 2** kohaselt peab investeerimisinstrumenti vahendaja hindama teenuse ja investeerimisinstrumenti asjakohasust investorile ning selle tarvis kindlaks tegema investori kogemuse finantsturul tegutsemiseks ja teadlikkuse finantsturust, võttes investori liigitamisel aluseks käesoleva seaduse §-s 47 sätestatud. **Punkt 3** kehtestab kohustuse, et investeerimisinstrumenti vahendaja peab mõistma investoritele pakutavate investeerimisinstrumentide omadusi, hindama investeerimisinstrumenti sihtrühma arvesse võttes selliste investeerimisinstrumentide vastavust investori vajadustele ja pakkuma või soovutama investeerimisinstrumente üksnes siis, kui see on kooskõlas investori huvidega. **Punkti 4** kohaselt peab investeerimisinstrumenti vahendaja tagama, et tema vahendatav investeerimisinstrument vastab selle instrumenti kindlaks määratud sihtrühma kuuluvate lõppklientide vajadustele vastavalt klientide liigitusele, investeerimisinstrumenti turustamisstrateegia vastab sihtrühmale ja investeerimisinstrumenti turustatakse üksnes sellele sihtrühmale. **Punkt 5** kohustab investeerimisinstrumenti vahendajat mitte jätma avalikustamata olulist infot rahastuse taotleja tegevuse kohta, mis on temale teada ja mis võib potentsiaalselt mõjutada investeerimisotsuse tegemist. Vt siinkohal § 40 lõike 1 punktis 2 täieliku teabe kohta selgitatud. Nimetatud teabe avalikustamine hõlmab ka teisi käesolevas lõikes nimetatud andmeid, sh ka punktis 7 ja 8 sätestatud, kuivõrd teenuseosutaja peaks eeskätt tegutsema investorite huvides ning avalikustama temale teadaolevaid andmeid, kui nendel võib olla kahjulik mõju investori poolt investeeringu tegemisele.

Punkt 6 kohustab investeerimisinstrumenti vahendajat täitma investori korralduse parimal viisil vastavalt käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatule. **Punkti 7** kohaselt tuleb investeerimisinstrumenti vahendajal kontrollida rahastuse taotleja makse- või krediitvõimelisust ning kontrollida, et rahastuse taotleja juhtorgani liikmed on laitmatu ärialase mainega ja nende tegevus rahastuse taotleja juhtidena vastab usaldusväärse juhtimise põhimõtetele (**punkt 8**). Kui rahastuse taotleja on füüsiline isik, siis tuleb lähtuda krediitvaldkonnas ettenähtud krediitvõimelisuse hindamise nõuetest. Samuti sätestab käesoleva seaduse § 2 lg 10, et krediitpõhise ühisrahastusteenuse osutaja peab tarbijale krediidi vahendamisel /.../ järgima krediidiandjate ja -vahendajate seaduse §-des 47–53¹ sätestatud. Teisisõnu tuleb investeerimisinstrumenti vahendajal rahastuse taotlejat kliendiks võttes kontrollida, et rahastuse taotleja suudaks tagasi maksta investeerimisprojektiga võetud võlakohustusi ning et tema juhtorganite liikmed on laitmatu ärialase mainega ja nende tegevus juhtorganite liikmetena on usaldusväärne.

Samuti täpsustab **lõige 3**, et kui paragrahvi lõike 2 punktis 7 nimetatud rahastuse taotleja on füüsiline isik, kellele vahendatakse käesoleva seaduse § 3 lõike 1 punktis 2 nimetatud investeerimisinstrumenti, kohaldatakse krediitvõimelisuse hindamise korral krediidiandjate ja -vahendajate seaduse 6. peatükis

ja võlaõigusseaduse §-is 403⁴ sätestatud, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisti. Viidatud KAVSi peatükk kehtestab nõuded muuhulgas krediidi vahendamisele, krediiditoimiku pidamisele, tarbija krediivõimelisuse hindamisele ja tarbija poolt esitatud teabe kontrollimisele. Lisaks tuleb lähtuda ka krediivaldkonnas vastutustundliku laenamisele kehtestatud üldnõuetega, sh järgida VÕS §-is 403⁴ sätestatud nõudeid vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamise kohta.

Lõige 4 sätestab, millist teavet peab teenuseosutaja andma kliendi nõudmisel. Selliseks infoks on teenuseosutajas olulist osalust omavate isikute ja nende osaluse suuruse kohta teenuseosutajas aktsia- või osakapitalis (**punkt 1**); teenuseosutaja juriidilise vormi ning organisatsioonilise ülesehituse kohta (**punkt 2**); teenuseosutaja juhtide kohta, sealhulgas ees- ja perekonnanimi, isikukood või selle puudumisel sünniaeg, hariduse kirjeldus, viimase viie aasta töö- ja ametikohtade täielik loetelu (**punkt 3**); teenuseosutaja juhatuse liikmete ülesannete kohta teenuseosutajas (**punkt 4**); osutatavate teenuste kohta (**punkt 5**). Lõikes 4 märgitud teabe avaldamise vormi täpsustatakse sama paragrahvi **lõikes 7**, mille kohaselt tuleb kliendile tema nõudmisel esitada lõikes 4 toodud teave püsival andmekandjal.

Lõike 5 kohaselt võib teenuseosutaja kasutada oma kliendi nimel otsustusõigust seoses kliendi korralduste täitmise kriteeriumidega, avaldades kliendile otsustusõiguse täpse meetodi ja kriteeriumid ning võttes kõik vajalikud meetmed kliendi jaoks parima võimaliku tulemuse saamiseks. Sarnaselt sellele on ka EL ühisrahastusmääruse artikli 3 lõike 4 teises lõigus sätestatud, et „ühisrahastusteenuse osutajad, kes pakuvad individuaalset laenuportfelli valitsemist, peavad järgima investorite esitatud parameetreid ja võtma kõik vajalikud meetmed, et saavutada investorite jaoks parim võimalik tulemus. Ühisrahastusteenuse osutajad avalikustavad investoritele otsustusprotsessi, mille alusel täidetakse investori enda äranägemisel antud volitusi.“

Lõige 6 kohustab teenuseosutajat võtma meetmeid, kui rahastuse taotleja ei tee vajalikku koostööd või ei anna investeerimispakkumise koostamiseks vajaminevat teavet. Selle kohaselt keeldub teenuseosutaja lepingu sõlmimisest või peab lõpetama sõlmitud lepingu mõistliku aja jooksul, kui rahastuse taotleja ei avalda käesoleva seaduse § 45 kohaselt teenuseosutajale investeerimisprojekti kohta nõutud andmeid või ei täida rahastuse taotlejale pandud kohustusi vastavalt käesoleva seaduse §-le 41.

Lõige 8 sätestab, et kogenud investorile ei kohaldata teenuse osutamisel järgmisi paragrahve 47 ja 48. Nimetatud paragrahvides on käsitletud vastavalt asjakohasuse hindamist (§ 47) ja lepingueelset järelemõtlemisaega (§ 48). Eeltoodu on vajalik eeskätt teenuseosutaja mõistliku halduskoormuse säilitamiseks. Samuti võimaldab see kogenud investoril vältida pidevat asjakohasuse hindamist, kuivõrd kogenud investorina käsitatakse juba finantsturu kutselist osalist.

Paragrahv 41 kehtestab üldnõuded rahastuse taotlejale. **Punkti 1** kohaselt on rahastuse taotleja kohustatud tegema teenuseosutajaga koostööd ja esitama teenuseosutajale andmed, mis on vajalikud teenuse osutamiseks ja teenuseosutajale käesolevast seadusest või muust õigusaktist tulenevate nõuete täitmiseks. **Punkti 2** kohaselt peab rahastuse taotleja koostama ja esitama teenuseosutajale finantsvahendusplatvormil või muul viisil avaldatava investeerimisprojekti kirjelduse, mis vastab käesoleva seaduse § 45 ja selle alusel kehtestatud nõuetele. **Punkti 3** kohaselt on rahastuse taotlejal kohustus avaldada põhiteabedokument ise, kui rahastuse taotleja on investeerimisinstrumenti pakkuja. Nimetatud lõige kohaldub rahastuse taotlejale, kes pakub endaga seotud investeerimisinstrumente. Antud punkt kohaldub ka juriidilisest isikutest rahastuse taotlejatele, kes annavad välja enda (ühinguga) seotud investeerimisinstrumenti.

Paragrahv 42 kehtestab spetsiifilised teabe avalikustamise nõuded nii kõikidele teenuseosutajatele kui ka spetsiifiliselt investeerimisinstrumentide vahendajale.

Lõikes 1 on nimetatud andmed ja dokumendid, mida teenuseosutaja peab avalikustama oma veebilehel nelja kuu jooksul majandusaasta lõppemisest arvates. Nende hulka kuuluvad majandusaasta aruanne ning ülevaade teenuseosutaja lõppenud majandusaasta majandustegevuse tulemuste kohta. Nimetatud ülevaade peaks andma võimaluse objektiivselt hinnata teenuseosutaja majandustegevust eeskätt selles osas, mis puudutab bilansiväliseid andmeid, sealhulgas (kuid mitte ainult): klientide arv, vahendatud investeerimisinstrumentide või asjakohasel juhul virtuaalvääringute pakkumiste kogumaht. Tegemist ei

ole kinnise loeteluga, st teenuseosutaja võib lisada muid andmeid ja teavet, mis annab investorile võimaluse teha informeeritud investeerimisotsus.

Lõige 2 sätestab teabe avalikustamise erinõuded investeerimisinstrumentide vahendajale punktides 1-5.

Lõige 3 täpsustab sama paragrahvi esimest ja teist lõiget selles osas, et nendes nimetatud teave tuleb esitada iga investeerimisinstrumenti liigi või käesolevas seaduses nimetatud teenuse lõikes eraldi.

Lõikes 4 on sätestatud valdkonna eest vastutava ministri õigus kehtestada määrusega avalikustamisele kuuluvate andmete loetelu, aruannete vormid ja koostamise metoodika ning avalikustamise tähtaegade täpsemad nõuded.

Paragrahvis 43 on ette nähtud erinõuded teenuseosutajale, kes pakub virtuaalvääringu või investeerimisinstrumenti raha vastu vahetamise teenust. Käesoleva paragrahvi sätted põhinevad MiCA ettepanekul, kuid paragrahvis sisalduvad neli lõiget on suunatud spetsiifiliselt ka täna toimivate teenustega kaasnevate probleemide (eeskätt ebaõige hinnateabe edastamine) lahendamisele.

Lõike 1 kohaselt tuleb teenuseosutajal, kes võimaldab investeerimisinstrumenti või virtuaalvääringu vahetamist raha vastu, avalikustada investeerimisinstrumenti või virtuaalvääringu hinna või metoodika, mille alusel investeerimisinstrumenti või virtuaalvääringu hind on kujunenud. Teisisõnu tuleb teenuseosutajal lähtuda kindlast ettemääratud hinnast või avalikustada metoodika või valem, mille alusel on kujunenud hind, millega investeerimisinstrumenti või virtuaalvääringut lõpuks kliendile müüakse või nimetatud instrumente neilt ostetakse.

Lõike 2 kohaselt tuleb kliendi korraldus täita selle hinnaga, mis on kehtiv kliendi korralduse saamise ajal. See lõige puudutab eelkõige korraldusi, milles on soovitus täita tehing turuhinnaga, ning mida tuleb teenuseosutajal ka kasutada tehingu täitmisel, mitte lähtuda oma äranägemisest instrumenti hinna määramisel.

Lõike 3 järgi tuleb virtuaalvääringu teenuse osutajal avaldada klientidele teavet korralduste ja tehingute kohta, sealhulgas tehingu esemeks olnud virtuaalvääringu koguse ja hinna kohta. Nimetatud teabe avaldamiskohustuse all mõeldakse teabe avalikustamist püsivalt ja regulaarselt ning vähemalt teenuse osutamise kohas, sh teenuseosutaja veebilehel või rakenduses, mille abil võimaldatakse investoril tehinguid teha.

Paragrahvis 44 on sätestatud üldised teabe avalikustamise nõuded. Paragrahvi näol on tegemist üldnormiga, milles sisalduvad nõuded kohalduvad investeerimisinstrumenti vahendajale, eeskätt ühisrahasusteenuse osutajale.

Lõike 1 kohaselt tuleb investeerimisinstrumenti vahendajal avalikustada oma veebilehel vähemalt sama lõike punktides 1-9 nimetatud teave. Selle alla kuuluvad investeerimisega seotud üldiste riskide kirjeldus ja hoiatus investeerimisega kaasnevate riskide kohta (**punkt 1**), üleskutse hinnata konkreetse investeerimisprojektiga seotud riske investori jaoks sõltuvalt tema majanduslikust olukorrast ja pidada enne investeerimisotsuse tegemist vajadusel nõu vastava ala spetsialistiga (**punkt 2**), tehingute tegemise protsessi ja tasude kirjeldus (**punkt 3**), teavet platvormil tehtud tehingute hindade kohta vastavalt käesoleva seaduse §-is 46 sätestatule (**punkt 4**), investorite vahendite hoidmise ja investeeringute üle arvestuse pidamise kirjeldus (**punkt 5**), informatsiooni selle kohta, millised on teenuseosutaja põhilised tehingupartnerid (**punkt 6**), hoiatus selle kohta, et teenuseosutaja käsutusse antud vahendeid ei tagata Tagatisfondi poolt ja nimetatud vahendite suhtes ei kohaldata väärtpaberituruse seaduses sätestatud investorikaitse nõudeid (**punkt 7**), ning kirjelduse investoritele kaasnevatest õigustest ja kohustustest koos teenuse kasutus- ja muude tingimustega (**punkt 8**) ning asjakohasel juhul ka teave makseteenuste pakkumise tingimuste kohta, sealhulgas ka juhul kui makseteenuseid ei paku teenuseosutaja ise (**punkt 9**).

Lõike 2 kohaselt ei või teenuseosutaja rõhutada investeerimisinstrumendi omandamisest saadavat võimalikku tulu, kui samaaegselt ja samas kohas ei viidata selgelt sellise vahendite paigutamise seotud riskidele, sealhulgas investeeritud vahendite kaotamise riskile. Sama lõike teine lause täpsustab eeltoodut ning märgib, et eelnimetatud riskid tuleb esitada võrdväärselt ja samal kujul muu infoga, st investeringust saadavat võimalikku tulu. Sätte eesmärk on tagada, et investoril oleks investeerimisotsuse tegemisel võimalik arvesse võtta kõiki investeringu tegemisel asjakohaseid faktoreid, sealhulgas olla teadlik ka riskidest, mis vastava rahapaigutusega kaasnevad.

Lõike 3 järgi ei tohi investeerimisprojekti kohta avalikustatav teave anda näilist tagatist investeringu tulususe või väljamaksete kohta ega sisaldada ennustusi või prognoose finantstulemuste kohta, võttes arvesse käesolevas seaduses investeerimisprojekti tootluse garanteerimise kohta sätestatud. Sätte eesmärk on tagada, et investoritele (sh potentsiaalsetele investoritele) ei antaks garantiid investeringu tootlikkuse kohta, kui see ei ole garanteeritud – sama kehtib ka investorile edastatavas teabes, mis puudutab ennustusi ja prognoose finantstulemuste kohta. Nimetatud piirangud on samasisulised investeerimisfondide seaduse § 80 lõikes 3 sätestatuga, mille kohaselt ei tohi anda tagatist fondi tulususe kohta, kui see ei ole garanteeritud. Käesolevat lõiget tuleb vaadata koosmõjus käesoleva seaduse § 47 lg-tega 5-7.

Lõige 4 sätestab teenuseosutaja-poolse teavitamiskohustuse oma klientidele või avalikult veebilehe vahendusel sellisel juhul, kui teenuseosutaja ise on makseraskustes või tema suhtes on algatatud saneerimis- või pankrotimenetlus või muu sarnane menetlus. Viimase osa puhul on mõeldud maksejõuetusega seotud menetlusi, mis võivad teistes riikides kanda teistsuguseid nimetusi, kuid on sisult sarnased samas lõikes toodud eestikeelsete vastetega.

Paragrahv 45 käsitleb investeerimisprojekti kohta avalikustatavat teavet. Tegemist on keskse teabe avalikustamise paragrahviga, millest tuleb juhinduda nii investeerimisinstrumendi vahendajal kui ka rahastuse taotlejal igal juhul, kui investeerimisprojekti pakutakse.

Lõike 1 kohaselt tuleb investeerimisinstrumendi vahendajal või rahastuse taotlejal avalikustada vähemalt sama lõike punktides 1-3 nimetatud investeerimisprojektiga seotud teave. Teave tuleb avalikustada investeerimisinstrumendi vahendajal või rahastuse taotlejal olenevalt sellest, kumb investeerimisinstrumendi pakkumist korraldab.

Punkti 1 kohaselt tuleb esitada investeerimisprojekti põhiteabedokument vastavalt käesoleva seaduse §-s 51 sätestatule. Põhiteabedokumendi kohta vt lähemalt § 51 selgitusi.

Punkti 2 järgi tuleb lisaks eeltoodule esitada asjakohasel juhul teave selle kohta, et investeerimisinstrumendi pakkumine ei ole registreeritud Finantsinspeksioonis või muu finantsjärelevalve asutuse juures. Pakkumise registreerimiskohustuse kohta vt lähemalt § 54 selgitusi.

Punkti 3 kohaselt soovitakse tagada selgus investorite jaoks, millised on võimalikud kaasnevad kulud, millega investeringut tehes arvestama peab. Investorile peab olema selge, kui tema investeringute arvelt kaetakse mistahes kulusid. Sõnastuses on välja toodud ka muud toimingud või kulud, mistõttu on teenuseosutajal kohustus välja tuua ja kirjeldada ka need tasud, mis ei lähe rahastuse taotlejaga seotud vaidluste või võlgade sissenõudmisega seotud kulude alla. Näiteks on praktikas juhtumeid, kus ühisrahastusteenuse osutajad katavad investorite investeringute arvelt muid kulusid ja seega ammendava loetelu kehtestamine ei ole mõistlik, kuivõrd ei tagaks investorite kaitse eesmärki. Punkti 3 raames esitatud kulud peavad olema põhjendatud ja vastama reaalselt tehtud kulutustele. Sissenõudmiskulud peaksid olema üldjuhul seotud konkreetse investeringuga.

Lõike 2 järgi tuleb investeerimisinstrumentide vahendajal või rahastuse taotlejal teavitada viivitamata investoreid, kes on teinud offerdi või avaldanud huvi investeerimisinstrumendi pakkumise vastu, igast olulisest muutusest põhiteabedokumendis. Nimetatud teavitamiskohustus laieneb igale muutusele, mille suhtes investoril võib olla äratuntav huvi või mis võib mõjutada investeerimisotsuse tegemist (vt ka § 52 lg-te 1-5 selgitusi).

Lõige 3 sätestab, et investeerimisinstrumendi pakkuja avalikustab oma veebilehel investeerimisinstrumendiga seotud riskide suurenemise või realiseerumise kohta teavituse, kui põhiteabedokumendis kajastatud tulusus või lubatud intressimäär ei vasta tegelikkusele või kui on tõenäoline, et investeerimisinstrumendi pakkujal või muul kohustatud isikul ei ole võimalik kokkulepitud tähtjaks investorile tasuda põhiteabedokumendis sisalduvat investeeringu tulusust või lubatud intressimäära (**punkt 1**), kui rahastuse taotleja ei ole ette nähtud ajaks krediiti tagasi maksnud (**punkt 2**), või kui rahastuse taotleja on makseraskustes või tema suhtes on algatatud saneerimis- või pankrotimenetlus või muu sarnane menetlus (**punkt 3**).

Lõige 4 täpsustab eelmises lõikes sätestatud selles osas, mis puudutab teavituse ajalisi ja sisulisi nõudeid. Nimelt tuleb riskide suurenemise või realiseerumise teavitust avalikustada esimesel võimalusel, kuid hiljemalt ühe tööpäeva jooksul, kui realiseeruvad samas lõikes toodud asjaolud. Teavitust ise peab sisaldama järgmist teavet: investeerimisprojekti nime või selle puudumisel seda identifitseeriv tunnus (**punkt 1**), teavituse aluseks olevate asjaolude kirjeldust (**punkt 2**), võimalusi riskide kõrvaldamise või vähendamise kohta (**punkt 3**) ning kui see on asjakohane, siis selliste kulude selge kirjeldus, kus investorite investeeringute arvelt kaetakse rahastuse taotlejaga seotud vaidlused või mida kasutatakse laenude või võlgade sissenõudmiseks või muude toimingute või kulude katmiseks (**punkt 4**). **Punktiga 4** soovitakse tagada selgus investorite jaoks. Investorile peab olema selge, kui tema investeeringute arvelt kaetakse mistahes kulusid.

Lõike 5 kohaselt on tühine selline kokkulepe, mille kohaselt kaetakse investorite investeeringute arvelt vaidluste lahendamiseks ning laenude või võlgade sissenõudmiseks kaasnevaid kulusid rohkem kui 25 protsendi ulatuses. Lõikes nimetatud 25-protsendiline määr on sellisena kehtestatud kahel põhjusel. Esiteks, ühest küljest on põhjendatud, et investorid võtavad omale ka teatava riski investeerimisinstrumendi ostmisega, et rahastuse taotleja võib jätta lepingu täitmata, misjärel on vajalik katta asjakohasel juhul kohtu- või muu menetluse kulud ning võla sissenõudmise kulud. Teisalt aga peaks nimetatud vastutus olema piiratud kindlasti madalama määraga võrreldes teenuseosutajaga, et viimasel oleks rohkem motivatsiooni valida klientideks selliseid rahastuse taotlejaid, kelle krediidi- või maksevõimelisuses teenuseosutaja on veendunud, ning kelle mainet ja senist ettevõtluskäiku on teenuseosutaja põhjalikult kontrollinud (vt ka § 40 lg 2 p-d 7 ja 8).

Lõige 6 sätestab, et kui laenupõhise ühisrahastusteenuse osutaja kasutab rahastuse taotleja makseviivituse puhul teatud jaotusi, peab teenuseosutaja tagama, et kasutatud jaotuste nimetused on asjakohased ja vastavad tegelikkusele. Nimetatud makseviivituste jaotuste all on mõeldud erinevaid termineid, mida teenuseosutajad kasutavad või võivad kasutada selleks, et märkida põhjuseid, miks investor ei ole saanud oma rahalisi vahendeid kokkulepitud ajaks tagasi, sealhulgas näiteks terminid „ootel“, „60 päeva viivises“ või „pankrotistunud“. Lisaks sellele on teenuseosutaja kohustatud esimesel võimalusel ajakohastama makseviivituste jaotuste nimetusi, et tagada vastavalt asjaolude muutumisele ajakohane teave selle kohta, miks teenuseosutaja on makseviivituses investorite ees.

Lõike 7 kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister kehtestada määrusega täpsemad nõuded investeerimisprojekti kohta avalikustatava teabe osas.

Paragrahv 46 käsitleb investeerimisinstrumendiga tehtavate tehingute hindade kohta teabe avalikustamise nõudeid.

Lõike 1 kohaselt tuleb kõikide investeerimisinstrumentidega tehtud tehingute kohta, mida võimaldatakse teha läbi finantsvahendusplatvormi või selle kaudu, avalikustada vähemalt sama lõike punktides 1-5 nimetatud andmed, st avalikustada tuleb iga investeerimisinstrumendi identifitseerimistunnus, tehingu hind, tehingu maht, tehingu aeg ning tehingus kasutatud vääring. Samas lõikes on viidatud ka sellele, et sama lõike punktides 1-5 nimetatud andmed tuleb avalikustada vähemalt finantsvahendusplatvormil, st investoril peaks olema võimalik tehingu tegemise kohas ehk finantsvahendusplatvormil võimalik tutvuda investeerimisinstrumendi peamiste andmetega. Samas ei ole piiratud investeerimisinstrumendi kohta avalikustatavate andmete koht, st andmed võib avalikustada ka veebilehel koos § 44 nimetatud andmetega.

Lõike 2 järgi tuleb avalikustada lõikes 1 nimetatud teavet piisava regulaarsusega. Antud sätte mõistes tuleb mõelda „piisavat regulaarsust“ nii kiiresti kui see on võimalik, arvestades kasutatavat tehnilist lahendust ja lõike 3 alusel kehtestatud määrust.

Lõikes 3 sisaldub volitusnorm, mis annab valdkonna eest vastutavale ministrile õiguse kehtestada määrusega täiendavaid tehinguandmete ja -hindade avalikustamise nõudeid, sealhulgas andmete avalikustamise sagedust. Kuivõrd tegemist on reguleerimata valdkonnaga, siis on eelnõu koostajate arvates vajalik võimaldada teabe avalikustamise sageduse muutmist, kui selline vajadus praktikas ilmneb.

Paragrahv 47 kehtestab nõuded investeerimisinstrumenti asjakohasuse hindamise kohta. Paragrahvis kasutatakse teadlikult terminit “asjakohane”, kuivõrd nii MiFIDII-s kui ka kindlustusvaldkonnaga seotud õigusaktides hinnatakse sobivust (*suitability*), kui tegemist on nõustamisega müügiga (st teenuseosutaja annab nõu, millisesse instrumenti investeerida) ning asjakohasust (*appropriateness*), kui teenuseosutaja ei nõustamist ei paku. Riskihoiatuse andmine ei ole nõustamine selles tähenduses. Käesolevas seaduses sätestatud asjakohasuse hindamisel on lähtutud eeskätt EL ühisrahastusmääruse artiklis 21 sätestatust.

Lõike 1 kohaselt peab investeerimisinstrumenti pakkuja enne teenuse osutamist, sealhulgas finantsvahendusplatvormile juurdepääsu võimaldamist, hindama investeerimisinstrumenti asjakohasust investorile.

Lõige 2 täpsustab, et käesolev paragrahvi lõikes 1 sätestatud asjakohasuse hindamiseks kogub investeerimisinstrumenti pakkuja investorilt teavet, et teha kindlaks tema:

- 1) investeerimisalased teadmised ja kogemused, et selgitada välja, kas investor mõistab investeerimisega kaasnevat riski, sealhulgas riski finantsvahendusplatvormi abil või muul viisil investeerimisinstrumenti investeerimisel;
- 2) investeerimiseesmärgid ja rahaline olukord, sealhulgas tema kahju kandmise võime.

Lõige 3 täpsustab lõike 2 punkti 1 ja selle kohaselt peab investeerimisinstrumenti pakkuja koguma käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 1 sätestatu hindamiseks investorilt muu hulgas teavet:

- 1) tema varasemate erinevate investeeringute kohta;
- 2) investeerimisinstrumentidesse investeerimise kogemuse kohta ja teadmiste kohta riskidest, mis on seotud investeerimisega eelkõige investeerimisinstrumentidesse.

Lõike 4 kohaselt teeb investeerimisinstrumenti pakkuja teeb käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 nimetatud kahju kandmise võime arvutamise võimalused kättesaadavaks oma veebilehel. Investori kahju kandmise võime on kümme protsenti tema varade netoväärtusest, mille moodustavad investori:

- 1) regulaarne sissetulek;
- 2) varad, välja arvatud peamise elukohana kasutatav kinnisvara ja pensionifondide varad;
- 3) regulaarsed finantskohustused.

Lõige 5 sätestab kohustuse ka investorile, mille kohaselt kinnitab investor oma kahju kandmise võime arvutuse tulemuse.

Lõike 6 kohaselt esitab investeerimisinstrumenti pakkuja investorile riskihoiatuse järgmistel juhtudel:

- 1) saadud andmete alusel on põhjust arvata, et investeerimisinstrument ei ole investori jaoks asjakohane (**punkt 1**);
- 2) investori investeeritav summa on suurem kui 1 000 eurot või rohkem kui viis protsenti investori varade netoväärtusest (**punkt 2**);
- 3) investori esitatud teave ei ole piisav või investor on jätnud teabe esitamata, mistõttu ei ole võimalik hinnata investeerimisinstrumenti asjakohasust ning investori huvid võivad olla seetõttu vähem kaitstud (**punkt 3**).

Lõige 7 täpsustab, et käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud riskihoiatuse võib esitada standardvormis ja see peab sisaldama teavet selle kohta, et investor võib kaotada kogu investeeritud vara.

Lõike 8 paneb kohustuse investorile. Selle kohaselt käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud juhul annab investor kinnituse, et on hoiatusega tutvunud ja mõistab selle sisu. Kehtestatud nõue on vastavuses EL ühisrahastusmääruse ideega, mis on väljendatud määruse põhjenduspunktis 45: „selle tagamiseks, et mittekogenud investorid on lugenud neile ühisrahastusteenuse osutaja tehtud riskihoiatusi ja mõistavad neid, peaksid nad ühisrahastusprojekti investeerimisel sõnaselgelt teadvustama võetavaid riske. Heal tasemel investorikaitse tagamiseks ja arvestades, et sellise teadvustamise puudumine viitab võimalikule teadmatusele kaasnevatest riskidest, peaksid ühisrahastusteenuse osutajad võtma investeringuid vastu vaid mittekogenud investoritelt, kes on sõnaselgelt teatanud, et nad on hoiatused kätte saanud ja mõistavad neid“.

Lõike 9 kohaselt ei või investeerimisinstrumenti pakkuja aidata kaasa asjakohasuse hindamiseks vajaliku teabe esitamata jätmisele. Pakkujal on õigus tugineda investori esitatavale teabele, välja arvatud juhul, kui pakkuja teadis või pidi teadma, et teave on aegunud, ebatäpne või mittetäielik.

Lõike 10 kohaselt peab investeerimisinstrumenti pakkuja vaatama käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud hindamise ja selle aluseks olevad kriteeriumid ning hoiatusteed üle iga kahe aasta tagant. Lõike 10 teine lause täpsustab, et investor arvutab oma kahju kandmise võime üks kord igal kalendriaastal.

Paragrahv 48 käsitleb lepingueelset järelemõtlemisaega investeerimisinstrumenti pakkumisel. Paragrahvi keskne idee on suurendada mittekogenud investoritele võimalus tagasi võtta tahteavaldus, mis on suunatud investeerimisinstrumenti omandamisele ning seeläbi anda investorile võimalus taganeda investeerimisinstrumenti omandamise lepingust sarnasel viisil, mis oleks tarbijast investorile ette nähtud kaupade kaugmüügi puhul tarbijaõiguse alusel. Sätte eesmärk on vältida ka olukorda, kus potentsiaalne investor, kes nõustub pakkumisega, on automaatselt väljendanud nõusolekut ka olla seotud õiguslikke tagajärgi omava lepinguga, omamata sealjuures võimalust mõistliku aja jooksul lepingust taganeda. Samas tasub märkida, et järelemõtlemisaega ei ole vaja kohaldada, kui investor võib väljendada huvi investeerimisinstrumenti pakkumise suhtes, kui sellisel moel ei seo ta end lepinguga. Rahastuse taotleja peaks talitama selliselt, et investorilt ei koguta raha enne järelemõtlemisperioodi lõppu.

EL ühisrahastusmääruse põhjenduspunkti 47 kohaselt „selleks et tugevdada mittekogenud investorite kaitset, on vaja sätestada järelemõtlemisaeg, mille jooksul potentsiaalne mittekogenud investor võib põhjenduste ja tagajärgedeta tühistada investeerimispakkumuse või huvi avaldamise konkreetse ühisrahastuspakkumise vastu. See on vajalik vältimaks olukorda, kus potentsiaalne mittekogenud investor võtab koos ühisrahastuspakkumisega vastu ka pakkumise sõlmida õiguslikult siduv leping, millest ei ole võimalik mõistliku aja jooksul taganeda. Järelemõtlemisaeg ei ole vajalik, kui potentsiaalne mittekogenud investor saab avaldada huvi konkreetse ühisrahastuspakkumise vastu, ilma et ta seoks end seeläbi lepinguga, välja arvatud juhul, kui investeerimispakkumine tehti või huvi avaldati pakkumise kavandatud lõppkuupäeva või rahastamise sihteesmärgi saavutamise kuupäeva lähedal. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid tagama, et enne järelemõtlemisaja lõppemist ei koguta investorilt raha ega kanta seda üle projektiomanikule“.

Lõike 1 kohaselt peab teenuseosutaja ette nägema lepingueelse järelemõtlemisaja, mille jooksul investor võib oma pakkumisega seotud offerdi või huviavalduse ilma põhjuseta tagasi võtta. Nimetatud õiguse kasutamine ei tohi põhjustada investorile kulusid ega põhjendamatuid ebamugavusi. Põhjendamatute ebamugavusena antud lõike tähenduses tuleks käsitleda iga toimingut või tegevust, mis ei ole sarnane esialgselt antud offerdi tegemisele investori poolt, sealhulgas, kuid mitte ainult, muu suhtlus- või vahenduskanali kasutamise kohustus, isiklikult kohale ilmumise kohustus (kui ofert edastati algselt elektroonilisi kanaleid kasutades), täiendavate andmete edastamise kohustus (kui täiendavad andmed ei ole suunatud isikutuvastamisele), jne (vt ka käesoleva § lõiget 5).

Lõike 2 kohaselt on lõikes 1 nimetatud järelemõtlemisaeg minimaalselt neli kalendripäeva investori offerdi või huviavalduse tegemisest arvates. Nimetatud ajaline tähtaeg põhineb EL ühisrahastusmääruse

artiklil 22 punktil 3. Kuivõrd teenuseosutaja on kohustatud investori offerdi tagasivõtmisel viimasele rahalised vahendid tagasi kandma, siis tuleks teenuseosutajal hoiduda iga konkreetse investori rahaliste vahendite kasutamisest kuni järelemõtlemisaja lõpuni. Lisaks tasub märkida, et käesolevas lõikes sätestatud järelemõtlemisaeg kestab neli kalendripäeva sõltumata sellest, millal investor omapoolse offerdi tegi ning millal lõppeb rahaliste vahendite kaasamine investoritelt. Nimetatud lahendus peaks tagama, et investoritel, kes paigutavad raha investeerimisprojekti vahetult enne raha kaasamise tähtaja lõppu või just enne, kui täitub kaasavate rahaliste vahendite eesmärgi-järgne summa, on võimalik kasutada järelemõtlemisaega täies seadusega ette nähtud ulatuses ehk neli päeva.

Lõike 3 järgi peab teenuseosutaja arvestust talle esitatud ofertide ja huviavalduste ning nende saamise aja kohta. Kohustus tuleneb EL ühisrahastusmääruse artikli 22 punktist 4.

Lõike 4 alusel peab teenuseosutaja selgelt ja õigeaegselt avalikustama käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud järelemõtlemisajast, selle kestusest ning offerdi või huviavalduse tagasivõtmisega seotud tingimustest. Selguse huvides tasub märkida, et järelemõtlemisajaga seotud tingimused tuleb avaldada nähtaval kohal teenuseosutaja veebilehel või muus kohas, kaasa arvatud asjakohasel juhul teenuseosutaja mobiilirakenduses. Lisaks kohustub teenuseosutaja teavitama mittekutselist investorit järelemõtlemisaja tingimustest kohe pärast seda, kui teenuseosutaja on potentsiaalselt mittekogenud investorilt saanud offerdi või huviavalduse.

Lõike 5 järgi peab offerdi või huvi avaldamise tagasivõtmise kord olema teostatav vähemalt samal viisil, millega potentsiaalne investor saab teha offerdi või avaldada huvi pakkumise vastu. Teisisõnu ei tohi olla järelemõtlemisaja kasutamine ja seejärgne lepingust taganemine põhjendamatult keerukam, kui enda lepinguliste suhetega sidumine.

Lõike 6 kohaselt on tühine selline lepingutingimus, mis raskendab käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud õiguse kasutamist, sealhulgas kokkulepe, millega taganemine seotakse käsiraha või leppetrahvi maksimisega. Antud lõige on laiendus võlaõigusseaduses sätestatud tarbijaregulatsioonile, mida kohaldatakse ka investeerimisinstrumenti ostmise lepingust taganemisele, et tagada (mittekogenud) investorile võimalus ilma suuremate takistusteta vastavast lepingust taganeda.

Lõike 7 järgi kohaldatakse käesoleva seaduse §-s 50 sätestatud eelseadistatud investeerimise korral käesolevas paragrahvis sätestatud üksnes investori antud algse investeerimisvolituse suhtes, mitte volituse alusel konkreetsetesse investeerimisprojektidesse tehtud investeeringute suhtes. Teisisõnu on järelemõtlemisaega võimalik kasutada ainult sellise volituse suhtes, millega investor on teenuseosutajale andnud õiguse tema varakogumit (st laenuportfelli) valitseda, mitte individuaalsete rahapaigutuste suhtes, mis teenuseosutaja investori varaga on teinud. Selline lahendus peaks tagama teenuseosutajale kindlustunde selles osas, et tema poolt tehtud igakordsest rahapaigutusest ei hakka investor järelemõtlemisaega kasutades taganema; küll aga peaks investoril olema võimalik tagasi võtta tahteavaldus enne esimese rahapaigutuse tegemist teenuseosutaja poolt.

Lisaks on **lõikes 8** vajalik täpsustada, et taganemisõigust on võimalik kasutada vaid esmapakkumise korral, st kui investor omandab investeerimisinstrumenti rahastuse taotlejalt või vahendajalt, ning mitte juhul, kui investor omandab investeerimisinstrumenti näiteks järelturult või teiselt investorilt (kui just pooled pole kokku leppinud teisiti). Põhjus seisneb selles, et kahe investori kui võrdsete osapoolte puhul oleks ostja ja seejärgne taganemisõiguse kasutanud investor eelisseisundis võrreldes müüjaga, kuivõrd ilma põhjuseta taganemine laieneks ka muu hulgas hinnakõikumistele, mille negatiivse muutuse korral peaks instrumenti müüa sisuliselt vastutama.

Paragrahv 49 käsitleb tulususe või tootluse garanteerimist ning tagasiostugarantiid. Teisisõnu reguleerib nimetatud paragrahvis sätestatu selliseid investeerimisinstrumenti pakkumisi, mille puhul on investeerimisinstrumenti pakkuja lubanud pakkumises osalenud investorile teatud tootlust või tulusust või on lubanud investeerimisinstrumenti teatud ajaperioodi jooksul tagasi osta ning mis peavad olema tagatud vastavalt paragrahvis sätestatule.

Lõige 1 käsitleb teenuseosutaja võimalust moodustada ettenägematute kulude reserv ning nimetatud reservi kohta investoritele teabe andmist. Vt täiendavalt ka EL ühisrahastusmääruse artikkel 6 lõiget 5. Sama lõike punktide 1-7 kohaselt tuleb investoritele anda teavet selgituse kohta, kuidas reservi rahastatakse ja kes omab õigust reservis olevale rahale (**punkt 1**), teavet reservi juhtimise ja haldamise kohta (**punkt 2**), tingimusi, mille alusel teenuseosutaja otsustab, kas ja kellele tehakse väljamakseid koos näidetega (**punkt 3**), teavet selle kohta, kas reservil on piisavalt raha väljamakse tegemiseks (**punkt 4**), selgitusi reservist väljamakse tegemise kohta (**punkt 5**), reservis olevate vahendite hoiustamise kord ja asjakohasel juhul reservi vahendite vääring (**punkt 6**) ning kirjeldus selle kohta, kuidas käsitatakse reservi kogutud raha teenuseosutaja maksejõuetuse korral (**punkt 7**). Antud lõike sõnastamisel on eeskujul võetud EL ühisrahastusmääruse artikli 6 punktist 5.

Lõige 2 sätestab teenuseosutaja kohustuse esitada ka asjaomaseid riskihoiatusi. Täpsemad nõuded kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri määrusega (vt lõige 9 ja nt EL ühisrahastusmääruse artikkel 6 lõige 5 punkt a).

Lõike 3 alusel kohustub ühisrahastusteenuse osutaja avalikustama vähemalt kord kvartalis oma veebilehel ettenägematute kulude reservi suuruse võrreldes selle jaoks oluliste lepingute täitmata jäävate summadega ja teabe selle kohta, kui suurt osa krediitidest on tasutud ettenägematute kulude reservi kaudu.

Lõikes 4 on sätestatud võimalus investeerimisinstrumenti pakkumisel garanteerida investeerimisinstrumenti tootlust või tulusust, või pakkuda tagasiostugarantiid. Lõiget 4 tuleb vaadata koostoimes sama paragrahvi järgmise lõikega.

Tagasiostugarantii pakkumine on muutunud teenuseosutajate poolt viimastel aastatel väga populaarseks. See peaks oma olemuselt pakkuma investoritele kindlust ja tõstma omakorda investeringu usaldusväärsust. Samas on leidnud aset mitmeid juhtumeid, kus tagasiostugarantiid, mida on lubatud, ei rakendata. Lisaks on senini olnud tagasiostugarantii sisustamine teenuseosutajate pärusmaa, mis ei anna investoritele aga selgust ja võimalusi nimetatud garantiitingimusi võrrelda. Seetõttu näeb seadusandja vajadust tagasiostugarantii kasutamisel näha ette konkreetsed tingimused.

Lõikes 5 on lahti seletatud garantii mõiste, milleks on investeerimisinstrumenti pakkuja lubadus osta investori käest investeerimisinstrument tagasi juhul, kui sellega seotud maksed või tulu ei laeku, sealhulgas kui maksed on rohkem kui 60 kalendripäeva viivituses. Investeerimisinstrumenti pakkuja võib olla nii selle vahendaja kui rahastuse taotleja. Nimetatud maksete all on silmas peetud kõiki makseid, mida kas investeerimisinstrumenti vahendaja või rahastuse taotleja peaks lepingule vastavalt tegema investorile.

Lõike 6 järgi võib garantii andjaks olla vaid lepinguriigi kindlustusandja või krediitiasutus, või investeerimisinstrumenti vahendaja. Nimetatud sätte eesmärgiks on ühelt poolt laiendada investeerimisinstrumenti vahendaja võimalusi kas võtta ise garantii andja roll või määrata garantii andja nii Eesti kui muude liikmesriikide kindlustusandjate ja krediitiasutuste seast. Viimastel juhtudel on garantii andja piiratud liikmesriikidega, et tagada garantii andja nõuete ühetaoline kohaldatavus Euroopa Liidu piires ning seeläbi kaitsta investorite õigustatud ootusi antava garantii suhtes. Lõikes 5 nimetatud garantii tingimused kehtivad ka rahastuse taotlejale, kui ta soovib investeerimisinstrumenti puhul ise asjaomast garantiid pakkuda.

Lõike 7 kohaselt peab investeerimisinstrumenti vahendaja moodustama garantiifondi, kui garantii andjaks on investeerimisinstrumenti vahendaja ise, ning koguma nimetatud garantiifondi regulaarselt makseid. Nimetatud piirang on seatud seetõttu, et investeerimisinstrumenti vahendajale kehtivad madalamad kapitali- ja vastutuse nõuded, kui krediitiasutustele või kindlustusandjatele, mistõttu peaks investeerimisinstrumenti vahendaja poolt antud garantii puhul olema nõ kõrvale pandud ka garantiifondina raha, millest on võimalik vajaduse korral rahuldada investorite kui võlausaldajate nõudeid. Vt ka käesoleva seaduse § 68 lõike 6 (vara hoidmise nõuded) selgitusi.

Lõike 8 kohaselt teeb tulu mittelaekumisel garantii andja garantiifondist investoritele kompensatsioonimakseid.

Lõige 9 sätestab volitusnormi, mis annab valdkonna eest vastutavale ministrile õiguse kehtestada määrusega täiendavaid nõudeid garantiile ning tagasiostugarantiile, sealhulgas garantiifondi tingimusi ja riskihoiatusi. Kuivõrd garantiifondi haldamine, sellesse maksete kogumine ning väljamaksete tegemine on Eesti õiguses seni reguleerimata valdkond, mis sõltub paljuski turu praktikast, siis on käesoleva sättega jäetud ministrile õigus kehtestada määrus täiendavate nõuete seadmiseks garantiifondile, mis peaks andma võimaluse kiiresti ja efektiivselt reageerida muutustele investorite kaitseks.

Paragrahv 50 sätestab üldnõuded eelseadistatud investeerimisele ühisrahastusteenuse korral. Säte tugineb peaauglikult EL ühisrahastusmääruse artiklile 6 (individuaalne laenuportfelli valitsemine).

Lõike 1 järgi on eelseadistatud investeerimine investori poolt ühisrahastusteenuse osutajale volituse andmine, mille kohaselt ühisrahastusteenuse osutaja teeb enda nimel ja arvel tehinguid krediitipõhise investeerimisinstrumendi omandamiseks või võõrandamiseks ühe või mitme investeerimisprojekti rahastamiseks (edaspidi käesolevas paragrahvis *krediitiportfell*).

Lõikes 2 on märgitud nimekiri kriteeriumidest, mida investor peab kindlaks määrama eelseadistatud investeerimise volitust andes. Nimetatud kriteeriumite hulka kuuluvad krediidi tähtaeg ja intressimäär soovitav vahemik (**punkt 1**), krediidi riskikategooria lubatud ulatus ja jaotus (**punkt 2**), aastase intressimäär või muu investeeringu tulususe või intressimäär pakkumisel või lubamisel selle saavutamise tõenäosus (**punkt 3**) ning intressitulu taasinvesteerimise tingimused (**punkt 4**). Seoses eeltoodud punktiga 3 tasub märkida, et tulususe või intressimäär pakkumisel või lubamisel selle saavutamise tõenäosust tuleks väljendada protsentides või protsentide vahemikus, ning nimetatud näitaja peaks põhinema ühisrahastusteenuse osutaja poolt väljatöötatud meetodikal ning siseeskirjadel.

Lõike 3 kohaselt peab ühisrahastusteenuse osutaja säilitama käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud volituse püsival andmekandjal kolm aastat krediidi lõpptähtajast arvates. Sätte eesmärk on tagada, et ühisrahastusteenuse osutajal oleks muutumatuna kättesaadav volitus, mille alusel ta eelseadistatud investeerimise ühisrahastusteenust osutas, ning kolmeaastane tähtaeg, mis hakkab kulgema krediidi lõpptähtajast arvates, peaks tagama osutatava teenuse sisu ja tingimuste üheselt mõistetavuse.

Lõige 4 kohustab ühisrahastusteenuse osutajat hindama usaldusväärsete ja täpselt määratletud kriteeriumide alusel ning võttes arvesse kõiki asjaolusid, millel võib olla ebasoodne mõju krediitilepingust tulenevate kohustuste täitmisele krediidiriski krediitiportfelli tasandil ja iga krediidi kohta eraldi ning rahastuse taotleja krediitivõimet. Nimetatud kriteeriumidest tuleb investorit ka teavitada (**lõige 5**).

Lõike 6 järgi edastab ühisrahastusteenuse osutaja investorile tema nõudmisel krediitiportfelli kohta sama lõike punktides 1-7 nimetatud teabe. Nimetatud punktides toodu hõlmab teavet, mille saamise vastu on eelnõu koostajate arvates investoril äratuntav huvi, kui ta teeks ise investeerimisotsuse.

- teave investori volituse alusel välja valitud iga krediidi kohta, sealhulgas intressimäär või muu investorile makstav hüvitis, krediidi lõpptähtaeg ja krediidi põhisumma ja intressi tagasimaksegraafik ning kuidas rahastuse taotleja on täitnud tagasimaksegraafikut (**punkt 1**);
- krediitiportfelli kaalutud keskmine aastane intressimäär (**punkt 2**);
- krediitide jaotus riskikategooriate kaupa või lõikes protsentides ja absoluutarvude (**punkt 3**);
- iga krediidi riskimaandamismeetmete kirjeldus (**punkt 4**).

Punktid 4 ja 5 käsitlevad ühisrahastusteenuse osutaja tegevust eelseadistatud investeerimise teenuse osutamisel. Teenuseosutaja esitab asjakohasel juhul ülevaate rahastuse taotleja krediitilepingute rikkumiste kohta viimase viie aasta jooksul (**punkt 5**) ning kõik investori, rahastuse taotleja ja ühisrahastusteenuse osutaja makstavad tasud iga krediidi kohta (**punkt 6**). Lisaks tuleb teenuseosutajal esitada **punkti 7** kohaselt krediidi hindamise korral viimane hinnang krediidi kohta, hindamiskuupäev, põhjus, miks hindamine on läbi viidud ning asjakohane ja õiglane kirjeldus võimalikust saadaolevast tulust võttes arvesse tasusid ja makseviivituse määrasid.

Lõike 7 kohaselt peab ühisrahastusteenuse osutaja määrama sise-eeskirjadega kindlaks, millist meetodikat, sealhulgas millise päritoluga andmeid, ta kasutab eelseadistatud investeerimise korral.

Lõikes 8 on sätestatud valdkonna eest vastutava ministri õigus kehtestada eelseadistatud investeerimisele täpsemad nõuded määrusega.

Paragrahv 51 sätestab põhiteabedokumendi sisule ja avalikustamisele kehtestatud nõuded.

Lõike 1 kohaselt tuleb koostada põhiteabedokument iga investeerimisinstrumenti pakkumise puhul. Põhiteabedokumendis avaldatud teabe puhul tuleb järgida samas paragrahvis sätestatud ning põhiteabedokument ise peab olema koostatud selliselt, et investoril oleks sellest lihtne vajalikku teavet leida. Põhiteabedokument on oma sisult ja vormilt teataval määral sarnane väärtpaberite avaliku pakkumise puhul avalikustatava prospektiga, kuid teatavate erisustega, mis tulenevad investeerimisinstrumentide nii funktsionaalsest kui ka vormilisest (peamiselt krüptograafial vm tehnoloogial põhinevad) erinevustest võrreldes väärtpaberitega. Seetõttu on käesolevas seaduses ka kasutusele võetud mõiste „põhiteabedokument“, et ei tekiks segadust käesoleva seaduse ja väärtpaberituruse seaduse prospekti vahel.

Lõige 2 kehtestab üldnõuded põhiteabedokumendis sisalduvale teabele. Sätte kohaselt peab põhiteabedokument sisaldama lihtsalt analüüsitava ja arusaadava vormis kogu iseloomulikku teavet rahastuse taotleja ja avalikkusele pakutava investeerimisinstrumenti kohta. Täpsustuseks on lisatud, et eeltoodud teave on investoritele vajalik, et teadvalt hinnata rahastuse taotleja kohustusi, finantsseisundit, kasumit ja kahjumit, tulevikuväljavaateid ning pakutavate investeerimisinstrumentidega kaasnevaid õigusi. Lõike alguses märgitud „lihtsalt analüüsitava ja arusaadava vormi“ all peetakse silmas seda, et ilma eriteadmisteta isikul peaks põhiteabedokumendiga tutvudes olema võimalik aru saada käesolevas lõikes (ja ka muudest käesolevas paragrahvis) toodud pakkumise ja rahastuse taotlejaga seotud aspektidest (vt ka sama paragrahvi lõiget 5).

Lõige 3 sätestab üldised nõuded põhiteabedokumendi sisule. Punktide 1-6 kohaselt tuleb põhiteabedokumendis esitada investeerimisinstrumenti pakkumise kohta vähemalt järgmised andmed:

- rahastuse taotlejaga seotud riskide ja peamiste tunnusoonte, sealhulgas varade, kohustuste ja finantsseisundi lühikirjeldus (**punkt 1**);
- investeerimisinstrumenti tehtava investeeringuga seotud riski ja investeeringu põhiliste tunnusoonte, sealhulgas investeerimisinstrumentiga kaasnevate õiguste lühikirjeldus (**punkt 2**);
- investeerimisinstrumenti pakkumise üldtingimused, sealhulgas eeldatavad kulud, mille tasumist pakkuja investorilt nõuab (**punkt 3**);
- investeerimisinstrumenti pakkumise põhjused ja laekuva tulu kasutamine (**punkt 4**).

Asjakohasel juhul (st eeskätt juhul, kui pakutav instrument on käesoleva seaduse § 3 lg 1 punktis 1 nimetatud investeerimisinstrument või § 5 lõikes 8 nimetatud investeerimistoken, siis tuleb täpsustada ka investeerimisinstrumenti registri pidamise kord, registri pidamise eest vastutav isik ning investeerimisinstrumenti omandamise või võõrandamise tingimused finantsvahendusplatvormil, ja seonduvad tasud (**punktid 5 ja 6**).

Lõikes 4 on märgitud erisused krediidipõhise investeerimisinstrumenti puhul. Nimelt tuleb krediidipõhise instrumenti pakkumisel esitada põhiteabedokumendis lõike 4 punktides 1-6 nimetatud andmed. Nimetatud andmed põhinevad EL ühisrahastusmääruse lisa 1 osal G, mis puudutab laenuga seotud avalikustamise kohustust.

Lõike 5 kohaselt peab põhiteabedokumendis sisalduv olema selge, mitteeksitav ja täielik ning vastama investeerimisinstrumenti pakkumise eripärale. Sama lõike teise lause kohaselt koostatakse põhiteabedokument selliselt, et isikul, kes ei ole kogenud investor, on selle sisust kerge aru saada ka viideteta muudele dokumentidele. Lõike eesmärk on tagada, et põhiteabedokumendis esitatud teave on esitatud arusaadaval kujul, teisisõnu peaks ilma eriteadmisteta isikul olema võimalik aru saada

pakkumise tingimustest ja põhiteabedokumendi sisust (eeskätt käesoleva paragrahvi lõikes 3 ja asjakohasel juhul ka lõikes 4 sätestatust), kusjuures põhiteabedokument ise peab olema terviklik ning sisaldama kogu nõutud teavet ilma viideteta muudele dokumentidele selles osas, millekohane teave peab sisalduma põhiteabedokumendis käesoleva paragrahvi nõuete järgi.

Lõike 6 kohaselt peab põhiteabedokument sisaldama selget viidet, et tegemist on põhiteabedokumendiga, ning põhiteabedokumendi koostamise kuupäeva. Sama lõike teise lause järgi peab põhiteabedokument olema esitatud eraldiseisvana muust teabest, sealhulgas reklaamteabest, mis on seotud vastava pakkumise või rahastuse taotlejaga. Nimetatud täpsustuste eesmärk on selgelt eristada põhiteabedokumendi muudest turundus- ja tutvustavatest materjalidest, mis on investeerimisinstrumendi kohta avaldatud ning mis ei pruugi sisaldada kogu teavet investeerimisinstrumendi kohta või mis ei pruugi vastata käesoleva seaduse nõuetele.

Lõikes 7 on sätestatud, et põhiteabedokument tuleb avalikustada vähemalt investeerimisinstrumendi pakkuja veebilehel ning põhiteabedokument tuleb koostada püsival andmekandjal eraldiseisva dokumendina, mis on selgelt eristatav turundusmaterjalidest ja on trükituna maksimaalselt kuuel A4 leheküljel. Põhiteabedokumendi vormistamine püsival andmekandjal peaks tagama pakkumise tingimuste muutmase pakkumise kestuse ajal (välja arvatud pakkumistingimuste muutmisel § 52) ning põhiteabedokumendi maksimaalse mahu fikseerimine peaks aitama esitada nõutavat teavet kokkuvõtlikul ja arusaadaval viisil.

Lõike 8 kohaselt peab põhiteabedokumendis olema näidatud, millise kuupäeva seisuga on selle andmed esitatud. Ühest küljest on kuupäeva fikseerimine vajalik selleks, et investor saaks hinnata põhiteabedokumendis sisalduvaid andmeid, eriti andmeid pakkuja majandusliku seisu kohta, teatud kuupäeva seisuga; teisalt on kuupäeva fikseerimine vältimatult vajalik andmete õigsuse ja vastutuse tagamiseks ebaõigete andmete esitamise korral.

Lõikes 9 on toodud sätted põhiteabedokumendis sisalduvate andmete eest vastutamise ja kinnitamise kohta. Lõike esimese lause kohaselt peab põhiteabedokumendis sisalduvate andmete õigsust ja täielikkust kinnitama investeerimisinstrumendi pakkuja juhatas. Lisaks on samas lõikes täpsustatud, et pakkuja kinnituse andmete õigsuse ja täielikkuse kohta allkirjastavad kõik pakkuja juhatuse või seda asendava organi liikmed. Teisisõnu vastutab põhiteabedokumendis toodud andmete õigsuse eest kas investeerimisinstrumendi vahendaja või rahastuse taotleja olenevalt sellest, kumba käsitletakse pakkujana käesoleva seaduse tähenduses konkreetsel juhul (vt ka käesoleva seaduse § 3 lõike 3 selgitusi). Sama lõike kolmanda lause kohaselt märgitakse põhiteabedokumendi koostamise ja pakkumise eest vastutavad isikud selgelt põhiteabedokumendis, esitades füüsiliste isikute puhul nende nime ja ametikoha või juriidiliste isikute puhul nende nime ja registrijärgse asukoha ning nende isikute kinnituse, et neile teadaolevalt on põhiteabedokumendis sisalduv teave tõene ja et põhiteabedokumendist ei ole välja jäetud asjaolusid, mis võivad mõjutada selle sisu. Lõike viimase osa ehk asjaolude all, mis võivad mõjutada põhiteabedokumendi sisu, mõeldakse kõiki asjaolusid, mis võivad mõjutada investori poolt investeerimisotsuse tegemist.

Lõike 10 kohaselt avalikustatakse põhiteabedokument vähemalt eesti või inglise keeles. Kui põhiteabedokumendi eesti keeles ei avalikustata, võib Finantsinspeksioon investorite huvide kaitseks nõuda selle eesti keelde tõlkimist ja tõlke avalikustamist. Kui avalikustatud dokumentide tõlked ei ole tõlgituga vastavuses või on erinevalt tõlgendatavad, lähtutakse eestikeelsest dokumendist või muukeelse dokumendi tõlkest eesti keelde. Nimetatud lähenemine on sarnane väärtpapierituru seaduses sätestatud prospektile seatud keelenõuetega.

Lõikes 11 on sätestatud volitusnorm kehtestada määrusega täpsemad nõuded põhiteabedokumendile ja selles sisalduvate andmete loetelule. Nimetatud määruse kavand on toodud käesoleva eelnõu seletuskirja lisa 1.

Lõike 12 alusel kohaldatakse tarbijakrediidipõhise investeerimisprojekti põhiteabedokumendile Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 artiklites 23 ja 24 krediidilepingutele kohaldatavaid erisusi.

Paragrahv 52 käsitleb eksitavat, vigast või ebatäpset teavet põhiteabedokumendis ning seejärgset põhiteabedokumendi muutmist. Nimetatud paragrahvi kohaldatakse juhul, kui investeerimisinstrumenti pakkumist korraldab rahastuse taotleja nimel või asemel investeerimisinstrumenti vahendaja ehk teenuseosutaja.

Lõike 1 järgi on rahastuse taotleja kohustatud kohustatud teenuseosutajat viivitamata teavitama põhiteabedokumendis oleva teabe muutumisest ja põhiteabedokumendi ajakohastama, edastades muudetud või täiendatud põhiteabedokumendi teenuseosutajale avalikustamiseks. Teenuseosutajapoolset investorite teavitamist käsitleb sama paragrahvi lõiked 2 ja 3. **Lõikes 2** on täpsustatud investorite teavitamise kohustus, st kui investeerimisinstrumenti vahendaja pakub investeerimisinstrumenti, siis kohustub nimetatud vahendaja teavitama investoreid põhiteabedokumendis oleva teabe muutumisest.

Lõike 3 kohaselt tuleb teenuseosutajal põhiteabedokumendis väljajätmise, vea või ebatäpsuse, mille võib olla oluline mõju eeldatavale investeeringu tasuvusele, tuvastamisel viivitamata teavitada rahastuse taotlejat, kes peab põhiteabedokumendi täiendama või muutma. Seejärel avaldab teenuseosutaja muudetud dokumendi uuendatud kujul viitega kuupäevale, mille seisuga on põhiteabedokumendis muudatused tehtud.

Lõike 4 näeb ette, et teenuseosutaja kohustub teavitama investoreid, kes on teinud offerdi või avaldanud huvi investeerimisinstrumenti pakkumise vastu, viivitamata tuvastatud rikkumistest, teenuseosutaja võetud ja võetavatest meetmetest ning võimalusest tühistada oma ofert või huvi avaldamine pakkumise vastu. Offerdi või huvi avaldamise tühistamise kohta vt § 43 selgitusi.

Lõike 5 järgi tuleb põhiteabedokumendi muutmisel selgel viisil avaldada põhiteabedokumendi muutmise kuupäev ja viide teabele või andmetele, mida on muudetud võrreldes viimase (avaliku) põhiteabedokumendi versiooniga. Nimetatud kohustus peaks hõlbustama investoritel muudetud teabega tutvumist ning hoidma ära eraldi põhiteabedokumentide eri versioonide võrdlemise.

Lõike 6 kohaselt on teenuseosutaja kohustatud tühistama investeerimisinstrumenti pakkumise, kui põhiteabedokumendi ei ole muudetud 30 kalendripäeva jooksul rikkumise tuvastamisest arvates. Sättega tahetakse välistada olukord, kus teenuseosutaja on teadlik rahastuse taotleja poolt vale- või puudulike andmete esitamisest, kuid rahastuse taotleja ei ole esitanud muudetud põhiteabedokumendi, misjuhu korral teenuseosutaja laseks teadvalt jätkuda pakkumisel, mille kohta on esitatud nõuetele mittevastav põhiteabedokument.

Paragrahv 53 sätestab Finantsinspektsiooni õiguse nõuda põhiteabedokumendi muutmist.

Lõike 1 kohaselt ei vastuta Finantsinspektsioon põhiteabedokumendi sisu õigsuse eest ja avalikustatud põhiteabedokumendi ajakohasuse eest ega võta kohustust värskendada avalikustatud teavet või teatada selles tehtud muudatustest, välja arvatud seaduse § 54 lõikes 1 nimetatud juhul. Viimasel juhul on peetud silmas põhiteabedokumendi registreerimise protsessi Finantsinspektsiooni juures, mida kohaldatakse suuremahulistele pakkumistele (vt § 54 lõiget 1 ja § 3 lõiget 4).

Lõike 2 kohaselt võib Finantsinspektsioon kontrollida õigusaktidega nõutud teabe olemasolu põhiteabedokumendis ja seda, et see oleks esitatud lihtsalt analüüsitavas ja arusaadavas vormis, ning olulist teavet rahastuse taotleja ja avalikkusele pakutavate investeerimisinstrumentide kohta. Viimasel juhul on silmas peetud teavet, mis otseselt ei sisaldu või mille olemasolu põhiteabedokumendis ei ole nõutav, kuid mida on Finantsinspektsioonil võimalik koguda muudest allikatest oma järelevalvetegevuse käigus. Sellest tulenevalt ei pea Finantsinspektsiooni tegevus põhiteabedokumendi registreerimise osas olema nimetatud dokumendi läbivaatamine ja seaduse ning vastava ministri määruse kooskõla kontroll, vaid Finantsinspektsioon võib koguda ka muid andmeid, mis tema hinnangul on olulised pakkumise ning pakkumise korraldaja usaldusväarsuse tuvastamisel, samuti äärmisel juhul nõuda pakkumise peatamist (vt § 56 lg 1).

Lõike 3 alusel võib Finantsinspeksioon oma ettekirjutusega nõuda põhiteabedokumendi muutmist ja muudatuste avalikustamist, kui põhiteabedokument ei vasta õigusaktides sätestatud tingimustele. Finantsinspeksioonil võib olla alus ettekirjutusega põhiteabedokumendi muutmist nõuda, kui näiteks põhiteabedokumendis on esitatud vale- või ebatäpseid andmeid või kui teatud põhiteabedokumendis nõutavad andmed on jäetud avaldamata.

Lõike 4 järgi avaldab Finantsinspeksioon oma veebilehel teatise selle kohta, et investeerimisinstrumentide pakkumise käigus investeerimisinstrumente omandada kavatsevad isikud peaksid tutvuma põhiteabedokumendis investeerimisinstrumendi ja rahastuse taotleja kohta esitatuga ning hindama teavet oma investeerimiseesmärkidest ja riskitaluvusest lähtuvalt ning vajadusel peaksid investorid pöörduma vastavat kutseoskust ja tegevusluba omava isiku poole. Tegemist on üldise riskihoiatusega, mis on suunatud investorite teadlikkuse suurendamisele investeerimisinstrumentidega tehtavate tehingute osas.

Paragrahv 54 käsitleb põhiteabedokumendi esitamist Finantsinspeksioonile või selle registreerimist Finantsinspeksioonis.

Lõikes 1 on sätestatud, et põhiteabedokument tuleb esitada teadmiseks Finantsinspeksioonile juhul, kui investeerimisinstrumendi pakkumise koguväärtus jääb alla § 3 lõikes 4 toodud piirmäära. Sellisel juhul on tegemist väiksemahulise pakkumisega, mistõttu tuleks oma väärtusest hoolimata info koos põhiteabedokumendiga Finantsinspeksioonile teadmiseks esitada, et viimasel oleks objektiivne ülevaade Eestis korraldatud investeerimisinstrumentide pakkumisest.

Lõikes 2 sätestatud juhul on tegemist suuremahulise pakkumisega ehk pakkumisega, mille koguväärtus ületab 5 miljonit eurot. Nimetatud suuremahuliste pakkumiste puhul on tegemist väärtpaperituruseadusest tuleneva prospekti registreerimise analoogiga (vt ka § 3 lg 4). Sellisel juhul kaasneb põhiteabedokumendi registreerimise kohustus, mille täpsemad nõuded tulenevad antud paragrahvi järgmistest lõigetest.

Lõigetes 3-9 on sätestatud protsess põhiteabedokumendi registreerimiseks Finantsinspeksiooni juures. Sisuliselt on tegemist väärtpaperituruseaduses sätestatud prospekti registreerimisega võrreldavate sätetega, mida kohaldatakse ainult suuremahuliste pakkumiste puhul (vt lg 2 ülal).

Lõikes 10 on täpsustatud Finantsinspeksiooni rolli põhiteabedokumendi registreerimisel, st Finantsinspeksioon ei anna põhiteabedokumendi avalikustamisega investeerimissoovitust investeerimisinstrumendi ostmiseks.

Lõige 11 täpsustab eeltoodud lõiget 10 sellega, et Finantsinspeksiooni roll põhiteabedokumendi registreerimise puhul on kontrollida õigusaktidega (eeskätt käesoleva seaduse § 51 lg 11 toodud määruse nõuetele) nõutud minimaalse teabe olemasolu ja et see teave oleks esitatud lihtsalt analüüsitavas ja arusaadavas vormis ning sisaldaks rahastuse taotleja kinnitusele kogu iseloomulikku teavet tema ja pakutavate investeerimisinstrumentide kohta.

Paragrahv 55 käsitleb investoritele kahju hüvitamist. Kahju hüvitamine on investori keskne õigsukaitsevahend, ning investori nõue tekib investeerimisinstrumendi pakkuja vastu üldjuhul mittenõuetekohase pakkumise puhul.

Lõike 1 kohaselt on investeerimisinstrumendi pakkuja kohustatud hüvitama investorile kahju, mis tuleneb erinevusest tegelikkuse ja põhiteabedokumendis esitatud teabe vahel, kui investeerimisinstrumendi pakkuja teadis või oleks pidanud teadma sellest erinevusest, juhul kui põhiteabedokument sisaldab investeerimisinstrumendi väärtuse hindamise seisukohalt olulist teavet, mis osutub tegelikkusest erinevaks.

Lõike 2 järgi kohalduvad lõikes 1 toodud kahju hüvitamise kohustus ka siis, kui põhiteabedokument on puudulik, sealhulgas kui põhiteabedokumendist on jäetud välja asjakohased faktid, sellisel juhul, kui

põhiteabedokumendi puudulikkus tuleneb teabe varjamisest investeerimisinstrumenti pakkuja poolt. Käesolevat lõiget tuleks kohaldada juhul, kui rahastuse taotleja on edastanud muudetud põhiteabedokumendi teenuseosutajale, kuid teenuseosutaja on jätnud muudetud teabe avalikustamata ning jätkanud pakkumisega, mis põhineb ebaõigetel või puudulikel andmetel.

Lõikes 3 on sätestatud, et investeerimisinstrumenti pakkujal on investori nõusolekul õigus käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kahju hüvitada, võttes investeerimisinstrumenti tasuta tagasi hinna eest, millega investor investeerimisinstrumenti pakkujalt omandas. Sellisel viisil pakkuja kulul investeerimisinstrumenti tagasivõtmise korral vabaneb investeerimisinstrumenti pakkuja investorile muu kahju hüvitamise kohustusest. Teisisõnu võivad investeerimisinstrumenti pakkuja ja investor kokku leppida, et kahju hüvitamise kohustus seisneb investorile tema poolt tasutud investeerimisinstrumenti ostuhinna tagastamises, misjuhul on teenuseosutaja oma rikkumise heastanud (vähemalt selles osas, mis puudutab kahju hüvitamist). Lisaks on märgitud, et sellisel juhul kohustub investor ka tagastama omandatud investeerimisinstrumenti, kui see on asjakohane. Asjakohasus nimetatud juhul väljendub selles, et kui investoril on ka praktikas võimalus nimetatud instrument tagasi anda (st instrument võib olla juba teenuseosutaja valduses, või võib teatud juhtudel olla võimalik ka investeerimisinstrument teenuseosutaja poolt kustutada või muul moel kasutuskõlbmatuks teha).

Lõige 4 täpsustab sama paragrahvi lõiget 1 ja 2 ning märgib, et kahju hüvitamise kohustus on investeerimisinstrumenti pakkujal ka juhul, kui põhiteabedokumendis on märgitud teabe allikana kolmas isik. Teisisõnu ei või investeerimisinstrumenti pakkuja tugineda kolmandalt isikult saadud andmetele vastutust välistava asjaoluna. Sama lõike teise lause kohaselt vabaneb investeerimisinstrumenti pakkuja sellisel juhul vastutusest vaid juhul, kui põhiteabedokumendis viidatud või avaldatud teave on esitatud viitega pakkujast sõltumatule teabeallikale ja investeerimisinstrumenti pakkuja ei teadnud ega pidanud teadma, et selle viite aluseks olev teave ei ole õige. Selline olukord võib tekkida, kui põhiteabedokumendis sisalduv viide on tehtud ametlikest andmekogudest, näiteks Äriregistrist, saadud andmete põhjal.

Lõige 5 sätestab erandi investeerimisinstrumenti pakkuja kahju hüvitamise kohustusele. Nimelt ei ole pakkuja kohustatud kahju hüvitama, kui kannatanu investeerimisinstrumenti omandamise hetkel teadis või pidi teadma põhiteabedokumendi mittetäielikkusest või nendes sisalduvast valetest. Sama kehtib juhul, kui kogunud investorist kannatanu oleks pidanud investeerimisinstrumenti omandamisel oma tegevuses tavapärase hoolsuse korral aru saama, et põhiteabedokument sisaldab valet teavet või et see ei ole täielik, välja arvatud juhul, kui kahju on tekitatud tahtlikult. Nimetatud käsitlus kattub väärtpaberite pakkumisel ebaõigest või puudulikust teabe esitamisest tuleneva kahju hüvitamise normidega (vt ka väärtpaberituru seaduse § 26 lg 2).

Lõike 6 kohaselt on käesolevas paragrahvis sätestatud kahju hüvitamise nõude aegumistähtaeg on viis aastat valet teavet sisaldava või mittetäieliku põhiteabedokumendi avalikustamisest arvates. Antud käsitlus kattub väärtpaberite pakkumisel ebaõigest või puudulikust teabe esitamisest tuleneva kahju hüvitamise normidega (vt ka väärtpaberituru seaduse § 27).

Lõige 7 lisab, et kokkulepped, millega välistatakse, piiratakse või vähendatakse käesolevas paragrahvis sätestatud hüvitamist ja aegumistähtaega on tühised. Antud käsitlus kattub väärtpaberite pakkumisel ebaõigest või puudulikust teabe esitamisest tuleneva kahju hüvitamise, täpsemalt vastutuse piiramise keelu, normiga (vt ka väärtpaberituru seaduse § 28).

Paragrahv 56 käsitleb Finantsinspeksiooni õigust peatada investeerimisinstrumenti pakkumine. Paragrahv põhineb suuremas osas väärtpaberituru seaduse §-s 36 sätestatud.

Lõike 1 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus oma ettekirjutusega nõuda investeerimisinstrumenti pakkumise lõpetamist või peatamist, kui:

- 1) rikutakse või on alust arvata, et rikutakse investeerimisinstrumenti pakkumise kohta käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud või muudes õigusaktides sätestatud nõudeid;
- 2) ei ole kinni peetud põhiteabedokumendis sätestatud investeerimisinstrumenti pakkumise tingimustest;

- 3) põhiteabedokumendis registreerimisel esitatud teave on osutunud olulisel määral ebaõigeks;
- 4) esinevad muud asjaolud, millest tulenevalt Finantsinspeksioonil on põhjendatud kahtlus investeerimisinstrumenti pakkuja poolsete kohustuste täitmise kohta.

Lõike 2 järgi kohustab Finantsinspeksioon investeerimisinstrumenti pakkujat pakkumise peatamisel oma ettekirjutusega kõrvaldama pakkumise peatamise aluseks olnud asjaolud. Sama lõike lause 2 kohaselt võib nimetatud asjaolude kõrvaldamisel investeerimisinstrumenti pakkuja Finantsinspeksiooni loal pakkumist jätkata. Pakkuja võib ka ise pakkumise peatada, kui on saanud selleks Finantsinspeksiooni eelneva nõusoleku (**lõige 3**). Finantsinspeksiooni ettekirjutuse saamisel tuleb investeerimisinstrumenti pakkumine peatada ettekirjutuses toodud tähtajaks, kuid mitte kauemaks kui 10 järjestikuseks tööpäevaks. Lisaks, kui Finantsinspeksiooni ettekirjutuses toodud tähtaja möödumisel ei jätkata investeerimisinstrumenti pakkuja investeerimisinstrumenti pakkumist, siis on pakkuja kohustatud 10 tööpäeva jooksul pakkumise tühistama ja tagastama investorile tema vara (**lõige 4**).

Lõige 5 käsitleb pakkumise peatamisest teavitamist. Esimese lause kohaselt tuleb pakkujal viivitamata teavitada investeerimisinstrumenti pakkumise peatamisest ja selle jätkamisest või tühistamisest vähemalt oma veebilehel. Lisaks sellele avalikustab Finantsinspeksioon investeerimisinstrumenti pakkumise peatamise aluseks oleva ettekirjutuse ja pakkumise peatamiseks antud nõusoleku oma veebilehel.

Paragrahv 57 sätestab tingimused, mille täitumisel või ületamisel kohaldatakse siseteabe väärkasutamise ja turumanipulatsiooni sätteid ning vastutuse sätteid vastavate kohustuste rikkumiste puhul. Nimelt kuuluvad antud sätted kohaldamisele, kui (avalikkusele) pakutavat investeerimisinstrumenti on võimalik omandada või võõrandada finantsvahendusplatvormil (**punkt 1**) või kui investeerimisinstrumenti pakkumise koguväärtus on suurem kui üks miljon eurot investeerimisinstrumentide pakkumise üheaastase ajavahemiku jooksul (**punkt 2**). Nimetatud künniste näol on tegemist juba selliste tingimustega, mis tekitavad kõrgendatud riski investorite jaoks, st investeerimisinstrumentidega kauplemise võimalikkus finantsvahendusplatvormil ning pakkumise kõrgem maht, ning mille täitmisel tuleks siseteabe väärkasutamise ja turumanipulatsiooni sätteid kohaldada. Käesolevas jaos toodud sätted põhinevad väärtpapierituru seaduses ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 596/2014, 16. aprill 2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (*turukuritarvituse määrus*) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ (ELT L 173, 12.6.2014, lk 1—61) väärtpapieriturgude kohta kasutusel olnud siseteabe ja turumanipulatsiooni sätetel, mida on laiendatud käesoleva jaoga ka investeerimisinstrumentidele.

Paragrahv 58 sätestab siseteabe avalikustamise investeerimisinstrumenti kohta.

Lõike 1 kohaselt on investeerimisinstrumenti pakkuja kohustatud viivitamata avalikustama otseselt rahastuse taotlejat puudutava siseteabe. Sama lõike teise lause kohtaselt avalikustatakse siseteave viisil, mis võimaldab avalikkusel sellele kiirelt ligi pääseda ning nimetatud teavet kiiresti, täielikult, täpselt ja õigesti hinnata. Teisisõnu peab avaldatud teave olema lihtsasti loetav ja üheselt mõistetav. Teise lause kohaselt ei tohi rahastuse taotleja siseteavet eksitada oma tegevuse reklaamimisega.

Lõike 2 järgi mõistetakse siseteabe all avalikustamata täpset teavet, mis otseselt või kaudselt puudutab investeerimisinstrumenti või rahastuse taotlejat ja mis avalikustatuna võib tõenäoliselt oluliselt mõjutada instrumenti hinda. Siseteabeks ei loeta avalikkusele kättesaadavate andmete alusel tehtud uuringuid ja hinnanguid. Nimetatud määratlus põhineb turukuritarvituse määruse artiklil 7.

Lõike 3 kohaselt ei tohi siseteabe avalikustamisega ei tohi viivitada asjaolu või sündmuse ametlikuks muutumise ootamise ettekäändel. Sama lõike teise lause kohaselt kui siseteabe avalikustamine võib kahjustada rahastuse taotleja õigustatud huve, võib rahastuse taotleja omal vastutusel viivitada siseteabe avalikustamisega tingimusel, et siseteabe avalikustamisega viivitamine tõenäoliselt ei viii avalikkust eksitusse ning rahastuse taotleja tagab siseteabe konfidentsiaalsuse.

Lõike 4 järgi on rahastuse taotleja kohustatud avalikustama siseteabe esimesel võimalusel oma veebilehel. **Lõike 5** kohaselt tuleb iga oluline muudatus varem avalikustatud siseteabes viivitamata avalikustada varem avalikustatud siseteabe avalikustamiseks kasutatud kanali kaudu, järgides seejuures käesolevas jaos siseteabe avalikustamisele kehtestatud nõudeid.

Paragrahv 59 sätestab siseteabe väärkasutamise keelu ning määratleb väärkasutamise alused.

Lõike 1 kohaselt on siseteabe väärkasutamine keelatud, **lõike 2** kohaselt mõeldakse siseteabe väärkasutamise all käesoleva seaduse tähenduses:

- 1) siseteabe objektiks oleva investeerimisinstrumendi otseselt või kaudselt enda või kolmanda isiku arvel omandamist või võõrandamist või omandamise või võõrandamise katset;
- 2) siseteabe avalikustamist kolmandale isikule, välja arvatud juhul, kui selline avalikustamine on seotud tavapärase töö-, ametiülesande või kohustuse täitmisega;
- 3) soovitude andmist kolmandale isikule või kolmanda isiku mõjutamist siseteabe objektiks oleva investeerimisinstrumendi omandamiseks või võõrandamiseks.

Lõige 3 sätestab siseteabe väärkasutamise erandi, mille kohaselt ei loeta siseteabe väärkasutamiseks siseteabe objektiks oleva investeerimisinstrumendi omandamist või võõrandamist üheks lepingu pooleks oleva isiku poolt sellise lepingu täitmiseks, mis sõlmiti enne kui ta oli teadlik siseteabest.

Paragrahv 60 sätestab turumanipulatsiooni toimepanemise keelu (**lõige 1**) ja defineerib turumanipulatsiooni tähenduse käesoleva seaduse mõistes.

Lõike 2 kohaselt on turumanipulatsioon käesoleva seaduse tähenduses:

- investeerimisinstrumendi pakkumise, nõudluse või hinna suhtes eksitusse viivad või tõenäoliselt eksitusse viivad tehingud ja tehingukorraldused, kui tehingu või tehingukorralduse teinud isikul puuduvad õigustatud põhjendused oma tehtud tehingule või tehingukorraldusele ning kui selline tehing või tehingukorraldus ei vasta üldiselt tunnustatud tavale (**punkt 1**);
- isiku poolt või isikute koostöös tehtavad investeerimisinstrumendi hinda tavapäratul või kunstlikul tasemel hoidvad või sinna viivad tehingud või tehingukorraldused, kui tehingu või tehingukorralduse teinud isikul puuduvad õigustatud põhjendused oma tehtud tehingule või tehingukorraldusele ning kui selline tehing või tehingukorraldus ei vasta üldiselt tunnustatud tavale (**punkt 2**);
- tehingud ja tehingukorraldused, mis sisaldavad näilikke elemente ning muu pettuslik käitumine (**punkt 3**);
- niisuguse teabe levitamine meediakanalites, sealhulgas Internetis, või muul viisil, mis annab või tõenäoliselt annab investeerimisinstrumendi kohta valesid või eksitavaid märguandeid, kui teavet levitanud isik teadis või oleks pidanud teadma, et teave on vale või eksitav (**punkt 4**);
- muud käesoleva lõike punktides 1–4 sätestatud tehingute või toimingutega sarnased turumanipulatsiooni iseloomuga tehingud või toimingud (**punkt 5**).

Eelviidatud punkti 4 puhul tuleks arvestada ka häid sisuturunduse tavasid. Need ei ole küll otseselt turumanipulatsioonina käsitletavad, kuid vajavad siiski tähelepanu. Näiteks kui teenuseosutaja annab hüvesid soovituslingi jagamise eest või soovitusasu, peab see teave olema investorile teada.

Lõige 3 sätestab näidisloetelu turumanipulatsioonile viitavatest tegevustest punktides 1-3. **Punkti 1** kohaselt on üheks selliseks tegevuseks investeerimisinstrumendi nõudluse või pakkumise suhtes endale turgu valitseva seisundi kindlustamine isiku või kooskõlastatult tegutsevate isikute poolt, kui selle käigus määratakse otse või kaudselt kindlaks ostu- või müügihinnad või luuakse muid ebaõiglasi kauplemistingimusi. Selliseks tegevuseks võib kvalifitseeruda ka investeerimisinstrumendi omandamine või võõrandamine finantsplatvormil tehtavate tehingute sulgemisel, eksitades sulgemishinna alusel tegutsevaid investoreid (**punkt 2**) või investeerimisinstrumendi või rahastuse taotleja kohta meediakanalites teabe, sealhulgas arvamuse või kuulujutu levitamine, kui eelnevalt on sõlmitud investeerimisinstrumendi ostu- või müügileping, millega mõjutatakse investeerimisinstrumendi hinda ning saadakse kasu selle mõjust investeerimisinstrumendi hinnale ja ilma et samal ajal oleks huvide konflikt nõuetekohaselt ja tõhusalt avalikustatud (**punkt 3**).

Lõikes 4 on sätestatud valdkonna eest vastutav ministri õigus sätestada määrusega turumanipulatsiooni iseloomuga käitumise tunnuste ja turumanipulatsiooni tuvastamisel arvestatavate asjaolude näidisloetelu ning üldised tunnustatud tavad. Nimetatud määruse kehtestamise vajalikkus võib tõusetuda seaduse jõustumise järgselt, kuivõrd tegemist on uudse ning väga spetsiifilise finantsvaldkonnaga, milles võivad tekkida seni ettenägematud riskid.

Paragrahv 61 reguleerib kliendi kaebuse lahendamist ja kliendi kaebusele vastamist. Paragrahv põhineb suuremas osas EL ühisrahastusmääruse artikli 6 lõigetel 1-3.

Lõike 1 kohaselt peab teenuseosutaja oma sise-eeskirjadega kehtestama toimiva ja läbipaistva korra klientidelt saadud kaebuste mõistlikuks ja kiireks lahendamiseks.

Lõike 2 kohaselt peab kliendil olema võimalik esitada teenuseosutajale kaebus tasuta. Teisisõnu ei tohi teenuseosutaja nõuda kaebuse esitajalt raha või muud varaliselt hinnatavat hüve enne kaebuse esitamist või kaebuse esitamise eest.

Lõike 3 järgi avalikustab teenuseosutaja kaebuste lahendamise korra ja standardiseeritud kaebuse esitamise dokumendipõhja oma veebilehel. Kaebuste lahendamise korra avalikustamine peaks tagama kliendile ülevaate, kuidas, kelle poolt ja millise aja jooksul lahendatakse esitatud kaebus, ning kaebuse esitamise dokumendipõhja kättesaadavus peaks ühelt poolt lihtsustama kaebuse koostamist kliendi jaoks, ning teiselt poolt tagama parema ülevaate vaidluse esemest ning kliendi nõudest teenuseosutaja jaoks.

Lõige 4 kohustab teenuseosutajat registreerima kõik saadud kaebused, säilitama asjaomast teavet esitatud kaebuste ja kaebustega tegelemiseks võetud meetmete ning kaebuste lahendamise tulemuste kohta.

Lõike 5 kohaselt tuleb teenuseosutajal avaldada oma veebilehel viited Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile ning Finantsinspeksioonile. Nimetatud viidete avaldamine on vajalik, et kliendil oleks teada, kuhu pöörduda kaebuse mitterahuldamise korral teenuseosutaja poolt.

Lõike 6 järgi on teenuseosutaja kohustatud vastama kliendi esitatud kaebusele kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ja teavitama klienti kaebuse võimalikust lahendusest mõistliku aja jooksul, kuid mitte hiljem kui 15 tööpäeva pärast kaebuse saamist. Kaebuse võimalik lahendus võib olla sealjuures pakutud kompromiss, nõude rahuldamine või muu ettepanek vaidluse lõpetamiseks.

Lõige 7 kohustab teenuseosutajat kliendile viivitusest teatama, seda põhjendama ning määrama vajalike toimingute lõpetamise eeldatava tähtaja, mis ei või olla pikem kui 35 tööpäeva, kui sama paragrahvi lõikes 6 nimetatud tähtaja jooksul ei ole teenuseosutajast mitteoleneval põhjusel võimalik kaebusele vastata või kaebuse lahendamiseks kõiki vajalikke toiminguid teha.

Lõikes 8 on sätestatud volitusnorm kehtestada määrusega täpsemad nõuded kaebuste käsitlemisele ja kaebuse esitamise dokumendipõhjale.

Seaduse 6. peatükk sätestab nõuded investeerimisinstrumenti registri pidamisele ja asjaomastele kannetele.

Paragrahv 62 sätestab üldnõuded investeerimisinstrumenti registreerimisele.

Lõike 1 kohaselt registreeritakse investeerimisinstrumentid elektroonilises vormis investeerimisinstrumentide registris, mida nimetatakse käesolevas seaduses lühidalt registriks.

Lõike 2 järgi peab registrit investeerimisinstrumenti vahendaja või muu isik, kellele on registripidamise ülesanded edasi antud. Tavapärast peab registrit investeerimisinstrumenti vahendaja, sest investeerimisinstrumentide sektoris tegeleva üksusena on tal eelduslikult kõige paremad teadmised

investeeringisinstrumenti toimimise kohta. Eelnõu koostamisel oli ka kaalumisel see, et rahastuse taotleja võiks ise investeeringisinstrumentide registrit pidada. Kuigi see võib olla tehnilisest küljest vaadatuna täiesti võimalik, siis õiguskindluse ja registri andmete säilimise eesmärgil peaks investeeringisinstrumentide registrit pidama ja haldama siiski (vt ka § 63 lg 1) investeeringisinstrumentide vahendaja, kes kuulub finantsjärelevalve alla.

Lõike 3 kohaselt peavad kõik sama liiki investeeringisinstrumentid olema registreeritud ühe ja sama registripidaja juures. Kui investeeringisinstrumenti pakkuja pakub mitut investeeringisinstrumenti, võib eri liiki investeeringisinstrumentidel olla erinev registripidaja. Teisisõnu peaks ühe ja sama investeeringisinstrumenti pakkuja poolt pakutavad samaliigilised investeeringisinstrumentid olema registreeritud ühe ja sama registripidaja juures. Samas kui pakkuja pakub näiteks nii ühisrahastusinstrumente kui ka krüptograafial põhinevaid juriidilises isikus osalust märkivaid investeeringisinstrumente, siis on lubatud neid eri liiki instrumente registreerida muu teenuseosutaja juures, kuivõrd nimetatud instrumentide tehnoloogilise ja õigusliku eripära tõttu võivad eri teenusepakkujad olla teadlikumad ning omada paremaid süsteeme viidatud erinevate instrumentide registri pidamisel.

Paragrahv 63 sätestab nõuded investeeringisinstrumentide registripidajale.

Lõike 1 kohaselt võib registripidajaks olla lisaks investeeringisinstrumenti vahendajale ka käesoleva seaduse §-s 1 nimetatud teenuseosutaja, kelle tegevuse organisatsioonilise ja tehnilise korralduse tase, juhtimis- ja tegevusriskide maandamiseks rakendatavad sisekontrolli meetmed, finantsseisund, asjaomaste töötajate pädevus ja kogemused ning muud võimalused on küllaldased, et tagada seaduses ja registripidamise lepingus nimetatud ülesannete täitmine. Seega võib viidatud sätte kohaselt registripidajaks käesoleva seaduse § 62 lõikes 2 nimetatud registripidamise ülesannete edasiandmise korral olla lepinguriigis asutatud krediidasutus, investeeringühing, makseasutus, e-raha asutus, väärtpaperite keskkontoasutus või käesolevas seaduses nimetatud teenuseosutaja (**punkt 1**) või ka lepinguriigis asutatud isik, kelle tegevuse organisatsioonilise ja tehnilise korralduse tase, juhtimis- ja tegevusriskide maandamiseks rakendatavad sisekontrolli meetmed, finantsseisund, asjaomaste töötajate pädevus ja kogemused ning muud võimalused on küllaldased, et tagada käesolevas seaduses ja registripidamise lepingus nimetatud ülesannete täitmine (**punkt 2**).

Lõike 2 kohaselt säilib registripidaja vastutus registri toimivuse eest ka registripidamise ülesande edasiandmisel, ning peab hüvitama registri pidamisel oma kohustuste rikkumisega tekitatud kahju.

Lõike 3 järgi võib Finantsinspeksioon oma ettekirjutusega keelata teenuseosutajal registri pidamise, kui Finantsinspeksiooni hinnangul ei ole teenuseosutaja tegevus kooskõlas käesoleva paragrahvi lõikes 1 toodud nõuetega.

Paragrahv 64 nimetab registrisse kantavate andmete loetelu ning sätestab andmete töötlemise põhimõtted.

Lõike 1 kohaselt kantakse registrisse vähemalt rahastuse taotleja ärinimi, asukoht ja registrikood, investeeringisinstrumenti nimetus, investeeringisinstrumenti omaniku andmed ning investeeringisinstrumenti pakkumise eest vastutav isik. Toodud andmed on sisuliselt samad, mis kantakse näiteks osahingute kohta äriregistrisse. Registripidaja otsustab ise, mis informatsiooni ta detailsemalt registris kajastab ja kas ta teeb registriandmed avalikuks või mitte. Viimasel juhul kohaldub käesoleva §-i lõige 2.

Lõikes 2 on märgitud isikud, kellel on õigus tuvuda mitteavalikku registrisse kantud andmetega ja nendest väljavõtteid teha. Eeskätt on selline õigus investeeringisinstrumenti vahendaja kliendil või tema volitatud isikul, Finantsinspeksioonil ja lõike punktides 1 kuni 11 nimetatud isikutel.

Lõikes 3 on täpsustatud, et lõikes 1 toodud andmed tuleb esitada arusaaval ja loetaval viisil, ning koondada ühele isikule kuuluvad instrumendid selliselt, et oleks mõistlikult võimalik aru saada ühele isikule kuuluvatest osalustest või muudest investeerimisinstrumentidega seotud õigustest või hüvedest. Teisisõnu tuleb registrisse kantud andmed esitada inimloetaval kujul ning viisil, et need annaks välisele vaatlejale võimalust tutvuda, kes on investeerimisinstrumenti omanikud ning milliseid õigusi see investorile kaasa toob.

Lõikes 4 on sätestatud valdkonna eest vastutava ministri õigus kehtestada määrusega täiendavad registri pidamise nõuded.

Paragrahv 65 käsitleb erisusi investeerimistokeni registreerimisel hajusraamatu- või muu turvalisel tehnoloogial põhineva süsteemi abil ning registreerimiskande õiguslikku tähendust. Investeerimistokeni registreerimise erikohtlemine võrreldes nõ tavalise osahinguga ning aktsia või väärtpaberituruseaduse mõistes väärtpaberite kohta tuleneb investeerimistokeni tehnoloogilisest eripärasest, st nimetatud instrumentidel on juba täna kasutusel süsteemid, kus kannete õigsuse üle ei otsustata ja neid ei kinnitata üks keskne isik või asutus, vaid kandeid kinnitavad teised samas süsteemis osalejad.

Lõike 1 kohaselt tekivad investeerimistokeni omanikule tokeniga seotud õigused tokeni ülemineku kohta kande kinnitamisega hajusraamatusüsteemi või muus turvalisel tehnoloogial põhinevas süsteemis, kui seadusest ei tulene teisiti. Tegemist on selgitava normiga, mis käsitleb tokeniga seotud õiguste ülemineku hetke. Lõikest 1 lähtuvalt ei ole investeerimistokeni puhul vajalik näiteks äriregistri või muu registri poolt tehtava kande jõustumist, et loetaks tokeniga seotud õiguste ülemineku kehtivaks, vaid kande hajusraamatusüsteemis või muus turvalisel tehnoloogial põhinevas süsteemis tõendabki investeerimistokeni omandi ülemineku. Samas aga on lõikes 1 sätestatud erand, mille järgi ei kohaldata samas lõikes sätestatud, kui seadusest tuleneb teisiti. Sellega soovitakse välistada vastuolu teiste eriseaduste sätetega (eeskätt AS § 149 ja § 150), mis investeerimisinstrumentidele võivad kohalduda.

Lõike 2 järgi loetakse kolmandate isikute suhtes investeerimistokeniga seotud õigused kehtivaks selle kohta kande kinnitamisega turvalisel tehnoloogial põhinevasse süsteemi. Eelnimetatud kande puhul on silmas peetud tokeni võõrandamisega tekkivat kannet (vt lisaks lõike 1 selgitusi).

Lõike 3 järgi on investeerimistokeni omanike nimekirja turvalisel tehnoloogial põhinevas süsteemis avalik ja kasutatav. Teise lause kohaselt peab turvaline tehnoloogia tagama igaühele õiguse registreeringuga tutvuda.

Lõikes 4 on sätestatud, et turvalisel tehnoloogial põhinev süsteem peab tagama investeerimistokeni ja nende omanike ning piirangute kohta teabe digitaalse esitamise ja avalikustamise ning tokeniga tehtud tehingute kohta terviklike andmete esitamise ja säilimise muutumatul kujul tähtajatult.

Lõike 5 kohaselt vastutab turvalisel tehnoloogial põhineva süsteemi kasutamisel registripidaja, et registriandmed säilivad ja on asjakohaselt kaitstud loata muutmise või hävitamise eest.

Lõikes 6 on kehtestatud ministri õigus kehtestada määrusega täpsemad nõuded investeerimistokeni registripidamisele.

Seaduse 7. peatükk kehtestab nõuded kapitalile, omavahenditele ja varade hoidmisele.

Paragrahv 66 sätestab kapitali nõuded.

Lõikega 1 nähakse ette, et teenuseosutaja osa- või aktsiakapital peab olema vähemalt 25 000 eurot. Suuruse määramisel on võetud aluseks esiteks EL ühisrahastusmäärus, tagamaks, et algkapital ja nõutavate miinimum omavahendite suurusjärk oleks sama. Samuti peab äriseadustiku kohaselt olema äriühingu aktsiakapital vähemalt 25000 eurot.

Lõige 2 sätestab, et kui äriseadustiku § 140 lõike 1 ja § 246 lõike 1 kohaselt võib osa või aktsia sissemakse olla rahaline või mitterahaline, siis teenuseosutaja asutamisel uue äriühinguna võib osa- või aktsiakapitali sissemakse olla üksnes rahaline.

Lõikes 3 on sätestatud, et kui tegevusloa taotleja on osühing, siis peavad taotleja osad olema registreeritud väärtpaberite keskdepositooriumis EVKS kohaselt. Nimetatud piirang tuleneb 2020. aastal jõustunud äriseadustiku muudatustest, mis lubab osühingu puhul kõigi osanike puhul võtta vastu põhikirja muutmise otsus, millest tulenevalt ei kohaldata osühingu osade käsutustehingu puhul notariaalset vormi (vt ÄS § 149 lg 6). Sellest tulenevalt oleks vajalik tagada, et teenuseosutaja osalus (sh osalus, mis jääb alla olulise osaluse määratluse käesoleva seaduse kohaselt) ei oleks niivõrd lihtsasti võõrandatav kui äriseadustik seda võimaldab. Lisaks on väärtpaberite keskdepositooriumis osade registreerimise kohustus ette nähtud ka seetõttu, et keskdepositoorium osaleks ka teataval määral teenuseosutajas osalust omavate isikute tuvastamisel ja nende suhtes hoolsusmeetmete kohaldamisel.

Paragrahv 67 näeb ette nõuded teenuseosutaja omavahenditele. Paragrahvi eesmärk on tagada teenuseosutaja piisavate vahendite olemasolu ning näha ette nõuded omavahendite miinimum suurusele.

Lõike 1 kohaselt peab teenuseosutaja minimaalselt omama omavahendeid kas algkapitali ehk 25000 euro ulatuses või suuruse ulatuses, mis on neljandik eelmise majandusaasta püsivatest üldkuludest. Omavahendite miinimum on kahest viidatud suurusest suurem. Üldkulude arvutamise eeskirjad sätestatakse rahandusministri määruses (**lõige 5**). **Lõike 3** kohaselt tuleb need üle vaadata igal aastal. Kui teenuseosutaja on tegutsenud alla aasta, siis võib ta kasutada ka prognoose, kuid peab kasutama hakkama varasemate perioodide andmeid kohe, kui need on kättesaadavad (**lõige 4**).

Lõike 2 kohaselt koosnevad teenuseosutaja omavahendid esimese taseme põhiomavahenditest vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 575/2013, 26. juuni 2013, krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1—337) sätestatule. Esimese taseme põhiomavahendid on kapitaliinstrumentid (kui on täidetud määruses sätestatud tingimused) ja nende instrumentidega seotud ülekurs, jaotamata kasum, muu akumulieeritud koodkasum, muud reservid ja üldine reserv.

Teenuseosutaja on kohustatud rakendama meetmeid, mis tagavad igal hetkel võimaluse omavahendite arvutamiseks piisava täpsusega (**lõige 6**).

Paragrahv 68 sätestab kliendi vara hoidmise nõuded.

Lõike 1 kohaselt on teenuseosutajal võimalik lähtuda vara lahususe printsiibist. Klientidelt saadud investeeringute tegemise, edasilaenamise või tagasimaksmise eesmärgil rahalisi või muid vahendeid tuleb hoida lahus enda ja teenuseosutamise mitteseotud tegevusaladega seotud varast. Lisaks tuleb klienti informeerida vara hoidmisega seotud nõuetest, sealhulgas sellest kui vara hoidmise teenuseid pakub kolmas osapool. Teenuseosutaja peab ka säilitama andmeid, pidama selliseid registreid ja raamatupidamisarvestust, mis võimaldavad tal igal ajal viivitamata eristada kliendi jaoks hoitavat vara teiste klientide jaoks hoitavast varast ja klientide vara oma varast, ning mis tagab nende täpsuse ja vastavuse tegelikkuses klientide jaoks hoitavatele klientide rahale. Regulaarselt tuleb kontrollida ka teenuseosutaja sisese raamatupidamisarvestuse, andmete ja registrite vastavust selliseid varasid hoidvate kolmandate isikute arvestusele, andmetele ja registritele. Teenuseosutaja peab rakendama vastavaid organisatsioonilisi meetmeid kliendi vara või sellega seotud õiguste kaotamise või vähenemise niisuguse riski maandamiseks, mis tuleneb vara väärkasutamisest, pettusest, haldamises esinevatest puudustest, ebakorrektselt registripidamisest või hooletusest.

Lõikega 1 nähakse ette üldprintsip, mille kohaselt peab teenuseosutaja hoidma lahus ja eraldi kontrol või kontodel teenuseosutamise seoses talle usaldatud kliendi vara enda ja teenuseosutamise mitteseotud tegevusaladega seotud varast.

Lõikega 2 nähakse ette teenuseosutajale kohustus kehtestada sise-eeskirjadega oma klientide vara kaitsmise ja hoidmise põhimõtted.

Lõikes 3 on täpsustatud, et kui teenuseosutaja pakub talle usaldatud kliendi varaga seoses makseteenuseid, sealhulgas täidab klientide maksejuhised makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse tähenduses, siis peab teenuseosutaja omama makseasutuse tegevusluba.

Lõike 4 kohaselt juhul kui teenuseosutaja ei paku talle usaldatud kliendi varaga seoses makseteenuseid ise või kolmanda osapooli kaudu, peab ta tagama, et tema vahendusel investeerimisinstrumente pakkuvad rahastuse taotlejad saavad raha makseteenuse osutaja kaudu vastavalt makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses sätestatule.

Lõige 5 täpsustab, et teenuseosutaja kliendi vara arvel ei rahuldata teenuseosutaja teiste võlausaldajate nõudeid. Klientide vara kuulub välistamisele pankrotiseaduse § 123 kohaselt.

Lõike 6 täpsustatakse, et seaduses sätestatud garantiifondis olev raha ei kuulu teenuseosutaja vara hulka.

Lõikega 7 antakse valdkonna eest vastutavale ministriile volitusnorm kehtestada täpsemad eeskirjad vara hoidmise eeskirjadele.

Seaduse 8. peatükk sätestab nõuded raamatupidamisele ja Finantsinspeksioonile esitatavatele aruannetele.

Paragrahvi 69 kohaselt tuleb raamatupidamisarvestust ja aruandlust korraldada vastavalt seaduses, raamatupidamise seaduses, teenuseosutaja põhikirjas ja raamatupidamise sise-eeskirjas ning muudes õigusaktides sätestatule. Teenuseosutaja raamatupidamine peab vastama muuhulgas ka raamatupidamise seaduse §-le 4.

Paragrahviga 70 kehtestatakse nõuded aruannete Finantsinspeksioonile esitamisele.

Lõike 1 kohaselt peab teenuseosutaja koostama ja Finantsinspeksioonile esitama aruanded vastavalt õigusaktides sätestatule.

Lõikes 2 on loetelu aruannetest, mis tuleb Finantsinspeksioonile esitada. Esitama peab majandusaasta aruande, vandeaudiitori aruande ära kirja, kasumi jaotamise või kahjumi katmise ettepaneku ja otsuse ning üldkoosoleku protokollil väljavõtte majandusaasta aruande kinnitamise või kinnitamata jätmise otsuse kohta kahe nädala jooksul pärast aktsionäride või osanike üldkoosoleku toimumist.

Lõiked 3, 4 ja 7. Teenuseosutaja esitab kord kvartalis Finantsinspeksioonile bilansiaruande, kasumiaruande, omavahendite aruande, klientide vara aruande ja tehingute aruande. Aruannete sisu, vormid, koostamise meetoodika ja esitamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister. Aruanded tuleb esitada 20 päeva jooksul pärast aruandeperioodi lõppu ning kui esitamispäev langeb puhkepäevale, siis tuleb aruanne esitada hiljemalt puhkepäevale järgneval esimesel tööpäeval.

Lisaks võib järelevalvele esitatud andmeid ja aruandeid edastada ka Rahandusministeeriumile ja Eesti Pangale ning vajadusel on Finantsinspeksioonil õigus nõuda ka täiendavaid aruandeid ja andmeid, mis on vajalikud finantsjärelevalve läbi viimiseks (**lõiked 5 ja 6**).

Lõike 8 kohaselt on Eesti Pangal Eesti Panga seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks ja ka statistika seadusest tulenevalt õigus nõuda teenuseosutajalt täiendavat regulaarset või ühekordset aruandlust. Vastavad aruandluse vormid kehtestab Eesti Pank.

Paragrahv 71 kehtestab nõuded Finantsinspeksioonile esitatud aruannete kontrolli ja puuduste kõrvaldamise kohta.

Lõiked 1 ja 2. Finantsinspeksioon hindab esitatud aruannete nõuetekohasust ning juhul, kui tuvastab nendes puudusi, siis teavitab sellest kohe ka aruande esitajat.

Lõige 3. Teenuseosutaja peab puudused kõrvaldama ning esitama Finantsinspeksioonile korrigeeritud aruande. Et tagada aruannete õigsust igal ajahetkel, sätestatakse aruande esitajale kohustus esitada korrigeeritud aruanne kohe ka juhul, kui aruande esitaja on ise varem esitatud andmetes vea tuvastanud.

Lõige 4. Nähakse ette, et aruande esitaja peab säilitama aruande koostamisel kasutatud algandmete allikaks olevaid dokumente vähemalt viis aastat.

Paragrahvis 72 sätestatakse nõuded teenuseosutaja audiitorettevõtjale, tema määramisele ja audiitorkontrollile.

Kõnealuse paragrahviga sätestatakse nõue, mille kohaselt teenuseosutaja raamatupidamise aastaaruanne peab olema auditeeritud (**lõige 1**). Auditeerimiskohustuse üldnõuded on sätestatud audiitortegevuse seaduses, kuid need ei pruugi tagada kõigi teenuseosutajate (näiteks väiksema tegevusmahuga osatühingute) raamatupidamisaruannete auditeerimise kohustust. Raamatupidamisaruannete auditeerimise nõude kehtestamise eesmärk on tagada usaldusväärne informatsioon teenuseosutaja finantsseisundi ja majandustulemuste kohta nii Finantsinspeksioonile järelevalve teostamiseks kui ka avalikkusele äriregistris avalikustatud aruannetes.

Lõiked 2 ja 3. Audiitorettevõtjaks võib nimetada audiitortegevuse seaduse §-s 7 lõikes 2 nimetatud isiku, st vandeaudiitorite ühingu või FIE-na tegutseva vandeaudiitori. Audiitori võib nimetada ühekordse kontrolli tegemiseks või teatud tähtjaks (mitte rohkem kui 5 aastat ja uueks perioodiks nimetamise õigusega).

Lõikes 4 on loetelu nõuetest, mille täitmise kohta peab audiitorettevõtja arvamuse esitama.

Lõiked 5 ja 6. Finantsinspeksioon võib taotleda kohtult audiitorettevõtja määramist, kui üldkoosolek ei ole audiitorettevõtjat seaduses sätestatud korras nimetanud, üldkoosoleku nimetatud audiitorettevõtja loobus audiitorkontrolli läbiviimisest ning üldkoosolek ei ole seaduses sätestatud korras nimetanud uut audiitorettevõtjat või kui audiitorettevõtja on kaotanud Finantsinspeksiooni arvamuse kohaselt usalduse. Kohtu määratud audiitorettevõtja volitused kestavad kuni üldkoosoleku poolt uue audiitori nimetamiseni.

Paragrahvi 73 eesmärk on näha ette audiitorile kohustus informeerida Finantsinspeksiooni paragrahvis sätestatud asjaoludest.

Lõige 1. Sätestatakse audiitorettevõtjale kohustus informeerida Finantsinspeksiooni audiitorkontrolli käigus ilmnenuid õigusaktide olulise rikkumise või muude teenuseosutaja tegevust ohustavate asjaolude ilmnemisel. Nimetatud sätte kehtestamine on vajalik selleks, et Finantsinspeksioon saaks vajadusel viivitamata kohaldada asjakohaseid järelevalvemeetmeid, samuti selleks, et audiitoril oleks seadusega sätestatud õigus eespoolkirjeldatud info edastamiseks ning et see ei tähendaks tema jaoks konfidentsiaalsusnõude rikkumist (**lõige 3**).

Lõige 2. Samuti on audiitorettevõtjal kohustatud viivitamata kirjalikult teavitama Finantsinspeksiooni teenuseosutajaga märkimisväärses seoses oleva isiku auditeerimise käigus talle teatavaks saanud asjaoludest, mille tulemuseks on teenuseosutaja tegevust ohustavate asjaolude ilmnemine.

Seaduse 9. peatükk sätestab nõuded isikuandmete kaitsele ja teenuseosutaja talituspidevusele.

Paragrahv 74 sätestab nõuded isikuandmete töötlemisele ja isikuandmete kaitsele. Eesti Vabariigi põhiseadus (edaspidi PS) § 26 kaitseb igatüüpi perekonna- ja eraelu puutumatus, mis hõlmab endas ka

õigust isikuandmete kaitsele. Lisaks sellele on oluline tähelepanu pöörata PS § 19 lõikele 1, mille kohaselt on igapäevane õigus vabale eneseteostusele, mille üheks osiseks on ka informatsiooniline enesemääratlemine, mis tähendab igapäevase õigust ise otsustada, kas ja kui palju tema kohta andmeid kogutakse ja salvestatakse.⁶¹

Alates 25. maist 2018 rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1—88). Samuti võttis Eesti üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/680, 27. aprill 2016, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89—131). Isikuandmete kaitse seadus (IKS) võtab aluseks EL õiguse ja reguleerib füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel ulatuses, milles see täpsustab ja täiendab sätteid, mis sisalduvad viidatud üldmääruses.

Isikuandmete töötlemine on isikuandmete või nende kogumitega tehtav automatiseeritud või automatiseerimata toiming või toimingute kogum, nagu kogumine, dokumenteerimine, korrastamine, struktureerimine, säilitamine, kohandamine ja muutmine, päringute tegemine, lugemine, kasutamine, edastamine, levitamise või muul moel kättesaadavaks tegemise teel avalikustamine, ühitamine või ühendamine, piiramine, kustutamine või hävitamine.

Paragrahv 74 sätestatakse isikuandmete töötlemise täpsustavad reeglid. **Lõike 1** kohaselt kogub teenuseosutaja klientide andmeid ulatuses, milles see on asjakohane. Üldmääruse 2016/679 artikli 5 lõike 1 punktide b ja c kohaselt kogutakse isikuandmeid täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus ning isikuandmed on asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt. Lõige 1 täpsustab, et selliseid andmeid kogutakse asjakohases ulatuses, mis on vajalikud teenuse osutamiseks ja lepingu täitmiseks. Teenuse osutamise all mõeldakse ka selliseid teenuseosutaja kohustusi, mis tulenevad seadusest ja ei ole otseselt lepingu täitmise seotud. Näiteks peab krediitpõhise ühisrahastusteenuse osutaja teostama füüsilisest isikust rahastuse taotleja krediitvõimelisuse hindamist ja lähtuma krediidi vahendamisel vastutustundliku laenamise nõuetest. Arvestada tuleb ka RahaPTSi sätestatud nõuetega. Igal juhul peab isikuandmete töötlemine vastama isikuandmete töötlemisele kehtestatud nõuetele.

Lõikega 2 piiritletakse, millised need andmed olla tohivad. Nendeks on:

- kliendi isikuandmed;
- teave kliendiga seotud juriidiliste ja füüsiliste isikute kohta;
- maksekonto või muu konto või meetme, sealhulgas virtuaalvääringu rahakoti, mille kaudu rahalisi vahendeid kaasatakse ja investeeritakse, unikaalne tunnus;
- isikut tõendava dokumendi number;
- muud käesoleva lõike punktides 1–4 nimetatud andmed, mida teenuseosutaja vajab õigusaktidele vastavate teenuste osutamiseks või lepingu täitmiseks.

Lõiked 3 ja 4: Isikuandmete kogumise eesmärgil saab teenuseosutaja nõuda kliendilt õigete andmete esitamist. Kui teenuseosutaja saab teada kliendi poolt esitatud andmete ebaõigsusest või teenuseosutajal tekib sellekohane kahtlus, nõuab teenuseosutaja oma kliendilt olukorra selgitamist ja vajadusel andmete parandamist. Kui klient keeldub teenuseosutaja nõudel andmete parandamisest või kui kliendi esitatud selgitused või parandused ei veena teenuseosutajat nende õigsuse osas või klient keeldub teenuseosutaja nõudel tema isikut või esindusõigust tõendava dokumendi või muu asjaomase info esitamisest, keeldub teenuseosutaja sellise potentsiaalse kliendiga lepingu sõlmimisest või lõpetab kliendiga sõlmitud lepingu.

⁶¹ M. Ernits. Kommentaarid §-le 19. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2012, § 19 kamm 3.1.2.1.

Lõikega 5 sätestatakse andmete säilitamise aeg. Tagamaks seda, et isikuandmeid ei säilitataks vajalikust kauem, peaks vastutav töötleja kindlaks määrama tähtajad andmete kustutamiseks või perioodiliseks läbivaatamiseks. Teenuseosutajal on õigus isikuandmeid säilitada kuni teenuse osutamise lepingust või seadusest tuleneva nõude aegumistähtaaja möödumiseni, kui õigusaktis ei ole sätestatud teisiti.

Lõike 6 kohaselt peab teenuseosutaja kehtestama ja avalikustama veebilehel isikuandmete töötlemist puudutavad põhimõtted.

Lõike 7 kohaselt on teenuseosutaja töötajal, juhil, aktsionäril või osanikul, kellel on juurdepääs kliendi isikuandmetele, kohustatud hoidma talle teatavaks saanud iniskuandmeid tähtajatult saladuses, kui õigusaktidest ei ole sätestatud teisiti.

Paragrahvi 75 eesmärk on reguleerida mh seaduse tasandil, milliseid talitluspidevuse tagamise põhimõtteid peab teenuseosutaja rakendama.

Finantsinspektsiooni juhendi „Nõuded finantsjärelevalve subjektide talitluspidevuse protsessi korraldamisele“⁶² ja eelnõu kohaselt on talitluspidevuse planeerimine protsess, mille kaudu järelevalvesubjektid kindlustavad oma tegevuse jätkuvuse või taastamise, sealhulgas klientidele teenuste pakkumise (**lõige 1**). Toimiv talitluspidevuse planeerimise protsess tagab, et ettevõtja on valmistunud võimalikeks temast sõltumatutel põhjustel toimuda võivateks erakorralisteks katkestusteks äritegevuses või erakorralisteks sündmusteks ning omab plaane oma tegevuse jätkamiseks ja potentsiaalsete kahjude vähendamiseks. Äritegevuse erakorralised katkestused võivad olla tingitud nt infosüsteemide mittetöötamisest, probleemidest järelevalvesubjekti füüsilise asukoha või infrastruktuuridega, personali kaotusest või erinevatest keskkonnaga seotud õnnetustest (nt tulekahju). Talitluspidevuse plaanide eesmärkideks on päästa inimesid ning vähendada võimalikke vigastusi, minimeerida järelevalvesubjekti rahalist kahju, jätkata klientide ja finantsturul osalejate teenindamist, vähendada katkestuste negatiivset mõju järelevalvesubjekti strateegilistele plaanidele, reputatsioonile, põhitegevusele, likviidsusele, krediidi kvaliteedile, turupositsioonile ning võimele olla vastavuses õigusaktidest tulenevate nõuetega.

Talitluspidevus on järelevalvesubjekti võimekus jätkata pärast olulist ärikatkestust teenuseid ettemääratud vastuvõetavatel tasemetel. Talitluspidevuse plaan on dokumenteeritud protseduurid, mis suunavad järelevalvesubjekte olulise ärikatkestuse järgselt reageerima, jätkama ning taastama oma tegevuse ettemääratud tasemel.

Lõike 2 kohaselt peab teenuseosutaja pidevalt hindama oluliste ärikatkestuste mõju äri- ja muudele protsessidele, võimalikke ohtusid ning selgitama välja olulisemad riskid. Finantsinspektsiooni juhendis on täpsustatud, et hindamist tuleb teostada perioodiliselt vähemalt kord aastas ning juhtudel, kui järelevalvesubjekti äritegevuses toimuvad olulised muudatused (suuremad organisatsioonilised muutused, uute toodetega turule tulemine, uute kliendisegmentide tekkimine, uue infotehnoloogilise lahenduse kasutuselevõtt vms). Ärimõju analüüsi ja riskihindamise käigus peaks käsitlema eelkõige järgmisi võimalikke sündmuste stsenaariume: probleemid infosüsteemidega; füüsilised rikked (hooned, seadmed jms); inimressursi kaotamine; eelpool mainitud stsenaariumite koosmõjud. Juhendis on ka selgitatud, et ärimõju analüüsi ja riskihindamise kaudu peaks järelevalvesubjekt näiteks tuvastama: kriitilised äriprotsessid ja nende osutamist toetavad tegevused; sobivad taaste-eesmärgid (nt ulatus, aeg), mis oleksid proportsioonis mõjuga, mida järelevalvesubjekt omab klientide tegevusele ja kogu finantsüsteemi tööle; prioriteeritud kava eelnimetatud tegevuste jätkamiseks kindlaksmääratud minimaalsel aktsepteeritaval tasemel; teenuste osutamist toetavate tegevuste jaoks sõltuvuste ja toetavate ressursid, sealhulgas protsessid, süsteemid, teave, personal, vara, tarnijad, partnerid ja teised huvipooled. Järelevalvesubjekt peab omama täpset ülevaadet kriitiliste äriprotsesside toimimisega seotud ressursidest, võimalikest ohtudest ning nende realiseerumise tõenäosustest. Lisaks peaks teenuseosutaja tuvastama, millised teenuste katkestustega seotud riskid vajavad käsitlemist ning milline käsitusviis vastaks talitluspidevuse ja taaste-eesmärkidele.

⁶² Kättesaadav: https://fi.ee/sites/default/files/2018-08/pp_nr_06.1_20170202_Nouded_finantsjarelevalve_subjekti_talitluspidevuse_protsessi_korraldamisele.pdf

Lõiked 3-5. Tulenevalt ärimõju analüüsist tulenevalt teenuseosutaja välja töötama talitluspidevuse plaanid. Talitluspidevuse planeerimise raames tuleb koostada mh süsteemide taasteplaanid, mis kirjeldaksid, kuidas oluliste ärikatkestuse korral erinevad süsteemid saavad taas tegevust alustada

Paragrahv 76 sätestab nõuded turvalisusega seotud intsidentide tuvastamisele ja lahendamisele.

Lõiked 1-3: Teenuseosutaja peab rakendama kõiki asjakohaseid meetmeid, et vähendada operatsiooni- ja turvaintsidentide mõju osutatava teenuse jätkusuutlikkusele. Selleks peab ta välja töötama korra, mida tuleb uuendada vähemalt kord aastas ning mis sisaldab vähemalt teenuseosutaja võrgu- ja infosüsteemide pidamise nõudeid ja intsidentidest teatamise korda.

Lõike 4 kohaselt on teenuseosutajal kohustuse teavitada Finantsinspektsiooni olulisest operatsiooni- või turvaintsidentidest. Nimetatud intsidentidena võib käsitleda sündmust või sündmuste ahelat, millel on või võib olla negatiivne mõju teenuseosutamise terviklikkusele, kättesaadavusele, konfidentsiaalsusele, autentsusele ja katkematusel. Intsidenti olulisust saab hinnata erinevate näitajate põhjal nagu nt puudutatud tehingute ja klientide arv, teenuse katkemise periood, majanduslik mõju jne.

Finantsinspektsiooni juhendis on täpsustatud, et järelevalvesubjektil tuleb teavitada Finantsinspektsiooni esimesel võimalusel olulise ärikatkestusega seotud intsidenti tuvastamisest, lisades kogu teavituse ajaks teadaoleva informatsiooni intsidenti kohta. Hiljemalt kolm tööpäeva pärast intsidenti lahendamist tuleb Finantsinspektsioonile esitada toimunu kirjeldus, kasutades üldiseid kontaktandmeid. Edastatav informatsioon peab sisaldama katkestuse aega, ulatust ja mõju, likvideerimise kirjeldust, põhjuseid ning kirjeldust meetmetest, mida planeeritakse rakendada tulevikus sarnaste juhtumite vältimiseks ja/või juhtumite mõju minimeerimiseks.

Lõige 5. Lisaks tuleb teavitada kliente, kui intsidentil on või võib olla mõju klientide finantshuvidel, teavitades klienti mh kõigist abinõudest, mida saab võtta kasutusele intsidenti negatiivse mõju leevendamiseks.

Lõige 6. Küberturvalisuse seaduses on defineeritud, et digitaalse teenuse osutaja on infoühiskonna teenuse seaduses sätestatud infoühiskonna teenuse osutaja, kes pakub internetipõhist kauplemiskohta, internetipõhist otsimootorit või osutab pilvandmetöötlusteenust. Infoühiskonna teenuse seaduse kohaselt on infoühiskonna teenus selline teenus, mida osutatakse majandus- või kutsetegevuse raames teenuse kasutaja otsesel taotlusel ja mille puhul andmeid töödeldakse, säilitatakse ja edastatakse digitaalkujul andmete töötlemiseks ja säilitamiseks mõeldud elektrooniliste vahendite abil, kusjuures osapooled ei viibi üheaegselt samas kohas. Infoühiskonna teenus peab olema täielikult üle kantud, edastatud ja vastu võetud elektrooniliste sidevahendite abil.

Käesoleva lõike eesmärk on ette näha, et teenuseosutajatele kohaldatakse küberturvalisuse seaduses digitaalse teenuse osutaja kohta sätestatud. Näiteks peab teenuseosutaja tegema kindlaks riskid, mis ohustavad süsteemi turvalisust, ja neid analüüsima ning rakendama riskide juhtimiseks kohaseid korralduslikke ja tehnilisi meetmeid. Samuti peab digitaalse teenuse osutaja teavitama pädevat asutust või küberturbe intsidentide lahendamise üksust küberintsidentidest, millel on oluline mõju osutatavale digitaalsele teenusele, viivitamata pärast küberintsidentidest teada saamist. Siiski ei kohaldata seadust teenuseosutajatele, kellel on majandusaasta jooksul keskmiselt alla 50 töötaja ja kelle aasta bilansimaht või aastakäive ei ületa 10 miljonit eurot, arvestades mikro- ja väikeste ettevõtjate määratlusi Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36–41).

Seaduse 10. peatükk kehtestab nõuded teenuseosutaja ümberkujundamisele, ühinemisele, lõpetamisele ja pankrotile.

Paragrahv 77 kehtestab nõuded teenuseosutaja **ümberkujundamisele**. Käesoleva seaduse kohaselt võib teenuseosutaja tegutseda üksnes kapitaliühinguna, ehk asutades selleks osühingu või aktsiaseltsi.

Algselt tegutsemiseks valitud ja sobilik vorm, näiteks osaühing, võib tegutsemise käigus osutada mingil hetkel ebapiisavaks, kui see ei suuda enam ettevõtte vajadusi rahuldada. Variandina võib osaühingu tegevuse lõpetada ja asutada uue äriühingu, kuid see ei pruugi olla mõistlik. Seetõttu on käesolevas seaduses ette nähtud võimalus äriühingu ümberkujundamiseks, kusjuures on tagatud ka piisav kontroll protsessi üle.

Lõike 1 kohaselt on teenuseosutaja ümberkujundamine lubatud üksnes osaühingust aktsiaseltsiks. Selline võimalus on lubatud ka näiteks krediidiandjatel. Osaühinguna asutatud teenuseosutaja ümberkujundamiseks aktsiaseltsiks peab ettevõtja järgima muuhulgas äriseadustikus sätestatud nõudeid ja kohandama ettevõtte tegevuse vastavaks.

Lõike 2 järgi toimub teenuseosutaja ümberkujundamine äriseadustikus sätestatud korras, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti. Teisisõnu tuleks teenuseosutaja ümberkujundamisel lähtuda äriseadustikus ümberkujundamise kohta sätestatust, arvestades käesolevas peatükis toodud erisustega.

Täiendava tingimusena võrreldes äriseadustikuga on ümberkujundamiseks **lõikes 3** ette nähtud asjaomane luba finantsjärelevalvel. Lõikes 3 tuuakse välja kriteeriumid, mis on ümberkujundamise loa saamise eeldusteks. Selleks tuleb eelnevalt Finantsinspeksioonile esitada ettevõtte üldkoosoleku otsus põhikirja muutmise kohta (**punkt 1**), üldkoosoleku protokoll (**punkt 2**), põhikirja uue teksti (**punkt 3**) ja ümberkujundamisaruande vastavalt äriseadustiku §-le 479 (**punkt 4**). Ümberkujundamisaruanne on kirjalik aruanne, mille koostavad ühingu juhatus või ühingut juhtima õigustatud osanikud. Lõike 3 punkti 4 kohaselt peab Finantsinspeksioonile esitatav ümberkujundamisaruanne olema ka audiitori poolt eelnevalt kontrollitud. Täpsemad nõuded sätestavad eelnimetatud aruandele ÄS § 479 lõiked 1-2.

Lõige 4 sätestab finantsjärelevalvele ajaraamistiku, mille jooksul peab Finantsinspeksioon tegema motiveeritud otsuse ümberkujundamiseks nõusoleku andmise või sellest keeldumise kohta. Nimetatud lõike kohaselt teeb Finantsinspeksioon ümberkujundamise otsuse kohta motiveeritud otsuse nõusoleku andmise või sellest keeldumise kohta üldjuhul ühe kuu jooksul alates nõuetekohaste dokumentide ja andmete saamisest. Maksimaalselt võib nimetatud otsuse tegemine aega võtta kolm kuud ümberkujundamisaotluse esitamisest.

Lõige 5 kehtestab finantsjärelevalvele õiguse keelduda ümberkujundamise loa andmisest. Kuivõrd loa andmisest keeldumisega kaasneb tugev isiku õiguste riive, siis on konkreetsemad ümberkujundamise keeldumise alused äärmiselt olulised. Lõike 5 kohaselt võib Finantsinspeksioon keelduda ümberkujundamise loa andmisest, kui ümberkujundamise luba taotleva teenuseosutaja juhid ei vasta käesolevast seadusest ja selle alusel antud õigusaktidest tulenevatele nõuetele (**punkt 1**). Keeldumise aluseks võivad samuti olla olukorrad, kus ümberkujundamise luba taotleva teenuseosutaja finantsseisund ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele (**punkt 2**) või ümberkujundamisega seotud dokumentatsioon ei vasta käesolevas seaduses või muudes õigusaktides sätestatud nõuetele (**punkt 3**). Kui teenuseosutaja ümberkujundamine takistab teenuseosutaja üle vajalikul tasemel järelevalve teostamist (**punkt 4**) või kui ümberkujundamine võib muul põhjusel kahjustada teenuseosutaja klientide või teiste võlausaldajate huve (**punkt 5**), on finantsinspeksioonil õigus keelduda ümberkujundamise loa andmisest. Samuti on oluline, et finantsjärelevalve õigus keelduda ei oleks piiratud üksnes eelnimetatud olukordadega, vaid kui esineb muu oluline alus ümberkujundamise mittelubamiseks, siis lõike 5 punkt 6 annab selle aluse.

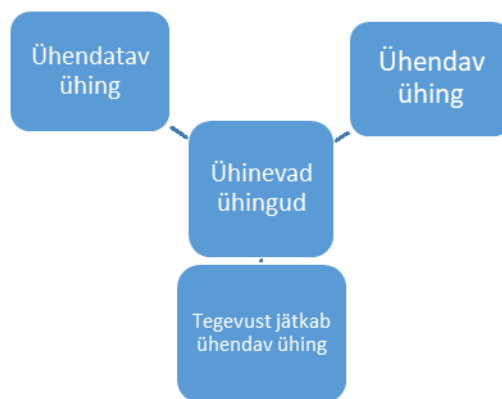
Lõige 6 sätestab, et Äriregistrile esitatavale avaldusele lisatakse Finantsinspeksiooni luba teenuseosutaja ümberkujundamiseks, millest tulenevalt on vajalik saada Finantsinspeksiooni luba enne ümberkujundamise lõpuleviimist äriregistri kandega.

Lõike 7 kohaselt avalikustab Finantsinspeksioon ümberkujundamisloa andmise otsuse hiljemalt otsuse tegemisele järgneval tööpäeval oma veebilehel.

Paragrahv 78 sätestab nõuded ühinemisele.

Ühinemine on üks võimalustest ettevõtte tegevuse ümberkorraldamiseks ja levinud eeskätt kontsernisiseselt. Põhjuseid selleks võib olla mitmeid, näiteks kontsernistruktuuri lihtsustamine. Ühinemise tulemusena peab vähemalt üks esialgne äriühing lõppema. Terminit „ühinevad ühingud“ kasutatakse üldmõistena ühinemisel osalevate ühingute nimetamiseks. „Ühendatav ühing“ on ettevõtte, mis protsessi tulemusena lõpeb. „Ühendav ühing“ jätkab ühinemise tulemusel aga tegevust.⁶³ Ühinemise korral läheb ühendatava ühingu vara, mis hõlmab ka kohustusi, täielikult üle ühendavale ühingule üldõigusjärgluse korras.⁶⁴

Joonis 10. Ühinevate ühingute jätkumine pärast ühinemist

Lõike 1 annab teenuseosutajale õiguse ühendava ühinguna ühineda. Selle punkt 1 täpsustab, et eelviidatud ühinemisprotsess võib toimuda lepinguriigi teise teenuseosutajaga, näiteks mõnes teises EL liikmesriigis suutatud ühisrahastusteenuse osutajaga. Punkti 2 kohaselt võib teenuseosutaja ühendava ühinguna ühineda ka muu finantseerimisasutuse või abiettevõtjaga, kui nimetatud ühendatav äriühing on teenuseosutaja konsolideerimisgrupi ettevõtte. Teenuseosutaja konsolideerimisgruppi võib kuuluda asukohariigis kui ka teistes Euroopa Liidu liikmesriikides asutatud finantseerimisasutustest tütar- ja sidusettevõtteid. Selline grupi siseste ettevõtetega ühinemine annab võimaluse teenuseosutaja konsolideerimisgrupi restruktureerimise muuhulgas ka selliselt, et teistes EL-i liikmesriikides pakutakse finantsteenuseid edaspidi ühe või mitme tütar- või sidusettevõtja asemel filiaali kaudu. Eeltoodu tagab kooskõla ka EL-i toimimise lepingu artiklis 49 sätestatud asutamisevabaduse printsiibiga.

Lõike 2 kohaselt võivad ühineda ka investeerimisinstrumentide vahendajad või virtuaalvääringu teenuse osutajad luues uue ühingu ehk lõike 2 alusel on lubatud ühinemine uue ühingu asutamisega, kusjuures selle asutajateks on ühinevad ühingud. Nimetatud sätte kohaselt, kui investeerimisinstrumentide vahendaja või virtuaalvääringu teenuse osutaja ühinevad uue investeerimisinstrumentide vahendaja või virtuaalvääringu teenuse osutaja asutamise teel, peab ühinemise tulemusel asutatav investeerimisinstrumentide vahendaja või virtuaalvääringu teenuse osutaja taotlema tegevusloa käesoleva seaduse 2. peatükis sätestatud korras. Sellise ühinemise käigus annavad ühinemisel osalevad ühingud oma vara, mille hulka loetakse ka kõik kohustused, üle uuele ühingule, mis asutatakse ühinemise käigus. Ühendatavad ühingud selle protsessi käigus lõppevad. Vt lisaks ÄS § 405.

Lõike 3 kohaselt toimub teenuseosutaja ühinemine äriseadustikus sätestatud korras, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti. Üldised ühinemisnõuded tulenevad ÄS 31. peatükist.

Lõike 4 kohaselt on ühinemiseks vajalik Finantsinspektsiooni eelnev luba (edaspidi *ühinemisluba*). Ühinemisloa saamiseks esitab teenuseosutaja Finantsinspektsioonile ühinemislepingu (**punkt 1**) ja ühinemisaruarande (**punkt 2**). Ühinemisleping peab vastama äriseadustikus ette nähtud nõuetele (vt ÄS § 392), mh peab see olema sõlmitud notariaalselt tõestatud vormis. Vastasel juhul ehk kui vorminõuet ei järgita, on leping TsÜS § 83 lg 1 kohaselt tühine. Edasilükkava või äramuutva tingimuse keelu kehtestab eelnõu § 78 lg 4.

⁶³ Saare, K., Volens, U., Vutt, A., Vutt, M., Ühinguõigus I, Juura 2015, lk 445.

⁶⁴ Saare, K., Volens, U., Vutt, A., Vutt, M., Ühinguõigus I, Juura 2015, lk 446.

Lõike 4 punkti 3 kohaselt tuleb Finantsinspeksioonile esitada ka ühinemisotsus, kui selle tegemine on nõutav. Ühinemisotsus peab olema kirjalik. Täiendavad nõuded tulenevad ÄS §-ist 397. Seaduses sätestatud juhtudel kontrollib ühinemislepingut audiitor. Eelnõu sätestab asjaomase aluse § 78 lõike 4 punktis 4. Selle kohaselt esitab teenuseosutaja finantsinspeksioonile ühinemiseks audiitori aruande (**punkt 4**). Lisaks tuleb esitada andmed olulist osalust omavate isikute kohta vastavalt käesoleva seaduse §-le 18 (**punkt 5**) ja andmed äriühingute kohta, milles teenuseosutaja või tema juhi osalus on suurem kui 20 protsenti, kusjuures need andmed peavad sisaldama aktsia- või osakapitali suurust, tegevusalade loetelu ning teenuseosutaja ja iga juhi osaluse suurust (**punkt 6**). Kõnealuses loataotluses tuleb esitada ka äriplaan ühinemisele järgneva kolme aasta kohta (**punkt 7**) ja sise-eeskirjade projekt (**punkt 8**). Nimetatud äriplaan ja sise-eeskirjade projekt peavad vastama käesoleva seaduse nõuetele.

Lõike 5 kohaselt ei tohi ühinemisleping olla sõlmitud edasilükkava või äramuutva tingimusega. Selles võib sätestada üksnes tingimuse, mille kohaselt ühinemisleping jõustub pärast Finantsinspeksiooni poolt ühinemisloa andmist.

Lõike 6 kohaselt teeb Finantsinspeksioon otsuse ühinemisloa andmise või sellest keeldumise kohta ühe kuu jooksul kõigi nõuetekohaste dokumentide ja andmete saamisest arvates, kuid mitte hiljem kui kolme kuu möödumisel taotluse saamisest arvates.

Lõige 7 sätestab, et ühinemisloa taotluse menetlemisele, esitatud andmete ja dokumentide kontrollimisele ja selle kontrollimisele, kas ühinemisloa taotlejal on teenuse osutamiseks piisavad võimalused ja kas ühendav äriühing vastab käesolevast seadusest ja selle alusel antud õigusaktidest tulenevatele nõuetele, kohaldatakse käesoleva seaduse tegevusloa taotluse läbivaatamise kohta sätestatud.

Tulenevalt **lõikest 8** võib Finantsinspeksioon keelduda ühinemisloa andmisest, kui:

- ühendava teenuseosutaja või uue ühingu juhid ei vasta käesolevast seadusest ja selle alusel antud õigusaktidest tulenevatele nõuetele (punkt 1);
- ühinemise tagajärjel rikutakse käesolevas seaduses ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud investeerimispiiranguid (punkt 2);
- ühendava teenuseosutaja või uue ühingu finantsseisund ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele (punkt 3);
- ühinemisleping ei vasta käesolevas seaduses või muudes õigusaktides sätestatud nõuetele (punkt 4);
- ühendava teenuseosutaja või uue ühingu ja teise isiku vaheline märkimisväärne seos takistab teenuseosutaja üle vajalikul tasemel järelevalve teostamist (punkt 5);
- ühinemine võib muul põhjusel kahjustada teenuseosutaja klientide või teiste võlausaldajate huve (punkt 6).

Ühinevad äriühingud peavad **lõike 9** kohaselt avaldama ühinemisteate ühinemisloa saamise kohta viivitamata vähemalt ühes üleriigilise levikuga päevalehes ja oma veebilehel. **Lõike 10** kohaselt esitab ühinemise äriregistrisse kandmise avalduse teenuseosutaja viivitamata pärast eelmises lõikes nimetatud ühinemisteate avaldamist.

Paragrahv 79 sõnastus keelab teenuseosutaja jagunemise. Keeld tuleneb eelkõige sellest, et ühisrahastusteenuse osutamisel ja virtuaalväeringute väljastamisele suunatud ärimudelid on tihtipeale killustunud, kuna kasutusel on mitmed eriotstarbelised üksused (SPV-d). Seetõttu on tähtis, et tegevusloaga teenuseosutajad ei kasutaks ära jagunemise võimalust jaotada oma või oma klientide varasid ja kohustusi erinevate üksuste vahel. Liiasi on kõnealune sektor potentsiaalselt avatud rahapesuga seotud tehingute tegemiseks ja sellest tulenevalt teenuseosutajate kuritegelikel eesmärkidel ära kasutamiseks, mistõttu ei ole jagunemise lubamine mõistlik.

Paragrahv 80 sätestab tingimused tegevuskava koostamiseks äritegevuse lõppemise kohta.

Lõike 1 kohaselt peab teenuseosutaja tegevuse alustamisel välja töötama ja avalikustama tegevuskava oma äritegevuse lõppemise puhuks. Nimetatud tegevuskava peab sisaldama detailset teavet vähemalt

teenuseosutaja kaudu sõlmitud lepingute jätkumise, üleandmise, haldamise ja lõppemise tingimuste kohta (**punkt 1**) ja informatsiooni kehtivate lepingute, teenuseosutajatele antud raha paigutajate vara ning sõlmitud lepingute jätkumise, üle andmise, haldamise ja lõppemise tingimuste kohta (**punkt 2**). Tegemist ei ole ammendava loeteluga ja teenuseosutaja võib tegevuskava sisu vastavalt vajadusele laiendada.

Lõige 2 täpsustab, et kõnealust tegevuskava tuleb ajakohastada vähemalt üks kord aastas.

Paragrahv 81 sätestab tingimused teenuseosutaja lõpetamisele.

Lõike 1 kohaselt toimub teenuseosutaja lõpetamine äriseadustikus sätestatud korras, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti. **Lõige 2** täpsustab, et teenuseosutaja lõpetamine võib toimuda üksnes Finantsinspeksiooni loal.

Lõige 3 sätestab, millised andmed tuleb esitada Finantsinspeksioonile teenuseosutaja lõpetamise loa saamiseks. Selle kohaselt esitab teenuseosutaja avalduse, millele lisatakse järgmised andmed ja dokumendid:

- teenuseosutaja üldkoosoleku otsus lõpetamise ja selleks loa taotlemise kohta (punkt 1);
- teenuseosutaja hinnang enda lõpetamise mõju kohta tema klientide huvidele (punkt 2);
- teenuseosutaja regulaarne aruanne perioodi kohta viimasest regulaarse aruande esitamisest kuni teenuseosutaja lõpetamise otsuse tegemiseni (punkt 3).

Lõike 4 kohaselt teenuseosutaja lõpetamise loa taotluse menetlemisele, esitatud andmete kontrollimisele ja selle kontrollimisele, kas teenuseosutaja lõpetamine vastab tema klientide huvidele, kohaldatakse käesoleva seaduse §-s 13 sätestatud. Käesoleva seaduse § 14 sätestab nõuded avalikkuse teavitamiseks.

Lõige 5 sätestab finantsjärelevalvele otsuse tegemise ajaraamistiku. Selle kohaselt otsuse teenuseosutaja lõpetamise loa andmise või sellest keeldumise kohta teeb Finantsinspeksioon ühe kuu jooksul pärast kõigi vajalike dokumentide ja andmete esitamist, kuid mitte hiljem kui kahe kuu jooksul pärast vastava avalduse saamist.

Lõige 6 sätestab finantsjärelevalvele aluse teenuseosutaja lõpetamise loa andmisest keeldumiseks. Nimelt võib Finantsinspeksioon keelduda teenuseosutaja lõpetamise loa andmisest, kui teenuseosutaja lõpetamine on vastuolus tema klientide huvidega.

Lõike 7 kohaselt teeb Finantsinspeksioon viivitamata teenuseosutajale teatavaks otsuse teenuseosutaja lõpetamise loa andmise või sellest keeldumise kohta.

Paragrahv 82 käsitleb teenuseosutaja pankroti olukorda.

Lõike 1 kohaselt võivad teenuseosutaja vastu pankrotiavalduse esitada Finantsinspeksioon (punkt 1), likvideerijad (punkt 2) või võlausaldajad (punkt 3).

Lõike 2 kohaselt peab tegutsev teenuseosutaja viivitamata Finantsinspeksiooni teavitama pankrotiavalduse esitamisest enda suhtes.

Lõike 3 kohaselt võib tegutsev teenuseosutaja kui võlgnik pankrotiavalduse esitada enda kohta ainult Finantsinspeksiooni kirjalikul nõusolekul.

Lõige 4 sätestab kaitsemeetme klientide varale pankrotimenetluse korral. Selle kohaselt kuulub teenuseosutamise seoses teenuseosutajale usaldatud kliendi vara, samuti selle arvel omandatud vara, teenuseosutamise seotud kliendile ning seda ei arvata teenuseosutaja pankrotivara hulka ja selle arvel ei rahuldata teenuseosutaja teiste võlausaldajate nõudeid.

Lõige 5 sätestab, millised on pankrotimenetluses nõuete rahuldamise järjekorra moodustumise alused. Selle kohaselt rahuldatakse teenuseosutaja pankrotimenetluses nõuded pankrotiseaduses sätestatud järkudes, kui käesolevast paragrahvist ei tulene teisiti.

Lõige 6 sätestab lõikest 5 erisuse sellise teenuseosutaja suhtes, kes pakub temale usaldatud kliendi varaga seoses makseteenuseid, sealhulgas täidab klientide maksejuhised makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse tähenduses, omades selleks vastavat tegevusluba. Lõike 6 kohaselt sellise teenuseosutaja puhul rahuldatakse võlausaldajate nõuded järgmistes järkudes:

- pandiga tagatud tähtjaks esitatud tunnustatud nõuded pankrotiseaduse § 153 lõikes 2 sätestatud ulatuses (punkt 1);
- klientide tähtjaks esitatud tunnustatud nõuded (punkt 2);
- muud tähtjaks esitatud tunnustatud nõuded (punkt 3);
- tähtjaks esitamata, kuid tunnustatud nõuded (punkt 4).

Seaduse 11. peatükk kehtestab nõuded järelevalvele.

Paragrahv 83 kehtestab järelevalve alused ja ulatuse ning järelevalve teostamise nõuded.

Lõige 1 kohaselt on järelevalve põhieesmärk tagada kõigi teenuseosutajate asutamise, tegevuse ja lõpetamise vastavus seadustes ja teistes õigusaktides sätestatule, pidades silmas kõigi klientide huvide ja õiguste kaitset.

Lõikes 2 on sätestatud järelevalve ulatus. Finantsinspeksioon teostab järelevalvet:

- Eestis asutatud teenuseosutaja üle;
- Eesti teenuseosutaja välisriigis asutatud filiaali üle, kui filiaali üle ei teosta järelevalvet välisriigi finantsjärelevalve asutus või kui selle riigi finantsjärelevalve asutusega on sõlmitud vastav kokkulepe;
- teenuseosutajas olulist osalust omava isiku üle;
- isiku üle, kellele teenuseosutaja on seaduse kohaselt teatud tegevused edasi andnud.

Lõige 3 võtab kokku seadusest tulenevad Finantsinspeksiooni ülesanded. Finantsinspeksioon:

- otsustab lubade andmise, muutmise ja kehtetuks tunnistamise;
- kontrollib osaluste omandamise, suurendamise ja vähendamisega seonduvat;
- annab lubasid, nõusolekuid või teostab registreerimisi ja kooskõlastamisi;
- jälgib aruandeid ja muid dokumente kontrollides ning kohapealset kontrolli teostades teenuseosutaja tegevuse vastavust seadusele;
- teeb kohustuslikke ettekirjutusi ja annab korraldusi;
- täidab muid õigusaktidest tulenevaid ülesandeid.

Lõike 4 eesmärk on tagada Finantsinspeksioonile õigus kohaldada eelnõus sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks korra- ja turvalisuse seaduse §-s 31 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. Näiteks võib korra- ja turvalisuse seaduse § 31 lõike 4 kohaselt isiku suhtes kohaldada sundtoomist, kui on alust arvata, et isikul on olulist teavet, mis on vajalik kõrgendatud ohu tõrjumiseks. Nimetatud seaduse § 5 lõikes 4 on defineeritud „kõrgendatud oht“. Kõrgendatud oht on oht isiku elule, kehalisele puutumatusele, füüsilisele vabadusele, suure väärtusega varalisele hüvele, suure keskkonnamõju tekkimise oht või karistusseadustiku 15. peatükis sätestatud I astme kuriteo või 22. peatükis sätestatud kuriteo toimepanemise oht. Seega, kui menetlusosaline jätab haldusmenetluses Finantsinspeksiooni kutsel seadusliku takistuse ilma ning Finantsinspeksioonil on alust arvata, et menetlusosalisel on olulist teavet, mis aitaks ära hoida ohtu suure väärtusega varalisele hüvele, võib menetlusosalise suhtes rakendada sundtoomist. Samuti võib korra- ja turvalisuse seaduse § 31 lõike 3 kohaselt kohaldada sunniraha, kui kutse kätte saanud kutsutud isik ei ilmu ilma mõjuva põhjuseta kutses märgitud ajal kutses märgitud kohta.

Lõikega 5 kehtestatakse, et pädev asutus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 artikli 29 tähenduses on Finantsinspeksioon ja võetakse üle EL ühisrahastusmääruse artikli 39 lõige 2,

mille kohaselt peavad liikmesriigid riigisisese õigusega tagama, et järelevalveasutusel on õiguse määramises sätestatud nõuete rikkumise eest rakendada samas lõikes loetletud karistusmeetmeid. Kuivõrd sama artikli lõike 3 kohaselt võivad liikmesriigid õigusrikkumise eest vastutavate füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes ette näha täiendavaid karistusi ja meetmeid (lisaks määramises sätestatule), on lõikes 5 ette nähtud, et Finantsinspeksioonil on järelevalve teostamisel õigus rakendada ka kõiki seaduses sätestatud meetmeid. Seetõttu tuleneb lõike 5 teisest lausest, et „Finantsinspeksioonil on õigus eelnimetatud määruse alusel Eestis asutatud teenuseosutaja tegevusele rakendada selles määramises sätestatud nõuetega kooskõlla viimiseks kõiki käesolevas seaduses ja viidatud määramises nimetatud meetmeid, sealhulgas teenuseosutajale kohalduvaid vastutuse sätteid“.

Lõike 6 kohaselt avalikustab Finantsinspeksioon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 kohaste meetmete alusel tehtud otsuse kohta teate oma veebilehel vastavalt nimetatud määruse artiklile 42 ja muudel juhtudel vastavalt finantsinspeksiooni seaduse § 54 lõikele 5.

Paragrahv 84 reguleeritakse menetlusosaliste õigusi ja kohustusi teenuseosutaja järelevalvemenetluses. Haldusmenetluse seaduse § 11 lõike 1 kohaselt on menetlusosalisteks haldusakti andmist või toimingu sooritamist taotlev või halduslepingu sõlmimiseks ettepaneku teinud isik (taotleja), isik, kellele haldusakt või toiming on suunatud või kellele haldusorgan on teinud ettepaneku halduslepingu sõlmimiseks (adressaat), isikud, kelle õigusi või kohustusi haldusakt või toiming puudutab või kellele see on suunatud ning haldusorgan.

Lõigete 1–3 eesmärgiks on sätestada menetlusosalise õigused ja kohustused teenuseosutaja järelevalvemenetluses. Finantsinspeksiooni ülesandeks on vajadusel selgitada menetlusosalisele tema õigusi ja kohustusi järelevalvemenetluses. Menetlusosalisel on õigus tutvuda andmetega, mis Finantsinspeksioon on tema kohta kogunud, ning teha nendest koopiaid ja väljavõtteid, kuid Finantsinspeksioonil on õigus ka andmete esitamisest keelduda. Keelduda on õigus juhul, kui see kahjustab või võib kahjustada kolmanda isiku õigustatud huve või andmetega tutvumine takistab järelevalve eesmärkide saavutamist või ohustab tõe väljaselgitamist haldus-, väärteo- või kriminaalmenetluses. Lisaks on menetlusosalisel õigus esitada tunnistajale küsimusi kirjalikult Finantsinspeksiooni kaudu. Finantsinspeksioonil on õigus põhjendatult keelduda küsimuste tunnistajale edastamisest.

Paragrahvis 85 reguleeritakse Finantsinspeksiooni õigusi informatsiooni saamisel.

Lõikes 1 loetletakse isikud, kellelt Finantsinspeksioon võib nõuda järelevalve teostamiseks teavet, dokumente ja suulisi selgitusi ning **lõikes 2** on loetletud Finantsinspeksiooni õigused teabe saamisel. Finantsinspeksioon võib küsida teavet teenuseosutaja juhilt, töötajalt, aktsionärlt või osanikult, likvideerijalt või pankrotihaldurilt, riigiasutuselt, kohaliku omavalitsusüksuse asutuselt, riiklikult põhiregistrilt, riiklikult registrilt, riigi andmekogu vastutavalt ja volitatult töötajatelt. Põhjendatud vajaduse korral võib Finantsinspeksioon küsida teavet ka muult kolmandalt isikult. **Lõike 5** kohase korraldusega võib Finantsinspeksioon määrata vastava kohustuse täitmiseks tähtaja.

Vajadusel võib Finantsinspeksioon oma korraldusega kohustada isikut järelevalve teostamisel tähtsust omavate asjaolude kohta suuliste või kirjalike selgituste andmiseks ilmuma Finantsinspeksiooni poolt määratud ajal Finantsinspeksiooni ametiruumidesse (**lõige 3**).

Finantsinspeksioonil on õigus saada teavet järelevalve subjekti või tema tegevuse kohta nii, et subjekt seda ise ei tea. Finantsinspeksioonil on õigus keelata isikul järelevalve subjekti teavitada (**lõige 4**).

Lõikega 6 sätestatakse, et kui see ei kahjusta järelevalve teostamist, selgitab Finantsinspeksioon käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud isikutele teabe nõudmise eesmärgi.

Lõike 7 kohaselt on Finantsinspeksioonil järelevalve teostamiseks õigus saada krediidasutustelt pangasaladust sisaldavaid andmeid teenuseosutaja ja nende klientide kohta, samuti kolmanda isiku kohta, kellele on edasi antud teenuseosutaja ülesanded.

Paragrahv 86 kohaselt võib selgituste andmiseks kohustatud isik keelduda Finantsinspeksioonile selgituste andmisest vastavalt kriminaalmenetluse seadustiku §-s 71 või 73 sätestatud alustel.

Paragrahv 87 sätestab nõuded kohapealsete kontrollide läbiviimiseks.

Lõike 1 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus läbi viia järgmiste isikute kohapealset kontrolli:

- teenuseosutaja;
- isik, kellele teenuseosutaja ülesanded on edasi antud.

Lõikes 2 reguleeritakse, millal on Finantsinspeksioonil õigus kohapealset kontrolli läbi viia. Esiteks on tal see õigus, kui on vaja kontrollida esitatud andmete vastavust tegelikkusele. Teiseks, kui tal on kahtlus, et on rikutud õigusaktides sätestatud või see on vajalik muude järelevalveülesannete täitmiseks. Lisaks on Finantsinspeksioonil see õigus, kui välisriigi finantsjärelevalve asutus on seda taotlenud, et kontrollida välisriigi teenuseosutajalt saadud teavet.

Selleks, et Finantsinspeksioon saaks kohapealset kontrolli läbi viia, peab ta andma vastava korralduse. Korraldusele tuleb märkida kohapealse kontrolli eesmärk, ulatus, perioodi pikkus ja aeg. See tuleb toimetada kontrollitava kätte hiljemalt kolm päeva enne kontrolli algust, välja arvatud juhul, kui korraldusest etteteatamine ohustaks kontrolli eesmärgi saavutamist. Kontrolli teostab selleks volitatud isik (**lõige 3**).

Lõikes 4 on sätestatud kontrollija õigused. Eelkõige on tal õigus siseneda kõikidesse ruumidesse, järgides sealjuures kõiki kehtestatud turvaeeskirju, nõuda tööks vajalike tingimuste tagamist ja kasutada eraldi ruumi, piiranguteta uurida järelevalve teostamisel vajalikke dokumente ja andmekandjaid ning teha nendest koopiaid, väljavõtteid ja ärakirju ning jälgida tööprotsesse. Lisaks on tal õigus saada suulisi ja kirjalikke selgitusi kontrollitava juhtidelt ja töötajatelt.

Lõige 5. Selleks, et kontrollija saaks nõuetekohaselt oma ülesandeid täita, on lõikes 5 sätestatud, et kontrollitava juhatus peab määrama kompetentse esindaja, kes esitab kontrollijale vajalikke dokumente ja muud teavet ning annab nende kohta ka vajalikke selgitusi.

Lõiked 7–9: Kontrollimise tulemuste kohta on kontrollija kohustatud koostama akti. Akti kavand tuleb koostada kahe kuu jooksul pärast kontrolli lõppemist ning Finantsinspeksioon peab selle toimetama kontrollitavale kätte. Kontrollitava juht või töötaja, keda see akt puudutab, võib ühe kuu jooksul esitada Finantsinspeksioonile kirjalikke selgitusi. Seejärel koostab Finantsinspeksioon lõpliku akti, mis toimetatakse samuti kontrollitavale kätte. Lõplik akt tuleb koostada pärast kirjalike selgituste läbivaatamist nelja kuu jooksul kohapealse kontrolli lõppemisest arvates. Kontrollitaval on õigus lisada aktile kirjalik eriarvamus, kui ta ei nõustu aktis esitatud asjaoludega.

Finantsinspeksioon võib akti kavandi või akti koostamise tähtaega pikendada lõikes 10 sätestatud tingimustel (**lõige 10**).

Paragrahv 88 käsitleb eksperdi kaasamist järelevalvemenetluse ja erakorralise audiitorkontrolli läbiviimist.

Lõiked 1 ja 2: Eksperdi võib järelevalvemenetluse kaasata eriteadmisi nõudvate tähtsust omavate asjaolude selgitamiseks ning erakorralise audiitorkontrolli läbiviimist on õigus nõuda, kui on põhjendatud kahtlus, et Finantsinspeksioonile või avalikkusele esitatud aruanded või teave on eksitavad või tegelikkusele mittevastavad, on tehtud tehinguid, mille tulemusel võidakse tekitada või on tekitatud olulist kahju, järelevalvemenetluses vajab täiendavat selgitamist muu finantsseisundiga seotud oluline küsimus.

Lõige 3: Ekspert või audiitor kaasatakse Finantsinspeksiooni algatusel või menetlusosalise taotlusel. Eksperdi või audiitori nimi ja tema kaasamise põhjus tehakse menetlusosalisele teatavaks enne eksperdi

või audiitori kaasamist, välja arvatud juhul, kui on vajalik asja kiire menetlemine või kui teavitamine võib takistada ekspertiisi või erakorralise audiitorkontrolli eesmärgi saavutamist.

Lõike 4 kohaselt peab ekspert või audiitor esitama oma arvamuse või hinnangu ka nende asjaolude kohta, mille kohta talle küsimusi ei esitatud, kuid mis ta tegi kindlaks järelevalvemenetluse käigus.

Lõige 5: Kohapealset kontrolli läbi viies on eksperdil või audiitoril õigus kasutada kontrollija õigusi üksnes temale antud ülesannete täitmise eesmärgil ning teha ettepanekuid Finantsinspeksioonile ja menetlusosalisele täiendavate andmete ja dokumentide esitamiseks. Kõikidesse ruumisesse sisenemise õigus on tal üksnes kontrollitava loal või tema juuresolekul.

Lõike 6 eesmärk on tagada, et ekspert hoiaks saladuses avalikustamisele mittekuuluvat teavet, mis sai talle teatavaks seoses eksperdiülesannete täitmisega. Audiitori kutsesaladuse hoidmise kohustus tuleneb AudS-ist.

Lõikes 7 sätestatakse, et ekspertiisi või erakorralise audiitorkontrolli kulud kaetakse Finantsinspeksiooni eelarvest ning kui ekspert või audiitor kaasatakse menetlusosalise taotlusel, tasub kulud menetlusosaline.

Paragrahv 89 näeb ette Finantsinspeksioonile õiguse teha ettekirjutusi seaduses sätestatud alustel.

Lõike 1 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus teha ettekirjutus, kui tuvastatakse õigusaktide rikkumine või rikkumiste ärahoidmiseks (õigusaktide rikkumise oht). Lisaks on Finantsinspeksioonil õigus teha ettekirjutus, kui teenuseosutaja võetud riskid on oluliselt suurenenud või esineb muu tema tegevust, tema klientide huve või finants- või väärtpaberituru kui terviku usaldusväärset või läbipaistvust ohustavaid või ohustada võivaid asjaolusid.

Lõike 2 kohaselt peab ettekirjutuse saaja asuma ettekirjutust viivitamata täitma ning **lõikega 3** nähakse ette, et kaebuse esitamine ja menetlemine ei peata ettekirjutuse täitmist, kui Finantsinspeksioon ei ole ette näinud teisiti.

Lõikes 4 on loetelu ettekirjutustest ning juhul, kui teenuseosutaja ettekirjutust ei täida (**lõige 5**), võib tema suhtes rakendada muid seaduses ettenähtud meetmeid, sealhulgas tunnistada kehtetuks tema tegevusluba, tema filiaali asutamise luba või ka nõuda teenuseosutaja juhi tagasikutsumist.

Paragrahv 90 sätestatakse nõuded juhtimisorganite kokkukutsumisele ja juhtimisorgani otsuse kehtetuks tunnistamisele Finantsinspeksiooni taotlusel.

Lõike 1 kohaselt peab teenuseosutaja teavitama üldkoosoleku toimumisest Finantsinspeksiooni vähemalt kaks nädalat ette ja kui tegemist on erakorralise üldkoosoleku toimumisega, siis tuleks võimalusel teavitada üks nädal ette.

Lõige 2 sätestab, et Finantsinspeksioon võib ettekirjutusega nõuda teenuseosutaja juhtimisorganite kokkukutsumist. Lisaks võib Finantsinspeksioon nõuda Finantsinspeksiooni arvamuse kohaselt vajaliku küsimuse päevakorda võtmiseks.

Lõige 3 annab Finantsinspeksioonile õiguse ilma ette teatamiseta koosolekul osaleda. Finantsinspeksiooni esindajal on õigus koosolekul esitada oma seisukohti, teha ettepanekuid ja nõuda nende kandmist koosoleku protokollis.

Lõikega 4 sätestatakse riikliku finantsjärelevalve raames rakendatav abinõu, mille eesmärk on tagada finantsinspeksiooni seaduse § 3 lõikes 1 nimetatud avalikud huvid. Avalikule võimule on antud õigus sekkuda teenuseosutaja juhtimisotsustesse, mida kohus saab rakendada üksnes Finantsinspeksiooni taotluse alusel.

Paragrahv 91 on sätestatud juhud, millal teenuseosutaja peab viivitamata Finantsinspektsiooni teavitama. Teenuseosutaja peab seda tegema, kui muudetakse põhikirja, ärinime, asukohta aadressi, kontaktandmeid. Samuti peab teavitama asjaoludest, mis mõjutavad või võivad mõjutada teenuseosutaja finantsseisundit. Koheselt tuleb Finantsinspektsiooni informeerida sise-eeskirjade muutmisest ja uute sise-eeskirjade kehtestamisest.

Paragrahv 92. Finantsinspektsioonile antakse õigus rakendada teenuseosutaja suhtes ettekirjutuste täitmata jätmise või mittekohase täitmise korral sunniraha. Rakendatavad sunniraha määrad peaksid heidutama rikkujaid ja võtma ära võimaluse teenida rikkumiste arvelt olulist kasu. Haldusakti täitmata jätmise või ebakohase täitmise korral on sunniraha ülemmäär füüsilise isiku puhul esimesel korral kuni 5000 eurot ja järgmistel kordadel kuni 50 000 eurot ühe ja sama kohustuse täitmisele sundimiseks, kuid kokku mitte rohkem kui 5 000 000 eurot ning juriidilise isiku puhul kuni 32 000 eurot ja järgmistel kordadel kokku kuni 100 000 eurot ühe ja sama kohustuse täitmisele sundimiseks, kuid kokku mitte rohkem kui 10% kogu aastasest netokäibest.

Halduskaristusena näeb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/1503 ette mitmeid meetmeid (*administrative penalties and other administrative measures*). Selle artikli 39 lõike 2 punktiga d nähakse ette järelevalve õigus määrata maksimaalne haldustrahv, mis on vähemalt sama suur kui kahekordne kasu, mis saadi õigusrikkumise tulemusel, mille puhul on võimalik kasu kindlaks määrata, isegi kui see ületab EL ühisrahastusmääruse artikli 39 lõike 2 punktis e sätestatud maksimumsummasid (see on 500 000 eurot). Määruse artikli 39 lõike 2 punktiga e nähakse ette, et juriidilise isiku puhul on maksimaalne haldustrahv vähemalt 500 000 eurot või kuni 5 % selle juriidilise isiku aastasest kogukäibest vastavalt kõige värskemale finantsaruandele, mille juhtorgan on kinnitanud. Kui juriidiline isik on emattevõtja või selle emattevõtja tütarettevõtja, kes peab koostama konsolideeritud finantsaruandeid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2013/34/EL⁶⁵, siis on asjakohane aastane kogukäive vastavalt liidu asjakohastele raamatupidamisalastele õigusaktidele aastane kogukäive või vastav tululiik viimase kättesaadava konsolideeritud finantsaruande järgi, mille on kinnitanud kõrgeima tasandi emattevõtja juhtorgan. Lisaks näeb viidatud sätte punkt f ette haldustrahvi ka füüsilisele isikule. Selle kohaselt on füüsilise isiku puhul kohaldatav maksimaalne haldustrahv vähemalt 500 000 eurot. Kui võrd praegu on väärteluga ette nähtud vastutuse määr maksimaalselt 400 000 eurot, siis peab FI vajadusel rakendama sunniraha, et olla EL ühisrahastusmääruses sätestatud eesmärkidesättega kooskõlas. Paragrahv 93 nimetatud normid on sätestatud ka teistele finantssektori ettevõtjatele, sealhulgas krediidiasutustele (KAS § 104¹) ja investeerimisühingutele (VPTS § 234¹).

12. peatükk sätestab vastutusega seotud normid.

Viidatud peatükk käsitleb Finantsinspektsiooni määratavaid võimalikke sanktsioone eelnõus sätestatud rikkumiste eest. Selleks, et tagada õigusaktide tõhus jõustamine, tuleb kehtestada asjakohased menetlused nende teenuseosutajate suhtes, kes ei täida reguleerivaid õigusakte. Üldine põhimõte on, et karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Väärteokoosseisude määramisel on aluseks võetud teistes finantssektoriseadustes ette nähtud koosseisud ja rahatrahvi suurused (300 trahviühikut või juriidilise isiku korral kuni 400 000 eurot).

Paragrahvid 93, 94 ja 97 (teabe, sh põhiteabedokumendi avalikustamise nõuete rikkumine, Finantsinspektsioonile teabe esitamata jätmine). Finantssektori järelevalve eripärast tulenevalt on aruandlus ja teenuseosutaja tegevuse kohta muu seaduses sätestatud teabe kogumine kesksel kohal, sest järelevalvelise aruandluse põhjal toimub järjepidev kontroll järelevalvesubjekti tegevusloa nõuetele vastavuse üle. On oluline, et nii turule sisenemisel kui ka hilisemal tegutsemisel oleks tagatud ettevõtjate õiguskülekus. Eksitavad andmed võivad kaasa tuua olulise kahju. Vale, puuduliku või eksitava teabe põhjal läbi viidud järelevalve annab moonutatud pildi järelevalvesubjekti tegevusest, sh tema finantsilisest seisundist, mis võib halvimal juhul kaasa tuua finantsüsteemi häire.

⁶⁵ Kättesaadav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R1503&from=EN#ntr23-L_2020347ET.01000101-E0025.

Kahju võib olla juba tekkinud ka näiteks juhul, kui kliendid on vale, ebapiisava või eksitaval kujul avaldatud teabe põhjal teinud neile majanduslikult kahjulikke otsuseid jne. Seega on olukorras, kus valeandmeid esitatakse tahtmatult või kui hooletusest jäetakse järelevalvele või avalikkusele teave esitamata, oluline omada ka võimalust turuosalise sanktsioneerimiseks. Finantssektor toimib valdavalt n.ö virtuaalselt. Seega on kriitiline, et andmed, mida teenuseosutaja loob ja esitab ning mille põhjal nii järelevalve kui ka kliendid teevad oma otsuseid, oleksid õiged.

Paragrahv 95 näeb ette vastutuse teenuse osutamisega seotud kohustuste rikkumiste eest

Lõike 1 kohaselt karistatakse käesoleva seaduse §§-des 40, 42, 43, 47, 48, 50, 55, 61 sätestatud teenuse osutamisega seotud kohustuste rikkumise eest rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. Sellisteks kohustusteks on nõuded: (i) teenuse osutamisele, (ii) investeerimisinstrumenti asjakohasuse hindamisel investorile, (iii) lepinguelse järelemõtlemisaja kohta investeerimisinstrumenti pakkumisel, (iv) ettenägematute kulude reservile, investeerimisinstrumenti tuluse või tootluse garanteerimisele ja tagasiostugarantiile, (v) eelseadistatud investeerimisele ühisrahastusteenuse korral, (vi) virtuaalvääringu või investeerimisinstrumenti, sh investeerimistokeni vahetamisele raha vastu, (vii) nõuded põhiteabedokumendile, (viii) investorile kahju hüvitamise korral ja (ix) kliendi kaebuse lahendamisel. **Lõike 2** kohaselt, kui selliseid nõudeid rikub juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

Paragrahv 96 näeb ette vastutuse siseteabe väärkasutamise ja turumanipulatsiooni eest. Nimelt nähakse ette vastutus käesoleva seaduse §-des 57-60 kehtestatud nõuete rikkumise korral, milleks on (i) siseteabe väärkasutamine, (ii) siseteabe avalikustamine investeerimisinstrumentide kohta, (iii) siseteabe väärkasutamise keeld ning (iv) turumanipulatsioon ja selle toimepanemise keeld. **Lõike 1** kohaselt käesoleva seaduse §-des 57-60 sätestatud siseteabe väärkasutamise ja turumanipulatsiooni nõuete rikkumise eest karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. **Lõike 2** kohaselt, lõikes 1 viidatud teo ees, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

Paragrahviga 98 nähakse ette karistus investeerimisinstrumenti registripidamisega seotud nõuete rikkumise eest. **Lõike 1** kohaselt karistatakse käesoleva seaduse 6. peatükis sätestatud investeerimisinstrumenti registreerimise korra või registriandmetega tutvumisele kehtestatud nõuete rikkumise eest rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. **Lõike 2** näeb ette karistuse sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, ja sellisel juhul on võimalik karistada rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

Paragrahv 99 (olulise osaluse omandamise korra rikkumine) väärteokoosseis aitab tagada, et teenuseosutaja aktsionäride ja osanike ring oleks läbipaistev igal ajahetkel. Olulise osaluse omandamise nõuded moodustavad osa tegevusloa andmise ja selle olemasolu eeltingimustest, mistõttu nähakse ette võimalus kohaldada rahatrahvi. Olulise osaluse nõuete eesmärgiks on tagada, et asutatava või omandatava ettevõtja juhtimine on usaldusväärne, arvestades suuraktsionäri või suurosaniku tõenäolist mõju ettevõtja juhtimise kvaliteedile.

Paragrahv 100 sätestab karistuse sisekontrolli süsteemide kehtestamata jätmise eest ja sise-eeskirjade kohaldamise rikkumise eest. Teenuseosutaja sisemise kontrolli, juhtimise ja muude organisatsioonile kehtestatud nõuete eesmärgiks on ära hoida ebausaldusväärse isikute tegutsemise, tagada organisatsiooni struktuuri läbipaistvus, jätkusuutlikkus ja organisatsiooni suutlikkus osutada teenuseid. Nõuete rikkumine seab ohtu organisatsiooni õiguskäitlusele, oskusliku ja läbipaistva tegutsemisele. Sisekontrolli süsteemi nõuded tulenevad seadusest, teenuseosutajale on teada, millistele miinimumnõuetele vastavad süsteemid peavad vastama, seega sellekohane rikkumine on eelduslikult seotud fondivalitseja tahtlusega, teadliku tegutsemisega ühingujuhtimise valdkonnas.

Paragrahv 101 kehtestab vastutuse teenuseosutaja ülesannete edasiandmise korra rikkumise korral.

Teenuse edasiandmine on ettevõtlusvaldkonnas tavapärane, sest teatud tegevusi on majanduslikult kasulikult sisse osta. Selleks, et tagada efektiivne kontroll kogu ettevõtja tegevuse üle, on teenusega seotud tegevuse suhtes sätestatud rida tingimusi. Seega tingib asjaolu, et finantsvaldkond on range

järelevalve all, ka teatud piirangud. Igasugune tegevuse edasiandmine toob kaasa rea riske. Üldjuhul saab edasi anda tegevusi, mis on põhitegevusega seotud, näiteks kliendi kohta teabe kogumist, isiku tuvastamist, tarkvara haldamine. Teatud tegevusi saab üle anda üksnes vastavat tegevusluba omavale isikule. Kuna tegevuse üleandmisel kehtib põhimõte, et kontrolli teostamine peab olema jätkuvalt tagatud kogu ettevõtja tegevuse ja struktuuri üle ning vastutavaks tegevuse täitmise eest jääb tegevuse üle andnud ettevõtja, on oluline, et kolmas isik, kellele tegevus üle antakse on usaldusväärne ja selleks sobiv.

Paragrahviga 102 nähakse ette karistus teenuseosutaja juhtorgani kohustuste rikkumise korral. Lõike 1 kohaselt, kui teenuseosutaja juhtorgani liige rikub käesoleva seaduse §-s 26 sätestatud kohustust ehk siis kehtestatud nõudeid juhtorgani liikmele, ja kui nende nõuete rikkumisega kaasnes teenuseosutaja või tema klientide huvide kaitseta jätmise või esines selle oht, karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. Sama rikkumise eest on võimalik karistada ka juriidilist isikut, ettevõtte vastutus nähakse ette lõikes 2, mille kohaselt võib karistada rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

Paragrahv 103 sätestab väärteo koosseisu omavahendite nõuete rikkumise eest. Eelnõus kehtestatud usaldatavusnõuded on miinimumtingimused, millistele teenuseosutaja peab vastama igal ajahetkel ning järelevalve eesmärk on tagada, et finantssektori äriühingud tegutseksid kindlalt ja usaldusväärset ning omaksid piisavalt kapitali ja reserve oma tegevusest tulenevate riskide katteks.

Paragrahv 104. Koosseis näeb ette teenuseosutaja kliendi vara hoidmise või muu kaitsega seotud kohustuse täitmata jätmise, samuti teadva mitteõigeaegse või ebapiisava täitmise eest rahatrahvi kohaldamise võimaluse.

Paragrahv 105 (huvide konflikti maandamise nõuete rikkumine). Paragrahvis 34 on sätestatud huvide konflikti maandamise ja vältimise nõuded, mille rikkumise eest nähakse ette ka karistus. Näiteks peab teenuseosutaja kehtestama huvide konflikti maandamise ja vältimise korra, mis on vajalik selleks, et tuvastada, maandada ja võimaluse korral vältida teenuse osutamisel teenuseosutaja sisest huvide konflikti, huvide konflikti teenuse osutaja ja tema üle kontrolli teostava isiku vahel, teenuse osutaja ja tema klientide vahel ning klientide omavahelisi huvide konflikte.

Paragrahv 106. Teenuseosutaja tegevusega seotud õigusrikkumisest teavitamise korra rikkumine. Korra kehtestamist reguleerib § 31 lõige 3, mille kohaselt tuleb teenuseosutajal kehtestada kord, millega tagatakse töötajatele sõltumatu ja autonoomne võimalus teavitada organisatsiooni siseselt töötaja poolt avastatud õigusrikkumisest. Karistatav oleks nii korra kehtestamata jätmise kui selle rakendamata jätmise, mis hõlmab korrale mittevastavat tegevust, näiteks ei ole tingimustele vastavat teavituskanalit loodud või ei rakendata teadete kontrollimist või ei ole sellega tagatud töötaja isikuandmete kaitse või teavitamise konfidentsiaalsus.

Paragrahv 107 kehtestab karistuse isikuandmete kaitse ja talituspidevusega seotud nõuete rikkumise korral. **Lõige 1** sätestab, et käesolevas seaduses sätestatud isikuandmete kaitse ja teenuseosutaja talituspidevuse tagamise nõuete rikkumise korral karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. Lõige 2 sätestab eelnimetatud nõuete eest karistuse juriidilisele isikule, selle kohaselt on võimalik karistada rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

Paragrahv 108 kehtestab karistuse teenuseosutaja ümberkujundamise, ühinemise ja lõpetamisega seotud nõuete rikkumise korral. **Lõige 1** sätestab eelviidatud nõuete rikkumisel karistuse kuni 300 trahviühikut ja **lõige 2** täpsustab, et kui sellise teo on toime pannud juriidiline isik, on võimalik maksimaalne karistus 400 000 eurot.

Paragrahv 109 kehtestab karistused Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2020/1503 sätestatud nõuete rikkumise korral viidatud määruse alusel tegevusloa saanud isikutele. Vastav alus tuleb viidatud määruse artiklist 39. **Lõike 1** kohaselt karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut, kui rikutakse EL ühisrahastusmääruse järgmiseid sätteid: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 artiklite 3, 4 või 5, artikli 6 lõigete 1–6, artikli 7 lõigete 1–4, artikli 8 lõigete 1–6, artikli 9 lõike 1 või 2, artikli 10, artikli 11, artikli 12 lõike 1, artikli 13 lõike 2, artikli 15 lõike 2 või 3, artikli 16 lõike 1, artikli 18 lõike 1 või 4, artikli 19 lõigete 1–6, artikli 20 lõike 1 või 2, artikli 21 lõigete 1–7,

artikli 22, artikli 23 lõigete 2–13, artiklite 24, 25 või 26, artikli 27 lõigete 1–3 või artikli 30 lõikes 1 sätestatud nõudeid või kohustusi. **Lõike 2** kohaselt võib eelviidatud nõuete rikkumise korral karistada juriidilist isikut rahatrahviga kuni 400 000 eurot. EL ühisrahastusmääruse kohaselt on ette nähtud maksimaalselt 500 000 eurone karistus, mis võetakse üle sunniraha sättega.

Seadusandja soovib täpsustada, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 alusel tegevusloa saanud isikutele kohaldatakse käesoleva seaduse vastutuse peatükki tervikuna.

Paragrahviga 110 täpsustatakse, et 12. peatükis sätestatud väärtegade kohtuväline menetleja on Finantsinspeksioon. Tegemist on tavapärase finantsjärelevalvesubjekti normiga, mis sisaldub ka kõikides teistes finantssektori eriseadustes.

Seaduse 13. peatükk kehtestab rakendussätted.

Paragrahv 111 kehtestab üleminekusätted ja tegevuse kooskõlla viimise nõuded teenuseosutajatele, kes käesoleval ajal pakuvad eelnõu kohaldamisalas olevaid teenuseid.

Lõike 1 kohaselt peab krediivahendaja, kes on asutatud ja tegutsenud enne käesoleva seaduse jõustumist ja kellel on kehtiv tegevusluba krediidiandjate ja –vahendajate seaduse § 2 lõike 2 alusel, oma äritegevuse jätkamiseks taotlema Finantsinspeksioonilt investeerimisinstrumenti vahendaja tegevusluba ning viima oma tegevuse ja dokumendid käesolevas seaduses sätestatuga vastavusse 2022. aasta 1. juuniks. Siia alla kuuluvad sellised ühisrahastusteenuse osutajad, kes vahendavad tarbijale krediiti. Seadusandja soov on ühisrahastusteenused koondada käesoleva seaduse alla. Kui KAVS § 2 lõike 2 alusel vahendatakse krediiti, kuid ei võimaldata eelnõu kohastesse investeerimisinstrumentidesse investeerimist, siis sellise teenuste puhul midagi ei muutu ja teenuseosutajale käesolevat nõuet ei rakendata. KAVSi alusel käesoleval ajal ühisrahastusteenuseid pakuvad ettevõtjad on vaja koondada eelnõu alla muuhulgas ka seetõttu, et rakendada tõhusaid investorkaitse meetmeid.

Lõike 2 kohaselt peab virtuaalväringu teenuse pakkuja (edaspidi käesolevas paragrahvis *virtuaalväringu teenuseosutaja*), kellele on enne käesoleva seaduse jõustumist väljastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse alusel tegevusluba, taotlema Finantsinspeksioonilt käesolevas seaduses sätestatud tegevusloa ning viima oma tegevuse ja dokumendid käesolevas seaduses sätestatuga vastavusse 2021. aasta 1. oktoobriks. Arvestades, et RahaPTS alusel välja antud virtuaalväringu teenuse osutajate tegevusload muutuvad kehtetuks 2022. aasta 1. jaanuarist (**lõige 8**), siis peaksid vastavad ettevõtjad ennast seaduse nõuetega vastavusse viima hiljemalt 2021. aasta 1. oktoobriks, et Finantsinspeksioonil oleks võimalik isikute vastavust seadusele hinnata ette nähtud kolme kuu jooksul. Vastupidine lahendus võimaldaks isikutel pakkuda teenust tegevusloata või kohustaks isikuid kolm kuud teenust mitte pakkuma, sest järelevalvet konkreetsel perioodil isikute tegevuste üle ei teeks ei Finantsinspeksioon ega Rahapesu andmebüroo.

Lõike 3 kohaselt, otsuse käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatud isikule tegevusloa andmise või sellest keeldumise kohta teeb Finantsinspeksioon kuue kuu jooksul kõigi vajalike nõuetekohaste andmete ja dokumentide saamisest ning nõuete täitmisest arvates, kuid mitte hiljem kui kaheksa kuu möödumisel tegevusloa taotluse saamisest arvates.

Lõike 4 kohaselt, kui teenuseosutaja on esitanud vastavalt käesolevale seadusele tegevusloa taotluse enne 2022. aasta 1. jaanuari ja vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatud tähtajaks ei ole Finantsinspeksioon otsustanud tegevusloa andmist või sellest keeldumist, ei loeta krediidiandja või -vahendaja või virtuaalväringu teenuseosutaja tegevust tegevusloata tegevuseks karistusseadustiku tähenduses. Sellisel juhul ei ole teenuseosutajal lubatud alates 2022. aasta 1. juunist ja virtuaalväringu teenuseosutajal alates 2021. aasta 1. oktoobrist kuni tegevusloa andmise või sellest keeldumise otsustamiseni teenuseid osutada.

Lõike 5 kohaselt ei kohaldata käesolevas seaduses sätestatud nõudeid lepingute suhtes, mis on sõlmitud enne teenuseosutajale käesoleva seaduse alusel tegevusloa andmist. Kui leping on sõlmitud enne käesoleva seaduse alusel teenuseosutajale tegevusloa andmist, kohaldatakse teenuse osutamisele ja

sellega seotud toimingutele või asjaoludele alates teenuseosutajale tegevusloa andmisest või hiljemalt 2022. aasta 1. juunist käesolevas seaduses sätestatud.

Lõike 6 kohaselt ei pea teenuseosutaja, kes on asutatud ja tegutsenud enne käesoleva seaduse jõustumist ja kes alates 2021. aasta 1. juulist ei anna ega vahenda krediiti või ei osuta virtuaalvääringu teenust, taotlema Finantsinspeksioonilt tegevusluba. Krediidilepingule või virtuaalvääringu teenusega seotud lepingule, mille käesoleva lõike esimeses lauses nimetatud krediidiandja või -vahendaja või virtuaalvääringu teenuseosutaja on sõlminud enne 2022. aasta 1. juunit, ei kohaldata käesolevas seaduses sätestatud.

Lõike 7 alusel kohaldatakse käesolevat seadust krediidiandjate ja -vahendajate seaduse § 53¹ lõike 2 punktis 5¹ nimetatud krediidilepingule, mis on sõlmitud 2022. aasta 1. juunil või hiljem. KAVSi kohaselt on selliseks lepinguks krediidileping, mis viitab võrdlusalusele Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1011, mis käsitleb indekseid, mida kasutatakse võrdlusalustena finantsinstrumentide ja -lepingute puhul või investeerimisfondide tootluse mõõtmiseks, ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2014/17/EL ning määrust (EL) nr 596/2014 (ELT L 171, 29.06.2016, lk 1–65), artikli 3 lõike 1 punkti 3 tähenduses.

Lõike 8 kohaselt RahaPTS-i alusel antud virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevusluba muutub kehtetuks eelnõu kohase virtuaalvääringu teenuse osutaja tegevusloa andmisega või andmisest keeldumisega või 2022. aasta 1. jaanuaril.

Paragrahv 112 sätestab Finantsinspeksiooni seaduse muudatused.

Punktiga 1 muudetakse FIS § 2 lõiget 1 selliselt, et samas sätestatud seaduste loetletu täiendatakse ühisrahastuse- ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seadusega, mis annab Finantsinspeksioonile volitused järelevalve teostamiseks viimati nimetatud seaduse subjektide üle.

Punktiga 2 muudetakse FIS § 38 lõiget 2. Finantsinspeksiooni järelevalvesubjekti järelevalvetasu koosneb FIS-is sätestatud (i) fikseeritud kapitaliosast (mida tulude prognoosimise ja planeerimise protsessis ei saa muuta; so 1% kapitalist) ja (ii) mahuosast, mis kehtestatakse kalendriaastaks protsendina seaduses etteantud (protsendi) vahemikest ning konkreetse subjekti liigi arvestusaluseks olevast näitajast (nt vara, preemiad, maksete mahud, krediidijääk jmt). Iga-aastase täpse kohaldamisele kuuluva mahuosa määra kehtestab rahandusminister oma määrusega 15 päeva jooksul pärast FI eelarve kinnitamist FI nõukogu poolt (FIS § 40 lg 1).

Muudatuse kohaselt peavad ka investeerimisinstrumentide vahendamise teenuseosutajad ja virtuaalvääringu teenuseosutajad maksma järelevalvetasu kapitali- ja mahuosa pealt.

Punktiga 3 täiendatakse FIS § 38 lõiget 8. Sätte täiendamise eesmärk on täpsustada, et juhul kui isikul on nii investeerimisinstrumentide teenuseosutamise kui ka makseasutuse või e- raha asutuse tegevusluba, maksab ta järelevalvetasu subjektina, kelle järelevalvetasu osutub suuremaks. Kui ühisrahastusteenuse osutaja, kes ei ole krediidiandja või kredidivahendaja, maksab järelevalvetasu üksnes ühisrahastusteenuse osutajana.

Punktiga 4 muudetakse FIS § 39. FIS § 39 lg 1 reguleerib, kuidas määrata järelevalvetasu kapitaliosa. Punkti 4 muudatuse kohaselt on investeerimisinstrumentide vahendamise ja virtuaalvääringu teenuseosutaja järelevalvetasu kapitaliosa summa, mis võrdub ühe protsendiga tegevusloas märgitud tegevusalaga tegelemiseks õigusakti kohaselt nõutavast kõrgeimast minimaalsest aktsia-, osa- või algkapitali summast.

Punktiga 5 täiendatakse FIS § 39 lõiget 2, mis näeb ette eeskirjad, kuidas arvutada järelevalvetasu mahu pealt. Järelevalvetasu mahuosa määrade kehtestamisel erinevatele järelevalvesubjektide gruppidele tuleb arvestada nende tegevuse mahtusid ja kasumlikkust ja hinnata nende järelevalvele kuluvat ressursi. Järelevalvetasu määramisel tuleb lähtuda eeldusest, et järelevalvetasu ei oleks subjekti jaoks ülemäära koormav. Lõiget täiendatakse uute punktidega investeerimisinstrumentide vahendamise ja

virtuaalvääringu teenuseosutajate järelevalvetasu arvutamiseks. Kuna investeerimisinstrumentide vahendajad jagunevad omakorda ühisrahastusteenuse osutajateks ja muudeks investeerimisinstrumentide vahendajateks, nähakse ette protsendivahemik tegevusvaldkonnati nii laenupõhiste kui ka investeerimis- või omakapitalipõhiste ühisrahastajatele ja muudele investeerimisinstrumentide vahendajatele. Samuti on ette nähtud protsendivahemikud erinevatele virtuaalvääringuteenuse osutajatele.

Eelnõuga lisatavate punktide 2¹–2⁶ kohaselt on:

- laenupõhise ühisrahastusteenuse osutaja protsendivahemik 0,001–0,1 ning protsent võetakse vahendatud krediidi summa pealt;
- investeerimis- või omakapitalipõhise ühisrahastusteenuse osutaja protsendivahemik on 0,001–0,1 ning protsent võetakse vahendatud investeeringutena käsitatava summa pealt;
- virtuaalvääringu rahakotiteenuse osutaja protsendivahemik on 0,001–0,1 ning protsent võetakse teenuseosutaja poolt hoitavate klientidele kuuluvate virtuaalvääringute väärtusest;
- virtuaalvääringu vahetamise teenuse osutaja protsendivahemik on 0,001–0,1 ning see võetakse osutatava teenuse aastasest käibest;
- virtuaalvääringutega kauplemise platvormi korraldamise teenuse osutajate protsendivahemik on 0,001–0,1 ning see võetakse osutatava teenuse aastasest käibest;
- muude investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutajate protsendivahemik on 0,001–0,1 ja protsent võetakse vahendatud investeeringutena käsitatav summa pealt.

Punktiga 6 täiendatakse FIS §-i 41. Vastavalt FIS § 41 arvutatakse järelevalvetasu ettemakse järelevalve subjekti vara aritmeetilise keskmise alusel, mis valdavalt määratakse olulises osas subjektide puhul FI-le esitatud bilansi andmetel eelarve otsustamise aastale eelneva aasta) 31.12 ning jooksva aasta 31.03 ja 30.06 seisuga. Ettemakse tasutakse hiljemalt 31.12.

Eelnõuga lisatavate lõigetega 5³- 5⁶ nähakse ette, et mahuosa ettemakse arvutamisel võetakse aluseks:

- laenupõhise ühisrahastusteenuse osutaja vahendatud krediidi summa;
- investeerimis- või omakapitalipõhise ühisrahastusteenuse osutaja vahendatud investeeringutena käsitatav summa;
- virtuaalvääringu rahakotiteenuse osutaja teenuseosutaja poolt hoitavate klientidele kuuluvate virtuaalvääringute väärtuse;
- virtuaalvääringu vahetamise teenuse osutaja osutatava teenuse aastane käive;
- muude investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutajate vahendatud investeeringutena käsitatav summa.

Punktiga 7 täiendatakse FIS §-i 42. Lõppmakse arvutatakse FIS § 42 alusel järelevalve subjekti vara aritmeetilise keskmise alusel, mis on arvutatud tema poolt FI-le esitatud bilansi andmetele tuginedes eelarveaastale eelnenud aasta 31.03, 30.06, 30.09 ja 31.12 seisuga.

Lõigetega 5³- 5⁶ nähakse ette, et mahuosa lõppmakse arvutamisel võetakse aluseks:

- laenupõhise ühisrahastusteenuse osutaja vahendatud krediidi summa;
- investeerimis- või omakapitalipõhise ühisrahastusteenuse osutaja vahendatud investeeringutena käsitatav summa;
- virtuaalvääringu rahakotiteenuse osutaja teenuseosutaja poolt hoitavate klientidele kuuluvate virtuaalvääringute väärtuse;
- virtuaalvääringu vahetamise teenuse osutaja osutatava teenuse aastane käive;
- muude investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutajate vahendatud investeeringutena käsitatav summa.

Punktidega 8 ja 9 muudetakse FIS §-e 45³ ja 45⁴.

Menetlustasude kindlaks määramisel on lähtutud põhimõttest, et nn esmased tegevusload seotakse kõrgema tasuga kui täiendavad tegevusload ja muud üksikute tegevuste loa- või registreerimismenetlused. Lisaks eesmärgile katta tasu arvelt vastava konkreetse toiminguga ligikaudne kulu, on muu hulgas lähtutud ka nn ekvivalendiprintsiibist ehk on arvestatud toiminguga eesmärki ja tähendust taotlejajooks. Paragrahvis 45³ on sätestatud esmase tegevusloa taotlemisel tasutavad menetlustasud. Investeerimisinstrumentide vahendamise teenuseosutaja ja virtuaalvääringute

teenuseosutaja esmase tegevusloa taotlemise menetlustasu on 1000 eurot. Paragrahvis 45⁴ on sätestatu täiendava tegevusloa taotlemisel tasutavad menetlustasud ning investeerimisinstrumentide vahendamise teenuseosutajale ja virtuaalväringute teenuseosutajale on ette nähtud menetlustasu 500 eurot.

Punktiga 10 muudetakse FIS §-i 45⁵.

Uue lõikega nähakse ette investeerimisinstrumenti ja virtuaalväringu põhiteabedokumendi registreerimise taotlemise menetlustasu, mis on 600 eurot. Tulenevalt uue tasu kehtestamisest on muudetud paragrahvi pealkirja.

Paragrahviga 113 sätestatakse kindlustustegevuse seaduse (KTS) muudatused. Selle kohaselt muudetakse KTS-i § 109 lõiget 2. Analoogselt teiste finantsteenuse osutajate juhatuse liikmete ja töötajatega ei või investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja ja virtuaalväringu teenuse osutaja olla kindlustusandja juhatuse liige, välja arvatud kindlustusandjaga samasse konsolideerimisgruppi kuuluva ettevõtja juhatuse liige või töötaja.

Paragrahviga 114 sätestatakse krediidiandjate ja –vahendajate seaduse (KAVS) muudatused. Selle kohaselt täiendatakse KAVSi § 2 lõikega 7¹. Lisatava lõike kohaselt ei kohaldata krediidiandjate ja –vahendajate seadust ühisrahastusteenuse osutajale, kui ühisrahastus- ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalväringute seaduses ei ole sätestatud teisiti. Muudatuse vajalikkus tuleneb sellest, et ühisrahastusteenuse osutajatele on viimati viidatud eriseaduses loodud eraldi kohaldatav õiguslik raamistik, mistõttu lisatav lõige on pigem selgitava iseloomuga vältimaks kahe seaduse samaaegset kohaldamist. Küll aga peab ühisrahastusteenuse osutaja, kui ta pakub või vahendab tarbijakrediiti, täitma asjaomaseid KAVSi nõudeid (eeskätt KAVS peatükid 6 ja 7).

Paragrahvis 115 sätestatakse krediidasutuse seaduse (KAS) muudatus. Selle kohaselt täiendatakse KAS §-i 2 lõikega 7 õigusselguse tagamise eesmärgil. Muudatusest tulenevalt kohaldatakse krediidasutusele, kes pakub investeerimisinstrumentide või virtuaalväringute vahendamise teenust, ühisrahastus- ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalväringute seaduse 2., 5., 6., 11., ja 12. peatükis sätestatut.

Paragrahviga 116 sätestatakse majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muudatused.

Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse § 2 lõiget 4 täiendatakse punktiga 6¹, mille kohaselt ei kohaldata majandustegevuse seadustiku üldosa seadust ühisrahastuse, virtuaalväringu ja investeerimisinstrumentidega seotud teenuste seaduse tähenduses ühisrahastuse, virtuaalväringu ja investeerimisinstrumentidega seotud teenuste osutajana tegutsemine. Sarnaselt teistele finantsjärelevalvesubjektidele on tegemist eelnõu subjektide jaoks täpsustava sättega. Lisaks tasub märkida, et eelnõu § 2 lõige 7 viitab majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele selles osas, mis puudutab ettevõtja teavitamiskohustust (vt 2. ptk 1. jagu; § 14 jj).

Paragrahviga 117 sätestatakse makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmine. Muudatuse kohaselt täiendatakse makseasutuste ja e-raha asutuste §-i 2 lõikega 3 järgmises sõnastuses: „(3) Makseasutusele või e-raha asutusele, kes pakub investeerimisinstrumentide või virtuaalväringute vahendamise teenust, kohaldatakse ühisrahastuse- ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalväringute seaduse 2., 5., 6., 11., ja 12. peatükis sätestatut.“.

Paragrahviga 118 sätestatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muudatused.

Punktidega 1 tunnistatakse kehtetuks viited „virtuaalväringu teenusele“, kuivõrd nimetatud teenusepakkujate kohta käivad sätted on koondatud eriseadusesse ehk käesolevasse eelnõusse.

Punktiga 2 lisatakse eelnõu subjektid RahaPTS-is finantseerimisasutuse määratluse alla, mis tähendab, et nimetatud teenuseosutajatele rakenduvad sarnaselt krediidasutuste ja muude finantseerimisasutusega lisa- hooldusmeetmed rahapesu ja terrorismi tõkestamisel. Virtuaalvääringu teenuse osutajate jaoks jääb RahaPTS-ist tulenevad kohustused samad ning teistele lisatavas punktis nimetatud teenuseosutajatele rakendatakse praktikas samasuguseid nõudeid nagu rakendatakse kehtiva RahaPTS sõnastuse järgi virtuaalvääringu teenuse pakkujatele. Nimetatud lisakohustused tulenevad sellest, et ühisrahastuse- ja virtuaalvääringu teenuste sektoris on oluline rahapesu ja terrorismi rahastamise toimepanemise risk.

Punktiga 3 jäetakse RahaPTS-i § 25 pealkirjast välja sõnad „virtuaalvääringu teenuse pakkuja“. Muudatus on tehnilise iseloomuga ja seondub ülaltoodud § 118 punktis 1 esitatud selgitustega.

Punktiga 4 muudetakse § 70 lõiget 4, mille tulemusena jäetakse nimetatud lõikest välja viited virtuaalvääringu teenusele. Muudatus on tehnilise iseloomuga ja seondub ülaltoodud § 118 punktis 1 esitatud selgitustega.

Paragrahviga 119 sätestatakse väärtpaberite registri pidamise seaduse muudatused.

Punktiga 1 muudetakse väärtpaberite registri pidamise seaduse § 2 lõiget 2, millega luuakse võimalus (mitte kohustus) kanda investeerimisinstrumentid Eesti väärtpaberite registrisse. Kuivõrd investeerimisinstrumentide registripidamine on eraldi reguleeritud eelnõu 6. peatükis, siis vastavate investeerimisinstrumentide registreerimine väärtpaberite registris toimiks nõ topeltregistreerimisena, mistõttu saab see ainult olla vabatahtlik.

Punktiga 2 täiendatakse seaduse §-i 2 lõigetega 4¹ ja 4². Nimetatud täienduste näol on tegemist selgitava iseloomuga lisandustega, mille järgi ei kohaldata eelnõus investeerimisinstrumenti registreerimise kohta sätestatud, kui investeerimisinstrument on registreeritud keskedepositooriumis. Sama paragrahvi lõike 4² alusel kehtestab valdkonna eest vastutav minister täpsemad nõuded keskedepositooriumis investeerimisinstrumentide registreerimisele ja tehingute tegemisele. Nimetatud lisanduste eesmärk on vältida nn topeltrežiimi kohaldumist neile, kes on otsustanud investeerimisinstrumenti registreerida eelnõu sätete kohaselt ja neile, kes on registreerinud instrumendi keskedepositooriumis.

Paragrahviga 120 sätestatakse väärtpaberituru seaduse muudatused.

Punktidega 1 ja 2 muudetakse väärtpaberituru seaduse § 1 ja luuakse kaks lõiget. Reguleerimisala kehtestatakse lõikena 1 ja paragrahvi täiendatakse uue lõikega 2 kohaldamisala kohta, mille eesmärk on üle võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/1504 ja millega välistatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 artikli 2 lõike 1 punktis e määratletud ühisrahastusteenuse osutajad VPTS-i kohaldamisalast.

Punktiga 3 täiendatakse väärtpaberituru seaduse §-i 40 lõikega 2¹, et tagada õigusselgus. Investeerimisühing, kes pakub investeerimisinstrumente või virtuaalvääringute vahendamise teenust, ei pea selleks taotlema eraldi tegevusluba, vaid ta saab neid teenuseid pakkuja olemasoleva investeerimisühingu tegevusloa raames juhul, kui ta täidab käesoleva seaduse peatükkides 2, 5, 6, 11 ja 12 sätestatud nõudeid. Sarnane lähenemine on ka krediidasutuste ja makseasutuste ning e-raha asutuste puhul (vt § 114 ja § 117 ülal).

Punktiga 4 täiendatakse seaduse normitehnilist märkust, et lisada viide seadusega üle võetud direktiivi muutmise kohta.

Paragrahvis 121 on sätestatud seaduse jõustumise aeg.

Punkti 1 kohaselt jõustub seadus 2022. aasta 1. juulil.

Punktis 2 sätestatakse § 118 punkti 1 ehk rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse virtuaalvääringut puudutavate sätete kehtetuks tunnistamise jõustumisajaks 2022. aasta 1. jaanuar (vt

rakendussätete selgitusi üleminekuaja kohta). Sama jõustumisaeg on määratud ka § 118 punktide 3 ja 4 kohta. Erand on vajalik selleks, et anda virtuaalväeringu teenuse osutajatele vähemalt kuuekuuline üleminekuperiood uue tegevusloa taotlemiseks ning oma tegevuse eelnõuga kooskõlla viimiseks.

5. TERMINOLOOGIA

Eelnõus kasutatavad peamised uued terminid

Termin	Sisu (lihtsustatult)
Investeeringuinstrument	Investeeringuriski sisaldav nn väärtpaberilaadne toode (kuid mis ei ole väärtpaberituruseaduse §-s 2 sätestatud väärtpaber). Investeeringuinstrument võib olla nt osalus ühisrahastusprojektis, osalus krüptovara emissioonis, samas ka osaühingu osa jms.
Investeeringuinstrumendi pakkuja ehk rahastuse taotleja	Füüsiline või juriidiline isik, kes soovib oma investeeringuprojekti jaoks rahastust saada investeeringuinstrumendi kaudu. Antud juhul on füüsilise isiku puhul tegemist tarbijaga, kes ühisrahastusplatvormi kaudu nõuab krediiti.
Teenuseosutaja:	
Investeeringuinstrumendi vahendaja	Isik, kes vahendab läbi finantsvahendusplatvormi (nt läbi ühisrahastusplatvormi) või muul viisil investeeringuinstrumenti. Investeeringuinstrumendi vahendaja võib samal ajal olla ise ka investeeringuinstrumendi pakkuja.
Virtuaalväeringu teenuse osutaja	Isik, kes pakub virtuaalväeringu rahakotiteenust, virtuaalväeringu vahetamise teenust või virtuaalväeringutega kauplemise platvormi teenust.

Avalikkuse all mõistetakse käesoleva eelnõu tähenduses eelnevalt kindlaksmääramata isikute ringi. Tegemist on sarnase määratlusega nagu sätestatud krediidiasutuste seaduses, kuid käesolevas seaduses sätestatud teenuseosutajate regulatsiooni ühte seadusesse koondamise eesmärgil on avalikkuse mõiste lisatud ka eelnõusse.

Eriotstarbeline üksus on juriidiline isik, mis on loodud teatavate kitsamate või ajutiste eesmärkide täitmiseks ja finantsrisi, maksu- või regulatiivse riski eraldamiseks, sageli väärtpaberistamise vahenduseettevõtte või üksus, mille ainsaks eesmärgiks on väärtpaberistamine Euroopa Keskpanga määruse (EL) nr 1075/2013 artikli 1 lõike 2 tähenduses. Eriotstarbelise üksuse mõiste tuleb EL ühisrahastusmäärusest, kuid selle lisamine käesolevasse seadusesse tuleneb soovist juhtida enam tähelepanu nimetatud üksuse kasutamise faktile ning kaasnevatele kohustustele.

Finantsvahendusplatvorm on tehniline lahendus või tehniliste lahenduste süsteem, mis võimaldab investeeringuinstrumente või virtuaalväeringuid pidevalt ja korrapäraselt omandada ning võõrandada. Nimetatud termini eraldi seaduses sätestamine on eelnõu koostajate hinnangul vajalik, sest finantsvahendusplatvorm ei ole iseenesest kliendile osutatav teenus, vaid vahend, mille abil teenuseosutaja teenust osutab. Kuivõrd sellise vahendiga kaasnevad erinõuded teenuseosutajale, siis eraldi termin peaks ühelt poolt sellele tähelepanu juhtima ning teisalt vältima kordusi nimetatud vahendile viitamisel.

Investeeringuinstrument on investeeringu eesmärgil kasutatav finantsvara (finantsinstrument), mille (peamine) eesmärk on teenida instrumendi hoidjale tulu. Sarnaselt väärtpaberituruseaduses reguleeritud väärtpaberitega peaks investeeringuinstrumendi puhul investeeringu eesmärk tähendama seda, et investeeringuinstrumendi soetamisest ja hoidmisest tuleneda võiv tulu põhineb suuresti kellegi muu isiku kui investori panusel rahastuse taotleja käekäigu suhtes, st investor omandab investeeringuinstrumendi, jäädes sellega kaasnevas õigussuhtes suuresti passiivseks rahastuse taotleja ja/või vahendaja suhtes. Samas on investeeringuinstrument sätestatud käesolevas seaduses eraldi mõistena, et vältida selle segamini ajamist väärtpaberituruseaduses reguleeritud väärtpaberiga.

Investeeringuprojekt on finantseerimise taotlemise eesmärgil avaldatud rahastuse taotleja tegevuste kavand või kirjeldus. Nimetatud termini puhul on eeskujul võetud EL ühisrahastusmääruses esitatud definitsioonist, kuid selle sisu on laiendatud, et seda oleks võimalik lisaks ühisrahastusele kohaldada ka teistele käesolevas seaduses sätestatud raha kaasamise viisidele.

Investor on isik, kellele kuulub investeerimisinstrument või kes on võtnud kohustuse või kellel on õigus omandada investeerimisinstrument. Potentsiaalne investor on isik, kellele soovitakse investeerimisinstrumenti pakkuda, kuid kellega ei ole veel lepingulisse suhtesse astunud. Investor võib olla kogenud või mitte kogenud.

Kogenud investor on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 artikkel 2 lõike 1 punktis j sätestatud investor, sealhulgas kutseline investor väärtpaberituruse seaduse § 6 tähenduses. Mittekogenud investor on eelmises lauses nimetatud investor.

Klient on teenuse kasutaja, sealhulgas investor või rahastuse taotleja.

Krüptovaral põhinev investeerimisinstrument (ehk **investeerimistoken**) on investeerimisinstrument, mis on esitatud elektroonilisel kujul, mis on digitaalselt ülekantav, säilitatav või kaubeldav ning mis on registreeritud hajusraamatusüsteemis või muul sarnasel tehnoloogial põhinevas turvalises süsteemis või mis põhineb krüptograafial. Eraldi termini kasutuselevõtmise on tinginud soov eristada krüptograafial põhinevaid instrumente sellistest, mille pakumisel ja tehingute tegemisel kasutatakse muid kanaleid ning vältida kordusi eeskätt §-s 65, kus on sätestatud investeerimistokeni erisused võrreldes muude investeerimisinstrumentidega.

6. EELNÕU KOOSKÕLA EUROOPA LIIDU ÕIGUSEGA

Eelnõu on kooskõlas järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/1503, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahasusteenuse osutajaid ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1129 ja direktiivi (EL) 2019/1937;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2020/1504, millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/65/EL, 15. mai 2014, finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (MiFIDII);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus).

Vt täpsemalt käesoleva seletuskirja lisa, kus on ära toodud vastavustabelid määruse (EL) 2020/1503 valikukohtade ja direktiivi (EL) 2020/1504 ülevõtmise kohta.

7. SEADUSE MÕJUD

7.1. Investeerimisinstrumentide vahendamise mõju

7.1.1. Majanduslik mõju ühisrahasusteenuse osutajale

Sihtrühm: ühisrahasusteenuse osutajad

Teadaolevalt tegutseb Eestis üle 30 ühisrahasusteenuse osutaja, täpne statistika puudub. Kuivõrd aruandlus ei ole olulises osas kättesaadav, siis ei ole võimalik hetkel asjaomast statistikat pakkuda ega adekvaatselt teenuse mahtusid hinnata. Andmed muutuvad kättesaadavaks ja adekvaatse statistika tegemine võimalikuks peale seda, kui hakatakse rakendama EL ühisrahasusteamäärust ja Eesti riigisisest õigusakti, mis kehtestab ühisrahasusteenuse osutajatele järelevalve ja aruandluskohustuse, annetuspõhiste ühisrahasusteenuse osutajatele aga teavituskohustuse.⁶⁶

⁶⁶ Infot võib leida ka siit: <https://rahaforum.ee/p2p/>.

Ühisrahasusteenuse osutajad võib suures plaanis jaotada mõjude vaates kolmeks

1. Ühisrahasusteenuse osutajad, kes taotlevad tegevusloa EL ühisrahasustumääruse alusel (**A**).
2. Ühisrahasusteenuse osutajad, kellele kohaldatakse üksnes majandustegevusest teavitamise nõudeid – annetus- ja auhinnapõhised ühisrahasusteenuse osutajad (**B**);
3. Muud ühisrahasusteenuse osutajad, kes ei kuulu EL ühisrahasustumääruse kohaldamisalasse ega paku annetus- või auhinnapõhist ühisrahasusteenust (**C**).

Mõju ulatus: A teenuseosutaja, kes saab Finantsinspeksiioonilt tegevusloa EL ühisrahasustumääruse alusel, rakendatakse käesolevast seadusest järelevalve ja vastutuse norme. Majandulik mõju võib avalduda juhul, kui teenuseosutaja kannab vastutust tegevusnõuete rikkumise eest. Mõju ulatus sõltub seega ettevõttest endast ja tema tegevusest.

B teenuseosutajatele hakkab edaspidi kohalduma nõue oma majandustegevus registreerida. Suurt halduskoormust seoses kehtestatud nõuetega neile ei kaasne. Samas annab registreerimiskohustus parema ülevaate turust ja ka neist teenuseosutajatest, kes finantsjärelevalvele ei allu. Registreerimiskohustus on ühekordne tegevus. Mõju ulatust võib lugeda väikeseks.

C teenuseosutaja peab oma tegevuse vastavusse viima seadusest tulenevate nõuetega, sealhulgas:

- taotlema tegevusloa;
- omama nõuetekohaseid omavahendeid;
- viima organisatsiooni ja selle juhtimissüsteemi vastavusse seadusest tulenevate nõuetega;
- osutama teenust vastavalt seadusest tulenevatele nõuetele;
- alluma Finantsinspeksiiooni järelevalvele, sh esitama oma tegevuse kohta aruandlust;
- kandma vastutust, kui toimub kehtestatud nõuete rikkumine;
- maksuma järelevalvetasu.

Siia alla kuuluvad teenuseosutajad, kes juba käesoleval ajal teenust pakuvad kui ka uued ettevõtjad, kes soovivad turule tulla.

Teenuseosutajatele, kes käesoleval ajal tegutsevad krediitvahendaja tegevusloaga (KAVS § 2 lg 2), pakkudes mh krediiti investeerimise võimalust, tuleb oma tegevus mõnevõrra ümber korraldada, sh taotleda uut tegevusluba ja viia oma tegevus vastavusse uute nõuetega. Samas on neile ette nähtud ka üleminekuperiood, mille jooksul tuleb ettevõtte tegevus uute nõuetega vastavusse viia. Kuna viidatud teenuseosutajatel on juba käesoleval ajal tegevusluba, alluvad finantsjärelevalvele, täidavad neile kehtestatud tegevusnõudeid, siis suures plaanis võib öelda, et mõjud neile on mõnevõrra väiksemad, kui teenuseosutajatele, kes alles tegevust alustavad ja tegevusluba taotlema hakkavad.

Seadusest tulenevate nõuetega kooskõlla viimine võib eeldada ka IT lahenduste, tehniliste töökorralduste ja süsteemide muutmist, et tagada teenuseosutaja tegevus, sh finantsvahendusplatvormi vastavus nõuetele. Samuti võib tekkida vajadus võtta tööle uusi isikuid ja viia juhatuse liikmete arv vastavusse vähemalt kahe juhatuse liikme nõudega.

Lisaks avaldub majanduslik mõju järelevalvetasude maksimises. Vastav suurus on nii kapitali- kui ka mahupõhine.

Mõju avaldamise sagedus: Teenuseosutaja peab vastama õigusaktides esitatud nõuetele igal ajahetkel. C teenuseosutaja halduskoormuse kasv võib olla suurem eelkõige tegevuse algusfaasis, nt tegevusloa taotlemise protsessi ajal, kui võib vaja minna mh õigusnõustaja abi, mis on täiendav kulu. Uus regulatsioon võib tähendada ka püsikulude suurenemist. Teenuse osutamise ajal on mõju avaldamise sagedus pidev, kuivõrd teenuseosutaja tegevus peab igal ajal olema vastavuses eelnõuga kavandatavate nõuetega.

B teenuseosutaja mõju sagedus on väike, kuna registreerimiskohustus on ühekordne. A teenuseosutajale avaldub seaduse mõju iga kord, kui ta rikub EL ühisrahasustumäärusest tulenevaid nõudeid ja Finantsinspeksiioon peab asjakohaseks määrata vastav karistus.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Seaduse vastuvõtmisel võib mõni käesoleval hetkel tegutsev ettevõtja tegevuse lõpetada (vt ka sotsiaalne mõju). Samas võib käesoleval ajal tegutseda ühisrahastuse turul ka ettevõtjaid, kelle eesmärgiks ei ole tegelikult ühisrahastusteenuste pakkumine ja reaalne tavapärane äritegevus, mistõttu võib olla regulatsiooni kehtestamisel ka n.ö „puhastav“ efekt.

Mõju olulisus: Mõju teenuseosutajale, kes peab taotlema tegevusluba, on kindlasti olemas. Halduskoormuse tõus ja täiendava ressursi vajadus, nii rahaline kui inimressurss. Samas üldises plaanis, kui vaadata Eesti ühisrahastusturgu, siis ei ole neid teenuseosutajaid väga palju ja nende mahud on veel üsna tagasihoidlikud. Siinkohal räägime üksnes nendest teenuseosutajatest, kes ei kuulu EL ühisrahastusmääruse kohaldamisalasse ega ole annetus- või auhinnapõhise ühisrahastusteenuse osutajad. Seega on grupi C turuosa marginaalne. Üldise mõjuna võib välja tuua, et kehtestatavad nõuded tagavad võrdsema konkurentsiolekorra ühisrahastusturul.

Kuigi A teenuseosutajaid võiks arvestuslikult olla Eestis ühisrahastusturul kõige rohkem, ehk siis ettevõtteid, kes toimetavad investeerimis- või ärialaenude segmendis, siis mõju ulatust, mis kaasneb käesolevast eelnõust, võib pidada väikeseks.

7.1.2. Majanduslik mõju muudele investeerimisinstrumentide teenuse osutajatele

Sihtrühm: krüptovara pakkumise korraldajaid ja muud investeerimisinstrumentide vahendajaid tegutseb Eesti turul hinnanguliselt 10-15, kuid adekvaatne statistika nimetatud teenuseosutajate kohta käesoleval ajal puudub.

Mõju ulatus: teenuseosutaja peab oma tegevuse vastavusse viima seadusest tulenevate nõuetega, sealhulgas:

- taotlema tegevusloa;
- omama nõuetekohaseid omavahendeid;
- viima organisatsiooni ja selle juhtimissüsteemi vastavusse seadusest tulenevate nõuetega;
- osutama teenust vastavalt seadusest tulenevatele nõuetele;
- alluma Finantsinspektsiooni järelevalvele, sh esitama oma tegevuse kohta aruandlust;
- kandma vastutust, kui toimub kehtestatud nõuete rikkumine;
- maksuma järelevalvetasu.

Seadusest tulenevate nõuetega kooskõlla viimine võib eeldada ka IT lahenduste, tehniliste töökorralduste ja süsteemide muutmist, et tagada teenuseosutaja tegevus, sh vastavus nõuetele. Samuti võib tekkida vajadus võtta tööle uusi isikuid ja viia juhatuse liikmete arv vastavusse vähemalt kahe juhatuse liikme nõudega.

Mõju avaldumise sagedus: Teenuseosutaja peab vastama õigusaktides esitatud nõuetele igal ajahetkel. Teenuseosutaja halduskoormuse kasv võib olla suurem eelkõige tegevuse algusfaasis, st tegevusloa taotlemise protsessi ajal, kui võib vaja minna mh õigusnõustaja ja sõltumatu eksperdi abi tehnoloogiliste lahenduste ja küberturvalisuse tagamise kohta, mis on taotlejale täiendav kulu. Uus regulatsioon tähendab ka teenuseosutaja püsikulude suurenemist. Teenuse osutamise ajal on mõju avaldamise sagedus pidev, kuivõrd teenuseosutaja tegevus peab igal ajal olema vastavuses eelnõuga kavandatavate nõuetega.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Seaduse vastuvõtmisel võib mõni käesoleval hetkel tegutsev ettevõtja tegevuse lõpetada (vt ka sotsiaalne mõju). Samas võib käesoleval ajal tegutseda investeerimisinstrumentide vahendamise turul ka ettevõtjaid, kelle eesmärgiks ei ole tegelikult investeerimisinstrumentide pakkumine ja reaalne tavapärane äritegevus, mistõttu võib olla regulatsiooni kehtestamisel ka n.ö „puhastav“ efekt.

Mõju olulisus: Mõju teenuseosutajale, kes peab taotlema tegevusluba, on kindlasti olemas. Halduskoormuse tõus ja täiendava ressursi vajadus, nii rahaline kui inimressurss. Samas üldises plaanis, kui vaadata Eesti ühisrahastusturgu, siis ei ole neid teenuseosutajaid väga palju ja nende mahud on veel üsna tagasihoidlikud. Siinkohal räägime üksnes nendest teenuseosutajatest, kes ei kuulu EL ühisrahastusmääruse kohaldamisalasse ega ole annetus- või auhinnapõhise ühisrahastusteenuse

osutajad. Seega on grupi C turuosa marginaalne. Üldise mõjuna võib välja tuua, et kehtestatavad nõuded tagavad võrdsema konkurentsiolekorra ühisrahastusturul.

7.1.3. Majanduslik mõju rahastuse taotlejale

Sihtrühm: Kõik isikud, kes soovivad rahalisi vahendeid taotleda eelnõu kohaldamisulatusse kuuluvate teenuseosutajate vahendusel. Rahastuse taotlejad võivad olla nii füüsilised kui ja juriidilised isikud. Juriidiliste isikute osakaal rahastuse taotlejatest on hinnanguliselt suurem. Füüsilised isikud osalevad rahastuse taotlejatena eeskätt tarbijakrediidi ja annetuspõhises ühisrahastuses.

Ühisrahastusteenuseosutajate vahendatud rahastuse maht elaniku kohta on Eestis üks Euroopa suurimaid.⁶⁷ 2018. aasta lõpus oli Eestis registreeritud ligi 20 ettevõtet, kes haldasid ühisrahastusplatvorme. Nende platvormide kaudu vahendatud rahastuse jääk oli 2018. aasta lõpus 150–180 miljonit eurot ehk kuni 0,7% SKPst. 2013-2018 aastate tehingute koguväärtus ulatus ligi 500 miljoni euroni.⁶⁸

Mõju ulatus: Ühisrahastus võimaldab isikutel kaasata kapitali ja on alternatiivseks kapitali kaasamise vahendiks nõ klassikalistele finantsteenustele. Eelnevat võib pidada positiivseks mõjuks.

Mõju avaldumise sagedus: Mõju avaldub iga kord, kui rahastuse taotleja soovib eelnõu kohaldamisulatusse kuuluvate teenuseosutajate vahendusel rahalisi vahendeid taotleda ning raha kaasamine peab toimuma vastavalt eelnõus sätestatud eeskirjadele.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Ühisrahastusplatvormid peavad hakkama edaspidi põhjalikumalt hindama rahastuse taotlejaga seonduvaid projekte, mistõttu võib juhtuda, et mõni rahastuse taotleja edaspidi läbi ühisrahastuse vahendeid kaasata ei saa. Seda riski võib pidada siiski väikeseks.

Mõju olulisus: Rahastuse taotlejad peavad hakkama edaspidi põhjalikumalt kirjeldama äriprojekti vastavalt ühtsele standardile, mille tarbeks raha kaasatakse. Ühelt poolt peaks see tõstma rahastatavate projektide kvaliteeti ja seeläbi tõstma ka investorite kindlustunnet. Teiselt poolt tähendab see täiendavaid kulutusi rahastuse taotleja jaoks.

7.1.4. Majanduslik mõju investoritele

Sihtrühm: kõik praegused ja tulevased investorid.

Ühisrahastusteenuseosutajate vahendatud rahastuse maht elaniku kohta on Eestis üks Euroopa suurimaid.⁶⁹ 2018. aasta lõpus Eestis registreeritud 20 platvormi kaudu vahendatud rahastuse jääk oli 2018. aasta lõpus 150–180 miljonit eurot ehk kuni 0,7% SKPst. 2013-2018 aastate tehingute koguväärtus ulatus ligi 500 miljoni euroni.⁷⁰

Vastavalt teenusepakkujatelt saadud andmetele oli 2018. aasta alguses investeeritud ühisrahastusse ligikaudu 13 000 Eesti investorit.⁷¹ Käesolevaks ajaks on oma raha paigutanud ühisrahastusse hinnanguliselt 30 000 – 40 000 eestlast, mis on võrreldav börsinvestorite arvuga.⁷² Seega on toimunud viimaste aastatega ühisrahastuse populaarsuse hüppeline kasv jaeinvestorite seas.

⁶⁷ Allikas: https://www.jbs.cam.ac.uk/fileadmin/user_upload/research/centres/alternative-finance/downloads/2018-ccaf-exp-horizons.pdf.

⁶⁸ Eesti Pank, Finantssektori struktuuri ülevaade, 2019, lk 20.

⁶⁹ Allikas: https://www.jbs.cam.ac.uk/fileadmin/user_upload/research/centres/alternative-finance/downloads/2018-ccaf-exp-horizons.pdf.

⁷⁰ Eesti Pank, Finantssektori struktuuri ülevaade, 2019, lk 20.

⁷¹ Investeeri, LHV ajakiri nr 4/2018, lk 12.

⁷² Postimees, <https://leht.postimees.ee/7123356/uhisrahastajad-pistavad-rinda-oma-ajaloo-esimese-kriisiaastaga>.

Tulevased investorid on kõik potentsiaalsed isikud, kel võib avalduda soov ühisrahastuse projektidesse investeerida. Võttes arvesse ka rahatarkuse edendamise eesmärke Eestis, siis potentsiaalsete investorite ring iga aastaga järjest suureneb. Alustavatele investoritele võib ühisrahastus tunduda ka arusaadavam, kui näiteks aktsiasesse investeerimine.

Mõju ulatus: Eelnõu võib mõjutada isikute investeerimiskäitumist, kuivõrd regulatsioonide ja finantsjärelevalve alla kuuluvaid teenuseosutajaid usaldatakse rohkem, mistõttu on isikud valmis rohkem ka oma rahalisi vahendeid vastavatesse projektidesse investeerima. Majandusliku heaolu tõus, kuivõrd usaldusväärsusel platvormidel investeerimise korral on suurem tõenäosus oma rahalisi vahendeid kasvatada. Investorite rahalised vahendid on rohkem kaitstud.

Investorite testimine ja riskihoiatuse esitamine tagab, et investor on teadlik, ei investeerimisinstrument ei pruugi olla talle sobiv, sealhulgas kui esineb risk, et investor investeerib üle oma kahju kandmise võime.

Mõju investoritele on oluline, kuna „petuskeemile“ üles ehitatud teenuste osutajad peaksid ühisrahastusmudelit kasutades nägema palju rohkem vaeva, et „lihtsat“ raha saada. On väga vähe tõenäoline, et halbade kavatsustega ettevõtjad hakkavad tegevusluba taotlema. See omakorda tagab teenuse kasutajatele turvalisuse, paraneb ka teenuseosutaja ja rahastuse taotleja vastastikune usaldus. Investoritele hakatakse edaspidi andma rohkem asjaomast teavet ja oluline info jõuab investoriteni kiiremini. Investorile kaasnevaid mõjusid võib hinnata positiivseks.

Mõju avaldumise sagedus: Kuivõrd teenuseosutaja peab vastama nõuetele igal ajahetkel, siis mõju avaldub ka investorile iga kord, kui ta soovib oma rahalisi vahendeid teenuseosutaja vahendusel erinevatesse projektidesse paigutada.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Ebasoovitavate mõjudena on välja toodud mitteteadliku investori testimisnõuded. Ehk enne, kui mitteteadlik investor saab teha ühisrahastusplatvormil tehingu, peab teenuseosutaja hindama, kas investori teadmised ja kogemused on piisavad asjaomasesse instrumenti investeerimiseks. Samas kaasneb ebapiisavate teadmiste või kogemuse korral üksnes hoiatusteade, millega investor peab tutvuma ja sellest arusaamist kinnitama, kuid see ei takista siiski investeringu tegemist. Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk on seega väike. Paratamatult jääb alles risk, et vaatamata regulatsioonile mõned projektid lähevad halvaks ja ebaõnnestuvad ehk realiseerub klassikaline investeerimiskriis. Eelnõu üheks eesmärgiks on kehtestada nõudeid, et sellised olukorrad oleksid pigem harv nähtus. Samuti võivad investeringu tasuvused muutuda madalamaks, kuna teenuseosutajale tekivad regulatsiooni nõuete järgimisega täiendavad kulud, siis võib olla, et tootlused langevad.

Mõju olulisus: Uue regulatsiooniga tõhustatakse investorkaitse nõudeid ja mõju võib pidada positiivseks.

7.1.5. Sotsiaalne mõju

Sihtrühm: Punktides 6.1.1 – 6.1.4. nimetatud sihtrühmad.

Mõju ulatus: Võib tähendada uute töökohtade loomist nii teenuseosutaja kui ka Finantsinspektsiooni vaates. Eelnõu mõjutab isikute tööle võtmist ja juhatuse liikmete määramist või tagasikutsumist, kuna nähakse ette nõuded juhtorgani liikmetele ja töötajatele. Pärast seaduse vastuvõtmist ei pruugi juba tegutsevas ettevõttes olevad isikud vastata töötaja ja juhtorgani liikme nõuetele, mis võib tähendada näiteks töösuhete lõpetamist või juhatuse liikme tagasikutsumist.

Kui teenuseosutamine on regulatsiooni ja järelevalve all, siis väheneb risk, et isikud investeerivad oma vahendeid ebausaldusväärsesse ettevõttesse, misjärel nad võivad oma vahenditest ilma jääda ja langeda seetõttu rahalistesse raskustesse, sealhulgas langeda alla vaesuspiiri.

Mõju avaldumise sagedus: Ilmselt selgub uute töökohtade loomise vajadus seaduse rakendamise alguses.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Eelnõu võib kaasa tuua teatud ettevõtete äritegevuse lõpetamise, kes ei ole võimelised taotlema tegevusluba, mistõttu mõjutab see negatiivselt ka tööhõivet (töötuks jäämise oht). Samas võib anda tegevusluba n.ö kvaliteedimärgise, mille alusel on ettevõtjal hõlpsam oma tegevust laiendada ja seetõttu tekib vajadus ka täiendavate töökohtade loomiseks.

Mõju olulisus: Uute töökohtade arvu tõus on Eesti üldise tööhõive kõrval pigem väike.

7.2. Krüptovarade pakkumise, sealhulgas virtuaalvääringu teenuse osutamise mõju

7.2.1. Majanduslik mõju teenuseosutajale

Sihtrühm: Virtuaalvääringu teenuse osutajad:

- hinnanguliselt tegutseb käesoleval ajal ligikaudu 350 virtuaalvääringu teenuse osutajat. Number on pidevas muutumises, kuna ühelt poolt võetakse tegevuslubasid ära, teiselt poolt antakse välja.
- Aastatel 2018–2019 suurenes Eestis tegevusluba taotlenud virtuaalvääringu teenuse osutajate arv väga kiiresti (2017–2019 väljastati virtuaalvääringu teenuste tegevuslubasid enam kui 1300 ettevõttele), sest Eesti oli üks esimesi Euroopa riike, kus virtuaalvääringu teenuste osutamisele kehtestati tegevusloakohustus.

Tabel 7. Rahapesu andmebüroo antud tegevuslubade arv 2017–2019⁷³

	2017	2018	2019	KOKKU
Virtuaalvääringu vastu vahetamise teenus	4	612	666	1282
Virtuaalvääringu rahakoti teenus	2	525	638	1165
Unikaalsed ettevõtted	4	617	687	1308

Kui 2020. aasta märtsi lõpu seisuga oli 869 ettevõtet, kellele oli Eestis välja antud kehtiv tegevusluba virtuaalvääringu rahakotiteenus pakkumiseks, ning 946 ettevõtet, kellel oli kehtiv tegevusluba virtuaalvääringu raha vastu vahetamise teenuse pakkumiseks¹⁹, siis turgu võimaldas olulisel määral korrastada 10.03.2020 jõustunud RahaPTS muudatus. 2020. aasta märtsis tunnistati 340 tegevusluba kehtetuks, aprillis oli vastav näitaja 194, mais 73, juunis 47 ning juulis lausa 644, valdavalt tingituna asjaolust, et kehtiva tegevusloaga ettevõtted pidid end viima 10.03.2020 jõustunud nõuetega vastavusse hiljemalt 01.07.2020, kuid seda ei teinud. Samuti on ajutiselt tegevusest loobunud 529 erineva tegevusloa omanikud, kokku 285 erinevat ettevõtet. See tähendab, et 1. augusti seisuga kehtis erinevaid virtuaalvääringu tegevuslube kokku 611 (295 virtuaalvääringu raha vastu vahetamise teenuse, 261 rahakotiteenus ja 55 virtuaalvääringu teenuse luba), mida on märtsi lõpuga võrreldes ligikaudu kolm korda vähem. Suure osa nende ettevõtete vastavust märtsis jõustunud seaduse muudatuse nõuetele veel kontrollitakse, mille tõttu virtuaalvääringu tegevusloaga ettevõtete arv Eestis võib veel täiendavalt langeda.

RABi uuringu raames intervjueritud PPA küberkuritegude uurija tõi välja, et virtuaalvääringute kasutamine kuritegelikes skeemides on Eestis levinud, suur osa n-ö kuritegeliku keskkonna arveldamistest toimub virtuaalvääringutes ning ka kuritegude ettevalmistamise faasis kasutatakse palju virtuaalvääringuid. Küberkuritegude vaates kasutatakse virtuaalvääringuid peaaegu kõikide kuriteoliikide puhul, üht või paari domineerivat kuriteoliiki ei ole võimalik küberkuritegude uurija sõnul võimalik esile tuua, kuid väga levinud on näiteks igasuguse kuritegevuslikuks otstarbeks kasutatava taristu (nt pahavara kontrollserverite) või kuritegelike teenuste (nt varastatud andmete, pahavara lähtekoodide ostmise) eest tasumine krüptorahaga, aga ka lunaraha nõudmine krüptorahas.⁷⁴

⁷³ Allikas: <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaearingu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>, lk 6.

⁷⁴ <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaearingu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>, lk 19.

Mõju ulatus: Seaduse vastuvõtmine mõjutaks kõiki täna Eestis tegevusloa saanud virtuaalvääringu teenuse osutajaid, kuivõrd neil on vajalik oma tegevus vastavusse viia ÜVIMS-is sätestatuga, st taotleda tegevusluba Finantsinspeksioonilt ning kohaldada seaduses toodud nõudeid oma igapäevases äritegevuses.

Mõju avaldumise sagedus: Teenuseosutaja peab vastama õigusaktides esitatud nõuetele igal ajahetkel. Teenuseosutaja halduskoormuse kasv võib olla suurem eelkõige tegevuse algusfaasis, st tegevusloa taotlemise protsessi ajal, kui võib vaja minna mh õigusnõustaja ja sõltumatu eksperdi abi tehnoloogiliste lahenduste ja küberturvalisuse tagamise kohta, mis on taotlejale täiendav kulu. Uus regulatsioon tähendab ka teenuseosutaja püsikulude suurenemist. Teenuse osutamise ajal on mõju avaldamise sagedus pidev, kuivõrd teenuseosutaja tegevus peab igal ajal olema vastavuses eelnõus kavandatud nõuetega.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Seaduse vastuvõtmisel võib mõni käesoleval hetkel tegutsev ettevõtja tegevuse lõpetada (vt ka sotsiaalne mõju). Samas võib käesoleval ajal tegutseda virtuaalvääringu teenuse osutamise sektoris ka ettevõtjaid, kelle eesmärgiks ei ole tegelikult virtuaalvääringu teenuse pakkumine (st pakutakse ka teenuseid, mille jaoks ei ole ettevõtjale tegevusluba väljastatud) ja reaalne tavapärane äritegevus, mistõttu võib olla regulatsiooni kehtestamisel ka n.ö „puhastav“ efekt.

Mõju olulisus: Mõju teenuseosutajale, kes peab taotlema tegevusluba, on kindlasti olemas. Halduskoormuse tõus ja täiendava ressursi vajadus, nii rahaline kui inimressurss. Täna tegutseb virtuaalvääringu teenuste pakkumise turul suurusjärgus 350 ettevõtjat ning puudub adekvaatne ülevaade nende tegevuse tegelike mahtude kohta. Eelnõuga luuakse ühetaolised alused teenuse osutamise nõuetele, mis peaks tagama parema investorite või teenuse klientide kaitse ning võrdsema konkurentsiolekorra vastavas sektoris.

7.2.2. Majanduslik mõju investorile

Sihtrühm: Kõik krüptovarade sektoris tegutsevad (Eesti) investorid.

Mõju ulatus: Kuivõrd rahastuse taotlejale ja investeerimisinstrumentide vahendajale tekiks seaduse jõustumisel täiendav ressursikulu, siis eelduslikult on teenuse osutajal võimalik pakkuda investorile madalamat intressi või tulusust võrreldes sellega, mis on täna ühisrahastus- või investeerimis-instrumentide vahendamise sektoris levinud. Samas rakenduks investorile ka positiivne majanduslik mõju näiteks seeläbi, et teenuseosutaja on kohustatud rakendama investori vara hoidmisele senisest rangemaid nõudeid, vältima huvide konflikti, avalikustama hinnateabepoliitika, jms – mis kõik peaks looma paremaid võimalused investeerimisprotsessi paremaks toimimiseks ning selleks, et investor tegelikult temale lubatud krüptovara (või teenuse) ka edukalt kokkulepitud hinnaga saaks.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Keskkriminaalpolitsei näeb seoses virtuaalvaluutadega peamiselt kaht riski: 1) kelmuse risk (sageli seoses investeerimisega) ja 2) rahapesurisk. Kelmuse risk on rohkem esiplaanil, kuna selle kohta on praeguseks rohkem praktilisi näiteid: Eestile on tulnud hulgaliselt õigusabitaotlusi juhtumites, kus virtuaalvääringu teenusepakkujad on toime pannud kelmusi. Nii õigusabikoostöö kaudu kui ka Eesti kohtumenetlustes on kinnitust leidnud virtuaalvääringute kasutamine rahapesuks.⁷⁵ Käesoleva eelnõuga püütakse viidatud probleemkohti vähendada, kuid täielikult seda vältida ei ole võimalik.

Seaduse vastuvõtmisel võib mõni käesoleval hetkel tegutsev ettevõtja tegevuse lõpetada (vt ka sotsiaalne mõju). Samas võib käesoleval ajal tegutseda virtuaalvääringu teenuse osutamise sektoris ka ettevõtjaid, kelle eesmärgiks ei ole tegelikult virtuaalvääringu teenuse pakkumine (st pakutakse ka teenuseid, mille jaoks ei ole ettevõtjale tegevusluba väljastatud) ja reaalne tavapärane äritegevus, mistõttu võib olla regulatsiooni kehtestamisel ka n.ö „puhastav“ efekt.

⁷⁵ <https://www.politsei.ee/files/Rahapesu/virtuaalvaearingu-teenuse-pakkujate-uuring.pdf?9fd7e5611b>, lk 19.

Mõju olulisus: Uue regulatsiooniga tõhustatakse krüptovarade teenuste klientide kaitse nõudeid ja mõju võib pidada positiivseks.

7.2.3. Sotsiaalne mõju

Sihtrühm: Punktides 6.2.1 – 6.2.2 nimetatud sihtrühmad.

Mõju ulatus: Võib tähendada uute töökohtade loomist nii teenuseosutaja kui ka Finantsinspektsiooni vaates. Eelnõu mõjutab isikute tööle võtmist ja juhatuse liikmete määramist või tagasikutsumist, kuna nähakse ette nõuded juhtorgani liikmetele ja töötajatele. Pärast seaduse vastusvõtmist ei pruugi juba tegutsevas ettevõttes olevad isikud vastata töötaja ja juhtorgani liikme nõuetele, mis võib tähendada näiteks töösuhete lõpetamist või juhatuse liikme tagasikutsumist.

Kui teenuseosutamine on regulatsiooni ja järelevalve all, siis väheneb risk, et isikud investeerivad oma vahendeid ebausaldusväärsetesse ettevõtetesse, misjärel nad võivad oma vahenditest ilma jääda ja langeda seetõttu rahalistesse raskustesse, sealhulgas langeda alla vaesuspiiri.

Mõju avaldumise sagedus: Ilmselt selgub uute töökohtade loomise vajadus seaduse rakendamise alguses.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Eelnõu võib kaasa tuua teatud ettevõtete äritegevuse lõpetamise, kes ei ole võimelised taotlema tegevusluba, mistõttu mõjutab see negatiivselt ka tööhõivet (töötuks jäämise oht). Samas võib anda tegevusluba n.ö kvaliteedimärgise, mille alusel on ettevõtjal hõlpsam oma tegevust laiendada ja seetõttu tekib vajadus ka täiendavate töökohtade loomiseks.

Mõju olulisus: Uute töökohtade arvu tõus on Eesti üldise tööhõive kõrval pigem väike.

7.3. Mõju Finantsinspektsioonile

Sihtrühm: Finantsinspektsioon, milles töötab 2020. aasta seisuga 100 inimest.

Mõju ulatus: Finantsinspektsiooni halduskoormus tõuseb, kuna järelevalvesubjektide arv suureneb (vt punktide 6.1.1. ja 6.2.1.sihtrühma suurus), mis võib tähendada ka täiendavate inim- ja rahaliste ressursside kaasamist Finantsinspektsiooni töösse. 2020. aastal oli Finantsinspektsiooni töötaja keskmine palk 2876 eurot, kuid uute töötajate mõju Finantsinspektsiooni eelarvele sõltub töötajate arvust.

Finantsinspektsiooni eelarvet mõjutab positiivselt menetlustasudest ja järelevalvetasudest laevuvad summad.

Mõju avaldumise sagedus: seaduse rakendamise alguses avaldub suurem mõju, kui kõik sihtrühma kuuluvad teenuseosutajad hakkavad tegevusluba taotlema. Edaspidi on mõju pidev, kuna Finantsinspektsioon teostab finantsteenuste järelevalvet igapäevaselt.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Ebasoovitavate mõjudena võib näha üsna mahukat tegevuslubade väljastamise menetlust 2021 aasta II pooles ja 2022 aastal. Samas on Finantsinspektsioon konkurentsivõimeline tööandja ja teadaolevalt ei ole täiendava personali leidmisega probleeme.

Mõju olulisus: Mõju on keskmise tähtsusega.

7.4. Mõju Rahapesu andmebüroole (RAB)

Sihtrühm: Rahapesu Andmebüroo, milles töötab 2020. aasta seisuga 32 inimest.

Mõju ulatus: Mõju peamiseks ulatuseks tuleb pidada seda, et järelevalve teostamine virtuaalvääringu teenuse osutajate üle läheb väljapoole RAB-i pädevust. Nimetatud mõju võib pidada oluliseks, kuivõrd

RAB-i tegevus täna on suuresti suunatud virtuaalvääringu teenuse osutajatega seotud tegevuslubade menetlemisele ning vastava sektori ettevõtjate üle kontrolli teostamisele. Vastavalt RAB-i 2019.a aastaraamatu andmetele esitati RAB-ile 2019. aastal kokku 1690 tegevusloa taotlust, millest 1519 olid seotud virtuaalvääringu teenustega, st 89,9% kõikidest esitatud loataotlustest. Lisaks teostas RAB 2019. a aastal kokku 56 järelevalvekontrolli, millest 34 olid suunatud virtuaalvääringu teenuste osutajatele⁷⁶. Eelnevast tulenevalt võib eeldada, et peamise mõjuna väheneb oluliselt RAB-i töökoormus.

Ebasoovitavate mõjude avaldumise risk: Töökoormuse vähenemise tõttu võib vajada analüüsimist, kas RAB-i struktuuriüksustes on vajalik teha muudatusi. Samas toimub käesoleval ajal RABi ületoomine Rahanduministeeriumi haldusalasse, mistõttu toimuvad juba pragu ulatuslikud muudatused töö ümberkorraldustega ja eelnõuga kaasnevad mõjud on suures plaanis väikesed.

Mõju olulisus: Mõju on väike.

7.5. Muud mõjud

7.5.1. Üldised mõjud

Regulatsioonil puudub mõju välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale ning regionaalarengule.

Riigi julgeoleku seisukohast on eelnõul näiteks positiivne mõju infoturbele ja küberturvalisusele, kuivõrd regulatsiooni alla kuuluvad teenuseosutajad peavad ka viidatud asjaoludele tähelepanu pöörama hakkama.

7.5.2. Mõjud ettevõtetele ja kodanikele avalduva halduskoormuse kohta.

Ühisrahastusturg on Eestis veel üsna marginaalne ja moodustab vaid väikese osa finantsteenustest. Vaid vähesed ühisrahastusteenuse osutajad omavad käesoleval ajal tegevusluba, nt investeerimisühingu või krediitvahendaja oma. Seega enamik käesoleval ajal teenust pakkuvaid ühisrahastusteenuse osutajaid, keda on arvestuslikult kuskil 30 ringis, peavad oma tegevuse uute nõuetega vastavusse viima. Kuivõrd enamik Eesti turul tegutsevaid ühisrahastusettevõtjaid peavad taotlema tegevusluba EL ühisrahastusmääruse alusel, siis käesoleva mõjude hindamise raames saame hinnata mõjude aspektist neile eelnõust tulenevaid vastutuse nõudeid. Regulatsioon tervikuna hakkab kohalduma seega marginaalsele osale Eesti ühisrahastusturust, mis omakorda on üsna väike osa tervest finantsökosüsteemist.

Krüptovaradega seotud teenuste osutajatel ja virtuaalvääringu teenuse pakkujatel kulub eelduslikult täiendavat tööjõudu ja kapitali, et oma tegevus viia kooskõlla seaduses sätestatud nõuetega. Vastavate teenuste klientidele rakenduks eelduslikult senisest parem kaitse.

Ettevõtjatest rahastuse taotlejad: ettevõtetest rahastuse taotlejatele suures plaanis midagi ei muutu, kuivõrd juba täna on neil võimalik läbi ühisrahastusteenuse osutajate vahendeid kaasata. Uue regulatsiooniga tekivad projektide valimise kriteeriumid, mida ühisrahastusteenuseosutaja peab edaspidi arvestama hakkama. Rahastuse taotlejale tuleneb kohustus anda ühisrahastusteenuse osutajale õiget ja selget teavet investeerimisprojekti kohta ning teha teenuseosutajaga koostööd.

Ettevõtjatest investorid: paranevad investorkaitse nõuded, sh teave projektide kohta muutub hõlpsamini kättesaadavaks ja selgemaks, sellele tekivad ühetaolised nõuded, mis võimaldab investoril paremini ühisrahastusprojekte omavahel võrrelda.

Mõju kodanikele: kodanike vaatest paraneb õiguskindlus. Ühisrahastusteenused peavad edaspidi teenuse osutamiseks taotlema tegevusloa, mis tähendab suuremat kontrolli sektori üle ja vähendab omakorda võimalikke pettuse juhtumeid. Tegevusloa taotlemine nõuab ressursi ja petturid soovivad leida võimalikult lihtsaid ja vähe ressursi nõudvaid võimalusi. Virtuaalvääringu teenuseosutajate regulatsioon karmistub, neile hakkab edaspidi kohalduma ka finantsjärelevalve, seega samad mõtted pettuste kohta kohalduvad ka siin.

⁷⁶ RAB 2019.a aastaraamat, lk 16-18. Kättesaadav: https://www.politsei.ee/files/2020-06/1591869302_rab-aastaraamat-2019-est.pdf?718d45e9fb

8. SEADUSE RAKENDAMISEGA SEOTUD RIIGI JA KOHALIKU OMAVALITSUSE TEGEVUSED, EELDATAVAD KULUD JA TULUD

Seaduse rakendamisel puuduvad mõjud riigi ja kohaliku omavalitsuste tegevustele. RABi tegevuslubade väljastamise maht väheneb ja seega ka halduskoormus.

9. RAKENDUSAKTID

1. Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada määruse, milles täpsustatakse Finantsinspeksioonile esitatavaid käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmeid ja dokumente (§ 18 lg 3).
2. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada täpsemad nõuded teenuseosutaja juhtorganite liikmete ja töötajate erialastele teadmistele, oskustele ning kogemustele (§ 26 lg 12).
3. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada sise-eeskirjadele esitatavad täpsemad nõuded (§ 29 lg 5).
4. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega näha ette täpsemad alused nõuete rikkumisest teavitamise kohta (§ 31 lg 4).
5. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada spetsiifilisemad nõuded investeerimisprojekti kohta avalikustatava info osas (§ 45 lg 7).
6. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada täiendavad tehingute kohta käivate andmete avalikustamise nõuded, sealhulgas käesoleva §-i lõikes 1 nimetatud andmete avalikustamise sageduse (§ 46 lg 3).
7. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada täiendavad nõuded ettenägematute kulude reservi tingimuste ja investeerimisinstrumendi tulususe või tootluse garanteerimisele või tagasiostugarantii rakendamisele, sealhulgas garantiifondi tingimuste ja riskihoiatuste kohta (§ 47 lg 8).
8. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada täpsemad nõuded eelseadistatud investeerimise, eelkõige volituse andmisel kasutatavate kriteeriumite ja investorile asjakohase teabe andmise kohta (§ 48 lg 8).
9. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada täiendavalt avalikustamisele kuuluvate andmete loetelu, aruannete vormid ja koostamise meetodika ning avalikustamise tähtajad (§ 49 lg 4).
10. Täpsemad nõuded põhiteabedokumendile ja selles sisalduvate andmete loetelule kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega (§ 51 lg 11).
11. Valdkonna eest vastutav minister võib oma määrusega kehtestada turumanipulatsiooni iseloomuga käitumise tunnuste ja turumanipulatsiooni tuvastamisel arvestatavate asjaolude näidisloetelu ning üldised tunnustatud tavad (§ 60 lg 4).
12. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada täpsemad nõuded kaebuste käsitlemisele ja standardiseeritud kaebuse esitamise dokumendipõhjale (§ 61 lg 8).
13. Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada määrusega täiendavad registri pidamise nõuded (§ 64 lg 4).
14. Vastava valdkonna minister võib määrusega kehtestada täpsemad nõuded investeerimistokeni registripidamisele (§ 65 lg 7).
15. Majandusaasta püsivate üldkulude arvutamise põhimõtted kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega (§ 67 lg 5).
16. Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada teenuseosutajale täpsemad vara hoidmise nõuded (§ 68 lg 7).
17. Teenuseosutajate, kes osutab Eestis teenuseid, poolt Finantsinspeksioonile esitavate aruannete sisu, vormid, koostamise meetodika ja esitamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega (§ 70 lg 7).

10. SEADUSE JÕUSTUMINE

Seadus jõustub 1. juulil 2021. Eelnõu § 118 punktid 1, 3 ja 4 jõustuvad 2022. aasta 1. jaanuaril.

11. EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE JA HUVIRÜHMADE KAASAMINE

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumile, ning Siseministriumile ja arvamuse avaldamiseks Finantsinspeksioonile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Eesti Pangale, Rahapesu Andmebüroole, Kaitsepolitsei Ametile, MTÜ FinanceEstonia'le, Eesti Pangaliidule, Politsei- ja Piirivalveametile, Nasdaq Tallinna Börsile, Eesti Advokatuurile, Eesti Krüptoraha Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Notarite Kojale ning Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile.

Algatab Vabariigi Valitsus

(allkirjastatud digitaalselt)

LISA 1. EL õiguse vastavustabelid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/1504 ja Eesti õigusaktide vastavustabel

EL õigusakti norm	EL õigusakti normi ülevõtmise kohustus	EL õigusakti normi sisuliseks rakendamiseks kehtestatavad riigisisesed õigusaktid	Kommentaariid
Artikkel 1	jah	VPTS § 1 lg 2	Viidatud normi kohaselt lisatakse direktiivi 2014/65/EL, mis on Eestis üle võetud väärtpaberituru seadusega, artikli 2 lõikesse 1 järgmine punkt: „p)Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503_(*1) artikli 2 lõike 1 punktis e määratletud ühisrahastusteenuse osutajate suhtes.
Artikkel 2 punkt 1	ei	Direktiiv tuleb viidatud ajaks riigisisesesse õigusesse üle võtta. Eelnõu jõustumisaeg on kehtestatud 1. juuliks 2021.	Tegemist on sättega, mis kehtestab liikmesriikidele direktiivist tulevate sätete ülevõtmistähtaja. Selle kohaselt liikmesriigid võtavad vastu direktiivi (EL) 2020/1504 artikli 1 järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid ja avaldavad need hiljemalt 10. maiks 2021. Kõnealuseid norme tuleb kohaldada alates 10. novembrist 2021.
Artikkel 2 punkt 2	ei	-	Tegemist on sättega, mis kehtestab liikmesriikidele kohustuse edastada Euroopa Komisjonile ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele direktiivi ülevõtvate riigisestete sätete teksti.
Artikkel 3	ei	-	Sättestab direktiivi jõustumise.
Artikkel 4	ei	-	Sättestab direktiivi adressaadid.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 ja Eesti õigusaktide vastavustabel

EL õigusakti norm	EL õigusakti normi ülevõtmise kohustus	EL õigusakti normi sisuliseks rakendamiseks kehtestatavad riigisisised õigusaktid	Kommentaariid
Artikkel 29 lõige 1	jah	eelnõu § 83 lõige 5	Viidatud artikli kohaselt määravad liikmesriigid pädevad asutused, kes vastutavad käesolevas määruses sätestatud ülesannete ja kohustuste täitmise eest, ning teavitavad sellest ESMAt.
Artikkel 34 esimene lause	ei	-	Viidatud artikli kohaselt teatavad liikmesriigid komisjonile ja ESMA-le oma õigus- ja haldusnormid, millega määruse VI peatükki (pädevad asutused ja esma) rakendatakse, sealhulgas asjaomased kriminaalõigusnormid, hiljemalt 10. novembriks 2021. Tegemist on sättega, mis kehtestab liikmesriikidele kohustuse edastada Euroopa Komisjonile ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele määrust ülevõtvate riigisiseste sätete teksti.
Artikkel 34 teine lause	ei	-	Liikmesriigid teatavad põhjendamatu viivitusega komisjonile ja ESMA-le kõnealuste normide hilisematest muudatustest. Tegemist on sättega, mis kehtestab liikmesriikidele kohustuse edastada Euroopa Komisjonile ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele määrust ülevõtvate riigisiseste sätete teksti, kui need muutuvad seaduse vastuvõtmise järel.
Artikkel 39 lõige 1 punktid a ja b	jah	eelnõu § 108	Säte kohustab liikmesriike tagama pädevatele asutustele riigisisese õiguse kohaselt õiguse määrata halduskaristusi ja võtta muid sobivaid haldusmeetmeid, mis peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.
Artikkel 39 lõike 1 viimane lõik	ei	-	Liikmesriigid teevad esimeses ja teises lõigus osutatud õigusnormid

			<p>komisjonile ja ESMA-le üksikasjalikult teatavaks hiljemalt 10. novembriks 2021. Nad teavitavad komisjoni ja ESMA-t viivitamata kõigist õigusnormide hilisematest muudatustest.</p> <p>Tegemist on sättega, mis kehtestab liikmesriikidele kohustuse edastada Euroopa Komisjonile ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele määrust ülevõtvate riigisiseste sätete teksti, mh ka siis, kui need muutuvad seaduse vastuvõtmise järel.</p>
Artikkel 39 lõige 2	jah	Vt alljärgnevaid lahtreid.	Viidatud sätte kohaselt peavad liikmesriigid tagavama kooskõlas oma riigisisese õigusega, et pädevatel asutustel on lõike artikli 39 1 esimese lõigu punktis a osutatud õigusrikkumiste eest õigus kohaldada vähemalt järgmisi halduskaristusi ja muid haldusmeetmeid:
Artikkel 39 lõige 2 punkt a	jah	eelnõu § 83 lg 7	a) avalik teadaanne, milles märgitakse ära õigusrikkumise eest vastutava füüsilise või juriidilise isiku nimi ja õigusrikkumise laad;
Artikkel 39 lõige 2 punkt b	jah	eelnõu § 83 lg 3 p 5 ja § 89	b) ettekirjutus, millega nõutakse, et füüsiline või juriidiline isik lõpetaks õigusrikkumisena käsitatava tegevuse ja hoiduks selle tegevuse kordamisest;
Artikkel 39 lõige 2 punkt c	jah	eelnõu § 16, § 26 lg 1 p 1 ja lg 3 ja § 27 lõiked 5-6 ning § 89 lg 4 punktid 5 ja 7	c) keeld õigusrikkumise eest vastutaval juriidilise isiku juhtorgani liikmel või muul õigusrikkumise eest vastutaval füüsilisel isikul ühisrahastusteenuse osutajates juhtimisülesandeid täita;
Artikkel 39 lõige 2 punkt d	jah	eelnõu § 92	d) maksimaalne haldustrahv, mis on vähemalt sama suur kui kahekordne kasu, mis saadi õigusrikkumise tulemusel, mille puhul on võimalik kasu kindlaks määrata, isegi kui see ületab punktis e sätestatud maksimumsummasid;
Artikkel 39 lõige 2 punkt e	jah	eelnõu § 92	e) juriidilise isiku puhul maksimaalne haldustrahv

			<p>vähemalt 500 000 eurot või liikmesriigis, mille rahaühik ei ole euro, vastav summa omavääringus 9. novembri 2020. aasta seisuga või kuni 5 % selle juriidilise isiku aastasest kogukäibest vastavalt kõige värskemale finantsaruandele, mille juhtorgan on kinnitanud. Kui juriidiline isik on emaettevõtja või selle emaettevõtja tüdarettevõtja, kes peab koostama konsolideeritud finantsaruandeid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2013/34/EL, (23) siis on asjakohane aastane kogukäive vastavalt liidu asjakohastele raamatupidamisalastele õigusaktidele aastane kogukäive või vastav tululiik viimase kättesaadava konsolideeritud finantsaruande järgi, mille on kinnitanud kõrgeima tasandi emaettevõtja juhtorgan;</p>
Artikkel 39 lõige 2 punkt f	jah	eelnõu § 92	<p>füüsilise isiku puhul maksimaalne haldustrahv vähemalt 500 000 eurot või liikmesriigis, mille rahaühik ei ole euro, vastav summa omavääringus 9. novembri 2020. aasta seisuga.</p>
Artikkel 39 lõige 3	ei	eelnõu 12. peatükk	<p>Liikmesriigid võivad õigusrikkumise eest vastutavate füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes ette näha täiendavaid karistusi või meetmeid ning suuremaid haldustrahve, kui on sätestatud käesolevas määruses.</p>
Artikkel 41	jah	HMS nõuded	<p>Liikmesriigid tagavad, et käesoleva määruse alusel vastu võetud otsused on asjakohaselt põhjendatud ja nende peale võib esitada kaebuse kohtule. Samuti kehtib kohtule kaebuse esitamise õigus, kui otsust ei tehta kuue kuu jooksul alates kõiki nõutud andmeid sisaldava tegevusloa taotluse esitamist.</p>

Artikkel 48	ei	eelnõu rakendussätted	<p style="text-align: center;"><i>Artikkel 48</i></p> <p style="text-align: center;">Üleminekuperiood ühisrahastusteenuste osutamiseks kooskõlas riigisisese õigusega</p> <p>1. Ühisrahastusteenuse osutaja võib kooskõlas kohaldatava riigisisese õigusega jätkata käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate ühisrahastusteenuste osutamist kuni 10. novembrini 2022 või kuni neile antakse artiklis 12 osutatud tegevusluba, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem.</p> <p>2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud üleminekuperioodi jooksul võivad liikmesriigid kehtestada lihtsustatud tegevusloa andmise korra üksustele, kellel on käesoleva määruse jõustumise ajal riigisisese õiguse kohane luba osutada ühisrahastusteenuseid. Pädevad asutused tagavad, et artiklis 12 sätestatud nõuded on täidetud enne sellise lihtsustatud korra kohaselt loa andmist.</p> <p>3. Hiljemalt 10. maiks 2022 hindab komisjon pärast ESMAga konsulteerimist käesoleva määruse kohaldamist ühisrahastusteenuse osutajate suhtes, kes osutavad ühisrahastusteenuseid üksnes riigi tasandil, ning käesoleva määruse mõju riiklike ühisrahastusturgude arengule ja rahastamisele juurdepääsule. Selle hinnangu põhjal on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 44 vastu delegeeritud õigusakte, et pikendada käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ajavahemikku ühe korra 12-kuulise ajavahemiku võrra.</p>
Artikkel 50 lõige 1	jah	Võetakse üle asjaomase eriseadusega (<i>teavitaja</i>)	Direktiivi (EL) 2019/1937 muudatuse ülevõtmine

		<i>kaitse seadus</i>), mis käesoleval ajal on justiitsministeeriumi poolt ettevalmistamisel.	1. Liikmesriigid võtavad artikli 47 järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid vastu ja avaldavad need hiljemalt 10. novembriks 2021. Kui nimetatud kuupäev on varasem, kui direktiivi (EL) 2019/1937 artikli 26 lõikes 1 osutatud ülevõtmiskuupäev, lükatakse asjaomaste õigus- ja haldusnormide vastuvõtmine, avaldamine ja kohaldamine edasi kuni direktiivi (EL) 2019/1937 artikli 26 lõikes 1 osutatud ülevõtmiskuupäevani.
Artikkel 50 lõige 2	ei	Edastatakse, kui asjaomane eriseadus (<i>teavitaja kaitse seadus</i>) on vastu võetud.	Viidatud sätte kohaselt edastavad liikmesriigid komisjonile ja ESMA-le artikliga 47 reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste õigusnormide teksti. Tegemist on sättega, mis kehtestab liikmesriikidele kohustuse edastada Euroopa Komisjonile ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele määrust ülevõtvate riigisiseste sätete teksti,
Artikkel 51	ei	Riigisisene õigus tuleb viidatud ajaks määruse normidega vastavusse viia. ÜMIVS-i üldine jõustumisaeg on kehtestatud seega 1. juuliks 2021.	EL ühisrahasusmäärus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> . Seda kohaldatakse alates 10. novembrist 2020. Viidatud määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides. Tegemist on normiga, mis sätestab määruse jõustumise ja kohaldamise ajad ning selle adressaadid.

LISA 2. Kokkuvõte krüptovarade väljatöötamiskavatsuse kohta laekunud tagasisidest

Eesti Krüptoraha Liit	VTK teemade käsitus on tervitatav, aga peaks minema veel kaugemale, sh 1) looma eraldi TOÜ - tokeniseeritud osahingu vormi; ja 2) looma lihtsa lahenduse STO/ETO-dele, et vähendada uute ettevõtjate kulusid.
Audiitorkogu	Toetavad krüptovarade reguleerimisega seotud algatust ja märgivad, et see on vajalik krüptovarade olemuse paremini mõistmiseks ja nende kohta arvestuse pidamiseks.
Coinfirm	VTK kui sellisel kujul algatus on positiivne. Soovitavad lisada krüptovaradega tehtud tehingute monitoorimise klausli seadusesse. Rakendatud juba UAE's ja Šveitsis, tuleneb FATF-i uutest soovitustest.
Eesti Pank	Toetavad VTK-s nimetatud eesmärkide lahendamist. Probleem on õiguslike garantiide vähesus ja üldise õigusselguse madal tase.
Justiitsministeerium	Eelkõige keskenduvad tagasisides äriseadustiku muutmisele. Märgivad, et osade registripidamise probleemid tuleks lahendada revisjoni raames, ja siis vaadata, et kuidas plokiahel sinna sobitub. Ei toeta eraldi võõrandamise viisi loomist.
Finantsinspeksioon	Algatus on positiivne, VTK-s käsitletud küsimused on olulised ja käsitlevad õigeid aspekte. Riskide käsitus IT-teenuste juures on jäänud tahaplaanile.
Oblicity	Algatus on positiivne, aga tundmatu kartuses tuleks vältida ülereguleerimist. Tokeni mõiste tuleks paremini lahti seletada - nt mis on bitcoin?
Eesti Pangaliit	Kui krüptovara vastab väärtpaberi või e-raha tunnustele, siis tuleks neid sellena käsitleda, mitte luua uut raamistikku. Vastasel juhul kerkivad esile uued varaklassid.
Rahapesu Andmebüroo	Toetab krüptoühingute tegevuse efektiivsemat ja täpsemat reguleerimist. Aga nende käsitus VTK-s on vähene ja vajab täiendavat analüüsi. Võiks olla üks suur pakett kogu krüptovarade sektori jaoks.
Notarite Koda	Suur osa tagasisidest keskendub registripidamisele ja OÜ osa võõrandamise tehingute vorminõuete kaotamisele. Notarite Kojale jääb arusaamatuks, miks peaks osanike andmete registreerimise tehnoloogia vahetumine tooma kaasa tehingute vorminõude leevendumise.
Blockchain4Europe	Soovitavad tehnoloogia-neutraalset lähenemist ja muuta olemasolevat õigust, mitte luua uut seadust.
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Üldiselt on algatus tervitatav. Vaja oleks laiemat selgitust (nt juhendi kujul), et millega on krüptovarade puhul tegu ja kes võivad sellel alal tegutseda, millised on piirangud, riskid ja ohud.
FinanceEstonia	Märgivad, et probleem on olemas ja esmast tähelepanu vajavad: 1) Tarbijate/investorite kaitse asjakohase järelevalve läbi. Võtta eeskuju ühisrahastusest, kus tuleb EL regulatsioon, kus pigem hoiatatakse ja koolitatakse. Krüpto puhul sarnaselt delegeerida koolitamiskohustus kapitalikaasajatele; 2) Tuleks reguleerida STO'sid, mitte ICO'sid; 3) Krüpto-fiat börside ja rahakotiteenuste pakkujate regulatsioon; 4) Ei pea tingimata seadusi looma, saab ka juhendite ja tõlgendustega.